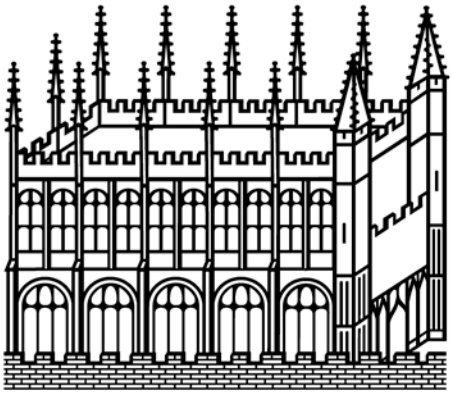

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

PRESENTED TO

Indian Institute, Oxford.

by G. E. WARD, Esq.

G. E. Ward

عرفی شیرازی ۔

قصائد بدر چاچ ۔ مخشی مع فرہنگ

ساقی نامہ ظہوری ۔ مخشی ۔

قران السعدین مخشی مصنفہ امیر خسرو دہلوی

اشتہار امداد غیبی کا اظہار

باطن آگاہان حقیقت کوش پر خوب روشن ہو کہ علم تصوف جسکا مرتبہ مراتب علوم چہاردہ گانہ چودھوان مرتبہ ہی کہ جب انسان سب علوم کی سیر بہم پہونچاتا ہی تب اُسکی فہم ظاہری پاتا ہی کہ یہ علم حصۂ اہل باطن ہی کا ہی یہ علم تصوف ایک ایسا دریا عمیق و ذخار نا پیدا کنار ہی کہ جسکے شناور و آشنادی عارفین ہین کہ جنھون نے مراتب ستہ مرتبۂ لاتعین و تعین اول و تعین ثانی و مرتبۂ عالم ارواح و عالم مثال و مرتبۂ جامع جمیع مراتب کو بتائید مبدء فیاضی طی فرمایا ہی اکثر دیوان و کلیات حضرات اہل باطن کے اِس مطبع اودھ اخبار مین واسطے مضایقت طبع اہل مذاق تصوف کے چھپے مثل کلیات شیخ فرید الدین عطار و دیوان حضرت غوث الاعظم و حضرت خواجہ قطب الدین بختیار کاکی و حضرت خواجہ معین الدین چشتی و دیوان حضرت احمد جام ژندہ پیل و نیز دیوان اول حضرت شمس تبریز پھر ایسا متخیل ہوا کہ کلیات حضرت شمس تبریز قدس سرہٗ کا دستیاب کیجیے بارے بڑی تفحص و تلاش سے باعانت خدا کلیات حضرت کے دو نسخہ ایسے ملے کہ جسمین بعض جا اثر کرم کا بھی پہونچا ہوا تھا ہاتھ آئے مقام بشارت اہل شوق ہی کہ اب بتائید خدا کلیات حضرت کے بھی چھپنے کا انتظام ہو رہا ہی ۔

اگرچہ خرق عادت و کرامت و عظمت حضرت شمس تبریز قدس سرہٗ کے کالشمس فی نصف النہار روشن ہی لیکن تاہم اسجگہ مناسب سمجھا گیا کہ کچھ حال حضرت قدس سرہٗ کا بھی تحریر ہو وہو ہذا

حضرت شیخ شمس الدین تبریزی مشہور بہ شمس تبریز اور نام مبارک آپکا محمد بن ملک داد ہی آپ مرید شیخ سلہ باف تبریزی کے تھے و بعض مرید حضرت بابا کمال جندی کا کہتے ہین اور بعض مرید حضرت رکن الدین سنجاسی کا ۔ حضرت موصوف ولی مادر زاد تھے بارہا فرماتے تھے کہ مین پہلے بلوغ سے چالیس روز تک بیخور و خواب رہا بے شوق محمدی مین الیسا مستغرق رہا کہ جو کوئی مجھکو کھانا کھلانا چاہتا تھا مین منع کرتا تھا ۔ مولانا جلال الدین رومی قدس سرہٗ حضرت کی خدمت مین استفاوت اندوز ہوتے تھے ۔ واقعۂ شہادت آپکا ۶۴۵ چھ سو پینتالیس ہجری مین اسطور ہوا کہ ایک شب حضرت مولانا روم خلوت مین بیٹھے تھے ناگاہ آپ اُٹھے اور یا الوداع پھر آپ خلوت سے باہر آئے سات شخص کمین گاہ متواری تھے فوراً آپکو شہید کیا پھر وہ سب بعد چند کیفر اس مین مبتلا ہو کر سخت زبون حال سے مرے آپکے مدفن مین اختلاف ہی جیسا کہ کتاب خزینۃ الاصفیا مین اسکی تصریح ہی ۔

کلیات حزین - یہ مجموعۂ نوادر روزگار سے ہی جسمین چند رسائل ہین -

۱- سوانح عمری حضرت مصنف - ۲- تواریخ سلاطین ۳- قصائد نعتیہ - ائمۂ اطہار علیہم السلام - ۴- دیوان مصنف - ۵- مثنویات صفیر دل و چمن انجمن - ۶- مثنویات خرابات - ۷- فرہنگ نامہ - ۸- تذکرۃ العاشقین - مصنفہ شاعر عدیم النظیر وحید العصر شیخ محمد علی حزین -

کلیات خاقانی - جسمین قصائد عربی و فارسی غزلیات و رباعیات کا پورا ذخیرہ ہی ایسا کلیات اس جامعیت کے ساتھ کمیاب ہی جو اس مطبع مین محشی ہو کر مع حل معانی اشعار عربی کے دو جلد مین چھپا ہی -

کلیات مرزا بیدل - اس کلیات مین چار کتابین ہین -

۱- دیوان بیدل - غزلین سب ردیفون کی - ۲- عناصر بیدل - ۳- رقعات بیدل - ۴- نکات بیدل - نتیجۂ طبع شاعر نازک خیال مرزا عبد القادر بیدل تخلص -

کلیات سعدی شیرازی - جسمین رسائل ذیل ہین -

۱- دیباچۂ کلیات - ۲- کریما بخشائے - گلستان - محشی ۳- بوستان محشی ۵- قصائد عربیہ و فارسیہ و مراثی و ترجیعات - ۶- طیبات - و بدائع و خواتیم و غزلیات قدیم و مقطعات و مثنویات و قطعات و رباعیات و مفردات - از نتائج طبع حضرت مصلح الدین سعدی رح -

کلیات غالب از مرزا اسد اللہ خان غالب دہلوی انتخابات عناصر خسرو - اسمین چار دیوان ہین

۱- دیوان تحفۃ الصغر - صغر سن کا کلام ہی -

۲- دیوان وسط الحیات - عنوان شباب کا کلام -

۳- دیوان عزت الکمال - جو کمال عمر الیس سی فرمایا -

۴- دیوان بقیۂ نقیہ - کلام ہنگام پیری -

یات ایک انتخاب ہر چار دیوان روشن طبع رصاحب کمال ملقب بہ طوطی ہند حضرت امیر خسرو ہوی ہی -

لیات جامی - تصنیف ملا عبد الرحمن جامی -

کلیات نظیری نیشاپوری - از خوش فکری ملا نظیری نیشاپوری -

کلیات ظہیر فاریابی - تصنیف صدر الحکما ابو نصر فاریابی -

قصائد مدحیۂ نظام - نواب نظام الدولہ محمد مردان علی خان

قصائد ہمتخوان - مصنفۂ مولوی عبد الاحد -

قصائد پر فوائد - مصنفہ منشی نتھن لال بجت تخلص

قصائد عرفی - محشی مصنفہ مولانا جمال الدین

ساقیا برخیز و درده جام را	خاک بر سر کن غم ایام را

غرض سخنهایش بس بلندست + نتایج افکار ارجمندست + کمند هر خیال کی برین بام خواهد
وطائر اوهام کجا بر کنگره اش تواند پرید + باتناقض مطالب همه را فال زن مراد + وبا اختلا
طبائع از هر مذاق مورد آباد + درین زمان قدرشناس علم وهنر + منشی نول کشور نام آ
همت عالی راکاربست + وپنجهٔ این شاهد رانگاربست + غازهٔ طبعش بر رو مالید + وسرمهٔ
سواد بچشمش کشید + همانا که لوای نفع رسانی برافراشت + وقفل از گنجینهٔ فیض برداشت
سیاه ازلی محمد هادی علی که پیش ازین روزگاری بتجشیهٔ چند اجزایش درساخته است + وما
گلکش بزلف وخال این خریدهٔ معنی پرداخته + چون آرایش نو دید + بهزار جانش پسند
جواهر تحسین بر نظم قریض افشاند + وبرسم نثار قراضهٔ تقریض افشاند +

خاتمة الطبع

الایا ایها الساقی ادر کاسا ونا ولها که شاهد بزم افروز عشاق حقیقت بآرایش تازه دلربا تر
ومشاهدهٔ جمال صورتش بدین ادای دلکش وکرشمهٔ خوش چه گویم که از راه دیده بدل مشتاق
در رسانیده در پرده مباد که اگرچه مرقع صور زیبا جمالان عشق حقیقی ومجازی مجموعهٔ کلیا
خواجه شمس الدین حافظ شیرازی مرة بعد اولی وکرة بعد اخری همدرین مطبع بقالب طبع در آ
ولیکن نه بدین مایه اهتمام که کاتبش همنام جناب خواجه کسی ست که همچو شهرهٔ نغز گوئی حافظ شیرا
شهرهٔ جادو قلمی واعجاز رقمی او اطراف عالم را فراگرفته وصیت حسن نگارش وخوشنویسی ا
قاف تا قاف رفته یعنی سرحلقهٔ خوشنویسان یگانهٔ روزگار سردفتر خطاطان جواهر نگار اوستاد سحر ط
جادو قلم منشی محمد شمس الدین صاحب المخاطب باعجاز رقم دام بفیض الاتم ونیز در امر تصحیح
ومقابلهٔ اش تا امکان دقیقهٔ فروگذاشته شد بلکه در بعض مقامات معرکة الآرا حواشی حل
مطالبش نگاشته شد بهرحال این شاهد بمثال از خط وخال غازهٔ حسن کتابت وگلگونهٔ خوبی صحت
هرهفت گردید ودر مطبع اودهٔ اخبار لکهنؤ باه مارچ ۱۸۸۵ عیسوی لباس انطباع در برکشید فقط

در تذکرهٔ آتشکده منقول ست
که خواجه را پسر پیر بود
اختیار کرده گفت که
نرفتند دیگران را که
من تا تو نروی من
نمیروم خالی نگذاشته
خواجه بدو گفت که تو
غلط بخشی همه کس

دیوان خواجه حافظ شیرازی
فرمودهٔ سکندر ثانی مدظله العالی
در بمبئی بطبع رسید
بزیور خوش نمودی جلوه گر شد
در بیان وقافیت خواجه
در ۱۲۸۳ هجری بود
الفتح بخلاصته +

قطعه شاعر
چون خاتم الشعرا مخلص
کرد شعر خود را بنام
چون من نیز مخلص
چون خاتم الشعرا

تقریظ بی نظیر و نحریر دلپذیر از نتایج افکار علامۂ نحریر مولانا محمد هادی علی اشک نور اللہ مرقدہ

ترزبانے قلم بستایش آفریدگاریست + کہ بحر حمتش لجۂ ناپیدا کنارے + قطرۂ از سحاب حکمتش محیط اعظم + و ہفت دریا از رشحاتِ قدرتش شبنم بیت

ہر موج بحمد او زبان ست	عمان از قطرہ سبحہ خوان ست

و روانے خامہ بہ نیایش سرفرازیست + کہ انبیا را از انتسابش آبروئی و امتیازی + تا گوہر شش آب در جوے رسالت آوردہ + و دفتر عصیان امت را بآب سپردہ بیت

بارد رحمت سر مزارش	بر تربت آل و چار یارش

پس این لآلی آبدار لفظ و معانے + بل فرایدِ اسرارِ خداوانیست + جلای اِنَّ مِنَ الشعرِ لحکمۃً دیدہ + و بصفاے اِنَّ مِنَ البیانِ لسحراً رسیدہ + انوارِ قبول یافتہ + بلمعان دراری تافتہ + اعنے کلام لسان الغیب مجموعۂ اعجاز طرازی + دیوان خواجہ شمس الدین حافظ شیرازی + کہ ہر شعرش شعری مقام ست و مضمونش سراپا الہام + لفظ لفظش از زیور توفیق حلی بند + و تائید روح القدس را با حرف حرفش پیوند + گل و ریحان طریقت را چمنی + و شناسندگان حقیقت را انجمنی + اصحاب صحو را دروازہ بر رخ کشادہ اند فرد

دستی بکار باش زجان دل بیار باش	از غمزہ اش فریب مخور ہوشیار باش

و طالبان سکر را صلای عام در دادہ اند کہ شعر

ہان بیا عالم آب ست اینجا	دور مے بزم شراب ست اینجا

پیمانہ وحدت بر رندان دُرد آشام پیمودہ + و از جرعۂ محبت قلندرانِ صاف مشرب را مست نمودہ + رہروان منازل شوق و بادیۂ طلب + رفع کلال را این نغمہ بر لب شعر

الا یا ایہا الساقے ادر کاسًا و ناولہا	کہ عشق آسان نمود اول ولے افتاد مشکلہا

و مخموران بادۂ عرفان سنے اندیشۂ محتسب و قاضے + بنا را پنبہ دہن دیدہ بار بار متقاضی شعر

دیوان حافظ

تاریخ طبع از زبان تاریخ طبع عالی رونق بخش محفل خوش مقالی سخن سنج بی مثال جامع فضل و کمال +

روشن شمع تحقیق مصباح جمع دقیق فصیح طلیق اللسان محقق بلیغ البیان فروغ مطلع معنی شناسی مولوی عبد العلی مدرسی +

حمدت ربی علام مکانا شکرت للہ جل شانا
ذکار معنے جلت بیانا علی الوری من ذکاء حافظ

کلامہ افصح المبانے بیانہ ابلغ المعانے
کما تری فی تہی الاغانی تغازلا من غناء حافظ

بعالم از شاعران نامی چو سعدی و جامی و نظامی
ندادکس داد خوش کلامی چو نطق عشق انتمای حافظ

زہے خیالات خوش مقالی خمی مقالات طبع عالے
مگر صد فہای پر لآلے برآمد از بحر رای حافظ

حقا یقش نوخطان دلبر دقایقش چون بتان آزر
بشوخی و ناز برزدہ سر پردۂ اختفای حافظ

جمال معنی شدہ نمایان بودہ دلہای دلربایان
بحیرت افتادہ خوش ادایان ز حسن طرز ادای حافظ

بباغ زد خوش ترانہ بلبل براغ سر کرد نغمہ صلصل
بشاخ گل کرد بر لب گل ز شعر فکر رسای حافظ

بحکم منشی نولکشورش زدند بر سنگہای دلکش
کہ روی سنگین دلان مہوش نمودہ کسب ضیای حافظ

حروف اوسلک گہر نثار کہ روشن از کلک شمس دین شد
ز حسن خط رشک نقش چین شد مرقع نکتہای حافظ

دوایرش ہالہ مدور سطور او کہکشان سراسر
قلم کند طے چو مہر انور رہ خط استوای حافظ

سواد مشکین بیاض سیمین چو زلف سنبل عذار نسرین
بچرخ نیلیست عقد پروین ز نظم بیضا ضیای حافظ

فراز متنش حواشی او چو سبز خط گرد مصحف رو
ز خوشخطی و سمہ زد بر ابرو کتاب انس فزای حافظ

ز فرط شادی چو گل شگفتم دری بالماس خامہ سفتم
فروغ سالش بدیہہ گفتم کلام معجز نمای حافظ

۱۳۰۱ھ

دیوان حافظ

ساقیا می ده که رندیهای حافظ سهو کرد
نوک کلک خواجه بر منشور حافظ زد رقم

خواجه توران شاه عادل دل جلال ملک و دین
بدر آفاق علی عون الوری غوث الامم

صورت جاه و جلال مقصد فضل و کمال
منظر انوار رحمت مبصر حسن شیم

کان مردی و مروت معدن صدق و صفا
جوهر عدل و سیاست عنصر لطف و کرم

رافع اوضاع بدعت ناصر اعلام دین
ماحی آثار طغیان قاطع اظلم و ستم

آستانت موضع دولت نه اکنونست و بس
دارد این قصر معلی نقش تاریخ قدم

بخت بیدارت چو می آمد بصحرای وجود
خفته بدگردون هنوز اندر شبستان عدم

قلب مخواهان شکست احوال ما جای تو
هر کرا دل نشکند فیروز گردد لاجرم

هان نه پنداری که تنها میزنی بر قلب خصم
همت ارباب دل با تست آرباب کرم

شرح احوال تو الحق بوالعجائب دفتریست
بنده یارب کی تواند کرد شکر این نعم

تا لبم مهجور بود از خاک بوس درگهت
درد نوش درد بودم با ندیمان ندم

با شما اخلاص هر یک حاجت تقریر نیست
علم آصف دیده باشد سالها در جام جم

تا جهان باشد به نیکی در جهانت باد نام
این دعا بر نفس و جان گشت از دل و جان فرض هم

تمت

شکر کمال حلاوت پس از ریاضت یافت — نخست در شکن تنگ از آن کران گیرد

دران مقام کز سیل حوادث از چپ و راست — چنان رسد که امان از میان کران گیرد

چه غم بود بهمه حال کوه ثابت را — که حمله های چنان قلزمی جهان گیرد

اگرچه خصم تو گستاخ میرود حالی — تو شاد باش که گستاخیش عنان گیرد

که هر چه در حق این خاندان دولت کرد — جزاش بر زن و فرزند و خانمان گیرد

خیال شاهی اگر نیست در سر حافظ — چرا بتیغ زبان عرصهٔ زمان گیرد

زمان عمر تو پاینده باد کین دولت — عطیه ایست که در کار انس و جان گیرد

ایضاً

خیر مقدم مرحبا ای طائر میمون قدم — شادمان کردی مرا نازم ترا سر تا قدم

میکنم در هجر تو انجام آغاز نیاز — زانکه شرح آرزومندی نیاید در قلم

تا بدانی تو که هجران خون عاشق میخورد — نالهٔ شبگیر در کار است و آه صبحدم

صحبت عشاق بدنامت کند زاهد برو — خوش نگه کن باده در جام است مجلس متهم

گر چنین در حلقه پیچد زلف افعی بنیدار — مهره نتواند ربود آسان ای دل افسونی بدم

گر حریم کعبه خواهی وان جمال بی نقاب — لاله و گل دان همه خار بیابان حرم

آن گذشت ای دل که خواری دید از دست رقیب — یار باز آمد بحمد الله عزیز و محترم

دیوان حافظ

Turan Shah

گهی که بر فلک سروری عروج کند — نخست پایهٔ خود فرق فرقدان گیرد
چراغ دیدهٔ محمود آنکه دشمن را — ز برق تیغ وی آتش بدومان گیرد
باوج ماه رسد موج خون چو تیغ کشد — به تیغ چرخ برد حمله چون کمان گیرد
عروس خاوری ار شرع رای انور شاه — بجای خود بود ار راه قیروان گیرد
ایا عظیم وقاری که هر که بندهٔ تست — ز رفعت قدر کمر بندد تو امان گیرد
رسد ز چرخ عطارد هزار تهنیت — چو فکرت صفت امر کن فکان گیرد
مدام در پی طفل ست در وجود عدوت — سماک رامح ازان روز و شب عنان گیرد
فلک چو جلوه کنان بنگرد سمند ترا — کمینه پایگهش اوج لهکشان گیرد
ملامتی چو کشیدی سعادتی دهدت — که مشتری نسق کار خود ازان گیرد
ز امتحان تو آیا مرا غرض آنست — که از صفای ریاضت دلت نشان گیرد
وگرنه پایهٔ مصحف ازان بلندترست — که روزگار بران حرف امتحان گیرد
ز عمر برخورد انکس که در همه صفتی — نخست بنگرد انگه طریق آن گیرد
مذاق جانش ز تلخی غم شود ایمن — کسیکه شکر شکر تو در دهان گیرد
چه جای جنگ پسندی بجام یار ز دوست — چو وقت کار بود تیغ جانستان گیرد
ز لطف غیب بسختی رخ امید متاب — که مغز نغز مقام اندر استخوان گیرد

چو شهسوار فلک بنگرد بجام صبوح
که خورشید خود مهر خاوران گیرد

صبا نگر که دمادم چو رند شاهد باز
گهی لب گل و گه زلف ضیمران گیرد

ز اتحاد هیولای دخت خیار صور
خروز هر گل نقش رخ بتان گیرد

من اندران که دم کیست آن مبارک دم
که وقت صبح درین تیره خاکدان گیرد

چه حالتست که گل در چمن نمیدزدی
چه آتشست که در مرغ صبح خوان گیرد

چه پرتوست که نور چراغ صبح دهد
چه شعله است که در ماه آسمان گیرد

ضمیر دل بنمایم بکس مرا آن به
که روزگار غیورست و ناگهان گیرد

چو شمع هر که بافشای راز شد مشغول
لبش زمانه چو مقراض در میان گیرد

کجاست ساقی مه روی من که از سر مهر
چو چشم مست خودش ساغر گران گیرد

پیامی آورد از یار و از پیش جامی
بشادی رخ آن ماه مهربان گیرد

نوای نغمه نی را چو برکشد مطرب
گهی عراق زند گاه اصفهان گیرد

چرا بصد غم و حسرت بپهر دایره شکل
مرا چو نقطه پرکار در میان گیرد

فرشته بحقیقت سروش عالم غیب
که روضه کرمش نکته بر جنان گیرد

سکندریکه مقیم حریم او چون خضر
ز فیض خاک درش عمر جاودان گیرد

جمال چهره اسلام شیخ ابو اسحق
که ملک در قدمش زیب بوستان گیرد

آن کیست کو بملک کند با تو همسری | از مصر تا بروم و ز چین تا بقیروان
تو شاکری ز خالق و خلق از تو شاکرند | تو شادمان بدولت و ملک تو آرشادمان
اینک بطرف گلشن و بستان همی روی | با بندگان سمند سعادت بزیر ران
ای ملهمی که در صف کروبیان قدس | فیضی رسد بخاطر پاکت ز مان ز مان
داده فلک عنان ارادت بدست تو | یعنی که من کیم بمراد خودم سران
خصمت بکجاست در ته پای خود فگن | یار تو کیست بر سر و چشم منش نشان

هم کام من بخدمت تو گشته منتظم
هم نام من بمدحت تو گشته جاودان

ایضاً

سپیده دم که صبا بوی بوستان گیرد | چمن ز لطف هوا نکته بر جنان گیرد
هوا ز نکهت گل در چمن تتق بندد | افق ز رنگ شفق رنگ گلستان گیرد
هوای چنگ مدانسان زند صلای صبوح | که پیر صومعه راه در مغان گیرد
شه سپهر چو زین سپر کشد بر سر | به تیغ صبح و عمود افق جهان گیرد
بر غم زاغ سیه شاهباز زرین بال | درین مقرنس زنگاری آشیان گیرد
بنرمگاه چمن رو که خوش تماشائیست | چو لاله کاسه زرین ارغوان گیرد

ارکان نپرورد چو تو دایور هیچ قرن | گردون نیاورد چو تو اختر به صد قران
بی طلعتِ تو جان نگراید بکالبد | بی نعمت تو مغز نه بندد در استخوان
هر دانشی که در دل و دفتر نیامده است | دارد چو آب خامهٔ تو بر سر زبان
دست ترا بابر که آرد شبیه کرد | چون بدره بدره این دهد و قطره قطره آن
با پایهٔ جلالِ تو افلاک پایمال | وز بحرِ جودِ دستِ تو در دهر داستان
علم از تو با کرامت و عقل از تو با فروغ | شرع از تو در حمایت و دین از تو در امان
بر چرخ علم ماهے و بر فرق مهر تاج | در چشم فضل نوری و در جسم ملک جان
ای خسرو رفیع جناب و منیع قدر | وی داور عدیم مثال و عظیم شان
ای آفتاب ملک که در جنب همتت | چون ذرهٔ حقیر بود گنج شایگان
در جنب بحر جود تو از ذره کمتر ست | صد گنج شایگان که بنجشی برایگان
گردون برای خیمهٔ خورشید فلکه ات | از کوه ابر ساخته تا زیر سائبان
این طاس منقش نه توے زرنگار | چتر بلند بر سر خرگاه خویش دان
بوی درون گلشن و از پرولان تو | در هند بود غلغل و در زنگ بد فغان
در دست روم خیمه زدی تا غریو کوس | در دشت سند رفت و بیابان سیستان
تا قصر زر و تاخته در لرزه اوفتاد | در قصرهای قیصر و در خانهای جان

حافظ از جانِ محبِ رسول ست و آلِ او | بر این سخن گواست خداوندِ اکبرم

ایضاً

شد عرصهٔ زمین چو بساطِ ارم جوان | از پرتوِ سعادتِ شاهِ جهانیان

خاقانِ شرق و غرب که در غرب و شرق اوست | صاحبقران خسرو و شاه خدایگان

خورشید ملک پرور و سلطان دادگر | دارای عدل گستر و کسرای کی نشان

سلطان نشان عرصهٔ تسلیم سلطنت | بالانشین مسند ایوان لامکان

اعظم جلال دولت و دین آنکه رفعتش | دارد همیشه توسن ایام زیر ران

دارای دهر شاه شجاع آفتاب ملک | خاقانِ کامگار و شهنشاه نوجوان

ماهی که شد ز طلعتش افروخته زمین | شاهی که شد ز همتش افراخته زمان

سیمرغ وهم را نبود قوتِ عروج | آنجا که بازِ همتِ او سازد آشیان

گر در خیال چرخ فتد عکس تیغ او | از یکدگر جدا شود اجزای آسمان

حکمش روان چو باد بر اطراف بحر و بر | مهرش روان چو روح بر اعضای انس و جان

ای صورتِ تو ملکِ جمال و جمالِ ملک | وی طلعتِ تو جانِ جهان و جهان جان

تختِ تو رشکِ مسند جمشید و کیقباد | تاجِ تو عینِ افسرِ دارا و داوران

تو آفتابِ ملکی و هر جا که میروی | چون سایه از قفای تو دولت بدروان

Shah Shuja.

دیوان حافظ

شاهین صفت چو طعمه چشیدم ز دستِ شاه
کی باشد التفات به صیدِ کبوترم

ای شاه شیر گیر چه کم گردد ار شود
در سایهٔ تو ملکِ فراغت میسرم

بال و پری ندارم و این طرفه ترکه نیست
غیر از هوای منزلِ سیمرغ در سرم

بر گلشنی اگر بگذشتم چو باد صبح
نی عشقِ سرو بود و نه شوقِ صنوبرم

بوی تو می شنیدم و بر یادِ روی تو
دادند ساقیانِ طرب یک دو ساغرم

مستی بآبِ یکدو قدح وضعِ بندگی نیست
من سالخورده پیرِ خرابات پرورم

با سیرِ اختر و فلکم داوری بسی ست
انصافِ شاه باد درین قصه داورم

شکرِ خدا که باز درین اوجِ بارگاه
طاوسِ عرش می شنود صیتِ شهپرم

نامم ز کارخانهٔ عشاق محو باد
گر جز محبتِ تو بود شغلِ دیگرم

شبلُ الاسد (lion) به صیدِ دلم حمله کرد و من
گر لاغرم ولیک شکارِ غضنفرم

شیر جوان از انتخب
ای عاشقانِ روی تو از ذره بیشتر
من کی رسم بوصلِ تو کز ذره کمترم

بنما بمن که منکرِ حسنِ رخِ تو کیست
تا دیده اش بکزلکِ غیرت برآورم

مقصود ازین معامله بازارِ تیرتست
نه جلوه میفروشم و نه عشوه میخرم

بر من فتاده سایهٔ خورشیدِ سلطنت
اکنون فراغتست ز خورشیدِ خاورم

شعرم بمُنِ مدح که صد ملکِ دل کشاد
گوئی که تیغِ تست زبانِ سخنورم

lion whelp. shibl

حرام زاده و بدفعل وشوم وبی بنیاد | بمدح شاه جهان کی کجا کند اقرار

متابعت بمنافق چو میکنی بگذر
زیاده گفتن نامش هزار استغفار

قصیده

جوز اسحر نهاد حمائل برابرم | یعنی غلام شاهم وسوگند میخورم

ساقی بیا که از مدد بخت کارساز | کامیکه خواستم زخدا شد میسرم

جامی بده که باز بشادی روی شاه | پیرانه سر هوای جوانیست برسرم

راهم مزن بوصف زلال خضر که من | از جام شاه جرعه کش حوض کوثرم

شاها من اربعرض رسانم سریر فضل | مملوک آن جنابم ومسکین این درم

من جرعه نوش بزم تو بودم هزار سال | کی ترک آبخور کند این طبع خوگرم

گر باورت نمیشود از بنده این حدیث | از گفته کمال حدیثی بیاورم

گر برکنم دل از تو وبردارم از تو مهر | آن مهر برکه افگنم آن دل کجا برم

منصور بن محمد غازیست حرز من | وز این خجسته نام براعد مظفرم

عهدِ الست من همه با مهر شاه بود | در شاهراه عمر ازین عهد نگذرم

گردون چو کرد نظم ثریا بنام شاه | من خود چرا چنین نکنم از که کمترم

Jauzā Gemini – or Orion.?

ḥamā-il (ḥilqhimālat a wearing belt) a necklace. a Qurān suspended from the neck. the course of a planet

سریر ای تخت

sarīr throne

ābkhwar, watering place

amulet

بحق قوت جبرئیل و سور اسرافیل | بحق قابض ارواح دیو مین و یسار
بحق حامل عرش و بقرب میکائیل | بحق چار کتاب ستودهٔ جبار
بحق جملهٔ قرآن به صحف ابراهیم | بحق جملهٔ مردان واقف اسرار
بحق سوز فقیران بیگنه دربند | بحق زاری رنجور بکس و بی یار
بحق چهرهٔ زرد فقیر سرگردان | بحق درد اسیران خانمان بیزار
بحق ضرب جوانان راه دین کفار | بحق زاری پیران خوار و زار و نزار
بحق دین محمد بخون پاک حسین | بحق مردم نیک مهاجر و انصار
که نیست دین هدی را بقول پاک رسول | امام غیر علی بعد احمد مختار
ز بعد او حسن ست و حسین محبت او | مجوی جهل برین کار مومن دیندار
بجهل غافل مستغرقی بغفلت همی | ز رنگ می نشناسی بهفیدی از زنگار
بجهد و سعی من خسته دل چه سود ترا | اگر ز خواب جهالت همی شوی بیدار
بجهل بیشتر و بیش آنچنان هستم | که کس مباد چنان کامدم در اول بار
سپاس منت و عزت خدای را که نمود | ره نجات و شدم از حیات برخوردار
بگاه هفصد و هفتاد بد که در شیراز | تمام گشت بیک روز جمع این اشعار
بدشمنان منشین حافظا تو لاکن | نجات خویش طلب کن بجان هشت و چهار

علی امام و علی امین و علی ایمان — علی امین و علی سرور و علی سردار
علی علیم و علی عالم و علی اعلم — علی حکیم و علی حاکم و علی گفتار
علی نصیر و علی ناصر و علی منصور — علی مظفر و غالب علی سرو سردار
علی عزیز و علی عزت و علی افضل — علی لطیف و علی انور و علی انوار
علی ست فتح فتوح و علی ست راحت روح — علی ست فاضل و افضل علی سرو سردار
علی سلیم و علی سالم و علی مسلم — علی قسیم قصور و علی ست قاسم نار
علی صفی و علی صافی و علی صوفی — علی دنی و علی صفدر و علی سردار
علی نعیم و علی ناعم و علی منعم — علی بود اسد اللہ قاتل کفار
علی ز بعد محمد ز هر چه هست به است — اگر تو مومن پاکی نظر دریغ مدار
بحق نور محمد با دم و به خلیل — بحق شیث و شعیب و به هود کم آزار
بحق یوسف و یعقوب و یحیی و لقمان — بحق نوح نجی در میان دریا بار
بحق عزت توریت و حرمت انجیل — بحق جمع زبور و بحق روز شمار
بحق دانش اسحق و شوق اسمعیل — که در رضای خدا کرد جان خویش نثار
بحق یوشع و الیاس و لوط و اسکندر — بحق نغمه داود و صوت خوش گفتار
بحق مهر سلیمان و زهد ابراهیم — بحق عیسی و موسی و یونس غمخوار

دیوان صافی

شد دلم ریش از لب پر شور شیرینت ولی | میکند زخمم مرا هر لحظه درمان از نمک

آب حیوان یافت حافظ از نمکدان لب
گرچه هرگز کس نیابد آبحیوان از نمک

قصاید

مقدر یکه ز آثار صنع کرد ظهور | سپهر و مهر و مه و سال و ماه و لیل و نهار

مدار سیر کواکب بامر کن فیکون | قرار داد برین طاق گنبد دوار

ز هفت کوکب سیاره و دوازده برج | کنند سیر مخالف کواکب سیار

نه آسمان نه ملایک بامر حق مشغول | بسجده در گه تسبیح و ذکر و استغفار

چهار عنصر از و مختلف پدید آورد | مدار آتش و آب و غبار و خاک مجار

قرار داد ببالای خاک و باد آتش | گرفته کوه و زمین درمیان آب قرار

بدوستی نبی و ولی اساس نهاد | جهان و هرچه در و هست خالق جبار

اگر نه ذات نبی و ولی بدی مقصود | جهان بکتم عدم رفتی همچو اول بار

نوشته بر در فردوس کاتبان قضا | نبی رسول و ولی عهد حیدر کرار

امام جنی و انسی علی بود که علی | ز کل خلق فزون ست از صغار و کبار

ز نام اوست معلق سما و کرسی و عرش | ز ذات اوست مطبق زمین بدین هنجار

عشق رخت بخاطر حافظ جمله بداد
در مغز بلبل از همه نوعی چمن لذید

ای گفتگوی لعل تو در کام جان لذید
شکر لبت چو طعم شکر در دهان لذید

دندان تست قطرهٔ شیر و شکر لبت
در کامهاست شیر و شکر بهر آن لذید

خون دل و کباب جگر هر دو بهر تست
باشد بهم کباب و می ارغوان لذید

گفتم حدیث لطف تو آمد سخن لطیف
کردم بیان وصف لبت شد بیان لذید

دل ناوک تو خواست که باشد هدای را
نسبت بطعمهای دگر استخوان لذید

او را ز بسکه چاشنی حسن در لبست
پیوسته حرف او گذرد بر زبان لذید

حافظ بسی ز شیرهٔ جان بخت حلوهٔ
در آرزوی آن لب و نامد چنان لذید

اگه شور انگیزهٔ در بزم شاهان از نمک
داد مستان لبت از خنده بستان از نمک

می برد آب گهر لعلت بر پاشی و لطف
میکند نرخ شکر یاقوت ارزان از نمک

از نمک خندان کنی هر دم نوعی پسته را
دیدهٔ آن کاگه گردد پسته خندان از نمک

شور می بینم ازان جادوی مستت در شراب
ذوق می یابم دران چاه زنخدان از نمک

گر نباتت میرباید جان بشیرینی و لطف
قند شور انگیز لعلت میدهد جان از نمک

سپیده دم که صبا بوی دوستان گیرد
چمن ز لطف هوا نکهت جنان گیرد

نوای چنگ بدانسان ز ند صلای صبوح
که پیر صومعه راه در مغان گیرد

شه سپهر چو زرین سپر کشد بر دوش
به تیغ صبح و عمود افق جهان گیرد

برغم زاغ سیه شاهباز سدره نشین
درین مقرنس زنگاری آشیان گیرد

بسبزه گاه چمن رو که خوش تماشائیست
که لاله کاسه نسرین وار غوان گیرد

چه حالتیست که گل در سحر نماید رخ
چه آتشیست که در مرغ صبح خوان گیرد

چه پرتویست که نور چراغ صبح دهد
چه شعله ایست که در شمع آسمان گیرد

خیال شاهی اگر نیست در سر حافظ
چرا به تیغ سخن عرصه جهان گیرد

ای ذوق شهد لعل تو در کام من لذیذ
حلوای قند گر سنه را در دهن لذیذ

دندان یار در دهن تنگ خوش نمود
در کام حقه دانه در عدن لذیذ

شهد و شکر هر انچه بازار عالم است
شیرین از وست در دهنم این سخن لذیذ

خطی دهد بعنبر زلفت دماغ را
باشد بمغز نفحه مشک ختن لذیذ

ما را بکام دیده ز اشک سفید و سرخ
خطیست چون بباغ گل یاسمن لذیذ

گر حلق را بکام بود لذت از بهی
بیمار عشق را شده سیب ذقن لذیذ

باطناب زلف حافظ را بکش
ماندہ در چاہ زنخدان الغیاث

بازم ہوای آن گل رعنا ست الغیاث
دیگر دلم رمیدہ و شیدا ست الغیاث

آن دل کہ گنج عافیتے برگزیدہ بود
این دم بعزم دردو بلا ہاست الغیاث

صوفی کہ جام صاف دمادم ہمی کشد
حیران کوی اوشدہ سوا ست الغیاث

عارف کہ غرق بود بناموس و ننگ و نام
افتادہ در ملامت و سوداست الغیاث

از جان زار حافظ و سرگشتگان شوق
فریاد و شور و ولولہ برخاست الغیاث

از من سوختہ آن یار نمیپرسید ہیچ
خبری زین دل افگار نمیپرسید ہیچ

او طبیب من و من خستہ و بیمار غمش
چہ طبیبی ست کہ بیمار نمیپرسید ہیچ

وی طبیبی بسرم آمد و احوالم دید
گفت چون ست ترا یار نمیپرسید ہیچ

گفتمش بخت من و طالع شوریدہ من
خفتہ می بینم و بیدار نمیپرسید ہیچ

جانم از فرقت و بیش بلب آمد صد بار
کہ ازین دل شدہ آن یار نمیپرسید ہیچ

دوش در خواب چو من ماہ رخ او دیدم
گفت کہ گاہ ترا یار نمیپرسید ہیچ

ای طبیب ازلی یک نظری کن ما را
حافظ سوختہ را یار نمیپرسید ہیچ

رباعیه

حافظ ورق سخن در آئے طی کن
وین خامۂ تزویر ریائے پے کن
خاموش نشین که وقت خاموشی تست
دم در کش و جام بادۂ ایمی کن

آن غزلها و قصائد که در اکثر نسخ نبود و در بعض یافته شد داخل کتاب نکرده علیحده نوشته شد

الغیاث ای مایۂ جان الغیاث
کفر زلفت بُرد ایمان الغیاث

ما همے لیسیم لب از تشنگے
در لبانت آب حیوان الغیاث

وه کجا شد شربت دیدار تو
میکشد تلخی بحجران الغیاث

ما ز گریه غرق در خون گشته ایم
لعل تو پیوسته خندان الغیاث

غمزۂ شوخ تو از راه اجل
میزند در دیده پیکان الغیاث

از خدنگ ناوک مژگان تو
زخمها افتاده در جان الغیاث

چون دو زلفت کرد سر گردان مرا
گردش گردون گردان الغیاث

همچو گوی از زخم چوگان فلک
هر طرف گشتیم غلطان الغیاث

پیچش زلف تو در جانم فتاد
رشتۂ تن گشت پیچان الغیاث

چشم بیمارت مرا بیمار کرد
جز لبانت نیست درمان الغیاث

رباعیه

باشاهد شوخ و شنگ لعبت با بربط و نی
گنجی و کبابی و یکی شیشه می
چون گبر شود زباده مارا رگ و پی
منت نبرم بیک جو از حاتم طی

رباعیه

قسام بهشت و دوزخ و عقده کشای
مارا نگذارد که در آییم زپای
تا کی بود این گرگ ربائی از خاک
سر پنجهٔ دشمن افگن ای شیر خدای

رباعیه

گل را دیدم نشسته بر تخت شهی
گفتا بشنو راستی ار مرد رهی
من طفلم و بیگنه مرا می سوزند
ای وای بتو که پیری و پر گنهی

رباعیه

گل گفت اگر دستگهی داشتمی
بگریختمی اگر رهی داشتمی
با بیگنهی مرا چنین می سوزند
ای وای بمن گر گنهی داشتمی

رباعیه

گر همچو من افتاده این دام شوی
ای بس که خراب باده و جام شوی
ما عاشق و رندو مست عالم سوزیم
با ما منشین وگرنه بدنام شوی

رباعیه

ای شرم زده غنچه ز مستوراز تو
حیران و خجل نرگس مخموراز تو
گل با تو برابری کجا آرد کرد
کو نور زمه دارد و مه نوراز تو

رباعیه

ای ای تو صحرای امل پیمودن
تا چند بر آفتاب گل اندودن
گر در دهن شیر شوی بهر طمع
آخر نه شکار گور خواهی بودن

رباعیه

چشمت که فریب و رنگ میبارد ازو
زنهار که تیغ جنگ می بارد ازو
بس زد و ملول گشته از همنفسان
آه از دل تو که سنگ می بارد ازو

رباعیه

آن باز طرب شکار در دستم نه
آن ساغر چون نگار در دستم نه
آن زلف چو زنجیر که پیچد بر خود
دیوانه شدم بیار و در دستم نه

رباعیه

ای کاش که بخت سازگاری کردی
یا چرخ زمانه بازیاری کردی
از دست جوانیم چو بربود عنان
پیری چو رکاب پایداری کردی

رباعیه

ای باد بگو زراه دلدارِ من
آن را که نباشد غمی از زاریِ من
تو خفته بمهد عیش شبهای دراز
آیا داری خبر ز بیداریِ من

رباعیه

تا کی بود این جور و جفا کردنِ تو
بیهوده همه خلائق آزردنِ تو
تیغ غمزه مست اهل دل خون آلود
گر بر تو رسد خونِ تو بر گردنِ تو

رباعیه

گویند که فردوس برین خواهد بود
فردا می ناب و حور عین خواهد بود
گر ما مے و معشوقه گزیدیم چه باک
چون عاقبتِ کار چنین خواهد بود

رباعیه

با آنکه نهد مهر و مه از صدق نگین
بر خاک جناب تو شب و روز جبین
از دست دل و دیده بتنگم منشان
در آتش انتظار و فارغ منشین

رباعیه

چون باده ز غم چه بایدت جوشیدن
با لشکر غم چه بایدت کوشیدن
سبزست سرت باده ازان دور مدار
می بر سر سبزه خوش بود نوشیدن

رباعیه

در هجر تو من ز شمع افزون گریم
مانند صراحی اشک گلگون گریم
چون ساغر باده ام که از دلتنگی
چون نالهٔ چنگ بشنوم خون گریم

رباعیه

جانان چو شبی با تو بروز آوردم
گر بی تو دمی برآورم نامردم
از مرگ نترسم پس ازین کاب حیات
از چشمهٔ نوش آبدارت خوردم

رباعیه

در آرزوی بوس و کنارت مردم
در حسرت لعل آبدارت مردم
قصه چه کنم دراز کوتاه کنم
باز آ باز آ که از انتظارت مردم

رباعیه

من ترک تو ای نگار آسان ندهم
تا پیش ز مرد خطت جان ندهم
یاقوت لبت که قوت جانست مرا
آن را بد و صد هزار مرجان ندهم

رباعیه

من حاصل عمر خود ندانم جز غم
در عشق تو یار خود ندارم جز غم
یک همدم و همراز ندارم نفسی
یک مونس و غمخوار ندارم جز غم

رباعیه

چون جامه بر تن بر کشد آن مشکین خال
حقا که نظیر خود ندارد بمثال
در سینه دلش ز ناز کی تواند دید
مانند سنگریزه در آب زلال

رباعیه

هرگز نکنی یاد من ای شمع چگل
نزد من اگرچه هست کاری مشکل
دردی که من از غم تو دارم در دل
دل داند و من دانم و من دانم و دل

رباعیه

از یار وفا که دید تا من بینم
راحت ز جفا که دید تا من بینم
تو عمر منی و بیوفائی چکنم
از عمر وفا که دید تا من بینم

رباعیه

آن به که ز جام باده دل شاد کنیم
وز آرزوی گذشته کم یاد کنیم
وین عاریتی روان ز ما نستانی
یک لحظه ز بند عقل آزاد کنیم

رباعیه

آواز پر مرغ طرب می شنوم
یا نفخه گلزار ادب می شنوم
یا باد حدیثی ز لبش میگوید
القصه حکایتی عجب می شنوم

رباعیه

دوش از غمِ تو دمی نخفتم تا روز
یاقوت[1] بنوکِ مژه سفتم تا روز

دردت که بکس نمیتوانم گفتن
هم با دلِ خویشتن بگفتم تا روز

رباعیه

مردی ز کنندهٔ در خیبر[2] پرس
اسرارِ کرم ز خواجهٔ قنبر[3] پرس

گر تشنهٔ فیضِ رحمتی ای حافظ
سر چشمهٔ آن ز ساقیِ کوثر پرس

رباعیه

ای دوست دل از جفای دشمن درکش
با رای نکو شرابِ روشن درکش

با روی نکو گوی گریبان بگشای
وز نا اهلان تمام دامن درکش

رباعیه

چشمِ تو که سحر بابل ست استادش
حقا که فسونها ز نود از یادش

آن زلف که کرد حلقه در گوش جمال
آویزهٔ زر در نظمِ حافظ بادش

رباعیه

بنگر چمن جمالِ فرخندهٔ گل
گه گریهٔ ابر بین و گه خندهٔ گل

سروا ر چه با زادیِ خودی نازد
از راستیی که داشت شد بندهٔ گل

چون

---

[1] یاقوت ای خون گریه کردم

[2] خیبر نام قلعه ایست که حضرت مرتضی علی علیه السلام در آن را بزور شجاعت برکنده و بر دوش گرفته

[3] قنبر خادم حضرت امیر المؤمنین علیه السلام

دیوان حافظ

رباعیه

یا کاربکامِ دلِ مجروح شود
یا مرغِ دلم بر فلک روح شود
امیدِ من آنست بدرگاهِ خدا
کا بواب سعادت همه مفتوح شود

رباعیه

یاری چو نکرد بختِ شوریده چه سود
شادی چو ندید این دلِ غمدیده چه سود
آن مردمِ دیده بود کز دیده برفت
چون مردمِ دیده نیست در دیده چه سود

رباعیه

ایام شبابست شراب اولے تر
هر عمر ده مست و خراب اولے تر
عالم همه سر بسر خرابات و خراب
در جای خراب هم خراب اولے تر

رباعیه

سیلاب گرفت گردِ ویرانهٔ عمر
آغاز پرے نهاد پیمانهٔ عمر
بیدار شو اینجا که خوش خوش بکشد
حمالِ زمانه رخت از خانهٔ عمر

رباعیه

در سنبلش آویختم از روی نیاز
گفتم من سودازده را چاره بساز
گفتا که لبم بگیر و غم بگذار
در عیشِ خوش آویز نه در عمرِ دراز

رباعیه

نه دولتِ دنیا بستم می ارزد
نه لذتِ هستے بالم می ارزد
نه هفت هزار سال شادیِ جهان
با محنتِ پنجروزِ غم مے ارزد

رباعیه

وقتست که مستان بطرب برخیزند
واندرمی و معشوق و رباب آویزند
یک چند نقاص عمر فانی شده را
در جام و قدح خون صراحی ریزند

رباعیه

هجرت که بجانِ منِ درویش آمد
گوئے نمکے برجگرِ ریش آمد
می ترسیدم کز تو شوم روزی دور
دیدی که همان روز بدم پیش آمد

رباعیه

هم خاطرِ تو بر من غمناک افتد
گر مهر ضیا بر خس و خاشاک افتد
گر خاک رهت شوم مزن بر من بانگ
حیف ست که آوازِ تو بر خاک افتد

رباعیه

هر دوست که دم زد ز وفا دشمن شد
هر راهروی که بود تر دامن شد
گویند شب آبستنِ غیب ست بروز
چون مرد ندید از که آبستن شد

رباعیہ

روزی کہ فراق از تو دودم سازد
در ہجر رخ تو ناصبورم سازد
گر چشم بروی دگرے باز کنم
حق نمک حسن تو کورم سازد

رباعیہ

زان بادۂ دیرینۂ دہقان پرورد
درده کہ بساط عمر طی خواہم کرد
مستم کن و بیخبر ز احوال جہان
تا سر جہان بگویمت ای سرمرد

رباعیہ

شیرین دہنان عہد بپایان نبرند
صاحب نظران ز عاشقی جان نبرند
معشوق چو بر مراد و رای تو بود
نام تو میان عشقبازان نبرند

رباعیہ

گویند کسانیکہ زمے پرہیزند
زانسان کہ بمیرند چنان برخیزند
ما بامے و معشوق از نیسیم مدام
تا بوکہ ز خاک ما چنان انگیزند

رباعیہ

من بندۂ آن کسم کہ شوقی دارد
بر گردن خود ز عشق طوقی دارد
تو لذت عشق و عاشقی کی دانی
این بادہ کسی خورد کہ ذوقی دارد

ای ازان شراب
ای مرد پیشہ
ای بربان قاطع
ای ازان
ای خلاص نوشتہ
ای شاید کہ مارا از خاک چنان

رباعیه

چون غنچهٔ گل قرابه پرداز شود
نرگس بهوای می قدح ساز شود
خرم دل آن کسی که مانند حباب
هم بر در میخانه سرافراز شود

رباعیه

جان در خم زلف یار جائی طلبید
وز بند بلا گره گشائی طلبید
جان پیشکش ابرو جانان کردم
چون حاجب او نعل بهائی طلبید

رباعیه

خطت بسر اپردهٔ مه می گردد
بازار تکبرت تبه می گردد
مار اخجل و دروغ زن میگفتی
پیداست که روی که سیه میگردد

رباعیه

خوبان جهان صید توان کرد بزر
خوش خوش برایشان بتوان خورد بزر
نرگس که کلهدار جهان ست ببین
کان نیز چگونه سر برآورد بزر

رباعیه

راه طلب تو خار غمها دارد
کو راه روی که این قدمها دارد
دانی تو که روشناس عقل ست آنکو
بر چهرهٔ جان چراغ غمها دارد

رباعیه

برو دار دل از مادر دهر ای فرزند
با نصف اخیر شو هرش در پیوند
ای قلب مدانی اینچنین نفتاوی
چون حافظ اگر شوی بویش خرسند

رباعیه

با یار کسی دست در آغوش نکرد
تا ترک زر و سیم و دل و هوش نکرد
بی زر بت شوخ دیده هرگز سخنم
با آنکه چو گوهرست در گوش نکرد

رباعیه

با مردم نیک بد نمی باید بود
در بادیه دیو و دد نمی باید بود
مفتون معاش خود نمی باید شد
مغرور بعقل خود نمی باید بود

رباعیه

با می بکنار جوی مے باید بود
وز غصه کناره جوی می باید بود
چون عمر گرانمایه مادہ روزست
خندان لب و تازه روی میباید بود

رباعیه

تا حکم قضا ے آسمانے باشد
کار تو همیشه شادمانے باشد
گر جام مئے زدست تو نوش کنم
سرمایه عمر جاودانے باشد

رباعیه

در شوخی و دلبری بت من طاق است
بیچاره دلم بوصل او مشتاق است
پسته دهن و لاله رخ و سیمین تن
شیرین سخن و ظریف و سیمین ساق است

رباعیه

می نوش که عمر جاودانی این است
خاصیت روزگار فانی این است
هنگام گل و لاله و یاران سرمست
خوش باش دمی که زندگانی این است

رباعیه

ای وی تو در لطافت آئینهٔ روح
خواهم که قدهای خیالت بصبوح
در دیده کشم ولی ز خار مژه ام
ترسم که شود پای خیالت مجروح

رباعیه

اول بوفا جام و صالم درداد
چون مست شدم دام جفا بر سر داد
با آب دو دیده پر از آتش دل
خاک ره او شدم بباد م درداد

رباعیه

ای گل ز بر همنفسی مے آید
شادی بدلم از و بسی مے آید
پیوسته ازان روی کنم همدمیش
کز بوے ویم بوی کسی مے آید

ای
مشوق کردی تو در
لطافت مثل روح ست
فتح علی
ای
علی الصباح خواهم کرد
قدهای خیال تو ای
قوم تو کو بر زنیت پس
تصور قدم تو کرد و میخواهم
کران قدم خیالی تو
در چشم کشم و لیکن از خا
خوف خود می نکنم که مبادا
پای خیالت مجروح شود
یعنی معشوق
اول بوصال تو درخت
چون از وصال سرشار
دست شدم ام الخبیثان
بخار و بجرعت صبر ان اول
با پیشم کرد ان اول
سوزان خاک او شدم
بر سر بباد دادم

رباعیه

با آنکه دلم در غمِ عشقت خون است
حسنِ تو ز ادراکِ خرد بیرون است
در زلفِ تو بیچاره غریبست دلم
یارب که دران شام غریبم چون است

رباعیه

تو بدری و خورشید ترا بنده شده است
تابندهٔ تو شده است تابنده شده است
زان روی که از شعاع روی مه تو
خورشید منیر و ماه تابان شده است

رباعیه

تا مرغ دلم فتاده در دام غمت
بر گردن دل شده است صمصام غمت
از شربت جام دهر بیزار شدم
تا خونِ جگر میخورم از جام غمت

رباعیه

چون چنگ سر زلف تو ام در چنگ است
هر لحظه دلم را به لبت آهنگ است
شد پستهٔ تنگ تو دلم را روزی
یارب که دلِ خسته چه روزی تنگ است

رباعیه

در کوی تو بیخانه ترا زاهکس نیست
نزدیک تو بیگانه ترا زاهکس نیست
در سلسلهٔ طنابت آویخته ام
زان روی که دیوانه ترا زاهکس نیست

رباعیه

گفتم که مگر باتفاق اصحاب
در موسم گل ترک کنم بادهٔ ناب
بلبل ز چمن نعره زنان داد جواب
کای بی‌خبران فصل گل و ترک شراب

رباعیه

ای قبلهٔ هر که مقبل آمد کویت
روی دل جمله بختیاران سویت
امروز کسی کز تو بگردد اندرو
فردا بکدام دیده بیند رویت

رباعیه

ای سایهٔ آفتاب زلف سیهت
شب پیش مه دوهفته طرف کلهت
ای شام علمدار خط مشکینت
وی صبح جنیبت کش روی چو مهت

رباعیه

امروز که روز فرقت احباب است
نه وقت نشاط و عیش با اصحاب است
هشیار ازان نیم که می نیست مرا
می هست دلی حریف می نایاب است

رباعیه

آن ترک پریچهره که قصد جان داشت
مانند پری چهره ز من پنهان داشت
گفتم دهن تنگ تو گوئی هیچ ست
گفتا که ازین هیچ طمع نتوان داشت

فی الرباعیات

جز نقش تو در نظر نیاید مارا
جز کوی تو رهگذر نیاید مارا
خوش آمده خواب جمله را در دیده
حقا که بچشم در نیاید مارا

رباعیه

برگیر شراب طرب انگیز و بیا
پنهان ز رقیب سفله بستیز و بیا
مشنو سخن خصم که بنشین و مرو
بشنو ز من ای نگار و برخیز و بیا

رباعیه

روزیکه فلک از تو بریده است مرا
کس با لب پر خنده ندیده است مرا
چندان غم هجران تو بر دل دارم
من دانم و آنکه آفریده است مرا

رباعیه

شاها چو ترا بدانش و علم و سخا
آن مرد منم که مے نشانم بسزا
بدخواه چه کید کرد ناگه که ازان
امروز نکرد خاطرت یاد مرا

رباعیه

با دوست نشین و باده و جام طلب
بوس از لب آن سرو گل اندام طلب
مجروح چو راحت جراحت طلبد
تو از سر زخم نیش حجام طلب

گر سر ببرے بہ تیغ تیزم | از کوے وفات برنخیزم
ور زانکہ کنند ریز ریزم | من مہرۂ مہر تو نریزم

الا کہ بریزد استخوانم

آنانکہ نشانِ عہد جویند | جز راہ مزار من نپویند
خاکِ منِ زار چون ببویند | گر نامِ تو بر سرم بگویند

فریاد برآید از روانم

گر بگذرد بہ پیش خیلے | ہر یک بصفا بہ از سہیلے
جز تو نکنم بغیر میلے | مجنون نیم ار ہوای لیلے

ملک عرب و عجم ستانم

گشتم صنما در آرزویت | آشفتہ و تیرہ دل چو مویت
ہر چند نمی رسم بکویت | شب نیست کہ از فراق رویت

زاری بفلک نمی رسانم

ای وصل تو اصل شادمانی | دائم بمرادِ دل بمانی
با حافظِ خود بگو عیانی | ہر حکم کہ بر سرم برانی

سہل ست ز خویشتن مرانم

۱ یعنی من بر اگر مرد محبت تو نیز دم محبت تو ترک نکنم اگر انکہ بیرم بہ تیغ تیز علی

۲ ای اگر پیش من یک گروہ خوبان جہان بگذرد و ہر یک از آن خوبان بصفا

دیوان حافظ

۳ ای از کوے وفای تو نخیزم

هرچند ستمگری ترا خوست | کم کن تو جفا که این نه نیکوست
گیرم[۱] که دلت ز آهن در وست | آخر بسرم گذر کن ای دوست

انگار که خاک آستانم

گفتم که چو کشتیم بزاری[۲] | زان پس ره مرحمت سپاری
بر دل رقم وفانگاری | تو خود سر وصل مانداری

من عادت بخت خویش دانم

من از تو بجز وفا نجویم | بیرون ز گل وفا نبویم
الا[۳] ره بندگی نپویم | اسرار تو پیش کس نگویم

اوصاف تو پیش کس نخوانم

گر غمزهٔ تو زند به تیرم | گر ترک فلک کند اسیرم
یک دم نبود ز تو گزیرم | من ترک وصال خود نگیرم

الا[۴] بفراق جسم و جانم

گیرم نه ره وفا کشودیم | نه مهر به مهر می فزودیم
نه بود[۵] هر انچه می نمودیم | آخر نه من و تو دوست بودیم

عهد تو شکست و من همانم

---

۱ ورقی است که بر بندی بندند
۲ گویند از گاه مرازند بمعشوق که همه گاه مرازند عشق خود کشتی بعداز کشتن او بین حسرت کن و وفای کن انتظار کن الا فنیم
۳ یعنی مسوای راه
۴ بدل تو نرود مگر بوصل تو
۵ ای ترک وصال تو از خود نگیرم گر آنکه جانم از جسم جدا شود ۱۲
یعنی فرض کردیم که راه وفا نکشودیم همت و محبت خود را فرو نگذاشتیم هرچه نمودیم واقع نبود مگر این قدر ثابت است که من و تو دوست بودیم و عهد و پیمان تو شکست من همان عهد و پیمان ۱۲ منه

دگر قویم چو حاجی قوام دریادل | که نام نیک بماند ز جان بخشش و داد
نظیر خویش نه بگذاشتند و بگذشتند | خدای عزوجل جمله را بیامرزاد

فی المطایبه

رحیم سنگر خمار بود روزی چند | بدان دلیل که القاص لایحب القاص
بریخت خون صراحی و لی بگشتن او | زمانه نیز در آمد که الجروح قصاص

مخمس

در عشق تو ای صنم چنانم | کز هستی خویش در گمانم
هر چند که زار و ناتوانم | گر دست دهد هزار جانم
در پای مبارکت فشانم

کو بخت که از سر نیازی | در حضرت چون تو دلنوازی
معروض کنم نهفته رازی | هیهات که چون تو شاهبازی
تشریف دهد در آشیانم

ای بسته کمر ز دور و نزدیک | بر خون تمام ترک و تاجیک
در مسکن اخلص الممالیک | گر خانه محقرست و تاریک
در دیده روشنت نشانم

کس عسل نی نیش ازین دکان نخورد
کس رطب نیخار ازین بستان نچید

هر که ایانسے چراغے برفروخت
چون تمام افروخت بادش در دمید

نے تکلف هر که دل بروی نهاد
چون بدیدم خصم خود سے پرورید

شاهِ غازی خسروِ گیتی ستان
آنکه از شمشیرِ او خون می چکید

گه بیک حمله سپاهی می شکست
گه بهوئے قلبِ کوهے می درید

سروران را بیگنه می کرد حبس
گردنان را نے سخن سرے برید

از نهیبش پنجه می افگند شیر
در بیابان نام او چون می شنید

عاقبت شیراز و تبریز و عراق
چون مسخر کرد و قتش در رسید

آنکه روشن بد جهان بینش باد
میل در چشم جهان بینش کشید

فی المدح

بعهدِ سلطنتِ شاه شیخ ابو اسحاق
پنج شخص عجب ملکِ فارس بود آباد

نخست پادشهی همچو او ولایت بخش
که جانِ خویش بر و رد و داد عیش بداد

دگر مربیِ اسلام شیخ مجد الدین
که هیچ ضیعه به ازان آسمان ندارد یاد

دگر شهنشهِ دانش عضد که در تصنیف
زمینِ همت او کارهای بسته کشاد

دگر بقیهِ ابدال شیخ امین الدین
بنامی کار موافق بنامِ شاه نهاد

من گرفتم خود تو ئے بهرام گور
خواهی افتاد آخر اندر دام گور

گر نه کوری گور رمے بین گفتمت
یک زمان بیکار منشین گفتمت

هیچ کس را نیست زین منزل گزیر
از گدا و شاه و از برنا و پیر

ای که بر ما بگذری و انمکشان
از سر اخلاص الحمدے بخوان

فی النصیحة

فساد چرخ نه بینیم و نشنویم هنوز
که چشمها همه کور ست و گوشها همه کر

بساکسان که مه و مهر باشدش بالین
بعاقبت ز گل و خاک باشدش بستر

چه فائده ز زره باکشاد تیر قضا
چه منفعت ز سپر با نفاق تیغ قدر

اگر ز آهن و فولاد سوده حصن کنے
حواله چون برسد زود اجل بکوبد در

بروشنی خوش و عیش و نوش غره مشو
که ظلمت از پی نور ست و زهر زیر شکر

دریکه بر تو کشایند از هوا کشای
رهی که بر تو نمایند از هوس مسپر

براه تو همه چاه است سر نهاده مرو
بجام تو همه زهر ست ناچشیده مخر

عیار چرخ بگیرو نهاد دور نگر
بساط حرص بچین و لباس آز بدر

فی التعزیة

دل من سنه بر دنیی و اسباب او
ز انکه از وی کس وفاداری ندید

ولادیدی که آن فرزانه فرزند
چه دیدا ندر خم این طاق نیلین

بجای لوح سیمین در کنارش
فلک بر سر نهادش لوح سنگین

فی الحکمة

مدتی در طلب مال جهان کردم سعی
تا بآخر خبرم شد که زنفعش ضررست

عوض هر چه فلک داد بمن بازستد
نکند فائده فریاد جوانی چه سرست

عمر ضائع شد و از مال زیانی دارد
اندهِ عمر کنون از همه غمها بترست

بعد ازین یک نفس از عمر بملک دو جهان
نفروشم که بچشم دو جهان مختصرست

گنجها یافته ام در دل ویران زهنر
گرچه بحریست ضمیرم که سراسر هنرست

بعد ازین هر چه رسد از بد و نیک ای حافظ
غم مخور شاد بزی زانکه جهان گذرست

فی النصیحة

هر که آمد در جهان پر زشور
عاقبت میبایدش رفتن بگور

در ره عقبی ست دنیا چون پلی
بی بقا جائی و ویران منزلی

دل منه بر این پل پر ترس و بیم
برگ ره ساز و مشو اینجا مقیم

نزد اهل معنی این کاخ سپنج
هست چون ویرانهٔ خالی ز گنج

دور باش از دوستی مال و جاه
زانکه مالت مار و جاهت هست چاه

---

۱ ای دل ۲ یعنی ۳ یعنی ۴ ای ۵ ای ۶ ای

چو میرفت از جهان این بیت میخواند ۔ بر اهل فضل و ارباب براعت
بطاعت قرب ایزد میتوان یافت قدم در نہ گرت هست استطاعت
بدین دستور تاریخ وفاتش برون شد از حروف قرب طاعت

ایضاً

آن میوهٔ بهشتی کامد بدستت ای جان در دل چرا نگشتی از کف چرا بهشتی
تاریخ این حکایت گر از تو باز پرسند بر جملهٔ اش فرو خوان از میوهٔ بهشتی

ایضاً

برادر خواجه طالب طاب مثواه امام سنت و بعد از نماماتش
بسوی روضهٔ رضوان روان شد پس از پنجاه و نه سال از حیاتش
خلیل عادلش پیوسته برخوان وز انجا فهم کن سال وفاتش

ایضاً

صباح جمعه بد و سادس ربیع اول که گشت فرقت آن مه بگشتنم عاجل
بسال هفتصد و شصت و چار از هجرت چو آب حل نشدم این دقیقه مشکل
در یغ و درد و تاسف کجا دهد سودی کنون که عمر بازیچه رفت و بی حاصل

فی المصیبة

دیوان حافظ
782
778
755
764

ناف هفته بُد و از ماه رجب نیمی روز — که برون رفت ازین منزل بی ضبط و نسق
کنف رحمت حق منزل او دان و انگه — سال تاریخ وفاتش طلب از رحمت حق

ایضاً

رحمان لایموت چو آن پادشاه را — دید آنچنان کز و عمل خیر لایفوت
جانش غریق رحمت حق کرد تا کند — تاریخ این معامله رحمن لایموت

فی التاریخ

اعظم قوام دولت و دین آنکه بردرش — از بهر خاکبوس نمودی فلک سجود
با آن وجود و آن عظمت زیر خاک رفت — در نصف ماه ذی القعده از عرصهٔ وجود
تا کس امید جود ندارد ز کس دگر — آمد حروف سال وفاتش امید جود

ایضاً

بلبل و سرو و سمن یاسمن و لاله و گل — هست تاریخ وفات شه سنبل کاکل
خسرو روی زمین شاه زمان بو اسحق — که به طلعت او ناز و خند بر گل
جمعه بست و یکم ماه جماد الاولے — در پسین بود که پیوسته شد از جزو به کل

تاریخ وفات قاضی بهاء الدین و گردان

بهاء الحق والدین طاب مثواه — امام سنت و شیخ جماعت

magwa in his habitation

گذاشت عرصهٔ میدان خود بتیغ عدم | نهاد بر دلِ احباب خویش داغ فراق

ایضاً

بروز شنبهٔ سادس ز ماه ذی حجه | بسال هفصد و هشتاد از جهان ناگاه
ز شاهراهِ سعادت بباغِ رضوان رفت | وزیرِ کامل ابو نصر خواجه فتح الله

ایضاً

صَدَفِ عهدِ زمان جانِ جهان تورانشاه | که درین مزرعه جز دانهٔ خیرات نکشت
نافِ هفته بُد و از ماهِ صفر کافِ الف | که بگلشن شد و این خانهٔ پُر رو بهشت
آنکه مسلیش سوی حق بنیے وحق گوئی بُود | سالِ تاریخِ وفاتش طلب از میل بهشت

ایضاً

سرورِ اهلِ غنا مُنتهیِ جمعِ انجمن | صاحبِ صاحبقران حاجی قوام الدین حسن
هفصد و پنجاه و چار از هجرتِ خیر البشر | مهر را جوزا مکان و ماه را خوشه وطن
سادسِ ماهِ ربیع الاول اندر نیم روز | روزِ آدینه بحکمِ کردگارِ ذوالمنن
مرغ روحش کان همای آسمانِ قدر بُود | شد سوی دارِ بهشت آزاد از دارِ محن

ایضاً

مجدِ دین سرورِ سلطانِ قضا اسمعیل | که زدی کلکِ زبان آورش از شرع نطق

ز مُردم برتاک و عقیق در شیشه | سُهیل در خُم و آفتاب اندر جام
مرا حرام که گوید که وقتِ خوردنِ من | حلال زاده برون آید از نتاجِ حرام

در شکایت فرماید

ای معدنِ اصلِ عالی جوهرت از جهدِ حرص | وی مبرا ذاتِ میمونِ اخترت از زرق و ریو
از بزرگی کی روا باشد که تشریفات را | از فرشته باز گیرد و انگبی بخشد بدیو

مطایبه

سرای مدرسه و بحثِ علم و طاق و رواق | چه سود چون دلِ دانا و چشمِ بینا نیست
سرای قاضی یزدار چشمهٔ فضل است | خلاف نیست که علمِ نظر در انجا هست

فی الوعظ

ای که از روزگار مے طلبی | فرح و عیش و خرمی و طرب
فکرِ مال و منال و حشمت و جاه | همه بگذار و ساغری بطلب

فی التاریخ

بروز کاف و الف از جمادی الاول | بسال فال و گر نون جاعل الاطلاق
خدایگانِ سلاطینِ مشرق و مغرب | خدیوِ کشورِ لطف و کرم باستحقاق
سپهرِ حلم و حیا آفتابِ جاه و جلال | جمالِ دُنیا و دین شاه شیخ ابو اسحاق

750

در نکوهش بد قولان گوید

سگ[۱] بران آدمی شرف دارد — که دلِ مردمان بیازارد
این سخن را حقیقتے باید — تا معانے بدل فرود آید
آدمے با تو دست در مطعوم — سگ ز بیرونِ آستان محروم
حیف باشد که سگ وفا دارد — وادمے دشمنے روا دارد

فی الشکایة

صاحبم[۲] دوش باده نفرستاد — آن خطا این خطاب می ارزد
لعل[۳] و یاقوتِ جامِ او گوئی — ملکِ مالک رقاب می ارزد
قطعه پیشِ او فرستادم — که بصد خُم شراب می ارزد

ایضاً

اے باد صبا اگر توانے — از راه وفا و مهربانی
از من خبرے ببر بیارم — گو سوختهٔ تو در نهانی
می مُرد ز اشتیاق و میگفت — ای بی تو حرام زندگانی

ایضاً

شراب لعلِ مروق[۴] بجام گفت که من — چهار گوهرم اندر چهار جای مدام

تداول قبول کند و آن اینست که آدمی فریفته این دروغ شد سگ محروم این پس چیست باشد که سگ وفاداری دارد آدمی دشمنی کند ۱۲ فخلی

۲ باده و شراب و آن خطای خطا باده نفرستادن

۳ این خطا بای خطاب آن در دلیل بیان آن یکند ۱۲ فخلی

۴ لعل نابوت کسی که از شراب سرخ جام می گرداند بجای لعل در بعضی نسخ مجازی لعل یاقوت خاص کسی که از لعل جام می گرداند ۱۲ فخلی

روح القدس آن سروش فرخ — از قبهٔ طارم زبرجد
میگفت سحرگهان که یارب — در دولت و حشمتِ مخلد
بر مسندِ خسروے بناماد — منصور مظفر محمد

ایضاً

تو نیک و بدِ خود هم از خود بپرس — چرا دیگرے بایدت محتسب
ز بد دور باش و به نیکی بکوش — مکن عمر ضائع بلهو و لعب
چو دانی که روزی دهندت خداست — مدار از طمع قلب را منقلب
و من یتق الله یجعل له — و یرزقه من حیث لا یحتسب

ایضاً

بگوش هوش شبی منهیی مدا در داد — ز حضرت احدی لا الٰه الا الله
که ای عزیز کسی را که خوار میدارند — یقین بدان که نیاید بر و منصب و جاه
بآب زمزم و کوثر سفید نتوان کرد — گلیم بخت کسی را که بافتند سیاه

ایضاً

آن حبهٔ خضرا خور کز روی سبکروحی — هر کو بخورد یک جو بر سبز زند سیمرغ
آن ذره که اعضا را در ولوله اندازد — یک ذره و صد مستی یک حبه و صد سیمرغ

یاد آد ها نشش تلخ که عیب نبات گفت | خاکش بسر که منکرِ آب زلال شد
آنکس که کور زاد ز مادر بعمر خویش | کی مشتریِ دلبر صاحب جمال شد

در تقاضای وظیفه فرماید

بسمع خواجه رسان ای رفیقِ وقت شناس | بخلوتے که دران جانبی صبا باشد
لطیفه بمیان آر و خوش بخند انش | بنکته که دلش را دران رضا باشد
پس انگهے ز کرم آن قدر بپرس لطف | که گر وظیفه تقاضا کنم روا باشد

فی الشکایة

زد انش مطلقاً بی بهره باشد | که از دنیا بشادی بهر جوید
بود از شرب شادی صائم الدهر | که جلاب طرب از دهر جوید
کسی چون نوشدارو جوید از دهر | کدامین نوشدارو زهر جوید

ایضاً

بلبل اندر نالہ و گل خندهٔ خوش میزند | چون نسوزد دل که دلبر دردی آتش میزند
ناخوشیها دیده ام زان زاهد پشمینه پوش | من غلام مطربم کابریشم خوش میزند
زاهد از تیر مژگانش حذر کردن چه سود | زخم پنهان چون بابروی کمان دلکش میزند

ایضاً

۱ ای دبهان آن شخص کہ عیب نبات من کرد مثل بنات ست کہ گوید تلخ باد و کہ منکر شرین کہ مثل آب زلال ست باشد خاک بسر او باد
۲ ای صبا ہم در انجا نباشد
۳ ای آنکس کہ بشادی از دنیا بہرہ جوید مطلقاً بی بہرہ
دیوان حافظ
۴ جلاب
۵ ای غلام مطرب

گفتم درین سرا چه ز بهر چه آمدی
گفتا ز بهر مجلس شاه غریب جوی

اکنون ز صحبت من مفلس بجان رسید
نزدیک خویش خوانش و کام دلش بجوی

در شکایت قاضی و حاکم گوید

آن کیست تا بحضرت سلطان اد اکند
کز جور چرخ کم ستمی گر بها پدید

رندی نشسته بر سر سجادهٔ قضا
حیرے دگر بر تبهٔ سروری رسید

آن رند گفت چشم و چراغ جهان منم
آن خیر گفت هیچ منی در جهان که دید

ای آصف زمانه ز بهر خدا بگوی
با آن شهی که دولت او باد بر مزید

شاها روا مدار که مفعول من یراد
گردد بروزگار تو فعال ما یرید

ایضاً فی الشکایة

دل مبند ای جان من بر وعدهٔ شاه و وزیر
کس نمیداند که کارش از کجا خواهد کشاد

رو توکل کن نمیدانی که نوک کلک من
نقش هر صورت که زد رنگی گر بیرون فتاد

شاه بر من خرده گیرد ور بدم وحشی گفتم و هیچم نداد
کار شاهان اینچنین باشد تو ای حافظ مرنج
داور روزی رسان توفیق نصرت شان دهاد

ایضاً

گفتند شعر من ز نبفشه شکر ربود
زان غیرت طبرزد کعب الغزال شد

در دو سال انچه بیند و ختم از شاه و وزیر
همه بر بود بیک دم فلک چوگانی

دوش در خواب چنان دیدم خیالم که سحر
گذر افتاد بر اصطبل شهم پنهانی

بسته بر آخور او استر من چو میخورد
تو بره افشاند بمن گفت مرا میدانی

هیچ تعبیر نمیدانمش این خواب که چیست
تو بفرمای که در فهم نداری ثانی

ایضاً

پادشاها لشکر توفیق همراه تو اند
خیز گر بر عزم تسخیر جهان رایت کنی

با چنین جاه و جلال از پیشگاه سلطنت
آگهی و خدمت دلهای آگه میکنی

با فریب این حسن نیلوفام نگارگون
کار بر وفق مراد صبغة الله میکنی

آنکه ده با هفت و نیم آورد پس سی دی نکرد
فرصت باد اکه هفت و نیم را ده میکنی

ایضاً

سال فال ما و جان اصل و نسل و بخت و تخت
باد ت اندر هر دو گیتی برقرار و بر دوام

سال خرم فال نیکو مال و افر حال خوش
اصل ثابت نسل باقی تخت عالی بخت رام

ایضاً

شاها بمژدگی ز بهشتم رسیده است
رضوان سر برد و حورش سلسبیل موی

خوش لفظ و پاک معنی و موزون و دلفریب
صاحب جمال و نازک و خوب و لطیفه گوی

بیا در رنگهتی زان طیب امید | مشام جان معطر ساز جاوید
که این نافه ز چین جیب حور ست | ندزان آهو که از مردم نفور ست
درین وادی زبانگ چنگ بشنو | که صد من خون مظلومان بیکجو
پر جبریل را اینجا بسوزند | بدامن کودکان آتش فروزند
سخن گفتن کرا یارا ست اینجا | تعالی الله چه استغناست اینجا

بروحافظ درین معرض مزن دم
سخن کوتاه کن والله اعلم

فی المقطعات

gar kisān

گر گسان قدر می بدانندی | شب نخفتند و روز نشاندی
تا کهار از چوب عود کنند | پاسبانان باد نشاندی
پای هر خوشه کنیز ک ترک | بنشاندی مگس نرانندی

قطعه

خسرو اداد گر اشیر دلا بحر کفا | ای کمال تو بانواع هنر ارزانی
همه آفاق گرفت و همه اطراف گشاد | صیت مسعودی و آوازهٔ شه سلطانی
گفته باشد مگرت مهم غریب احوالم | اینکه شد روز نثیرم چو شب ظلمانی

meter

mukhammas inspired

-a in subject + the rest of this line predicate

بگفتا چون بدست آری نشانش | که او خود بی نشان ست آشیانش
چو آن سرو روان کاروانی | ز ملک دیده میکن پاسبانی
مده جام می و پای گل از دست | ولی غافل مشو از چرخ بدمست
لب سرچشمه و برطرف جوئی | نم اشکی و با خود گفتگوئی
بیاد رفتگان و دوستداران | توافق کن تو با ابر بهاران
چو نالان آیدت ابر روان پیش | مدو بخشش ز آب دیدهٔ خویش
نکرد آن همدم دیرین مدد را | مسلمانان مسلمانان خدا را
چنان بیرحم زد تیغ جدائی | که گوئی خود نبوده است آشنائی
برفت و طبع خوشباشم خزین کرد | برادر با برادر کے چنین کرد
مگر خضر مبارک پے تواند | که این تنها بآن تنها رساند
نیاز من چه وزن آرد بدین ساز | که خورشید غنی شد کیسه پردار
تو گوهر بین و از خرمهره بگذر | ز طرزی کان نگردد شهره بگذر
چو من ماهی کلک آرم بتحریر | تو از نون والقلم مے پرس تفسیر
مقامات نصیحت گو همین ست | که حکم انداز هجران درکمین ست
روان را با خرد درهم سرشتند | وزان تخمی که حاصل بود کشتند

۱ ای در جواب گفت که چگونه نشان بیکم غیبت آری نداد آشیان او بی نشان است
۲ بیاد گذشتگان و دوستداران گریان کن
۳ یعنی هرگاه جاری گریان پیش تو آید تو بگریستن او را مدد بخش که او از آب چشم
۴ ای این تنها آن طائفه گذشتگان را
۵ ای این تنها آن تنها رساند
۶ ای بیت کیسه پر از زر

-ab or -abz

nein kasha meaning of ink

مریزید بر گور من جز شراب
ولیکن بشرطیکه در مرگ من

میارید در ماتم جز رباب
ننالد بجز مطرب و چنگ زن

تو خود حافظا سر ز مستی متاب
که سلطان نخواهد خراج از خراب

مثنوی

الا ای آهوِ وحشی کجائی
مرا با تست بسیار آشنائی

دو تنها و دو سرگردانِ بیکس
دو راه اندر کمین از پیش و پس

بیا تا حال یکدیگر بدانیم
مرادی هم بجوئیم ار توانیم

که می بینم درین دشتِ مشوش
چراگاهے ندارم خرم و خوش

که خواهد شد بگوئید ای حبیبان
رفیقِ بیکسان یارِ غریبان

مگر خضرِ مبارک پے درآید
زمینِ همتش این ره سرآید

مگر وقتِ عطا پیروز آمد
که فالم لاتذرنی فرداً آمد

که روزی رهروی در سرزمینی
همی گفت این معما با قرینی

که ای سالک چه در انبانه داری
بیاوا مے بنه گر دانه داری

جوابش داد و گفتا دانه دارم
ولی سیمرغ می باید شکارم

که یابد ازین کرسے زرنشان | باین سفره بیرون زدونان دونان
بجز خون شاهان درین طشت نیست | بجز خاک خوبان درین دشت نیست
که هر کس درین دور گردون بود | ز گردون درونش پر از خون بود
بده ساقی آن تلخ شیرین گوار | که شیرین بود باده از دست یار
که دارا که دارای آفاق بود | بدارندگے در جهان طاق بود
چو زین دار شش در برون برد رخت | نبودش بجز گور و تابوت تخت
اگر هوشمندی بیا باده نوش | چو نوشی دمے باده آئے بهوش
که این طغرل آبنوسی قفس | نیفتد ازین دانه در دام کس
در خاک روبان میخانه کوب | ره می فروشان میخانه روب
مگر آب آتش خواصت دهند | بمستے ز هستے خلاصت دهند
بجامی برون آور ندت ز خویش | بوحدت رسے پرده افتد ز پیش
که حافظ چو در عالم جان رسید | چو از خود برون شد بجانان رسید
من ارزانکه گردم بمستے هلاک | باین مستان بریدم بخاک
بتا بوئے از چوب تاکم کنید | براه خرابات خاکم کنید
باب خرابات غسلم دهید | پس انگاه بردوش مستم نهید

بپے کار دانان هشیار زن — ره درد نوشان خمار زن
مشو قید این دیر خاکی مغاک — که ناگه دهد هم بادت چو خاک
بده ساقیا آن جوهر روح را — دوای دل ریش مجروح را
که دوران چو جام از کف جم ربود — اگر عالمی باشدش زان چه سود
چو بنیاد عمر ست ناپایدار — بنقد این نفس را غنیمت شمار
کسی را که دست رسد دستگیر — که فردا همان باشدت دستگیر
شه داد گستر که ناگه برد — نگر ای برادر که با خود چه برد
تو نیز انچه کاری همان بدروی — چنان کامدی باز بیرون روی
رهائی نیابد کس از شیب خاک — که بر خاک ننشست از روی خاک
باین رقعهٔ سبز چندین مساز — که هم مهره بازست و هم رقعه باز
بده ساقیا آن آب افسرده را — بیارنده ساز این دل مرده را
که هر پارهٔ خشتی که بر منظریست — سر کیقبادی و اسکندریست
هر آن گل که در بوستانی بود — مه عارض دلستانی بود
هر آن شاخ سروی که در گلشنی ست — قد دلبری زلف سیمین تنی ست
شنیدم که شوریده می پرست — بخمخانه می گفت و جامی بدست

وقف

روان در ده آن می چو آب روان — نه آب روان کآفتاب عیان

شهانی که اینجا نشستند شاد — برفتند و از کس نکردند یاد

کدام ست جام جم و جم کجاست — سلیمان کجا رفت و حاتم کجاست

که میداند از فیلسوفان حی — که جمشید کی بود و کاوس کی

چو سوی عدم گام برداشتند — درین بقعه جز نام نگذاشتند

چه بندی دل اندر سنجی سرای — که چون بگذری باز مانی بجای

دران بستن دل زدیو انگیست — به او آشنائی ز بیگانگیست

درین دار شش در نیابی تو کام — مجال مجال و مقام مقام

برو طی کن این هفت طومار را
قلم درکش این هفت پرگار را

بده ساقی آن آب آتش خواص — کزان بلکه یابم ز آتش خلاص

بدین سقف نه پایه رشک رواق — توان زد بیک جام می چار طاق

درین ده گروهی شیادش و شند — که پیران ده را بآتش کشند

اگر عاقلی خیز و دیوانه شو — مریز آب خود خاک میخانه شو

دمم از دل رزمی دردی درد کش — دم گرم خواهی دم سرد کش

بده ساقیا مے کہ تا دم زنیم
قلم بر سر ہر دو عالم زنیم

سبک باش و طبل گرانم بدہ
دگر فاشش نتوان نہانم بدہ

کہ این چرخ و این انجم آبنوس
بسے یاد دارد چو بہرام و طوس

بسے کوزدی کوس بر پشت پیل
زدندش بناکام طبل رحیل

جز این مرکز ہفت بر کار نیست
جز این ہفت پرکار پرگار نیست

تو در خانہ شش دری شش درے
کہ او ماندہ تا بنگری بگذری

بر ایوان شمش طاق خضرا نشین
بمنزل گہ جان نشیمن گزین

بدہ ساقی آن آب آتش نشان
از آن پیش کرمانیابی نشان

کہ در آتش است این دل روشنم
ہمانا کہ آبے بر آتش زنم

کہ فیروز فرخ منوچہر چہر
شنیدم کہ در عہد بود رحیمہر

نوشتہ ست بر جام نوشیروان
کہ بفزای از جام نوشین روان

اگر پور زالے وگر پیر زال
بدستان نمانی شوی پایمال

زمن بشنو ای پیر آموزگار
مکن تکیہ بر گردش روزگار

کہ این منزل درد و جای غم ست
درین دامگہ شادمانی کم ست

بدہ ساقی آن لعل یاقوت رنگ
کہ بردارد از رخ لعل و یاقوت رنگ

فاطمی

بدستم ده و روی دولت ببین
خرابم کن و گنج حکمت ببین

بیا ساقی از بادهای کهن
ز جام پیاپی مرا مست کن

چو مستم کنی ازمی بی غشت
بمستی بگویم سرود خوشت

اگر همچو جم جام گیری بدست
به بینی دران آینه هر چه هست

بمستی در پارسائی زنی
دم خسروی در گدائی زنی

که حافظ چو مستانه ساز و سرود
ز چرخش دهد زهره آواز رود

تا شیر صبح از طبقهای نور
بگوش آیدم هر دم از لقطور

بیا تا خرد را قلم در کشیم
ز مستی بعالم علم در کشیم

ز جام دمادم دمی دم زنیم
ز می آب بر آتش غم زنیم

یکامروز با یکدگر می خوریم
چو فرصت نباشد دگر کی خوریم

که آنها که بزم طرب ساختند
ببزم طرب هم نپرداختند

ازین دامگه دیر بادی مغاک
برفتند و بردند حسرت بخاک

باین تخت فیروزه فیروز کیست
ز ایام عمر آنکه بهروز کیست

دریغا جوانی که برباد شد
خنک آنکه از عالم آزاد شد

بیاساقی آن بادهٔ روح بخش — بده تا نشینم بر پشت رخش
تهمتن صفت رو بمیدان کنم — بکام دل آهنگ جولان کنم
بیاساقی از من برو پیش شاه — بگویش زمن کای شه جم کلاه
دل بینوایان مسکین بجوی — پس آنگاه جام جهان بین بجوی
بیاساقی آن می کزان جام جم — زند لاف بینائی اندر عدم
بمن ده که باشم تبائید جام — چو جم آگه از سر عالم تمام
بیاساقی آن جام پرکن زمی — که گویم ترا حال کسرے و کی
بمستی توان دُر اسرار سفت — که در بیخودی راز نتوان نهفت
بیاساقی آن می که حکمش زجام — بگیخسرو و جم فرستد پیام
بده تا بگویم بآواز نے — که جمشید کے بود و کاؤس کی
بیاساقی آن می که شاهی دهد — بپاکے او دل گواهے دهد
بمن ده که تا گردم از عیب پاک — خرامم بعشرت بتیرهٔ مغاک
بیاساقی آن جام چون مهر و ماه — بده تا زنم بر فلک بارگاه
چو شد باغ روحانیان مسکنم — درینجا چرا تخته بندتنم
بیاساقی آن جام چون سلسبیل — که دل را بفردوس باشد دلیل

---

۱۲ رسیم
۱۲ کرائے
۱۲ دل بینوایان
۱۲ پس آنگاه
۱۲ از ربع مسکون
۱۲ بتیرهٔ
۱۲ ۱۲ ۱۲

خذ الجام لاتخش فیه الجناح ‌ ‌ ‌ که در باغ جنت بود می مباح

بیا ساقی آن جام یاقوت وش ‌ ‌ ‌ که بر دل کشاید در وقت خوش

بده وین نصیحت ز من گوش کن ‌ ‌ ‌ جهان جمله هیچ ست می نوش کن

بیا ساقی از بیوفائی دهر ‌ ‌ ‌ ببین و زمی کن گدائی عمر

که می عمر باقی بیفزایدت ‌ ‌ ‌ دری هر دم از غیب بگشایدت

بیا ساقی از می طلب کام دل ‌ ‌ ‌ که بی مے ندارم من آرام دل

گر از هجر جان تن صبوری کند ‌ ‌ ‌ دل از می تواند که دوری کند

بیا ساقی ایمن چه باشی که دهر ‌ ‌ ‌ بر آنست کت خون بریزد بقهر

درین خونفشان عرصهٔ رستخیز ‌ ‌ ‌ تو خون صراحی بساغر بریز

بیا ساقی از من مکن سرکشی ‌ ‌ ‌ که از خاکی آخر نه از آتشی

قدح پر کن از می که می خوش بود ‌ ‌ ‌ خصوصاً که صافی و بیغش بود

بیا ساقی آن راح ریحان نسیم ‌ ‌ ‌ بمن ده که نه زر بماند نه سیم

زری را که بیشک تلف در دست ‌ ‌ ‌ بمی ده که درمان دلها می ست

بیا ساقی آن بادهٔ لعل صاف ‌ ‌ ‌ بده تا کی این شید و تزویر و لاف

ز تسبیح و خرقه ملولم مدام ‌ ‌ ‌ بمی رهن کن هر دو را والسلام

دیوان حافظ

نیز بیاد خوش کن و روی از گناه سوی ۱۲ ای مدعی دنیا خراب ببانگ بلند ۱۲ خوانند ۱۲ خونفشان عرصه رستخیز ۱۲ خون صراحی بساغر بریز ۱۲ ای خراب بمن ده و این سه فرد را نیز بر آن بیفزا ۱۲ ای شراب

بمن دہ کہ بدنام خواہم شدن | مرید مے و جام خواہم شدن

ساقی نامہ

بیا ساقی آن مے کہ حور بہشت | عبیر ملایک دران می سرشت
بدہ تا بخورّی بر آتش کنم | دماغ خرد را دمی خوش کنم
بیا ساقی آن می کہ تیزی کند | بباغ دلم مشک بیزی کند
بدہ تا بنوشم بیاد کسے | کہ ہست از غمش در دلم خون بسے
بیا ساقی از مے ندارم گزیر | بیک جام باقی مرادست گیر
کہ از دور گردون بجان آمدم | روان سوی دیر مغان آمدم
بیا ساقی از گنج دیر مغان | مشو دور کانجاست گنج روان
ورت شیخ گوید مرو سوی دیر | جوابش چہ گوئی بگو شب بخیر
بیا ساقی آن جام صافی صفت | کہ بر دل کشاید در معرفت
بدہ تا صفاے درون آردم | دمی از کدورت برون آردم
بیا ساقی آن آتش تابناک | کہ زردشت میجویدش زیر خاک
بمن دہ کہ در کیش رندان مست | چہ دنیا پرست و چہ آتش پرست
بیا ساقی اکنون کہ شد چون بہشت | ز روی تو این بزم عنبر سرشت

ع ۱ بجز بفتح اول مخفف بجوز بمعنی خوشبو و رایحہ خوش و زیبا و مصدر ازو بجزیدن ۲ ع بخورّی بضم اول و ثانی و تشدید ثالث بفتح واو امر حاضر از بخوردن بمعنی بوئی خوش بر آتش نہادن ۳ ع بیزی بکسر اول و سکون ثانی و فتح ثالث بفتح واو و زای معجمہ و الف و یاء تحتانی مشدد و ہمزہ در آخر بمعنی بوئی خوش ۴ ع ۱۲ ۵ یعنی شراب این بزم از روی تو عنبر سرشت است

بیا ساقی آن آب آتش خواص
بمن ده که تا یابم از غم خلاص

فریدون صفت کاویانی علم
برافرازم از پشتی جام جم

بیا ساقی این نکته بشنو ز نی
که یک جرعه می به ز دیهیم کی

دم از سیر این دیر دیرینه زن
صلائی بشاهان پیشینه زن

بیا ساقی آن کیمیای فتوح
که با گنج قارون دهد عمر نوح

بده تا بر و بیت کشایند باز
در کامرانی و عمر دراز

بیا ساقی آن ارغوانی قدح
که یابد ز فیضش دل و جان فرح

بمن ده که از غم خلاصم دهد
نشان ره بزم خاصم دهد

بیا ساقی آن می که جان پرورست
دل خسته را همچو جان در خورست

بده کز جهان خیمه بیرون زنم
سرا پرده بالای گردون زنم

بیا ساقی آن می که حال آورد
کرامت فزاید کمال آورد

بمن ده که بس بیدل افتاده ام
وزین هر دو بی حاصل افتاده ام

بیا ساقی آن آب اندیشه سوز
که گر شیر نوشد شود بیشه سوز

بده تا روم بر فلک شیر گیر
بهم بر زنم دام این گرگ پیر

بیا ساقی آن بکر مستور مست
که اندر خرابات دارد نشست

۱۵ ابیات غلط فریدون منسوب بلوا و ابتکر و آن نیست
دیوان حافظ

بحمدالله ای خسرو جم نگین — شجاعی بمیدان دنیا و دین
بمنصوریت در جهان رفت نام — که منصور باشی بر اعدا مدام
فریدون شکوهی در ایوان بزم — تهمتن[۱] نبردی بمیدان رزم
فلک را گهر در صدف چون تو نیست — فریدون و جم را خلف چون تو نیست
نه تنها خراجت دهند از فرنگ — که مهراج[۲] باجت فرستد ز رنگ
اگر ترک و هندست و گر روم و چین — چو جم جمله دارے بزیر نگین
همایئست[۳] چترت همایون نظر — که دارد بسیط زمین زیر پر
بجای سکندر بمان سالها — بدانا دلے کشف کن حالها
چو دریای وصفت ندارد کنار — شمارا کنم بر دعا اختصار
ز نظم نظامے که چرخ کهن[۴] — ندارد چو او هیچ زیبا سخن
بیارم به تضمین سه بیت متین — که نزد خرد به ز در ثمین[۵]
ازان بیشتر کاورے در ضمیر — ولایت ستان باش و آفاق گیر
زمان تا زمان از سپهر بلند — بفتح و ظفر باش فیروزمند

ازان مے که جان دارد و هوش باد
مرا شربت و شاه را نوش[۶] باد

[۱] تهمتن بفتح اول و دوم و سکون سوم و فتح چهارم و نون ساکن لقب رستم پسر دستان پسر سام پسر نریمان پسر گرشاسپ پسر اثرط پسر منوچهر پیشدادی و معنی او بزرگ تن است و دلاور و بزرگ و دیو بهشت و دیو و معنی جثه و جثه نیز آمده است. من غیاث اللغات
[۲] مهراج بفتح اول و سکون ثانی و فتح سوم و جیم لقب راجهای هندوان
[۳] همایئست چترت همایون نظر — که دارد بسیط زمین زیر پر
نظر تو همایست که بسیط زمین را زیر پر دارد
مولوی محمد فتح علی
[۴] ای چرخ کهن مثل نظامی — هیچ ندارد چو او سخن زیبا
مولوی محمد فتح علی
[۵] ثمین بر وزن امین قیمتی
[۶] نوش نوشیدن یا آبجات دادن یا خوشی

که با هم نشینیم و عیشی کنیم — دمی خوش برآریم و طیشی کنیم
مغنی ز اشعار من یک غزل — بآهنگ چنگ آر اندر عمل
که تا وجد را کار سازی کنم — برقص آیم و خرقه بازی کنم
باقبال و رای و بهبود و بهین — بهینهٔ میوهٔ خسروانی درخت
که تمکین او رنگ شاهی ازوست — تن آسانی مرغ و ماهی ازوست
فروغ دل و دیدهٔ مقبلان — ولی نعمت جمله صاحبدلان
جهان دار و دین پرور و تاجور — کز و تخت جم گشت بازیب و فر
چگونه دهم شرح آثار او — که عقل ست حیران در اطوار او
چو قدر وی از حد مدحت بیش — سر اندازم از عجز و تشویر پیش
برآرم باخلاص دست دعا — کنم روی در حضرت کبریا
که یارب بآلاء و نعمای تو — باسرار اسمای حسنای تو
بحق کلامت که آمد قدیم — بحق رسول و بخلق عظیم
که شاه جهان باد فیروز و بخت — باقبال همواره با تاج و تخت
زمین تا بود مظهر عدل و جور — فلک تا بود مرتع جدی و ثور
خدیو جهان شاه منصور باد — غبار غم از خاطرش دور باد

دیوان حافظ

مغنی بکجائی که وقت گل ست — ز بلبل چمنها پر از غلغل ست
همان به که خونم بجوش آوری — دم چنگ را در خروش آوری
مغنی بیا عود را ساز کن — نوآئین[1] نوای نو آغاز کن
بیک نغمه دردم مرا چاره ساز — دلم نیز چون خرقه صد[2] پاره ساز
مغنی بکجائی که لطفی کنی — زمی[3] آتشی در دلم افگنی
برون آری از فکر خود یکدمم — بهم برزنی کار و بار غمم
مغنی بکجائی نوائی بزن — بیکتا[4]ئی او دوتائی بزن
چو خواهد شدن عالم از ما تهی — گدائی نسبی به ز شاه منشی
مغنی بگو قول و پرداز ما — که بیچارگان را تو ئی چاره سا
تو بنمای راه[5] عراقم بزود — که بگشایم از دیده صد[6] زنده رود
مغنی بیا بشنو و کار بند — ز قول من این پند دانا پسند
چو غم لشکر آرد بیارا صفی — ز چنگ[7] و رباب و زنای و دفی
مغنی تو سرمد محرمی — زمانی به نی زن دمم همدمی
بمی دور کن در دولت گرگمیست — دمی پیش دانا به از عالمیست
مغنی بکجائی بزن بر[8] بطی — بیا ساقیا پر کن از می بطی

---

[1] نوآئین نوای نو آغاز کن
[2] صد پاره کردن
[3] صد جان خرقه صوفیان خرقه پوشان
[4] وقت سماع مشهور
[5] ست ۱۲ آتش سوزنده گداز ۱۲
[6] بیکتا بی نظیر یکه
[7] صد عراق نام ولایتی
[8] از سرود و نام غنائی ۱۲
[9] زنده رود نام رود اصفهان و معنی لفظی رود بزرگ ۱۲
[10] چنگ هر چهار نام سازها
[11] بر بط نام سازی بط طرای قراب کدبطیت بط ساز نده ۱۲ بطی

چه خوش گفت جمشید با تاج و گنج — که یک جو نیرزد سرای سپنج
مغنی کجائی بگلبانگ رود — بیاد آور آن خسروانی سرود
بستان نوید سرودی فرست — بیاران رفته درودی فرست
مغنی بزن چنگ بر ارغنون — ببر از دلم فکر دنیای دون
مگر خاطرم یابد آسایشی — که نبود ز غم بادی آلایشی
مغنی بزن خسروانی سرود — بگو با حریفان باواز رود
که از آسمان مژدهٔ فرصتی است — مرا بر عدو عاقبت نصرتی است
مغنی نوای طرب ساز کن — بقول غزل قصه آغاز کن
که بار غم بر زمین دوخت پای — بضرب اصولم برآور ز جای
مغنی ازین پرده نقشی برآر — ببین تا چه گفت از حرم پرده دار
چنان برکش آهنگ این داوری — که ناهید چنگی برقص آوری
مغنی دف و چنگ را ساز ده — بیاران خوش نغمه آواز ده
رهی زن که صوفی بحالت رود — بمستی وصالش حوالت رود
مغنی بیا با منت جنگ نیست — کفی بر دفی زن گرت چنگ نیست
شنیدم که چون غم رساند گزند — خروشیدن دف بود سودمند

دیوان حافظ

۱ ارغنون نام یونانی است که بعضی گویند ساز مخصوص بوده و بعضی گویند نام جنس سازهای مختلف

او در دل ما و ما در آتش
مارا غم اوست نی غم دل

نزدیک شد آنکه من بدورے
گیرم سر خویش پایکم دل

حافظ چه شود اگر بیابی
نورے ز حضور عالم دل

چون ملک وصال او نگردد
آسان آسان مسلم دل

آن به که ز صبر رخ نتابم
باشد که مراد دل بیابم

ساقی نامه

سر فتنه دارد دگر روزگار
من و مستی و فتنهٔ چشم یار

همی تا نم از دور گردون نگفت
ولی نیست در وی مجال گرفت

فریب جهان قصهٔ روشن ست
ببین تا چه زاید شب آبستن ست

دلا در جهان دل مبند زنهار
که کس بر سر پل نگیرد قرار

همان مرحله ست این بیابان دور
که گم شد در و لشکر سلم و تور

همان منزل ست این جهان خراب
که دیده ست ایوان افراسیاب

کجا رای پیران لشکر کشش
کجا شیدهٔ ترک خنجر کشش

نه تنها شد ایوان و کاخش بباد
که خاکش ندارد کسی هم بیاد

حالے چو نمے شود مہیّا | کام دلم از تو اے دلآرام

آن به که ز صبر رخ ننتابم
باشد که مراد دل بیابم

ای راحتِ جانِ بیقرارم | امید دلِ امیدوارم
شادم بغمت که در همه حال | سوزِ غمِ تست سازگارم
تا رفتهٔ از کنارم ای دوست | یکباره ز خویش بر کنارم
در آرزوِ وصال جانے | عمرے بفراق میگذارم
امشب بگذشت خواهد از دوش | طوفانِ سرشکِ اشکبارم
تا مرگ نگیرد از دم گریبان | من دست ز دامنت ندارم
چون هیچ نشد بسعی حاصل | کامِ دلِ خستهٔ فگارم

آن به که ز صبر رخ ننتابم
باشد که مراد دل بیابم

ای زخمِ غمِ تو مرهمِ دل | عشقِ تو انیس و محرمِ دل
زلفِ تو کمندِ گردنِ جان | لعلِ تو نگینِ خاتمِ دل
ابروی تو بود شحنهٔ جان | چون چشمِ تو گشت حاکمِ دل

دیوان حافظ

تا من ز سر جهان بگلگی — برخیزم و توبه بشکنم باز
ای دوست ز رهگذار دیده — شد فاش میان مردمان راز
تا خود چه بود مراد انجام — در عشق چو هجر کرد آغاز
سرمایهٔ عمر داد بر باد — هر کو بغم تو گشت انباز
در آتش عشق و محنت غم — مے سوز دلا چو عود دمی ساز
حالی چو نمے دهد مرادت — بوسیدن پای آن سرافراز

آن به که ز صبر رخ ننابم
باشد که مراد دل بیابم

ای سرو سمن بر گل اندام — از عارض تو خجل مه و شام
باز آی که هجر جانگدازت — برد از دل من قرار و آرام
از دانهٔ خال و دام زلفت — مرغ دل من فتاده در دام
چون کام نشد بسعی حاصل — قانع شده ام بهجر ناکام
مائیم و غم فراق حالی — تا خود بکجا رسد سرانجام
جز محنت و درد گو نیابی — دور از تو نصیب من بیابم
مقصود وجود حافظا چیست — جز صحبت یار و باده و جام

می نوش تو حافظا بشادی | تا چند خوری غم زمانه
دیریست که آتش غم دل | در سینه همی کشد زبانه[1]
چون نیست بهیچگونه پیدا | دریای فراق را کرانه

آن به که ز صبر رخ ننتابم
باشد که مراد دل بیابم

در سختی عشق اگر بمیرم | من دل ز غم تو برنگیرم
بیشک دل ماه و خور بگیرد[2] | گر سوی فلک رسد نفیرم[3]
پیوسته کمان ابروانش | از غمزه همی زند بتیرم
نتوان بقلم نوشت سوزش | گر پیر فلک شود دبیرم
پیر غم عشقم ار چه طفلم[4] | طفل غم عشقم ار چه پیرم
دارم سر آنکه همچو سعدی | بنشینم و صبر پیش گیرم
چون کرد زمانه دستمگار | دور از تو به بند غم اسیرم

آن به که ز صبر رخ ننتابم
باشد که مراد دل بیابم

ای غیرت لعبتان طنّاز[5] | بر قع ز رخ چو مه برانداز

[1] زبانه بفتح و نیز بضم یعنی شعله آتش (برهان) غیاث اللغات
[2] ای بمیرد
[3] ای ناله من
[4] ای اگرچه

ترجیع بند

ای داوه بباد دوستداری — این بود وفا و عهدیاری
آخر دل ریش دردمندم — تا چند بدست غم سپاری
از زلف تو حاصلی ندیدم — جز شیفتگی و بی قراری
ای جان عزیز بر ضعیفان — تا چند کنی جفا و خواری
هر چند که سوختی بجورم — کردم من خسته سازگاری
گفتم مگر از سر ترحم — دست از ستم و جفا بداری
چون نیست امید آن که روزی — بر عاشق خسته رحمت آری

آن به که ز صبر رخ ننتابم
باشد که مراد دل بیابم

ای ساقی از آن می شبانه — در ده دو سه جام عاشقانه
تا در سر من ز عقل باقیست — از دست مده می معانه
برداشته اند صوت داؤد — مرغان چمن ز آشیانه
ای مطرب ما تو نیز بکدم — بگذار ز کف دف و چغانه
برگوی بیاد وصل جانان — چون عود بسوز دل ترانه

۱۱ چغانه بالفتح و ضم نوعی از دف است که در آن حلقه ها باشد

از بهر دلم کدام تیرست — کاو بر روی تو در کمان ندارد
چشمت نظرے بما نینداخت — مست ست و سر جهان ندارد
منظور شهنشه است و از ناز — پروای شکستگان ندارد

سلطانِ زمانه ناصر الدین
شاه معتصم بعز و تمکین

ساقی اگرت هوای ماهے — جز باده میار پیش ماهے
سجاده و خرقه در خراباتے — بفروش و بیار جرعه ماهے
گر زنده دلی شنو ز مستان — در گلشن جان صدای یاهے
با درد در آ بسوے درمان — کو نین نگر ز عشق لاشے
اسرار دل ست در ره عشق — بهتر ز هزار حاتم طے
سلطان صفت آن بت پریوش — مے آمد و خلق شهر از پے
مردم نگران بروے خوبش — وز شرم روان ز عارضش خوے
حافظ ز غم تو چند نالد — آخر دل من شکسته تا کے

با درد و غم تو یار باشم
و ز عیش جهان کنار باشم

هر آرزوے کہ در دل آید | ایام نہادہ در کنارت
توفیق رفیق دیر یمینت | تائید ندیم در یسارت
نصرت کہ مباد از تو خالی | در رزم کمینہ دستیارت
آراستہ چون بہشت گیتی | از کوشش تیغ آبدارت
تا چرخ بپاست دور دورت | تا دہر بجاست کارکارت
جاوید بعون جاہ و عزت | باد اہمہ چیز برقرارت
آسودہ چو حافظ اند خلقان | در سایۂ بخت کامگارت

کارت ہمہ حفظ ملک و دین باد
تا باد ہمیشہ اینچنین باد

ماہے چو تو آسمان ندارد | سروی چو تو بوستان ندارد
بارو ے تو آفتاب دیدم | نیک ست ولیکن آن ندارد
از حسن تو چون کنم عبارت | کز ہیچ صفت نشان ندارد
حیران شدہ ام کہ ہیچ وصفی | در خور درخت بیان ندارد
مرغیکہ سوتو کرد پرواز | دیگر سر آشیان ندارد
ہر دل کہ ز جان ندارد دوست | میدان بیقین کہ جان ندارد

This might have been said of Edward the VIth

بر سلطنتِ تو نے تکلف — تمکینِ تو مے دہد گواہی
نامِ تو یقین کہ مے برآرد — آوازہ زماہ تا بماہی

گردوں[1] کہ لطیفہ ہا برآرد
دُرّے چو تو در صدف ندارد

ای خلعتِ ملک بر تو زیبا — وے غرّہ[2] دولت از تو غرّا
ای آمدہ نو عروسِ دولت — بر شکل و شمائل تو شیدا[3]
انوارِ شکوہ و شہریاری — از روے مبارکت ہویدا
بر قامتِ حشمت تو کوتاہ — این طیلسانِ[4] نیلگون و الا
بگذشت صدای صیتِ عدلت — از سقفِ نہم رواقِ خضرا
بر شادی مجلسِ تو خورشید — ہر لحظہ کشیدہ جامِ صہبا
تا روے مبارکِ تو بیند — نرگس ہمہ دیدہ گشت عمدا
از بہرِ قبولیت ازین گوش — لولوے خوشاب گشتہ لالا

در قصرِ تو چرخ آستانی
کیوان[5] بہ درِ تو پاسبانی

تا بارِ خدائے بادیارت — جز عیشِ مباد ہیچ کارت

[1] یعنی گردون کہ لطیفہ ہا برآرد
[2] غرہ
[3] شیدا
[4] طیلسان
[5] کیوان

ترکیب بند

شاهی که پناه ملک و دین ست — در خورد[1] هزار آفرین ست
نو بادهٔ[2] خاندان ملک ست — گلدستهٔ بوستان دین ست
هم نسل شهنشهِ زمان ست — هم نقدِ خلیفهِ زمین ست
آثار و دلائلِ سعادت — تابنده چو نورش از جبین ست
در ملکِ جهان بفرِ شاهی — انصاف تو کوکبِ یقین ست
در خاتمِ قدرِ او نهفته — فیروزهٔ[3] چرخ چون نگین ست
تیغش بمیانِ کفر و اسلام — سدّیست[4] ولیک آهنین ست

کلک از کفِ دستِ اوست دریا — شمشیر[5] بازوش سزاوار

ای سایهٔ رحمت الٰهی — وی غنچهٔ باغ بادشاهی
هرگز بشمائل[6] تو سروی — نارسته[7] ز بوستان شاهی
هم چرخ جمال را تو مهری[8] — هم برج جلال را تو ماهی
درخواسته از خدای بیچون — بختت بدعای صبحگاهی
بر نام تو مهر کرده گردون — منشور[9] او امر و نواهی

-awamir

۱ در خور: لایق
۲ نو باده: میوهٔ تازه
۳ فیروزه: نگاری است جواهر
۴ سد: بند
۵ شمشیر: کنایه از قلم
۶ شمائل: صورت و وضع
۷ نارسته: نشده
۸ مهری: ای آفتاب صفتی
۹ منشور: فرمان و امر حکما

بمعجب علم نتوان شد ز اسباب محرومم
بیا زاهد که جاهل را زیاده میرسد روزی

ندانم نوحهٔ قمری بطرف جویباران چیست[۱]
مگر او نیز همچون من غمی دارد شبا روزی

به بستان رو که از بلبل طریق عشق گیری یاد
بمجلس آی کز حافظ سخن گفتن بیاموزی

بچشم مهر اگر با من مهم را یک نظر بودی
ازان سیمین بدن کامم بخوبی همچو زر بودی

ز شوق افشاندمی هر دم سری در پای جانانم
دریغا گر متاع من نه ازین مختصر بودی

اگر بر رقعه[۲] بر افگندی ازان روی چو مه روزی
مدام از نرگس مستش جهان پر شور و شر بودی

همش مهر آمدی بر من ز مهر آن شاه خوبان را
گر از درد دل زارم یکی روزش خبر بودی

بوصلش گر مرا روزی ز هجران فرصتی بودی
مبارک ساعتی بودی چو خوش بودی اگر بودی

نگفتی کس بشیرینی چو حافظ شعر در عالم
اگر طوطی[۳] طبعش را ز لعل او شکر بودی

تمام شد
دیوان غزلیات
حافظ

[۱] وجه نوحهٔ قمری بطرف جویباران چیست
معلوم نمیشود شاید
گر او نیز همچون من
غم و الم دارد ۱۲

[۲] اگر بر رقعه
از روی خود بر رقعه
بر افگندی تا ابد
بسبز نرگس مست
او در جهان شود

[۳] اگر طوطی طبع حافظ
را از لعل معشوق
شکر حاصل
بود سر بجیب
مثل حافظ شعر
نخواهد گذاشت

خان بن خان شهنشاه شهنشاه نژاد — آنکه می زیبد اگر جان جهانش خوانی
دیده نادیده باقبال تو ایمان آورد — مرحبا ای همه لطف خدا ارزانی
بر شکن طرهٔ ترکانه که در کاکل تست — بخشش و کوشش قاآنی و چنگز خانی
ماه اگر بی تو برآید بدو نیمش بزنند — دولت احمدی و معجزهٔ سلطانی
جلوهٔ حسن تو دل می برد از شاه و گدا — چشم بد دور که هم جانی و هم جانانی
گرچه دوریم بیاد تو قدح می نوشیم — بعد منزل نبود در سفر روحانی
از گل فارسیم غنچهٔ عیشی بشگفت — حبذا جلهٔ بعد ادمی روحانی

ای نسیم سحری خاک رهٔ یار بیار
تا کند حافظ ازان دیدهٔ جان روحانی

زکوی یار می آید نسیم باد نوروزی — ازین باد ار مدد خواهی چراغ دل برافروزی
چو گل گر خورده داری خرج ار صرف عشرت کن — که قارون را غلطها داد سودای زراندوزی
سخن در پرده میگویم چو گل از پرده بیرون آی — که بیش از پنج روزی نیست حکم میرنوروزی
مئی دارم چو جان صافی صوفی میکند عیبش — خدایا هیچ عاقل را مباد ابخت بدروزی
طریق کامرانی جستن از چشم کسان دزدی — کلاه سروری اینست گر این ترک بردوزی
جدا شد یار شیرینت کنون تنها نشین ای شمع — که حکم آسمان اینست اگر سازی اگر سوزی

خان بن خان شهنشاه شهنشاه نژاد — آنکه می زیبد اگر جان جهانش خوانی
دیده نادیده باقبال تو ایمان آورد — مرحبا ای همه لطف خدا ارزانی
بر شکن طرهٔ ترکانه که در کاکل تست — بخشش و کوشش قاآنی و چنگز خانی
ماه اگر بی تو برآید بدو نیمش بزنند — دولت احمدی و معجزهٔ سلطانی
جلوهٔ حسن تو دل می برد از شاه و گدا — چشم بد دور که هم جانی و هم جانانی
گرچه دوریم بیاد تو قدح می نوشیم — بعد منزل نبود در سفر روحانی
از گل فارسیم غنچهٔ عیشی بشگفت — حبذا جلهٔ بعد ادمی روحانی

ای نسیم سحری خاک رهٔ یار بیار
تا کند حافظ ازان دیدهٔ جان روحانی

زکوی یار می آید نسیم باد نوروزی — ازین باد ار مدد خواهی چراغ دل برافروزی
چو گل گر خورده داری خرج ار صرف عشرت کن — که قارون را غلطها داد سودای زراندوزی
سخن در پرده میگویم چو گل از پرده بیرون آی — که بیش از پنج روزی نیست حکم میرنوروزی
مئی دارم چو جان صافی صوفی میکند عیبش — خدایا هیچ عاقل را مباد ابخت بدروزی
طریق کامرانی جستن از چشم کسان دزدی — کلاه سروری اینست گر این ترک بردوزی
جدا شد یار شیرینت کنون تنها نشین ای شمع — که حکم آسمان اینست اگر سازی اگر سوزی

Shaikh Hasan or Amir Hasan was sister's son of Arghun Khan (4th in succession to Hulaku at Baghdad) and got possession of Baghdad after the death of Abu Said (8th in succession) 1335 A.D. his son Uwais Jalayer (1356-1374) succeeded him & was succeeded by his sons Husain Jalayer 1374-1382 & Ahmad surnamed Ilkhani who was driven out in 1393 by Tamerlane in consequence of his murder of Amir Hasan's father who was named Ilkhan Jalayer

من ارچه حافظ شهرم جوی نمی ارزم
مگر تو از کرمِ خویش یار من باشی

هوا خواهِ تو ام جانان و میدانم که میدانی
که هم نادیده میدانی و هم ننوشته میخوانی

ملامت گرچه دریابد ز رازِ عاشق و معشوق
نه بیند چشمِ نابینا خصوص اسرارِ پنهانی

ملک در سجدهٔ آدم زمین بوسِ تو نیت کرد
که در حسنِ تو چیزی یافت غیر از طوِ انسانی

خمِ زلفت بنام ایزد کنون مجموعهٔ دلهاست
مبادا این جمع را یارب غم از باد پریشانی

بیفشان زلف و صوفی را بیازمای بر قصِ آور
که از هر رقعه دلقش هزاران بت بیفشانی

دریغا عیشِ شبگیری که در خوابِ سحر بودت
بدان قدرِ وصال ای دل که در هجران فرومانی

ملول از همرهان بودن طریقِ کاردانی نیست
بکش دشواریِ منزل بیاد عهدِ آسانی

کشادِ کارِ مشتاقان در ان ابروی دلبند است
خدا را یک نفس با ما گره بگشا ز پیشانی

چراغِ افروزِ چشمِ ما نسیمِ زلفِ خوبانست
مبادا این قوم را یارب غم از بادِ پریشانی

امیدِ از بخت میدارم که بگشایم کمر بندت
بآن شرطیکه خاطر را ازین مسکین نرنجانی

خیالِ چنبرِ زلفت فریبت میدهد حافظ
نگر تا حلقهٔ اقبال ناممکن بجنبانی

احمد الله علی معدلة السلطانی
احمدِ شیخ اویسِ حسنِ ایلخانی

گر تو فارغی از من ای نگار سنگین دل
حال خود بخواهم گفت پیش صاحبدلانی

از درم درآمدست میزنم بشادی دست
روشنی بما پیوست راستی به ارمانی

باغبان چو من زینجا بگذرم حرامت باد
گر بجای من سروی غیر دوست بنشانی

دل زناوک چشمت گوشه داشتم لیکن
ابروکماندارت می برد به پیشانی

جمع کن باجسانی حافظ پریشان را
ای شکنج گیسویت مجمع پریشانی

هزار جهد بکردم که یار من باشی
قرار بخش دل بیقرار من باشی

دمی بگلبهٔ احزان عاشقان آیی
شبی انیس دل سوگوار من باشی

در آن چمن که بتان دست عاشقان گیرند
گرت ز دست برآید نگار من باشی

چراغ دیدهٔ شب زندهدار من گردی
انیس خاطر امیدوار من باشی

چو خسروان ملاحت به بندگان نازند
دران میانه خداوندگار من باشی

ازان عقیق که خونین دلم ز عشوهٔ او
اگر کنم گلهٔ راز دار من باشی

شود غزالهٔ خورشید صید لاغر من
گر آهوی چو تو یکدم شکار من باشی

سه بوسه کز دو لبت کردهٔ وظیفهٔ من
اگر ادا نکنی وامدار من باشی

من این مراد نه بینم بعمر خود که شبی
بجای اشک روان در کنار من باشی

دل کشاده دار چون جام شراب — سر گرفته چند چون خُمِّ دنی

چون زجام بیخودی رطلی کشی — کم زنی از خویشتن لاف منی

دل نمے بر بند تا مردانه وار — گردنِ سالوس و تقوی بشکنی

خاک سان شو در قدم نه همچو ابر — جامه رنگ آمیز و تردامنی

خیز جهدی کن چو حافظ تا مگر
خویش را در پای معشوق افگنی

وقت را غنیمت دان آن قدر که بتوانی — حاصل از حیات ای جان یک دم است تا دانی

پیش زاهد از رندی دم مزن که نتوان گفت — با طبیب نامحرم حال درد پنهانی

با دعای شبخیزان ای شکر دهان مستیز — در پناهِ یک اسمت خاتم سلیمانی

کام بخشیِ دوران عمر در عوض دارد — جهد کن که از عشرت کامِ خویش بستانی

یوسف عزیزم رفت ای برادران رحمے — کز غمش عجب دیدم حال پیرِ کنعانی

میروی و مژگانت خونِ خلق می ریزند — تند میروے جانا تا ترا چه فرمانی

پند عاشقان بشنو و زطرب بتا باز آ — کاین همه نمی ارزد شغل عالم فانی

زاهدِ پشیمان را شوق باده در جانست — عاقلا مکن کارے کاورد پشیمانی

خم شکن نمید اندازین قدر که صوفی را — جنسِ خانگی باشد همچو لعل رمانی

دل کشاده دار چون جام شراب — سر گرفته چند چون خُمِّ دنی

چون زجامِ بیخودی رطلی کشی — کم زنی از خویشتن لافِ منی

دل نمے بر بند تا مردانه وار — گردنِ سالوس و تقوی بشکنی

خاک سان شو در قدم نه همچو ابر — جامه رنگ آمیز و تردامنی

خیز جهدی کن چو حافظ تا مگر
خویش را در پای معشوق افگنی

وقت را غنیمت دان آن قدر که بتوانی — حاصل از حیات ای جان یک دم است تا دانی

پیش زاهد از رندی دم مزن که نتوان گفت — با طبیب نامحرم حال درد پنهانی

با دعای شبخیزان ای شکر دهان مستیز — در پناهِ یک اسمت خاتم سلیمانی

کام بخشیِ دوران عمر در عوض دارد — جهد کن که از عشرت کامِ خویش بستانی

یوسف عزیزم رفت ای برادران رحمے — کز غمش عجب دیدم حال پیرِ کنعانی

میروی و مژگانت خونِ خلق می ریزند — تند میروے جانا تا ترا چه فرمانی

پند عاشقان بشنو و زطرب بتا باز آ — کاین همه نمی ارزد شغل عالم فانی

زاهدِ پشیمان را شوق باده در جانست — عاقلا مکن کارے کاورد پشیمانی

خم شکن نمید اندازین قدر که صوفی را — جنسِ خانگی باشد همچو لعل رمانی

من نگویم که چه کن با که نشین و چه بنوش
که تو خود دانی اگر زیرک و عاقل باشی

در چمن هر ورقی دفتر حالے دگرست
حیف باشد که ز حال همه غافل باشی

گرچه راهیست پر از بیم زما تا بر دوست
رفتن آسان بود ار وقف منزل باشی

نقد عمرت ببرد غصهٔ دنیا بگزاف
گر شب و روز درین قصهٔ باطل باشی

حافظا گر مدد از بخت بلندت باشد
صید آن شاهد مطبوع شمائل باشی

نور خدا نمایدت آینهٔ مجرّدی
از در ما درآ اگر طالب عشق سرمدی

باده بده که دوزخ از نام گناه ما برد
آب بر آتشش زند معجزهٔ محمدی

شعبده بازی کنی هر دم و نیست این روا
قال رسول ربنا ما انا قط من اوی

ارچه بعمدی کشی تیغ جفا بکین من
فکر نمی کنی مگر فی عمد محمدی

گر تو بآین جمال و فر سوی چمن کنی گذر
سو سن و سرو و گل تو جمله شوند مقتدی

نقش خوی ز لوح دل پاک کنی تو در زمان
گر ببری بجان و دل راه بکوی مجردی

جان و دل تو حافظا بسته دم آرزوست
ای متعلق مجمل دم مزن از مجردی

نوش کن جام شراب یکمنی
تا بدان بیخ غم از دل برکنی

امروز که بازارت پُرجوش خریدار است
دریاب و بنه گنجی از مایه نیکوئی

آن طره که هر مویش صد نافهٔ چین ارزد
خوش بودی اگر بودی بویش ز خوشخوئی

چون شمع نکو روئی در رهگذر باد است
طرفِ هنری بربند از طور نکو روئی

هر مرغ بدستانی در گلشن شاد اینند
بلبل بنوا سازی حافظ بدعا گوئی

نسیم صبح سعادت بدان نشان که تو دانی
خبر بکوی فلان بر بدان زبان که تو دانی

تو پیک حضرت شاهی مراد و دیده براه است
بمردمی نه بفرمان چنان بران که تو دانی

بگو که جانِ ضعیفم ز دست رفت خدا را
ز لعلِ روح فزایت بجنبش ز ان که تو دانی

من این دو حرف نوشتم چنانکه غیر ندانست
تو هم ز روی کرامت چنان بخوان که تو دانی

خیالِ تیغ تو با من حدیث تشنه و آب است
اسیر عشق چو کردی بکش چنان که تو دانی

امید در کمر زر کشت چگونه نه نبندم
دقیقه ایست نگارا در ان میان که تو دانی

یکیست ترکی و تازی در این معامله حافظ
حدیث عشق بیان کن بهر زبان که تو دانی

نو بهار است در ان کوش که خوشدل باشی
که بسی گل بدمد باز و تو در گل باشی

چنگ در پرده همی میدهدت پند و لی
وعظت انگاه دهد سود که قابل باشی

سر خدمت تو دارم نجرم بهیچ مفروش — که چو بنده کمتر افتد بمبارکی غلامی

بکشای تیر مژگان و بریز خون حافظ
که چنان کشنده را نکشد کس انتقامی

مخمور جام عشقم ساقی بده شرابی — پر کن قدح که بی می مجلس مدار آبی
عشق رخ چو ماهش در پرده راست ناید — مطرب بزن نوائی ساقی بده شرابی
شد قامتم چو حلقه تا بعد ازین رقیبت — زین درد گر نراند مارا بهیچ بابی
چون آفتاب رویش در دیده می نگنجد — ای دل چه سود داری در دیده اضطرابی
در انتظار رویت ماو امید داری — وز عشوهٔ لبانت ما و خیال و خوابی
دست غرض میالای بر کاسهٔ که دانی — انجام کار نبود از وی امید آبی

حافظ چه می نهی تو دل بر وصال جانان
کی تشنه سیر گردد از لمعهٔ سرابی

می خواه و گل افشان کن از هر چه میچوئی — این گفت سحر گه گل بلبل تو چه میگوئی
سند بگلستان بر تا شاهد و ساقی را — لب گیری و رخ بوسی می نوشی و گل بوئی
شمشاد خرامان کن آهنگ گلستان کن — تا سرو بیاموزد از قد تو دلجوئی
تا غنچهٔ خندانت دولت بکه خواهد بود — ای شاخ گل عنبر از بهر که می روئی

گفتی که دهم کامت و جانت بستانم
ترسم ندهی کامم و جانم بستانی

چشمم تو خدنگ از سپر جان گذرانید
بیمار که دیده است باین سخت کمانی

چون اشک بیندازیش از دیده مردم
آن را که دمی از نظر خویش برانی

گر سرو بماند از قد و رفتار تو بر پای
بخرام که از سرو گذشتی بروانی

در راه تو عاشق چو قلم کرد ز سر پای
چون نامه چرا یک دمش از لطف نخوانی

از پیش مران حافظ غمدیده خود را
کز عشق رخت داد دل و دین و جوانی

که بر در بندگان شاهان زمن گدا پیامی
که بکوی می فروشان دو هزار جم بجامی

اگر این شراب خامست اگر آن حریف پخته
بهزار بار بهتر ز هزار پخته خامی

شده ام خراب و بدنام و هنوز امیدوارم
که ز بد خلاص یابم بدعای نیکنامی

تو که کیمیا فروشی نظری بقلب ما کن
که بضاعتی نداریم و فگنده ایم دامی

بکجا برم شکایت بکه گویم این حکایت
که لبت حیات ما بود و ندادشتی دوامی

عجب از وفای جانان که تفقدی نفرمود
نه بنامه و پیامی نه بپرسش سلامی

بر وید یار سایان که نماند پارسائی
می ناب در کشیدیم و نماند ننگ و نامی

ز رهم مبگن ای شیخ تو بدانهای تسبیح
که چو مرغ زیرک افتد نفتد بهیچ دامی

کتبت قصتہ شوقے و مدمعی باکے
بیا کہ بی تو بجان آمدم زغمنا کی

بسا کہ گفتہ ام از شوق با دو دیدۂ خویش
ایا منازل سلمی و این سلما کی

عجیب واقعہ و بس غریب حادثہ ایست
انا اضطرابت قتیلاً و قاتلی شا کی

کرا رسد کہ کند عیب دامن پاکت
کہ ہیچ قطرہ کہ بر برگ گل چکد پاکی

زخاک پای تو داد آبروی لالہ و گل
چو کلک صنع رقم زد زآبی و خاکی

صبا عبیر فشان گشت ساقیا برخیز
دہات شمۂ کرم مطیب زاکی

اثر نماند زمن بی شمائلت آرے
ارشی ما ترمحیائے من محیا کی

دع التکاسل تغنم فقد جری مثل
کہ زاد راہروان چستی ست و چالاکی

بآبروی گل و خاک پای سرو کہ نیست
چنین بدیع جمالے زآبی و خاکی

زوصف حسن تو حافظ چگونہ لاف زند
کہ چون صفات الٰہی ورای ادراکی

گفتند خلائق کہ توئی یوسف ثانی
چون نیک بدیدم بحقیقت بازانی

در عشق توام شہرہ چو فرہاد و عجب نیست
ای خسرو خوبان کہ تو شیرین زمانی

تشبیہ دہانت نتوان کرد بغنچہ
ہرگز نبود غنچہ باین تنگ دہانی

صد بار بگفتی کہ دہم زان دہنت کام
چون سوسن آزاد چرا جملہ زبانی

Incest a like
michaiga face

طریق عشق طریق عجب خطرناک است — نعوذ باللہ اگر رہ بمنزلی نبری

ہزار جان گرامی بسوخت زین غیرت — کہ ہر صباح و مساشمع مجلسِ دگری

چو ہر خبر کہ شنیدم رہی بحیرت داشت — ازین سپس من و ساقی و وضع بیخبری

بیمنِ ہمت حافظ امید ہست کہ باز
ارای اسامر لیلای لیلۃ القمری

عمر بگذشت بہ بیحاصلی و بوالہوسی — ای پسر جام میم دہ کہ بہ پیری برسی

چہ شکرہاست درین شہر کہ قانع شدہ اند — شاہبازان طریقت بہ شکار مگسی

بال بگشا و صفیر از شجر طوبے زن — حیف باشد چو تو مرغی کہ اسیر قفسی

کاروان رفت و تو در راہ کمینگاہ بخواب — وہ کہ بس بیخبر از غلغل بانگ جرسی

دوش در حیل غلامان درش میرفتم — گفت کای بیکس بیچارہ تو یار کہ کسی

تا چو مجمر نفسے دامن جانان گیرم — دل بر آتش بنہادم زپی خوش نفسی

لمع البرق من الطور و آنست بہ — فلعلّے لک آتی بشہاب قبسی

بادل خون شدہ چون نافہ خوشش باید بود — ہر کہ مشہور جہان گشتہ بمشکین نفسی

چند پوید بہوای تو زہر سو حافظ
یسر اللہ طریقاً بک یلتمسی

گر صبحدم خمار ترا در دسر دهد
پیشانیِ خمار همان به که بشکنی

ساقی بهوش باش که غم در کمین ماست
مطرب نگاهدار همین ره که میزنی

می ده که سر بگوش من آورد چنگ گفت
خوش باش و پند بشنو ازین پیر منحنی

ساقی به بی نیازی یزدان که می بیار
تا بشنوی ز صوت مغنی هو الغنی

حافظ نهال قدِ تو در جویبار چشم
خون خورد و برنشاند تو خواهی که برکنی

طفلِ مستی عشقند آدمی و پری
ارادتی بنما تا سعادتی ببری

چو مستعدِ نظر نیستی وصال مجوی
که جام جم ندهد سود وقت بی بصری

می صبوح و شکر خواب صبحدم تا چند
بعذرِ نیم شبی کوش و نالهٔ سحری

ببوی زلف درخت می وندو می آیند
صبا بغالیه سائی و گل بجلوه گری

بکوش خواجه و از عشق بی نصیب مباش
که بنده را نخرد کس ز عیب بی هنری

بیا و سلطنت از ما بخر بمایهٔ حسن
ازین معامله غافل مشو که حیف خوری

دعای گوشه نشینان بلا بگردانند
چرا بگوشهٔ چشمی بما نمی نگری

مرا ازین ظلمات آنکه رهنمائی کرد
دعای نیم شبی بود و گریهٔ سحری

ز هجر و وصلِ تو در حیرتم چه چاره کنم
نه در برابر چشمی نه غائب از نظری

صبا تو نکهت آن زلف مشکبو داری
بیاو کار بمانی که بوی او داری

دلم که گوهرِ اسرارِ حُسن و عشق در اوست
توان بدستِ تو دادن گرش نکو داری

دران شمائل مطبوع هیچ نتوان گفت
جز این قدر که رقیبان تند خو داری

نوائی بلبلِ ای گل کجا پسند افتد
که گوشِ هوش بمرغانِ هرزه گو داری

ز جرعهٔ تو سرم مست گشت نوش بادت
خود از کدام خمستاین که در سبو داری

قبای حسن فروشی ترا برازید و بس
که همچو گل همه آئینِ رنگ و بو داری

زمانه گر همه مشکِ ختن دهد بر باد
فدای تو که خط و خالِ مشکبو داری

دمی از ممالک خوبی چو آفتاب بزن
ترا سزد که غلامانِ ماه رو داری

بسر کشیِ خود ای سرو جویبار منازار
که گر بادب رسی از شرم سر فرو داری

دعاش گفتم و خندان بزیر لب میگفت
که کیستی تو و با ما چه گفتگو داری

ز کنجِ مدرسه حافظ مجوی گوهرِ عشق
قدم برون نه اگر میل جستجو داری

صبح ست و ژاله میچکد از برگِ بهمنی
برگ صبوح ساز و بزن جامِ یکمنی

در بحرِ مائی و منی افتاده ام بیار
می تا خلاص بخشدم از مائی و منی

خونِ پیاله خور که حلال ست خونِ او
در کارِ یار کوش که کار ست کردنی

لبش میبوسم و خون میخورد جام — زخش می بینم و گل میکند خوی
چو مرغِ باغ میگوید که هو هو — مده از دست جام باده هی هی
چو مجنون در پیِ دیدار لیلی — بباید گشتن ای دل گردِ هر حی
تو با سلطانِ گل خوش باش و می نوش — غنیمت دان خلاص بهمن از وی

زبانت درکش ای حافظ زمانی
حدیث بی زبان را بشنوانی

شهریست پر ظریفان از هر طرف نگاری — یاران صلای عشقت گر میکنید کاری
چشمِ فلک ندیده زین خوبتر حریفی — در دام کس نیفتد زین خوبتر شکاری
ای روی خوبت از گل صد بار نازنینی — یارب که ره نیابد بر دامنِ تو خاری
چشمی که دیده باشد جسمی ز جان مرکب — بر دامنش مباد ازین خاکدان غباری
چون من شکسته را از پیش خود چه رانی — کم غایتِ تمنا بوسی ست یا کناری
می بی غش ست و شاهد و قتِ خوش ست و دلبر — سالِ دگر که دارد امید نوبهاری
چون این گره گشایم وین راز وا نمایم — در دی صعب دیدی کاری ز دست کاری

هر تار موی حافظ در دستِ کژ خلقیست
مشکل توان نشستن در پیرهنین دیاری

چشم آسایش که دارد زین سپهر گرم رو
ساقیا جامے بیار و تا بیاسایم دمے

زیرکی را گفتم این احوال خود خندید و گفت
صعب کاریست این عجب دردی پریشان عالمے

سوختم در چاه صبر از بهر آن شمع چگل
شاه ترکان غافل ست از حال ما کورے همے

در طریق عشقبازی امن و آسایش خطاست
ریش باد آن دل که با درد تو جوید مرهمے

اهل کام و ناز را در کوی ما جان راه نیست
رهروی باید جهانسوزی نه خامی نیمغمے

آدم خاکی درین عالم نمی آید بدست
عالمے دیگر بباید ساخت از نو آدمے

گریهٔ حافظ چه سازد پیش استغنای دوست
کاندرین طوفان نماید هفت دریا شبنمے

لبش می بوسم و در میکشم می
به آب زندگانی برده ام پی

نه رازش میتوانم گفت با کس
نه کس را می توانم دید با وی

گل از خلوت بباغ آورد مسند
بساط زهد را چون غنچه کن طی

بده جام می و ارجم مکن یاد
که میداند که جم کی بود و کی کی

بزن بر چنگ چنگ ای ماه مطرب
که رگش نخراش تا بخروشم از وی

چو چشمت مست را مخمور مگذار
بیا و لعلش ای ساقی بده می

بخوید جان ازان قالب جدائی
که باشد خون جامش در رگ و پی

عروسی بس خوشی ای دختر رز
ولی گه گه سزاوار طلاقی

ربیع العمر فی مرعی حمائم
حماک الله یا عهد التلاقی

خرد در زنده رود انداز و می نوش
بگلبانگ جوانان عراقی

نهانی الشیب من کل العذاری
سوی التقبیل خد و اعتناقی

وصال دوستان جز در زمانی
بگو واعظ سخنهای فراقی

مضت فرض الوصال و ما شعرنا
بگو حافظ غزلهای فراقی

سبب یسلی به صد غیها فؤادی
و روحی کل یوم لی نیادی

خدارا بر من بیدل ببخشای
و واصلنی علی رغم الاعادی

امن انکرتنی عن حب سلمی
غریق العشق فی بحر الوداد

نگارا در غم سودای عشقت
توکلنا علی رب العباد

دل حافظ شد اندر چین زلفت
بلیل مظلم و الله هادی

سینه مالامال درد است ای دریغا همدمی
دل ز تنهائی بجان آمد خدارا همدمی

خیز تا خاطر بدان ترک سمرقندی دهیم
کز نسیمش بوی زلف حوریان آید همی

talaqi meeting
?ilaf-azra
a-ingiz

رفیقان چنان عهدِ صحبت شکستند — که گوئی نبود ست خود آشنائی
دلِ خستهٔ من گرش همتی نیست — نخواهد ز سنگین دلان مومیائی
مرا گر تو بگذاری ای نفسِ طامع — بسے بادشاهے کنم در گدائی
بیا موزمت کیمیاے سعادت — ز همصحبتِ بد جدائے جدائی

مکن حافظ از جورِ گردون شکایت
چه دانی تو ای بنده کارِ خدائی

سلیمے منذ حلت بالعراقِ — الا قے فی هواها ما الاقی
الا ای ساربانِ محملِ دوست — الے رکبانکم طالَ اشتیاقی
بساز ای مطربِ خوشخوان و خوشگوی — بشعر پارسے صوتِ عراقی
بیا ساقے بده طسلِ گرانم — سفاک اللهُ من کاسٍ دهاقی
جوانے بزمے آرد بیادم — صدای چنگ و نوشانوش ساقی
مے باقے بده تا برفشانم — بیاران مست و خوشدل عمرِ باقی
درونم خون شد از نادیدنِ دوست — الا تعسًا لایامِ الفراقی
دمی با نیک خواهان متفق باش — غنیمت دان امورِ اتفاقی
مسیحائے مجرّد را طراز د — که با خورشید سازد هم وثاقی

محبّتک راحتی فی کلّ حینٍ ... و ذکرک مونسی فی کلّ حالی

سویدای دلِ من تا قیامت ... مبادا از سوز و سودای تو خالی

کجا یابم وصالِ چون تو شاهی ... منِ بدنام رندِ لا ابالی

ز خطّت صد جمالِ دیگر افزود ... که عمرت باد صد سالِ هلالی

بران نقّاشِ قدرت آفرین باد ... که گردِ مه کشید از خط هلالی

بهر منزل که رو آرد خدایا ... نگهدارش بحفظِ لایزالی

تو میباید که باشی ورنه سهل ست ... زیان مایهٔ جانی و مالی

خدا داند که حافظ را غرض چیست ... وعلم الله حسبی من سوالی

سلامی چو بوی خوشِ آشنائی ... بدان مردمِ دیدهٔ روشنائی

درودی چو نورِ دلِ پارسایان ... بدان شمعِ خلوتگهِ پارسائی

نمی بینم از همدمان هیچ جا ... دلم خون شد از غصهٔ ساقی کجائی

ز کوی مغان رو مگردان که آن جا ... فروشند مفتاحِ مشکل گشائی

عروسِ جهان گرچه در حدِّ حسن ست ... ز حد می برد شیوهٔ بی وفائی

می صوفی افگن کجا می فروشند ... که در تا بم از دستِ زهدِ ریائی

با گدایان در میکده ای سالک راه — با ادب باش گر از سر خدا آگاهی
بر در میکده رندان قلندر باشند — که ستانند و دهند افسر شاهنشاهی
خشت زیر سر و بر تارک هفت اختر پای — وست قدرت نگر و منصب صاحب جاهی
اگر این سلطنت فقر بخشند ای دل — کمترین ملک تو از ماه بود تا ماهی
قطع این مرحله بی همرهی خضر مکن — ظلمات ست بترس از خطر گمراهی
سر ما و در میخانه که طرف بامش — به فلک برشده دیوار بدین کوتاهی
تو در فقر ندانی زدن از دست مده — مسند خواجگی و مجلس توران شاهی
ای سکندر بنشین و غم بیهوده مخور — که نه بخشند ترا آب حیات از شاهی

حافظ خام طمع شرمی ازین قصه بدار
عملت چیست که مزدش دو جهان میخواهی

سلام الله ما کرّ اللیالی — علی ملک المکارم و المعالی
علی و ائی الاراک و من علیها — و داری باللوی فوق الرمالی
دعاگوی غریبان جهانم — و ادعو بالتواتر و التوالی
منال ای دل که در بحر زلفش — همه جمعیت ست آشفته حالی
اموت صابرا یا لیت شعری — متی نطق البشیر عن الوصالی

makārim pl of makrumat excellences
maʿālī pl of maʿlat eminences
gravel
continuation succession
tautology
Lama
tauter

سحر گه رهروی در سر زمینی
همی گفت این معما با قرینی

که ای صوفی شراب انگه بود صاف
که در شیشه بماند اربعینی

گر انگشت سلیمانی نباشد
چه خاصیت دهد نقش نگینی

خدا ازان خرقه بیزار است صد بار
که صد بت باشدش در آستینی

درونها تیره شد باشد که از غیب
چراغی برکند خلوت نشینی

مروت گرچه نام بی نشان است
نیازی عرضه کن بر نازنینی

ثوابت باشد ای دارای خرمن
اگر رحمی کنی بر خوشه چینی

نمی بینم نشاط و عیش در کس
نه درمان دلی نه درد دینی

اگرچه رسم خوبان تندخویست
چه باشد گر بسازی با غمینی

در میخانه نه بکشاتا به پرسم
مآل حال خود از پیش بینی

نه همت را امید سربلندیست
نه دعوت را کلید آهنینی

نه حافظ را حضور درس قرآن
نه دانشمند را علم الیقینی

سحرم هاتف میخانه بدولتخواهی
گفت باز آی که دیرینهٔ این درگاهی

همچو جم جرعهٔ می کش که ز سر ملکوت
پرتو جام جهان بین دهدت آگاهی

مسند بباغ برکه بخدمت چو بندگان ایستاده است سرو کمر بسته بهر تو
اشیای روزگار بمی سازد درگرو کز مرد راه باز نمانده است هیچ شی

حافظ حدیث سحر فریب خوشت رسید
تا حد چین و شام و باقصای روم و ری

سحر با باد میگفتم حدیث آرزومندی خطاب آمد که واثق شو بالطاف خداوندی
قلم را آن زبان نبود که سر عشق گوید باز ورای حد تقریر است شرح آرزومندی
دل اندر زلف لیلی بند و کار عشق مجنون کن که عاشق را زیان دارد مقالات خردمندی
الا ای یوسف مصری که کردی سلطنت مغرور پدر را باز پرس آخر کجا شد مهر فرزندی
بسحر غمزه فتان دوا بخشی و درد انگیز بچین زلف مشک افشان دلآویزی و دلبندی
جهان پیر رعنا را مروت در جبلت نیست ز مهر او چه میخواهی در و هم چه می بندی
همائی چون تو عالیقدر و مهر استخوان تا کی در این سایه دولت که بر نااهل افکندی
درین بازار اگر سودست با درویش خرسندست خدایا منعمم گردان مده بر ویشی و خرسندی
دعای صبح و شام تو کلید گنج مقصودست باین راه و روش میرو که با دولت بپیوندی

از شعر حافظ شیراز میگویند و میرقصند
سیه چشمان کشمیری و ترکان سمرقندی

روی جانان طلبی آینه را قابل ساز
ورنه هرگز گل و نسرین ندمد زاهن و روی

پیشتر زانکه شوی خاک در میکده ها
یک دو روزی بسر اندر رهِ میخانه بپوی

گفته از حافظ ما نبوی ریا مے آمد
آفرین بر نفست باد که خوش بوی بوی

ساقی بیا که شد قدح لاله پر ز می
طامات تا بچند و خرافات تا بکی

بگذر ز کبر و ناز که دیده است روزگار
چین قبای قیصر و طرف کلاه کی

هشیار شو که مرغ سحر گشت مست هان
بیدار شو که خواب عدم در پی ست هی

خوش نازکانه می چمی ای شاخ نوبهار
کاشفتگی مباد ت ز شوب باد دی

بر مهر چرخ و عشوهٔ او اعتماد نیست
ای وای بر کسی که شد ایمن ز مکر وی

فردا شراب کوثر و حور از برای ماست
وامروز نیز دل بمی و روی و جام می

باد صبا ز عهد صبا یاد می دهد
جان داروی که غم ببرد در ده ای نبی

حشمت ببین و سلطنت گل که گسترید
فراش باد هر ورقی را بزیر پی

در ده بیاد حاتم طی جام یک منی
تا نامهٔ سیاه بخیلان کند طی

زان می که داد رنگ طبیعی بارغوان
بیرون فگند لطف مزاج از رخش نخوی

بشنو که مطربان چمن راست کرده اند
آهنگ چنگ و بربط و طنبور و نای و نی

زین خوش رقم که بر گلِ خسار میکشی
خط بر صحیفهٔ گل و گلزار میکشی

اشک حرم نشین نهانخانهٔ مرا
زانسوی هفت پرده ببازار میکشی

هر دم بیاد آن لب میگون چشم مست
از خلوتم بخانهٔ خمار میکشی

گفتی سر تو بسته بفتراک ما بزد
سهل ست اگر تو زحمت این بار میکشی

با چشم و ابروِ تو چه تدبیر دل کنم
وه زین کمان که بر سر بیمار میکشی

باز آ که چشم بد ز رخت دور میکنیم
ای تازه گل که دامن ازین خار میکشی

کامل روی جو پاد صبا را ببوی لطف
هر دم بقید سلسله در کار میکشی

حافظ دگر چه مطلب از نعیم و هر
مے میچشی و طرهٔ دلدار میکشی

ساقیا سایهٔ ابرست و بهار و لب جوی
من نگویم چه کن از اهل دلی خود تو بگوی

بوی یکرنگی ازین قوم نیاید چندین
دلق آلوده صوفی بمی ناب بشوی

سفله طبع ست جهان بر کرمش تکیه مکن
ای جهاندیده ثبات قدم از دیده مجوی

گوش بکشای که بلبل بفغان میگوید
خواجه تقصیر مفرما گل توفیق ببوی

یک نصیحت کنمت بشنو و صد گنج ببر
از رهِ عیش در آویز رهِ عیب مپوی

شکر ایزد که دگر بار رسیدی بهار
بیخ نیکی بنشان و رهِ توفیق بجوی

کو حریفی که شب و روزی صاف کشد | بود آیا که کند یاد ز دُردآشامی

حافظا گر ندهد داد دلت خسرو عهد
کام دشوار بدست آوری از خود کامی

زد لبرقم که رساند نوازش قلمی | کجاست پیک صبا گو بیا بکن کرمی
دلم گرفت ز سالوس و طبل زیر گلیم | خوشا دمی که بمیخانه برکنم علمی
حدیث چون و چرا در دسر دهد ساقی | پیاله گیر و بیاسا بعمر خویش دمی
طبیب راه نشین سر عشق نشناسد | برو بدست کن ای مرده دل مسیح دمی
قیاس کردم و تدبیر عقل در ره عشق | چو شبنمیست که در بحر میکشد رقمی
بیا که وقت شناسان دو کون بفروشند | بیک پیاله صافی و صحبت صنمی
دوام عیش و تنعم نه شیوه عشق است | اگر معاشر مائی بنوش جام غمی
نمیکنم گله لیک از برای دوست | بکشت زار جگر خستگان نمی ادنمی
بیا که خرقه من گرچه وقف میکده هاست | ز مال وقف نه بینی بنام من درمی
چرا بیک نی قندش نمیخرند آن را | که کرد صد شکر افشانی از نی قلمی

سزای قدر تو شاها بدست حافظ نیست
بجز نیاز شبی یا دعای صبحدمی

جو هر جام جم از کان جهان دگرست | تو تمنا ز گل کوزه گران میداری
کیسهٔ سیم و زرت نیک بباید پرداخت | زین تمنا که تو از سیمبران میداری
ای که در دلق مرقع طلبی ذوق حضور | چشم سیری عجب از بی بصران میداری
چون توئی نرگس باغ نظر ای چشم و چراغ | سر چرا بر من دلخسته گران میداری
دین و دل رفت و ولی راست نمی آرم گفت | که من سوخته دل را تو بران میداری
تا صبا بر گل و بلبل ورق حسن تو خواند | همه را شیفته و دل نگران میداری
ساعد آن به که بپوشی چو تو از بهر نگار | دست در خون دل پرهنران میداری

بگذران روز سلامت بملامت حافظ | چه توقع ز جهان گذران میداری

زان می صاف کزو پخته شود هر خامی | گرچه ماه رمضان ست بیاور جامی
روزها رفت که دست من مسکین نگرفت | ساق شمشاد قدی ساعد سیم اندامی
روزه هر چند که مهمان عزیز ست ولا | رفتنش موهبتی دان شد نش انعامی
مرغ زیرک بدر صومعه اکنون نپرد | که نهاده ست بهر مجلس وعظی دامی
گله از زاهد بدخو چه کنم رسم انیست | که چو صبحی بدمد در پی افتد شامی
یار من چون بخرامد بتماشای چمن | برسانش ز من ای پیک صبا پیغامی

گر دیگری بشیوهٔ حافظ زدی رقم
مقبول طبع شاه سخن پرور آمدی

رفتم بباغ تا که بچینم سحر گلی
آمد بگوش ناگهم آواز بلبلی

مسکین چو من بعشق گلی گشته مبتلا
واندر چمن فگنده بفریاد غلغلی

میگشتم اندران چمن و باغ و مبدم
میکردم اندران گل و بلبل تاملی

چون کرد در دلم اثر آواز عندلیب
گشتم چنانکه هیچ نماندم تحملی

بس گل شگفته میشود این باغ را ولی
کس بی جفای خار نچیدست نوگلی

گل یار خار گشته و بلبل قرین عشق
آن را تغیری نه و این را تبدلی

حافظ مدار امید فرح از مدار چرخ
دارد هزار عیب و ندارد تفضلی

روزگاریست که ما را نگران میدارد
مخلصان را نه بوضع دگران میدارد

گوشهٔ چشم رضائی بمنت بار نشد
اینچنین غرت صاحب نظران میدارد

نه گل از داغ غمت رست نه بلبل در باغ
همه را نعره زنان جامه دران میدارد

پدر تجربه آخر توئی ای دل زچه روی
طمع مهر و وفا زین پسران میدارد

گرچه رندی و خرابی گنه ماست ولی
عاشقی گفت که ما را تو بران میدارد

بگوشه بنشین سرخوش و تماشا کن
ز حادثات زمانی رخ شکر خندی

بروز واقعه غم با شراب باید گفت
که اعتماد بکس نیست در چنین زمنی

مزاج دهر تبر شد درین بلا آری
کجاست فکر حکیمی و رای برهمنی

شنیده ام که سگان را قلاده می بندند
چرا بگردن حافظ نمی نهی رسنی

دیدم بخواب دوش که ماهی برآمدی
گر عکس روی او شب هجران سرآمدی

تعبیر رفت یار سفر کرده میرسد
ای کاش هر چه زود تر از در درآمدی

ذکرش بخیر ساقی فرخنده فال من
گر در مدام با قدح و ساغر آمدی

فیض ازل بزور و زر آمدی بدست
آب خضر نصیبهٔ اسکندر آمدی

آن عهد یاد باد که از بام و در مرا
هر دم پیام یار و خط دلبر آمدی

خوش بودی ار بخواب بدیدی دیار خویش
تا یاد صحبتش سوی ما رهبر آمدی

آنکو ترا بسنگدلی گشت همنشین
ای کاشکی که پاش بسنگی برآمدی

کی یافتی رقیب تو چندان مجال ظلم
مظلومی ار شبی بدر داور آمدی

خامان ره نرفته چه دانند ذوق عشق
در یا دلی بجوی دلیری سرآمدی

جانها نثار کردمی آن دلنواز را
گر همچو روح جلوه کنان در برآمدی

کشتی بادہ بیاور کہ مرا بی رخ دوست
گشتہ ہر گوشۂ چشم از غم دل دریائے

سخنِ غیر مگو با منِ معشوقہ پرست
کز وی و جام مے ام نیست بکس پروائے

نرگس لاف زد از شیوۂ چشم تو مرنج
نرو د اہل نظر از پی نابینائے

این حدیثم چہ خوش آمد کہ سحر گہ میگفت
بر در میکدہ بادف و نی ترسائے

گر مسلمانی از نیست کہ حافظ دارد
آہ اگر از پی امروز بود فردائے

دو یار زیرک و از بادۂ کہن دو منی
فراغتے و کتابے و گوشۂ چمنی

نرنجند بادحوادث نمیتوان دیدن
درین چمن کہ گلے بودہ است یا سمنی

من این مقام بدنیا و آخرت ندہم
اگر چہ در پی ام افتند خلق انجمنی

ہر آنکہ کنج قناعت بگنج دنیا داد
فروخت یوسف مصری بکمترین ثمنی

بیا کہ رونق این کارخانہ کم نشود
بزاہدِ ہمچو توئے یا زفسقِ ہمچو منی

نگار خویش بدست خسان ہمی بینم
چنین شناخت فلک حق خدمتِ چو منی

ببین در آینۂ نقشبند صورت غیب
چنین عزیز نگینی بدستِ اہرمنی

ازین سموم کہ بر طرف بوستان بگذشت
عجب کہ رنگ گلی ماند و بوی یاسمنی

بصبر کوش تو ای دل کہ حق رہا نکند
چنین عزیز نگینی بدستِ اہرمنی

خوش کردیاوری فلکت روز داوری — تا شکر چون کنی و چه شکرانه آوری

در کوی عشق شوکت شاهی نمیخرند — اقرار بندگی کن و دعوی چاکری

آنکس که اوفتاد خدایش گرفت دست — پس بر تو باد تا غم افتادگان خوری

ساقی بمژدگانی عیش از درم درآی — تا یکدم از دلم غم دنیا بدر بری

در شاهراه جاه و بزرگی خطرلبست — آن به کزین گریوه سبکسار بگذری

سلطان و فکر لشکر و سودای تاج و گنج — درویش و امن خاطر و کنج قلندری

نیل مراد برحسب فکر و همت ست — از شاه نذر خیر و ز توفیق یاوری

یک حرف صوفیانه بگویم اجازت ست — ای نور دیده صلح به از جنگ داوری

حافظ غبار فقر و قناعت ز رخ مشوی
کاین خاک بهتر از عمل کیمیاگری

در همه دیر مغان نیست چو من شیدائی — خرقه جائی گرو باده و دفتر جائی

دل که آئینه شاهی ست غباری دارد — از خدا می طلبم صحبت روشن رائی

کرده ام توبه بدست صنمی باده فروش — که دگر مے نخورم بی رخ بزم آرائی

جویها بسته ام از دیده بدامان که مگر — در کنارم بنشانند سهی بالائی

سر این نکته اگر شمع برآرد بزبان — ورنه پروانه ندارد ز سخن پروائی

بسی حکایتِ حُسنت شنیده‌ام جانان
کنون که دیدمت الحق هزار چندانی

تنم چو چشم تو دارد نشان بیماران
دلم چو زلف تو دارد سرِ پریشانی

ز جستجوی تو ننشینم ار چه هر نفسم
میان خون دل و آب دیده بنشانی

ز خاک پای عزیز تو سر نگردانم
گرم ز دست فراقت بسر بگردانی

تو چون سپهر جفا پیشه‌ای و احوالم
چو روزگار نهاده‌ست رو بویرانی

ز روی لطف و ترحم چرا نه بخشائی
چو درد و محنت حافظ یقین همی دانی

خوشتر از کوی خرابات نباشد جائی
گر به پیرانه سرم دست دهد مأوائی

ار زود میکنم و از تو چه پنهان دارم
شیشهٔ باده و سنجی و رخ زیبائی

جای من دیر مغانست و مروج وطنی
رای من روی بتانست و مبارک رائی

چه کنی گوش که در دهر چو من شیدا نیست
نیست این جز سخن بوالهوس عنائی

صنما غیر تو در خاطر ما گر گنجد
که مرا نیست بغیر از تو زکس پروائی

باد با دست باش که هرگز نتوانند گفتن
سخن دیر مگر بر همنی دانائی

رحم کن بر دل مجروح خراب حافظ
زانکه هست از پی امروز یقین فردائی

گر چه بوی وصلت در حشر زنده نامم ‌ ‌ سر بر نیارم از خاک از روی شرمسارے

آخر ترحمی کن بر حال زار حافظ
تا چند نا امیدی تا چند خاکسارے

چه بودی ار دلِ آن ماه مهربان بودے ‌ ‌ که کارِ ما نه چنین بودی ار چنان بودے

بگفتمے که چه ارزد نسیمِ طرهٔ دوست ‌ ‌ اگر نه بهرِ سرِ موئی هزار جان بودے

برات خوشدلی ما چه کم شدی یارب ‌ ‌ گر آن نشانِ امان از بدِ زمان بودے

گر نه زمانه سرافرازد اشتی و عزیز ‌ ‌ سریر غرتم آن خاک آستان بودے

خیال اگر نشدی سدِ آب دیدهٔ من ‌ ‌ هزار چشمه بهر گوشه روان بودے

کسی بکوی دلم کاشکی نشان دادی ‌ ‌ که تا فراغتی از باغ و بوستان بودے

برخ چو مهر فلک بی نظیر آفاق ست ‌ ‌ بدل دریغ که یک ذره مهربان بودے

ز پرده کاش برون آمدی چو قطرهٔ اشک ‌ ‌ که بر دو دیدهٔ ما حکمِ او روان بودے

اگر نه دائرهٔ عشق راه بر بستی
چو نقطه حافظ بیدل دران میان بودے

چه قامتی که ز سر تا قدم همه جانی ‌ ‌ چه صورتی که بهیچ آدمی نمی مانی

نه صورتی که گل گلستان فردوسے ‌ ‌ نه قامتی که سهی سرو باغ و بستانی

ز کفرِ زلفِ تو هر حلقهٔ و آشوبے — ز سحرِ چشمِ تو هر گوشهٔ و بیماری

نثارِ خاکِ رهت نقدِ جان ما هر چند — که نیست نقد روان را بر تو مقداری

مرو چو بخت من ای چشمِ مستِ یار بخواب — که در پی ست ز هر سوت آه بیداری

دلا همیشه مزن لاف زلفِ دلبران — چو تیره رای شدی کی کشاید تکاری

سرم برفت و زمانی بسر نرفت این کار — دلم گرفت و نبودت سرِ گرفتاری

چو نقطه گفتمش اندر میانِ دائره آی
بخنده گفت که حافظ برو چو پرکاری

چون در جهان خوبی امروز کامگاری — شاید که عاشقانِ اکامی ز لب برآری

با عاشقانِ بیدل تا چند ناز و عشوه — بر بیدلانِ مسکین تا کے جفا و خواری

تا چند همچو چشمت در عینِ ناتوانی — تا چند همچو زلفت در تاب و بیقراری

جور یکه از تو دیدم دردی که از تو بردم — گر شمهٔ بدانی شاید که رحمت آری

از بادهٔ وصالت گر جرعهٔ بنوشم — تا زنده ام نورزم آئین هوشیاری

در هجر مانده بودم با دصبا رسانید — از بوستان وصلت بوی امیدواری

ما بنده ایم و عاجز تو خواجه و قادر — گر میکشی بزورم ور میکشی بزاری

دکان عاشقی را بسیار مایه باید — دلهای همچو آتش چشمان رودباری

بخشنده و جواب دادن شمس نظر دیگر
دوستر بر بود در آن شمس نظر دیگر
دوائر لطف ست او دوستی چو پیچ بر آرد دا
در صفحه خود مرا جای چو پیچ بر آرد دا
کاگاه بینی سلطانی کا را بیکند ایم
چکر سلطانی کا را بیکند ایم
گیر در آن سلطان
اگر کام عاشقان از لب بعل خود
یعنی بکام خود بر آری عجبی نیست
و لطافت لفظ لب عاشق طبعان
خوب میداند از محمد غلام عیسی
ای بر عاشقان بیدل
خود ز کی جفا خواری و داوری
گاهی برایشان مهربانی هم باید
ای بگذارم
ای آن جور ها از تو کشیدم
وآن درد ها از تو چشیده ام گر
از انها شکیبا نی

غفر الله تعالی
مولوی محمد فضلی
دیوانش با تم شد
هوشیاری کردم
گردد تا عرجوه
یک جرعه حال
وصال تو مرا
اگر از شراب
ای دا
بحال من رحمت
با وجود سنگدلی

تا بماند تر و شاداب نهال قد تو
واجب آنست که بر دیدهٔ ما بنشانی

در خم زلف تو دیدم دل خود را روزی
گفتمش چونی و چون می‌هی ای زندانی

گفت آری چه کنی گر نبری شک من
هر گدا را نبود تربت سلطانی

راستی خدمت توحافظ ما نبود صحبت ما
بس اگر بر سر این کوی کنی سگبانی

جای حضور و گلشن انس است این سرای
زین در بشادمانی عیش و طرب درآی

ای کاخ دولتی تو چه کاخی که مدرجست
در شاخسار گلشن تو سایهٔ همای

هر صبح در هوای درت میکند صبوح
جمشید تخت چرخ بجام جهان نمای

باد تو همچو آتش موسی خجسته پی
خاک تو همچو آب خضر زندگی فزای

فرخنده نوگل تو چمن را حیات ده
جعد بنفشهٔ تو صبا را گره گشای

مرغول سنبل از دم کوی تو خوش نسیم
زلف صبا ز خاک جناب تو مشکسای

خورشید در هوای تو چون ذره پای کوب
جمشید در حریم تو چون بندگان بپای

حافظ مقیم درگه او باش و عیش کن
کاندر بهشت بهتر ازین گوشه نیست جای

چو سرو گر نخرامی دمی بگلزاری
خورد ز غیرت رویت هر گلی خاری

چنم آید که خرامی بتماشای چمن
که تو خوشتر ز گل و تازه تر از نسرینی

گر امانت بسلامت ببرم باکی نیست
بیدلی سهل بود گر نبود دلدینی

باد صبحی بهوایت ز گلستان بر خاست
که تو خوشبو چو گل سوری و چون نسرینی

سخن بی غرض از بنده مخلص بشنو
ای که منظور بزرگان حقیقت بینی

نازنینی چو تو پاکیزه رخ و پاک نهاد
بهتر آنست که با مردم بدبنشینی

شیشه بازی سر شکم نگری از چپ و راست
گر بدین منظر بینش نفسی بنشینی

بعد ازین ماوگدائی بسر منزل عشق
راهرو را نبود چاره بجز مسکینی

تو بدین دلکشی و نازکی ای مایه حسن
لائق بزمگه خواجه جلال الدینی

سیل این اشک روان صبر دل حافظ برد
بلغ الطاقة یا مقلة عینی بینی

جان فدای تو که هم جانی و هم جانانی
هر که شد خاک درت رست ز سرگردانی

سر سری از سر کوی تو نیارم برخاست
کار دشوار نگیرند بدین آسانی

خام را طاقت پروانه پر سوخته نیست
نازکان را نرسد شیوه جانفشانی

بیتو آرام گرفتن بود از ناکامی
با تو گستاخ نشستن بود از حیرانی

فاش کردند رقیبان تو سر دل من
چند پوشیده بماند خبر پنهانی

ای ... ۱۲ ... ۳ ... ۴ ... ۵ ... ۶ ... ۷ ... ۸ ... ۹ ... ۱۰ ... ۱۱ ... ۱۲ ...

بنوش می چو سبکروحی ای حریف مدام — علی الخصوص درین دم که سرگران داری

بیاض روی ترا نیست نقش در خور ازانکه — سوادی از خطِ مشکین درار غوان داری

میان نداری و دارم عجب که هر ساعت — میانِ مجمع خوبان کنی میان داری

مکن عتاب ازین بیش و جور بر دل من — بکن هر انچه توانی که جای آن داری

باختیار اگرت صد هزار تیر جفاست — بقصد جانِ منِ خسته در کمان داری

بکش جفای رقیبان مدام و دل خوش دار — که سهل باشد اگر یار مهربان داری

وصال دوست گرت دست میدهد روزی — برو که هر چه مرادست در جهان داری

چو ذکر لعل لبت میکنم خرد گوید — حدیث یا شکرست اینکه در دهان داری

چو گل بدامن ازین باغ می بری حافظ
چه غم ز ناله و فریاد باغبان داری

تو مگر بر لب جوئی ز هوس بنشینی — ورنه هر فتنه که بینی همه از خود بینی

بخدائی که توئی بنده بگزیده او — که بجای منِ بیدل دگری نگزینی

صبر بر جور رقیبان چه کنم گر نه کنم — عاشقان را نبود چاره بجز مسکینی

ادب و شرم ترا خسرو مهرویان کرد — آفرین بر تو که شایسته صد تحسینی

عجب از لطف تو ای گل که نشینی با خار — ظاهر مصلحت وقت دران می بینی

بدر زندان مگو ای شیخ هشدار — که با حکم خدائی کینه داری
نمی ترسی ز آه آتشینم — تو دانی خرقهٔ پشمینه داری

ندیدم خوشتر از شعر تو حافظ
به قرآنی که اندر سینه داری

بیار باده و بازم رهان ز رنجوری — که هم ببادهٔ توان کرد دفع مخموری
بهیچ وجه نباشد فروغ مجلس انس — مگر بروی نگار و شراب انگوری
ز سحر غمزهٔ فتان خویش غره مباش — که آزمودم و سودی نداشت مغروری
بیک فریب بدادم صلاح خویش از دست — دریغ آن همه زهد و صلاح مستوری
ادیب چند نصیحت کنی که عشق مباز — اگرچه نیست ادب این سخن چه دستوری
بعشق زنده بود جان مرد صاحبدل — اگر تو عشق نداری برو که معذوری
رسید دولت وصل و گذشت محنت هجر — نهاد کشور دل باز ره به معموری

بهر کسی نتوان گفت راز دل حافظ
مگر بدانکه کشیده است محنت دوری

ترا که هر چه مرادست در جهان داری — چه غم ز حال من زار ناتوان داری
بخواه جان و دل از بندهٔ روان بستان — که حکم بر سر آزادگان روان داری

یعنی بیا که آتشِ موسی نمود گل — تا از درخت نکته توحید بشنوی
مرغانِ باغ قافیه سنجند و بذله گو — تا خواجه می خورد بغزلهای پهلوی
جمشید جز حکایت جام از جهان نبرد — زنهار دل مبند بر اسباب دنیوی
خوش فرشِ بوریا و گدائی و خوابِ امن — کاین عیش نیست در خورِ اورنگ خسروی
درویشم و گدا و برابر نمی کنم — پشمین کلاهِ خویش بصد تاج خسروی
این قصهٔ عجب بشنو از بخت واژگون — مارا بگشت یار بانفاسِ عیسوی
چشمت بغمزه خانهٔ مردم خراب کرد — مخمور نیت مباد که خوش مست میروی
دهقان سالخورده چه خوش گفت با پسر — کای نورِ چشمِ من بجز از کشته ندروی
می خور بشعر بنده که دلتنگیت مباد — بعد از تو خاک بر سر اسباب دنیوی

ساقی مگر وظیفهٔ حافظ زیاده داد
کاشفته گشت طرّهٔ دستار مولوی

بتا با ما مگذار این کینه داری — که حق صحبتِ دیرینه داری
نصیحت گوش کن کاین دُر بسی به — ازان گوهر که در گنجینه داری
بفریاد خمارِ مفلسان رس — خدارا گر می دوشینه داری
ولیکن کی نمائی رخ بر ندان — تو کز خورشید و مه آیینه داری

بفراغ دل زمانی نظری بما بر آئی
به از آنکه چتر شاهی همه روزها و هوئی

بخدا که رشکم آید بدو چشم و شن خود
که نظر دریغ باشد بچنین لطیف روئی

دل من شد و ندانم چه شد آن غریب ما را
که گذشت عمر و نامد خبری ز هیچ سوئی

نفسم باخر آمد نظرم ندید سیرت
بجز این نماند ما را هوسی و آرزوئی

مکن ای صبا مشوش سر زلف آن پری را
که هزار جان حافظ بفدای تار موئی

بگرفت کار حسنت چون عشق من کمالی
خوش باش از آنکه نبود این هر دو را زوالی

در وهم می نگنجد کاندر تصور عقل
آید بهیچ معنی زین خوبتر مثالی

شد خط عمر حاصل گر زانکه با تو ما را
یکدم بعمر روزی روزی نشد وصالی

آن دم که با تو باشم یک سال هست روزی
واندم که بی تو باشم یک روز هست سالی

من چون خیال رویت جانا بخواب بینم
کز خواب می نه بیند چشمم بجز خیالی

رحم آر بر دل من کز مهر روی خوبت
شد شخص ناتوانم بار یک چون هلالی

حافظ مکن شکایت گر وصل یار خواهی
زین بیشتر نیابد هجر احتمالی

بلبل ز شاخ سرو بگلبانگ پهلوی
میخواند دوش درس مقامات معنوی

Dakkani in a painting of Hallowed-

اگر ہا باشدت ای خسرو شیریں حرکات
گر نگاہی سوئے فرہاد دل افتادہ کنی

خاطرت کی رقمِ فیض پذیرد ہیہات
مگر از نقش پراگندہ ورق سادہ کنی

ای صبا بندگیِ خواجہ جلال الدین کن
کہ چمن پر سمن و سوسن آزادہ کنی

کار خود گر بخدا باز گزاری حافظ
ای بسا عیش کہ با بخت خداداد کنی

بصوت بلبل و قمری اگر ننوشی می
علاج کی کنمت اخر الدواء الکی

ذخیرۂ بنہ از رنگ و بوی فصل بہار
کہ میرسند ز رہ رہزنانِ بہمن و دی

زمانہ ہیچ نبخشد کہ باز نستاند
مجوز سفلہ مروت مجوز ناکس شی

چو گل نقاب برافگند و مرغ زد ہو ہو
منہ ز دست پیالہ چہ مسکینی ہی ہی

خزینہ داریِ میراث خوارگان کفر است
بقولِ مطرب و ساقی بفتویِ دف و نی

چو ہست آبِ حیاتت مدام تشنہ ممیر
فلا تمت و من الماء کل شیء حی

نوشتہ اند بر ایوانِ جنت المأوی
کہ ہر کہ عشوۂ دنیا خرید وای بوی

سخا نماند سخن طی کنم بیا ساقی
بدہ بشادیِ روحِ روانِ حاتم طی

شکوہ سلطنت و حکم کی ثباتی داشت
ز تخت جم سخنی ماندہ است و افسر کی

بخیل بوی خدا نشنود بیا حافظ
پیالہ گیر و کرم کن کہ الضمان علی

بیا حافظ بجان این پند بنیوش
که گر از پای نفتی بر سر آئی

بروز اهد با امیدی که داری
که دارم همچنان امیدواری

بجز ساغر که دارد لاله در دست
بیا ساقی بیاور آنچه داری

مرا در رشتهٔ دیوانگان کش
که مستی خوشترست از هوشیاری

بپرهیز از من ای صوفی بپرهیز
که کردم توبه از پرهیزگاری

بیا دل در خم گیسوی او بند
اگر خواهی خلاص و رستگاری

بوقت گل خدارا توبه بشکن
که عهد گل ندارد استواری

عزیزا نو بهار عمر بگذشت
چو بر طرف چمن باد بهاری

بیا حافظ به پند تلخ کن گوش
چرا عمری بغفلت میگذاری

بشنو این نکته که خود را ز غم آزاده کنی
خون خوری گر طلب روزی نهاده کنی

آخر الامر گل کوزه گران خواهی شد
حالیا فکر سبو کن که پر از باده کنی

جهد بنما که در ایام گل و عهد شباب
عیش با آدمی چند پریزاده کنی

تکیه بر جای بزرگان نتوان زد بگزاف
مگر اسباب بزرگی همه آماده کنی

ز شهی کمال که منشور عشقبازی من
ازان کمانچه ابرو رسد بطغرائی

مرا که از خم زلف تو ماه در شبستان ست
کجا بود بفروغ ستاره پروائی

مکدر ست دل آکنون بخرقه خواهم زد
بیا به بین تو اگر میکنی تماشائی

بروز واقعه تابوت ما مزن سر و کنید
که مرده ایم ز داغ بلند بالائی

دران مقام که خوبان بغمزه تیغ زنند
عجب مکن ز سری کو فتاده در پائی

فراق و وصل چه باشد رضای دوست طلب
که حیف باشد ازو غیر او تمنائی

ز شوق سر بدر آرند ماهیان از آب
اگر سفینهٔ حافظ رسد بدریائی

پدید آمد رسوم بی وفائی
نماند از کس نشان آشنائی

برند از فاقه پیش هر خسیسی
کنون اهل هنر دست گدائی

کسی کو غافل ست امروز در دهر
نمی بیند ز غم یکدم رهائی

کسی کو جاهل ست اندر تنعم
متاع او بود هر دم بهائی

اگر شاعر بخواند شعر چون آب
که دل را زو فزاید روشنائی

نه بخشندش جوی از بخل و امساک
اگر خود فی المثل باشد سخائی

خرد در گوش هوشم دوش میگفت
برو صبری بکن در بی نوائی

گر خرقهٔ به بینی مشغول کار خود باش — هر قبله‌ای که باشد مشغول خود پرستی
در گوشهٔ سلامت مستور چون توان بود — تا نرگس تو گوید با مار مور بستی
عشقت به بست طوفان خواهد سپرد جانم — چون نیک بنگری این کشاکش نه پشتی که رستی

از راه دیده حافظ تا دیدهٔ لف بستت
با جملهٔ سربلندی شد پایمال پستی

بجان او که گرم دسترس بجان بودی — کمینه پیشکش بندگانش آن بودی
اگر دلم نشدی پای بند طرهٔ او — کیم قرار درین تیره خاکدان بودی
نگفتمی که بها چیست خاک پای ترا — اگر حیات گرانمایه جاودان بودی
بخواب نیز نمی بینمش چه جای وصال — چو این نبود ندیدیم باری آن بودی
به بندگی قدمش سرو معترف گشتی — اگر چه سوسن آزاده ده زبان بودی

ز پرده نالهٔ حافظ برون کی افتادی
اگر نه همدم مرغان صبح خوان بودی

بچشم کرده ام ابروی ماه سیمائی — خیال سرو قدی نقش بسته ام جائی
ز مام دل بکسی داده ام من مسکین — که نیستش بکس از تاج و تخت پروائی
سرم ز دست شد و چشم ز انتظار بسوخت — در آرزوی سرو چشم مجلس آرائی

تا بی سر و پا باشد اوضاعِ فلک زینسان
از هیچ تو دلداری دل بر نکنم آری

در سر هوسِ ساقی در دست شراب اولی
گر تاب کشم باری زان لف بتاب اولی

چون پیر شدی حافظ از میکده بیرون رو
رندی و هوسناکی در عهد شباب اولی

با مدعی مگویید اسرارِ عشق و مستی
تا بیخبر بمیرد در رنجِ خود پرستی

با ضعف و ناتوانی همچون نسیم خوش باش
بیماری اندرین غم خوشتر ز تندرستی

فضل و علم بینی بی معرفت نشینی
یک نکته‌ات بگویم خود را مبین که رستی

در آستانِ جانان از آسمان مپندیش
کز اوج سر بلندی افتی بخاک پستی

عاشق شو ار نه روزی کارِ جهان سر آید
ناخوانده نقش مقصود از کارگاه هستی

آن روز دیده بودم این فتنها که برخاست
کز سرکشی زمانی با ما نمی‌نشستی

خار از چه جان بکاهد گل عذرِ آن بخواهد
سهل ست تلخیِ می در جنبِ ذوقِ مستی

صوفی پیاله پیما ساقی قدح پر کن
ای کوته آستینان تا کی دراز دستی

در حلقهٔ مغانم دوش آن پسر چه خوش گفت
با کافران چه کارت گر بت نمی پرستی

در مذهبِ طریقت خامی نشانِ کفرست
آری طریقِ رندان چالاکیست و چستی

سلطانِ ما خدا را از لطف شکست ما را
تا کی کند سیاهی چندین دراز دستی

ستمگر آسمان بی‌مروت کجرو کج‌رفتار کج‌نهاد کج‌مدار کج‌کلاه کج‌کار کج‌بنیاد کج‌بازی کج‌طبع کج‌خلق کج‌خو کج‌خوی کج‌سیرت کج‌سرشت کج‌گوهر کج‌نهاد کج‌مدار کج‌کلاه کج‌کار کج‌بنیاد کج‌بازی کج‌طبع کج‌خلق کج‌خو کج‌خوی کج‌سیرت کج‌سرشت کج‌گوهر

ستمگر آسمان بی‌مروت کجرو کج‌رفتار

ای که در کشتن ما هیچ مدارا نکنی — سود و سرمایه بسوزی و محابا نکنی

درد مندان غمت زهر هلاهل نوشند — قصد این قوم خطا باشد هین تا نکنی

رنج ما را که تواند بر دبیگ گوشه چشم — شرط انصاف نباشد که مداوا نکنی

دیدهٔ ما که بامید تو دریاست چرا — بتفرج گذری بر لب دریا نکنی

نقل هر جور که از خلق کریمت گویند — قول صاحب غرضانست تو اینها نکنی

بر تو گر جلوه کند شاهد ما ای زاهد — از خدا جز می و معشوق تمنا نکنی

حافظا سجده بمحراب دوابرو بش کن
که دعائی ز سر صدق جز آنجا نکنی

ای که در کوی خرابات مقامی داری — جم وقت خودی اردست بجامی داری

ای که بازلف و رخ یار گذاری شب و روز — فرصتت باد که خوش صبحی و شامی داری

ای صبا سوختگان بر سر راهند انتظار — اگر از یار سفر کرده پیامی داری

بوی جان از لب جانبخش آن قدح میشنوم — بشنو ای خواجه تو گر زانکه مشامی داری

کامی ار می طلبد از تو غریبی چه شود — توئی امروز درین شهر که نامی داری

خال سرسبز تو خوش دانه عیش تست ولی — بر کنار چمنش ده که چه دامی داری

تو بهنگام وفا گر چه شباهت نبود — میکنم شکر که بر جور دوامی داری

خواب بیداران مستی آنکه از نقش خیال
تهمتی بر شبروان خیل خواب انداختی

پرده از رخ برفگندی یک نظر در جلوه گاه
وز حیا حور و پری را در حجاب انداختی

از برای صید دل در گردنم زنجیر زلف
چون کمند خسرو مالک رقاب انداختی

نصرة الدین شاه یحیی ای که تاج آفتاب
از سر تعظیم و قدرت در تراب انداختی

زینهار از آب شمشیرت که شیران را از آن
تشنه میکردی و گردان را در آب انداختی

باده نوش از جام عالم بین که بر اورنگ جم
شاهد مقصود را از رخ نقاب انداختی

هر کسی با شمع رخسارت بنوعی عشق داشت
زین میان پروانه را در اضطراب انداختی

از فریب نرگس مخمور و چشم می پرست
حافظ خلوت نشین را در شراب انداختی

ای که دائم بنوازش مغروری
گر ترا عشق نیست معذوری

گرد دیوانگان عشق مگرد
که بعقل و عقیله مشهوری

مستی عشق نیست در سر تو
رو که تو مست آب انگوری

روی زرد است و آه درد آلود
عاشقان را گواه رنجوری

بگذر از ننگ و نام خود حافظ
تا عزیزی طلب که مخموری

نی در زیر ناخن کردن — a form of torture

قاعده است کیون صبح گردد — وصل معشوق مخروم — نشنید میگوید کاری — مؤذن مشنو گو باز — جدا نخواهم شد از دین — ساقی آن شمع دلفروز کجائی — ای — یک جرعه جان بدهد — جان او را بستان و جرعه

بیت ۱۲ چنگ بر بست — مطرب بنه و او را بگو کتاب های او را — بخواند و مرا تو بخور و خوش آر و دست

۳ جامی ز پیش آر و بنوش — دیگر حافظ تو غم کاوس و جم خور — کجا بودند و چه کردند و کجا رفتند

۵ یعنی ای مرشد یا معشوق — که بر روی خویش کرده ماند — منورست از خط مشکین که بر روی خوبت

یادی و تو مانند آفتابستی — از خجالت عشق و

شوق معشوق کردی یا بر آتش عشق نمودی

پس تو لطف کردی سایه بر آفتاب انداختی

از آتش عشق بر آفتاب انداختی

۶ حاصل اینکه چون عشق نمودی

تو با این همه لطف عارضی

پس سایه بر آفتاب انداختی

تو با این همه خوبی که داری

ظهور آوردی گویا بر آفتاب انداختی

۷ گنجینه

بر آب از خجالت سایه ها ارزانی کرده بود

ملک از فرسایه ها ساخته جام گنجینه

دولت از خرابه ها بنا کرده بود

طاعت ۵ یعنی

عبادت بر ریا

حافظ مکن اندیشه که آن یوسف مصری
باز آید و از کلبهٔ احزان بدر آید

ای قصهٔ بهشت ز کویت حکایتی — وآب خضر ز نوش لبانت کنایتی
انفاس عیسی از لب لعلت لطیفه‌ئی — شرح جمال حور ز رویت روایتی
کی عطرسای مجلس روحانیان شدی — گل را اگر نه بوی تو کردی رعایتی
در آرزوی خاک درت سوختیم — یاد آور ای صبا که نکردی حمایتی
در آتش ار خیال رخش دست میدهد — ساقی بیا که نیست ز دوزخ شکایتی
بوی دل کباب من آفاق را گرفت — وین آتش اندرون بکند هم سرایتی
ای دل بهرهٔ دانش و دینش دست رفت — صد مایه داشتی و نکردی کفایتی
هر پاره از دل من و از غصه قصه‌ئی — هر سطری از خیال تو وز زحمت آیتی

دانی مراد حافظ ازین آه و ناله چیست — از تو کرشمه و ز خسر و عنایتی

ای ز شرم عارضت گل کرده خوی — در عرق پیش عقیقت جام مے
ژاله بر لاله است یا بر گل گلاب — یا بر آتش آب یا بر روی خوی
میشد از چشم آن کمان ابرو دل — از پیش میرفت و کم میکرد پے

محمد اشرف

مشکین از آن نشد دم خلقت کہ چون صبا
بر خاک کوی دوست گزاری نمیکنی

گر دیگران بجان غم جانان خریده اند
ای دل تو این معامله باری نمیکنی

ترسم کزین چمن نبری آستین گل
کز گلبنش تحمل خاری نمیکنی

در آستین کام تو صد نامه مندرج
آن نیست کز برای طره یاری نمیکنی

ساغر لطیف و لکش و می افگنی بخاک
واندیشه از بلای خماری نمیکنی

حافظ برو کہ بندگی بارگاه دوست
گر جمله می کنند تو باری نمیکنی

ای دل اگر ز چاه زنخدان بدر آئی
هر جا کہ روی ز دو پشیمان بدر آئی

هشدار کہ گر وسوسه عقل کنی گوش
آدم صفت از روضه رضوان بدر آئی

تا کی چو صبا بر تو گمارم دم همت
کز غنچه چو گل خرم و خندان بدر آئی

در تیره شب هجر تو جانم بلب آمد
وقت است کہ همچون مه تابان بدر آئی

جان میدهم از حسرت آن لعل روان بخش
باشد کہ چو خورشید درخشان بدر آئی

شاید کہ با بی فلکت دست بگیرد
گر تشنه لب از چشمه حیوان بدر آئی

در خانه غم چند نشینی بملامت
وقت است کہ از دولت سلطان بدر آئی

بر خاک درت بسته ام از دیده و صد جوی
باشد کہ تو چون سرو خرامان بدر آئی

جور از فلک نیاید تا تو ملک صفاتی — ظلم از جهان برون شد تا تو جهان پناهی

حافظ چو دوست از تو گه گاه میبرد نام
رنجش ز رنجت منما باز آ بعذر خواهی

ای دل آن به که خراب از می گلگون باشی — بی زر و گنج بصد حشمت قارون باشی
در مقامی که صدارت بفقیران بخشند — چشم دارم که بجاه از همه افزون باشی
تاج شاهی طلبی گوهر ذاتی بنما — ور خود از گوهر جمشید و فریدون باشی
در ره منزل لیلی که خطرهاست بجان — شرط اول قدم آنست که مجنون باشی
کاروان رفت تو در خواب و بیابان در پیش — کی روی ره زکه پرسی چکنی چون باشی
نقطه عشق نمودم بتو هان سهو مکن — ور نه چون نگری از دایره بیرون باشی
ساغری نوش کن و جرعه بر افلاک فشان — تا بچند از غم ایام جگر خون باشی

حافظ از فقر مکن ناله که گر شعر انیست
هیچ خوشدل نه پسندد که تو محزون باشی

ای دل بکوی عشق گذاری نمیکنی — اسباب جمع داری و کاری نمیکنی
چوگان کام در کف و گوئی نمیزنی — بازی چنین بنیست و شکاری نمیکنی
این خون که موج میزند اندر جگر چرا — ور کار رنگ و بوی نگاری نمیکنی

ای در رخ تو پیدا انوار پادشاهی
در فکرت تو پنهان صد حکمت الٰهی

کلک تو بارک الله در ملک دین کشاده
صد چشمهٔ آب حیوان از قطرهٔ سیاهی

بارک الله گویند عالمیه که اینجا بر ذی علم است

بر اهرمن نتابد انوار اسم اعظم
ملک آن تست و خاتم فرمان هر آنچه خواهی

در چشمت سلیمان هر کس که شک نماید
بر عقل و دانش او خندند مرغ و ماهی

تیغی که آسمانش از فیض خود دهاب است
تنها جهان بگیرد بی منت سپاهی

گر پرتوی ز تیغت بر کان و معدن افتد
یاقوت سرخ رو را بخشند رنگ کاهی

دانم دلت بجنبد بر اشک شب نشینان
گر حال ما بپرسی از باد صبحگاهی

ساقی بیار آبی از چشمهٔ خرابات
تا خرقه ها بشوئیم از عجب خانقاهی

باز ار چه گاه گاهی بر سر نهد کلاهی
مرغان قاف دانند آئین پادشاهی

در دور دمان آدم تا وضع سلطنت هست
مثل تو کس ندیده است این علم را کماهی

کلک تو خوش نویسد در فرمان یا در انشا
تعویذ جانفزائی و افسون عمر کاهی

عمریست پادشاها کودی تهیت جامم
اینک ز بنده دعوی و در محتسب گواهی

ای عنصر تو مخلوق از کیمیای عزت
وای دولت تو ایمن از صدمت تباهی

جائیکه برق عصیان بر آدم صفی زد
ما را چگونه زیبد دعوی بیگناهی

یا ملجأ الکبرا یا یا واهب العطایا
عطفاً علی مقلّ جلّت بذا الدواهی

Tawāhī ho' dāhiyat calamity
ho' bariyat wedim

اگر در سرت هوای وصالست حافظا
باید که خاکِ درگهِ اهلِ بصر شوی

ای پادشهِ خوبان داد از غمِ تنهائی
دل بی تو بجان آمد وقت است که باز آئی

ای دردِ تو‌ام درمان در بستر ناکامی
وی یادِ تو‌ام مونس در گوشهٔ تنهائی

مشتاقی و مهجوری دور از تو چنانم کرد
کز دست بخواهد شد پایان شکیبائی

دائم گلِ این بستان شاداب نمی‌ماند
دریاب ضعیفان را در وقت توانائی

صد بادِ صبا اینجا بی سلسله می‌رقصند
انیست حریفی دل تا باد نپیمائی

در دائرهٔ قسمت ما نقطهٔ پرگاریم
لطف آنچه تو اندیشی حکم آنچه تو فرمائی

فکرِ خود و رای خود در عالم رندی نیست
کفرست در این مذهب خود بینی و خود رائی

یارب بکه توان گفت این نکته که در عالم
رخساره بکس ننمود آن شاهد هرجائی

دوشم سبق ز لفت بامید صبا گفتم
گفتا غلطی بگذر زین فکرت سودائی

ساقی چمنِ گل را بی روی تو رنگی نیست
شمشاد خرامان کن تا باغ بیارائی

زین دائرهٔ مینا خونین جگرم می‌ده
تا حل کنم این مشکل زین ساغر مینائی

حافظ شب هجران شد بوی خوش صبح آمد
شادیت مبارک باد ای عاشق شیدائی

ای سرو ارشوقی ... ای مشعوذ
جان آرزوی ... گل بوستان دنیا در بر
خرمن تنهائی ... دارد نمی‌یارد چید
بی تو زجان ... حسن ایام زود آرد
تیغ آه ... اکنون که وقت حسن
وقت تنگ ... بهارست بجال ضعیفان
نیاز آن در ... دریغ آید
خانه بخشی ... خانه بخشی
ای ... خوردن
دیشب گله ... تو با باد چه کردم او
گفت که تو غلط میگوئی ... اخیال سود دارد آن شمایل
او کس ندهد ... بگذار
ای ساقی ... در چمن شمشادی تو
روی تو نیست ... شمشاد خرامان کن
ای ... کن تا باغ را بیارائی

ز خار مکن دراز دستی — با طرهٔ او چه کار داری
ای گل تو کجا و ردی زیباش — او مشک تر و تو خار داری
ریحان تو کجا و خط سبزش — او تازه و تو غبار داری
نرگس تو کجا و چشم مستش — او سرخوش و تو خمار داری
ای سرو تو با قدِ بلندش — در باغ چه اعتبار داری
ای عقل تو با وجود عشقش — در دست چه اختیار داری

روزی بر سی بوصل حافظ — گر طاقت انتظار داری

ای بیخبر بکوش که صاحب خبر شوی — تا آگاه بین نباشی کی راهبر شوی
در مکتبِ حقایق پیشِ ادیبِ عشق — هان ای پسر بکوش که روزی پدر شوی
دست از مسِ وجود چو مردان ره بشوی — تا کیمیای عشق بیابی و زر شوی
خواب و خورت ز مرتبهٔ عشق دور کرد — آن دم رسی بدوست که بی خواب و خور شوی
گر نورِ عشق حق بدل و جانت اوفتد — بالله کز آفتاب فلک خوبتر شوی
از پای تا سرت همه نورِ خدا شود — در راه ذوالجلال چو بی پا و سر شوی
بنیاد هستی تو چو زیر و زبر شود — در دل مدار هیچ که زیر و زبر شوی

من ار چه هیچ ندارم نثار خدمت شاهان
ز بهر کار صوابم قبول کن بغلامی

امید هست که زودت بکام خویش ببینم
تو شاد گشته بفرمانده ی و من بغلامی

بعدت منک و قدصرت ذا با کهلال
اگر چه روی چو ماهت ندیده ام تمامی

وان وعیت بلجد وصرت ناقض عهد
فما تطیب نفسی وما استطاب منامی

چو سلک در شعر نظم تو حافظ
که گاه لطف سبق می برد ز نظم نظامی

اکنون که زگل باز چمن شد چو بهشتی
ساقی می گلگون بطلب بر لب کشتی

زنگ غمت از دل می گلرنگ زداید
بشنو که چنین گفت مرا پاک سرشتی

گر محتسب بر کد و باده زند سنگ
بشکن تو کدوی سر او نیز بخشتی

جهل من و علم تو فلک را چه تفاوت
آن را که بصر نیست چه خوبی و چه زشتی

زاهد نکنم نسیه حکایت که بنقدم
ترکیست چو حوری و سرائی چو بهشتی

بر خاک ره خواجه که ایوان کمال است
گر بالش زر نیست بسازیم بخشتی

ترسا بچه دوش همگفت که حافظ
حیف است که هر دم کند آهنگ کنشتی

ای باد نسیم یار داری
زان نفحه مشکبار داری

دیوان حافظ

مفروش بباغ ارم و نخوت شداد — یک شیشه می صاف لبی دلب کشتی

تنها نه منم کعبهٔ دل بتکده کردی — در هر قدمی صومعه ای هست و کنشتی

در مصطبهٔ عشق تنعم نتوان کرد — چون باش زنیست بسازیم بخشتی

گلگشت مصلا و مرا رندی و مستی — مهراز تو مدید ار نه جوابی بنوشتی

معمار وجود از نه روی رنگ تعلق — در آب محبت گل آدم نه سرشتی

تا کی غم دنیای دنی ای دل نادان — حیف است ز خوبی که شود عاشق زشتی

آلودگی خرقه ز خرابی جهان است — کو راهروی پاک دلی خوب سرشتی

از دست چرا هشت سر زلف تو حافظ — تقدیر چنین بود چه کردی که نه هشتی

انت روائح زند الحی او زاد غرامی — من لی ابلغ عنی الی سعاد سلامی

پیام دوست شنیدن سعادتست و سلامت — فدای خاک درِ دوست باد جان گرامی

بیا بشام غریبان و آب دیدهٔ من بین — بسان بادهٔ صافی در آبگینهٔ شامی

اذا تقرب عن ذی الاراک طائر خیر — فلا تفرد عن روضها انین حمامی

خوشا دمی که در آئی و گویمت بسلامت — قدمت خیر قدوم نزلت خیر مقامی

بسی نماند که روز فراق ما بسر آید — رایت من بضمات الحی قباب خیامی

وصال او ز عمر جاودان به — خداوندا مرا آن ده که آن به
به شمشیرم زدو با کس نگفتم — که راز دوست از دشمن نهان به
شبی میگفت چشم کس ندیده است — ز مروارید گوشم در جهان به
دلا دائم گدای کوی او باش — بحکم آنکه دولت جاودان به
بخلدم زاهدا دعوت مفرمای — که این سیب زنخ زان بوستان به
بداغ بندگی مردن بدین در — بجان او که از ملک جهان به
گلی کان پایمال سرو ما گشت — بود خاکش ز خون ارغوان به
خدا را از طبیب من بپرسید — که آخر کی شود این ناتوان به
جوانا سرمتاب از پند پیران — که رای پیر از بخت جوان به
اگرچه زنده رود آب حیات است — ولی شیراز ما از اصفهان به

سخن اندر دهان دوست گوهر
ولیکن گفته حافظ ازان به

آن خال سیه خط گرسوما مه نوشتی — گردون ورق هستی ما در ننوشتی
هر چند که هجران ثمر وصل برآرد — دهقان ازل کاش که این تخم نکشتی
آمرزش نقدشت کسی را که در نجا — یاریست چو حوری و سرائی چو بهشتی

۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰ ۲۱ ۲۲ ۲۳ ۲۴ ۲۵ ۲۶ ۲۷ ۲۸ ۲۹ ۳۰ ۳۱ ۳۲ ۳۳ ۳۴ ۳۵ ۳۶ ۳۷ ۳۸ ۳۹ ۴۰ ۴۱ ۴۲ ۴۳ ۴۴ ۴۵ ۴۶ ۴۷ ۴۸ ۴۹ ۵۰ ۵۱ ۵۲ ۵۳ ۵۴ ۵۵ ۵۶ ۵۷ ۵۸ ۵۹ ۶۰ ۶۱ ۶۲ ۶۳ ۶۴ ۶۵ ۶۶ ۶۷ ۶۸ ۶۹ ۷۰ ۷۱ ۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷ ۷۸ ۷۹ ۸۰ ۸۱ ۸۲ ۸۳ ۸۴ ۸۵ ۸۶ ۸۷ ۸۸ ۸۹ ۹۰ ۹۱ ۹۲ ۹۳ ۹۴ ۹۵ ۹۶ ۹۷ ۹۸ ۹۹ ۱۰۰ ۱۰۱ ۱۰۲ ۱۰۳ ۱۰۴ ۱۰۵ ۱۰۶ ۱۰۷ ۱۰۸ ۱۰۹ ۱۱۰ ۱۱۱ ۱۱۲ ۱۱۳ ۱۱۴ ۱۱۵ ۱۱۶ ۱۱۷ ۱۱۸ ۱۱۹ ۱۲۰ ۱۲۱ ۱۲۲ ۱۲۳ ۱۲۴ ۱۲۵ ۱۲۶ ۱۲۷ ۱۲۸ ۱۲۹ ۱۳۰ ۱۳۱ ۱۳۲ ۱۳۳ ۱۳۴ ۱۳۵ ۱۳۶ ۱۳۷ ۱۳۸ ۱۳۹ ۱۴۰ ۱۴۱ ۱۴۲ ۱۴۳ ۱۴۴ ۱۴۵ ۱۴۶ ۱۴۷ ۱۴۸ ۱۴۹ ۱۵۰ ۱۵۱ ۱۵۲ ۱۵۳ ۱۵۴ ۱۵۵ ۱۵۶ ۱۵۷ ۱۵۸ ۱۵۹ ۱۶۰ ۱۶۱ ۱۶۲ ۱۶۳ ۱۶۴ ۱۶۵ ۱۶۶ ۱۶۷ ۱۶۸ ۱۶۹ ۱۷۰ ۱۷۱ ۱۷۲ ۱۷۳ ۱۷۴ ۱۷۵ ۱۷۶ ۱۷۷ ۱۷۸ ۱۷۹ ۱۸۰ ۱۸۱ ۱۸۲ ۱۸۳ ۱۸۴ ۱۸۵ ۱۸۶ ۱۸۷ ۱۸۸ ۱۸۹ ۱۹۰ ۱۹۱ ۱۹۲ ۱۹۳ ۱۹۴ ۱۹۵ ۱۹۶ ۱۹۷ ۱۹۸ ۱۹۹ ۲۰۰ ۲۰۱ ۲۰۲ ۲۰۳ ۲۰۴ ۲۰۵ ۲۰۶ ۲۰۷ ۲۰۸ ۲۰۹ ۲۱۰ ۲۱۱ ۲۱۲ ۲۱۳ ۲۱۴ ۲۱۵ ۲۱۶ ۲۱۷ ۲۱۸ ۲۱۹ ۲۲۰ ۲۲۱ ۲۲۲ ۲۲۳ ۲۲۴ ۲۲۵ ۲۲۶ ۲۲۷ ۲۲۸ ۲۲۹ ۲۳۰ ۲۳۱ ۲۳۲ ۲۳۳ ۲۳۴ ۲۳۵ ۲۳۶ ۲۳۷ ۲۳۸ ۲۳۹ ۲۴۰ ۲۴۱ ۲۴۲ ۲۴۳ ۲۴۴ ۲۴۵ ۲۴۶ ۲۴۷ ۲۴۸ ۲۴۹ ۲۵۰ ۲۵۱ ۲۵۲ ۲۵۳ ۲۵۴ ۲۵۵ ۲۵۶ ۲۵۷ ۲۵۸ ۲۵۹ ۲۶۰ ۲۶۱ ۲۶۲ ۲۶۳ ۲۶۴ ۲۶۵ ۲۶۶ ۲۶۷ ۲۶۸ ۲۶۹ ۲۷۰ ۲۷۱ ۲۷۲ ۲۷۳ ۲۷۴ ۲۷۵ ۲۷۶ ۲۷۷ ۲۷۸ ۲۷۹ ۲۸۰ ۲۸۱ ۲۸۲ ۲۸۳ ۲۸۴ ۲۸۵ ۲۸۶ ۲۸۷ ۲۸۸ ۲۸۹ ۲۹۰ ۲۹۱ ۲۹۲ ۲۹۳ ۲۹۴ ۲۹۵ ۲۹۶ ۲۹۷ ۲۹۸ ۲۹۹ ۳۰۰ ۳۰۱ ۳۰۲ ۳۰۳ ۳۰۴ ۳۰۵ ۳۰۶ ۳۰۷ ۳۰۸ ۳۰۹ ۳۱۰ ۳۱۱ ۳۱۲ ۳۱۳ ۳۱۴ ۳۱۵ ۳۱۶ ۳۱۷ ۳۱۸ ۳۱۹ ۳۲۰ ۳۲۱ ۳۲۲ ۳۲۳ ۳۲۴ ۳۲۵ ۳۲۶ ۳۲۷ ۳۲۸ ۳۲۹ ۳۳۰ ۳۳۱ ۳۳۲ ۳۳۳ ۳۳۴ ۳۳۵ ۳۳۶ ۳۳۷ ۳۳۸ ۳۳۹ ۳۴۰ ۳۴۱ ۳۴۲ ۳۴۳ ۳۴۴ ۳۴۵ ۳۴۶ ۳۴۷ ۳۴۸ ۳۴۹ ۳۵۰ ۳۵۱ ۳۵۲ ۳۵۳ ۳۵۴ ۳۵۵ ۳۵۶ ۳۵۷ ۳۵۸ ۳۵۹ ۳۶۰ ۳۶۱ ۳۶۲ ۳۶۳ ۳۶۴ ۳۶۵ ۳۶۶ ۳۶۷ ۳۶۸ ۳۶۹ ۳۷۰ ۳۷۱ ۳۷۲ ۳۷۳ ۳۷۴ ۳۷۵ ۳۷۶ ۳۷۷ ۳۷۸ ۳۷۹ ۳۸۰ ۳۸۱ ۳۸۲ ۳۸۳ ۳۸۴ ۳۸۵ ۳۸۶ ۳۸۷ ۳۸۸ ۳۸۹ ۳۹۰ ۳۹۱ ۳۹۲ ۳۹۳ ۳۹۴ ۳۹۵ ۳۹۶ ۳۹۷ ۳۹۸ ۳۹۹ ۴۰۰ ۴۰۱ ۴۰۲ ۴۰۳ ۴۰۴ ۴۰۵ ۴۰۶ ۴۰۷ ۴۰۸ ۴۰۹ ۴۱۰ ۴۱۱ ۴۱۲ ۴۱۳ ۴۱۴ ۴۱۵ ۴۱۶ ۴۱۷ ۴۱۸ ۴۱۹ ۴۲۰ ۴۲۱ ۴۲۲ ۴۲۳ ۴۲۴ ۴۲۵ ۴۲۶ ۴۲۷ ۴۲۸ ۴۲۹ ۴۳۰ ۴۳۱ ۴۳۲ ۴۳۳ ۴۳۴ ۴۳۵ ۴۳۶ ۴۳۷ ۴۳۸ ۴۳۹ ۴۴۰ ۴۴۱ ۴۴۲ ۴۴۳ ۴۴۴ ۴۴۵ ۴۴۶ ۴۴۷ ۴۴۸ ۴۴۹ ۴۵۰ ۴۵۱ ۴۵۲ ۴۵۳ ۴۵۴ ۴۵۵ ۴۵۶ ۴۵۷ ۴۵۸ ۴۵۹ ۴۶۰ ۴۶۱ ۴۶۲ ۴۶۳ ۴۶۴ ۴۶۵ ۴۶۶ ۴۶۷ ۴۶۸ ۴۶۹ ۴۷۰ ۴۷۱ ۴۷۲ ۴۷۳ ۴۷۴ ۴۷۵ ۴۷۶ ۴۷۷ ۴۷۸ ۴۷۹ ۴۸۰ ۴۸۱ ۴۸۲ ۴۸۳ ۴۸۴ ۴۸۵ ۴۸۶ ۴۸۷ ۴۸۸ ۴۸۹ ۴۹۰ ۴۹۱ ۴۹۲ ۴۹۳ ۴۹۴ ۴۹۵ ۴۹۶ ۴۹۷ ۴۹۸ ۴۹۹ ۵۰۰ ۵۰۱ ۵۰۲ ۵۰۳ ۵۰۴ ۵۰۵ ۵۰۶ ۵۰۷ ۵۰۸ ۵۰۹ ۵۱۰ ۵۱۱ ۵۱۲ ۵۱۳ ۵۱۴ ۵۱۵ ۵۱۶ ۵۱۷ ۵۱۸ ۵۱۹ ۵۲۰ ۵۲۱ ۵۲۲ ۵۲۳ ۵۲۴ ۵۲۵ ۵۲۶ ۵۲۷ ۵۲۸ ۵۲۹ ۵۳۰ ۵۳۱ ۵۳۲ ۵۳۳ ۵۳۴ ۵۳۵ ۵۳۶ ۵۳۷ ۵۳۸ ۵۳۹ ۵۴۰ ۵۴۱ ۵۴۲ ۵۴۳ ۵۴۴ ۵۴۵ ۵۴۶ ۵۴۷ ۵۴۸ ۵۴۹ ۵۵۰ ۵۵۱ ۵۵۲ ۵۵۳ ۵۵۴ ۵۵۵ ۵۵۶ ۵۵۷ ۵۵۸ ۵۵۹ ۵۶۰ ۵۶۱ ۵۶۲ ۵۶۳ ۵۶۴ ۵۶۵ ۵۶۶ ۵۶۷ ۵۶۸ ۵۶۹ ۵۷۰ ۵۷۱ ۵۷۲ ۵۷۳ ۵۷۴ ۵۷۵ ۵۷۶ ۵۷۷ ۵۷۸ ۵۷۹ ۵۸۰ ۵۸۱ ۵۸۲ ۵۸۳ ۵۸۴ ۵۸۵ ۵۸۶ ۵۸۷ ۵۸۸ ۵۸۹ ۵۹۰ ۵۹۱ ۵۹۲ ۵۹۳ ۵۹۴ ۵۹۵ ۵۹۶ ۵۹۷ ۵۹۸ ۵۹۹ ۶۰۰ ۶۰۱ ۶۰۲ ۶۰۳ ۶۰۴ ۶۰۵ ۶۰۶ ۶۰۷ ۶۰۸ ۶۰۹ ۶۱۰ ۶۱۱ ۶۱۲ ۶۱۳ ۶۱۴ ۶۱۵ ۶۱۶ ۶۱۷ ۶۱۸ ۶۱۹ ۶۲۰ ۶۲۱ ۶۲۲ ۶۲۳ ۶۲۴ ۶۲۵ ۶۲۶ ۶۲۷ ۶۲۸ ۶۲۹ ۶۳۰ ۶۳۱ ۶۳۲ ۶۳۳ ۶۳۴ ۶۳۵ ۶۳۶ ۶۳۷ ۶۳۸ ۶۳۹ ۶۴۰ ۶۴۱ ۶۴۲ ۶۴۳ ۶۴۴ ۶۴۵ ۶۴۶ ۶۴۷ ۶۴۸ ۶۴۹ ۶۵۰ ۶۵۱ ۶۵۲ ۶۵۳ ۶۵۴ ۶۵۵ ۶۵۶ ۶۵۷ ۶۵۸ ۶۵۹ ۶۶۰ ۶۶۱ ۶۶۲ ۶۶۳ ۶۶۴ ۶۶۵ ۶۶۶ ۶۶۷ ۶۶۸ ۶۶۹ ۶۷۰ ۶۷۱ ۶۷۲ ۶۷۳ ۶۷۴ ۶۷۵ ۶۷۶ ۶۷۷ ۶۷۸ ۶۷۹ ۶۸۰ ۶۸۱ ۶۸۲ ۶۸۳ ۶۸۴ ۶۸۵ ۶۸۶ ۶۸۷ ۶۸۸ ۶۸۹ ۶۹۰ ۶۹۱ ۶۹۲ ۶۹۳ ۶۹۴ ۶۹۵ ۶۹۶ ۶۹۷ ۶۹۸ ۶۹۹ ۷۰۰ ۷۰۱ ۷۰۲ ۷۰۳ ۷۰۴ ۷۰۵ ۷۰۶ ۷۰۷ ۷۰۸ ۷۰۹ ۷۱۰ ۷۱۱ ۷۱۲ ۷۱۳ ۷۱۴ ۷۱۵ ۷۱۶ ۷۱۷ ۷۱۸ ۷۱۹ ۷۲۰ ۷۲۱ ۷۲۲ ۷۲۳ ۷۲۴ ۷۲۵ ۷۲۶ ۷۲۷ ۷۲۸ ۷۲۹ ۷۳۰ ۷۳۱ ۷۳۲ ۷۳۳ ۷۳۴ ۷۳۵ ۷۳۶ ۷۳۷ ۷۳۸ ۷۳۹ ۷۴۰ ۷۴۱ ۷۴۲ ۷۴۳ ۷۴۴ ۷۴۵ ۷۴۶ ۷۴۷ ۷۴۸ ۷۴۹ ۷۵۰ ۷۵۱ ۷۵۲ ۷۵۳ ۷۵۴ ۷۵۵ ۷۵۶ ۷۵۷ ۷۵۸ ۷۵۹ ۷۶۰ ۷۶۱ ۷۶۲ ۷۶۳ ۷۶۴ ۷۶۵ ۷۶۶ ۷۶۷ ۷۶۸ ۷۶۹ ۷۷۰ ۷۷۱ ۷۷۲ ۷۷۳ ۷۷۴ ۷۷۵ ۷۷۶ ۷۷۷ ۷۷۸ ۷۷۹ ۷۸۰ ۷۸۱ ۷۸۲ ۷۸۳ ۷۸۴ ۷۸۵ ۷۸۶ ۷۸۷ ۷۸۸ ۷۸۹ ۷۹۰ ۷۹۱ ۷۹۲ ۷۹۳ ۷۹۴ ۷۹۵ ۷۹۶ ۷۹۷ ۷۹۸ ۷۹۹ ۸۰۰ ۸۰۱ ۸۰۲ ۸۰۳ ۸۰۴ ۸۰۵ ۸۰۶ ۸۰۷ ۸۰۸ ۸۰۹ ۸۱۰ ۸۱۱ ۸۱۲ ۸۱۳ ۸۱۴ ۸۱۵ ۸۱۶ ۸۱۷ ۸۱۸ ۸۱۹ ۸۲۰ ۸۲۱ ۸۲۲ ۸۲۳ ۸۲۴ ۸۲۵ ۸۲۶ ۸۲۷ ۸۲۸ ۸۲۹ ۸۳۰ ۸۳۱ ۸۳۲ ۸۳۳ ۸۳۴ ۸۳۵ ۸۳۶ ۸۳۷ ۸۳۸ ۸۳۹ ۸۴۰ ۸۴۱ ۸۴۲ ۸۴۳ ۸۴۴ ۸۴۵ ۸۴۶ ۸۴۷ ۸۴۸ ۸۴۹ ۸۵۰ ۸۵۱ ۸۵۲ ۸۵۳ ۸۵۴ ۸۵۵ ۸۵۶ ۸۵۷ ۸۵۸ ۸۵۹ ۸۶۰ ۸۶۱ ۸۶۲ ۸۶۳ ۸۶۴ ۸۶۵ ۸۶۶ ۸۶۷ ۸۶۸ ۸۶۹ ۸۷۰ ۸۷۱ ۸۷۲ ۸۷۳ ۸۷۴ ۸۷۵ ۸۷۶ ۸۷۷ ۸۷۸ ۸۷۹ ۸۸۰ ۸۸۱ ۸۸۲ ۸۸۳ ۸۸۴ ۸۸۵ ۸۸۶ ۸۸۷ ۸۸۸ ۸۸۹ ۸۹۰ ۸۹۱ ۸۹۲ ۸۹۳ ۸۹۴ ۸۹۵ ۸۹۶ ۸۹۷ ۸۹۸ ۸۹۹ ۹۰۰ ۹۰۱ ۹۰۲ ۹۰۳ ۹۰۴ ۹۰۵ ۹۰۶ ۹۰۷ ۹۰۸ ۹۰۹ ۹۱۰ ۹۱۱ ۹۱۲ ۹۱۳ ۹۱۴ ۹۱۵ ۹۱۶ ۹۱۷ ۹۱۸ ۹۱۹ ۹۲۰ ۹۲۱ ۹۲۲ ۹۲۳ ۹۲۴ ۹۲۵ ۹۲۶ ۹۲۷ ۹۲۸ ۹۲۹ ۹۳۰ ۹۳۱ ۹۳۲ ۹۳۳ ۹۳۴ ۹۳۵ ۹۳۶ ۹۳۷ ۹۳۸ ۹۳۹ ۹۴۰ ۹۴۱ ۹۴۲ ۹۴۳ ۹۴۴ ۹۴۵ ۹۴۶ ۹۴۷ ۹۴۸ ۹۴۹ ۹۵۰ ۹۵۱ ۹۵۲ ۹۵۳ ۹۵۴ ۹۵۵ ۹۵۶ ۹۵۷ ۹۵۸ ۹۵۹ ۹۶۰ ۹۶۱ ۹۶۲ ۹۶۳ ۹۶۴ ۹۶۵ ۹۶۶ ۹۶۷ ۹۶۸ ۹۶۹ ۹۷۰ ۹۷۱ ۹۷۲ ۹۷۳ ۹۷۴ ۹۷۵ ۹۷۶ ۹۷۷ ۹۷۸ ۹۷۹ ۹۸۰ ۹۸۱ ۹۸۲ ۹۸۳ ۹۸۴ ۹۸۵ ۹۸۶ ۹۸۷ ۹۸۸ ۹۸۹ ۹۹۰ ۹۹۱ ۹۹۲ ۹۹۳ ۹۹۴ ۹۹۵ ۹۹۶ ۹۹۷ ۹۹۸ ۹۹۹ ۱۰۰۰

ماه من پرده برانداخته یعنی چه — مست از خانه برون تاخته یعنی چه
شاه خوبانی و منظور گدایان شده — قدر این مرتبه نشناخته یعنی چه
زلف در دست صبا گوش به پیغام رقیب — این چنین با همه درساخته یعنی چه
نه سر زلف خود اول تو بدستم دادی — بازم از پای درانداخته یعنی چه
سخت مزدهان گفت و کمر سر میان — در میان تیغ بما آخته یعنی چه
هر کس از بهره مهر تو بنقشی مشغول — عاقبت با همه درباخته یعنی چه

حافظا در دل تنگت چو فرود آید یار
خانه از غیر نپرداخته یعنی چه

شب من چو خرابات کرده است آلوده — درین میانه بگو زاهدا مرا چه گناه
کسی که در ازلش جام می نصیب افتاد — چرا بحشر کنند این گناه را درخواه
بگو بزاهد سالوس خرقه پوش دوروی — که دست زرق دراز است و آستین کوتاه
تو خرقه را ز برای هوا همی پوشی — که تا بزرق بری بندگان حق از راه
غلام همت رندان بی سر و پایم — که هر دو کون نیرزد بپیش شان یک کاه
مراد من ز خرابات چونکه حاصل شد — دلم ز مدرسه و خانقاه گشت سیاه

برو گدای در هر گدای شو حافظ — تو این مراد نیابی مگر بشی لله

وصال

کافر ببینیاد این غم که دیده است | از قامتت سرو از عارضت ماه
رو برنتابم از راه خدمت | سر برندارم از خاک درگاه
از صبر عاشق خوشتر نباشد | صبر از خدا خواه صبر از خدا خواه
دلق ملمع زنار راه است | صوفی نداند این رسم و این راه
دوش شب برویش خوش بود و قتم | از وصل جانان صد لوحش الله

شوق رخت برد از یاد حافظا
ورد شبانه درس سحرگاه

گر تیغ بارد در کوی آن ماه | گردن نهادیم الحکم لله
من رند و عاشق آنگاه توبه | استغفر الله استغفر الله
آیین تقوی ما نیز دانیم | اما چه چاره با بخت گمراه
با شیخ و زاهد کمتر شناسیم | یا جام باده یا قصر کوتاه
منظر تو عکسی بر ما نیفکند | آئینه رو یا آه از دولت آه
الصبر مر العمر فان | یا لیت شعری حتی متی ألقاه
عاشق مخور غم گر وصل خواهی | خون بایدت خورد در گاه و بیگاه
حافظ نبودی زینگونه بیدل | گر می شنیدی پند نکو خواه

وجود ما معمائیست حافظ
کہ تحقیقش فسون ست و فسانہ

عیدست و موسم گل ساقی بیار بادہ
ہنگام گل کہ دیدہ ست بی می قدح نہادہ

زین زہد و پارسائی بگرفت خاطر من
ساقی پیالہ دہ تا دل شود کشادہ

واعظ کہ دی نصیحت میکرد عاشقان را
امروز دیدمش مست تقوی بباد دادہ

این یک دو روز دیگر گل را غنیمتی دان
گر عاشقی طرب کن با ساقیان سادہ

در مجلس صبوحی دانی چہ خوش نماید
عکس عذار ساقی بر جام می فتادہ

گل رفت ای حریفان غافل چرا نشینید
بی بانگ رود و چنگ و بی یار و جام بادہ

مطرب چو پردہ سازد شاید اگر بخواند
از طرز شعر حافظ در بزم شاہزادہ

عیشم مدام ست از لعل دلخواہ
کارم بکام ست الحمد للہ

ای بخت سرکش تنگش بر کش
گہ جام زرکش گہ لعل دلخواہ

مارا بمستی افسانہ کردند
پیران جاہل شیخان گمراہ

از قول زاہد کردیم توبہ
وز فعل عابد استغفر اللہ

جانان چہ گویم شرح فراقت
چشمی و صد نم جانی و صد آہ

آشنایان رهِ عشق درین بحر عمیق
غرقه گشتند و نگشتند بآب آلوده

پاک و صافی شو از چاه طبیعت بدر آی
که صفائی ندهد آب تراب آلوده

گفتم ای جان جهان دفتر گل عیبی نیست
که شود وقت بهار از می ناب آلوده

گفت حافظ برو و نکته بیاران مفروش
آه ازین لطف بانواع عتاب آلوده

سحرگاهان که مخمور شبانه
گرفتم باده با چنگ و چغانه

نهادم عقل را از ره ازمی
ز شهر هستیش کردم روانه

نگارِ می فروشم عشوه داد
که ایمن گشتم از مکر زمانه

ز ساقی کمان ابرو شنیدم
که اے تیر ملامت را نشانه

نه بندی نخ ان میان طرفی کمر وار
اگر خود را به بینی در میانه

بر و این دام بر مرغ دگر نه
که عنقا را بلندست آشیانه

ندیم و مطرب و ساقی همه اوست
خیال آب و گل در ره بهانه

که بندد طرف او از حسن شاهی
که با خود عشق ورزد جاودانه

بده کشتی می تا خوشش برآئیم
ازین دریاے ناپیدا کرانه

سر اخلاص ارادت نیست با کس
که نبود جز تو ای مرد یگانه

ز شور و عربدهٔ شاهدان شیرین کار
شکر شکسته سمن ریخته رباب زده

عروس بخت دران حجله با هزاران ناز
کشیده نسمه و بر برگ گل گلاب زده

سلام کردم و با من بروی خندان گفت
که ای خمار کشِ مفلسِ شراب زده

که کرد اینکه تو کردی بضعف همت و رای
ز کنج خانه شده خیمه بر خراب زده

وصالِ دولت بیدار بر همت هند
که خفتهٔ تو در آغوش بخت خواب زده

فلک خنیه کش شاهِ نصرة الدین باد
بیا ببین فلکش دست بی رکاب زده

هلال تا که مگر نعلِ مرکبش گردد
ز بامِ عرش صدش بوسه بر تراب زده

خرد که ملهم غیب است بهرِ کسب شرف
ز روی صدق صدش بوسه بر جناب زده

بیا بمیکده حافظ که بر تو عرضه کنم
هزار صف ز دعاهای مستجاب زده

دوش رفتم بدرِ میکده خواب آلوده
خرقه تر دامن و سجاده شراب آلوده

آمد افسوس کنان مغبچهٔ باده فروش
گفت بیدار شو ای رهرو خواب آلوده

شست و شوئی کن و آنگه بخرابات خرام
تا نگردد ز تو این دیر خراب آلوده

بهوای لب شیرین دهنان چند کنی
جوهرِ روح بیاقوت ناب آلوده

بطهارت گذران منزل پیری و مکن
خلعت شیب بتشریف شباب آلوده

از تاب آتش می برگرد عارضش خوی — چون قطره های شبنم بر برگ گل چکیده
یاقوت جانفزایش از آب لطف زاده — شمشاد خوشخرامش از ناز پرورده
لفظ فصیح شیرین قد بلند چابک — روی لطیف نازک چشم خوش کشیده
آن لعل لکدوشش بین و اخندهٔ پرآشوب — وان رفتن خوشش بین و آن گام مم آمیده
آن آهوسیه چشم از دام ما برون شد — یاران چه چاره سازم با این دل رمیده
تا کی کشم عتابت از چشم نیمخوابت — روزی کرشمه کن ای نور هر دو دیده
زنهار تا توانی اهل نظر میازار — دنیا وفا ندارد ای یار بر گزیده
بس شکر باز گویم در بندگی خواجه — گر او فتد بدستم آن میوهٔ رسیده
هر بد که گفت دشمن در حق ما شنیدی — یارب که مدعی را باد از زبان برده

گر خاطر شریفت رنجیده شد ز حافظ
باز آ که توبه کردیم از گفته و شنیده

در سرای مغان رفته بود و آب زده — نشسته پیر صلائی بشیخ و شاب زده
سبوکشان همه در بندگیش بسته کمر — ولی ز طرف کله خیمه بر سحاب زده
فروغ جام و قدح نور ماه پوشیده — عذار مغبچگان راه آفتاب زده
گرفته شاهد عشرت فرشته رحمت — ز جرعه بر رخ حور و پری گلاب زده

Ghazali Collection

برآتشِ رخ زیبای تو بجای سپند — بغیر خال سیاهت که دید بهدانه
چه نقشها که برانگیختیم و سود نداشت — فسون ما برِ او گشته است افسانه
مرا بدور لبِ دوست هست پیمانی — که بر زبان نبرم جز حدیث پیمانه
منِ غریب ز غیرت فتادم از پا و دوش — نگار خویش چو دیدم بدست بیگانه

حدیثِ مدرسه و خانقه گموی که باز
فتاده در سرِ حافظ هوای میخانه

خنک نسیمِ معنبرِ شمامهٔ دلخواه — که در هوای تو برخاست بامداد پگاه
دلیلِ راه شوای طایرِ خجسته لقا — که دیده آب شد از شوق خاکِ آن درگاه
منم که بی تو نفس منیزنم زهی خجلت — مگر تو عفو کنی ورنه چیست عذرِ گناه
به بین بشخص نزارم که غرقِ خون دل است — هلال را ز کنارِ شفق کنند نگاه
ز دوستان تو آموخت در طریقت مهر — سپیده دم که صبا چاک زد شعارِ سیاه
بعشقِ روی تو روزی که از جهان بروم — ز تربتم بدمد سرخ گل بجای گیاه

مده بخاطرِ نازک ملالت از من راه
که حافظ تو همین نکته گفت بسم الله

دلِ نشکستان همی شد در شرب زر کشیده — صد ماهرو ز رشکش جیب قصب دریده

زین سر زنش که کرد ترا دوست حافظا
بیش از گلیم خویش مگر پا کشیده‌ئ

ای که با سلسله‌ٔ زلف دراز آمده‌ئ
فرصتت باد که دیوانه نواز آمده‌ئ

آب و آتش بهم آمیخته از لب لعل
چشم بد دور که خوش شعبده باز آمده‌ئ

چشم تو گرچه بهر غمزه دلم برباید
لیک صد حیف که بیگانه نواز آمده‌ئ

ساعتی ناز مفرما و بگردان عادت
چون بپرسیدن ارباب نیاز آمده‌ئ

آفرین بر دل نرم تو که از بهر ثواب
کشته‌ٔ غمزه‌ٔ خود را بنماز آمده‌ئ

زهد من با تو چه سنجد که بیغمای دلم
مست و آشفته بجلوه‌گه راز آمده‌ئ

پیش بالای تو میرم بصلاح و بچه جنگ
که بهر حال براندازه‌ٔ ناز آمده‌ئ

گفت حافظ دگرت غرقه شراب آلوده‌ست
مگر از مذهب این طایفه باز آمده‌ئ

چراغ روی ترا شمع گشت پروانه
مرا ز حال تو از حال خویش پروانه

خرد که قید مجانین عشق می‌فرمود
ببوی حلقه‌ٔ زلف تو گشت دیوانه

بمژده‌ٔ جان بصبا داد شمع در نفسی
ز شمع روی تو اش چون رسید پروانه

ببوی لعل تو گر جان بباد رفت چه شد
هزار جان گرامی فدای جانانه

در قصد خون عاشق ابرو و چشم شوخت
گه این کمین کشاده گه آن کمان کشیده

تا کی کبوتر دل چون مرغ نیم بسمل
باشد ز تیر هجرت در خاک و خون طپیده

تا کی فروگذاری چون زلف خود دلم را
سرگشته و پریشان ای نور هر دو دیده

میلی اگر ندارد با عارضِ تو ابرو
پیوسته از چه باشد چون قد من خمیده

گر بر لبم نهی لب یابم حیاتِ باقی
آن دم که جانِ شیرین باشد به لب رسیده

از سوز سینه هر دم دود دم بسر برآید
چون عود چند باشم در آتش آرمیده

گر دست من نگیری باخواجه باز گویم
کز عشوه دل ز حافظ چون برد او بدیده

از من جدا مشو که تو ام نور دیده
آرام جان و مونس قلب رمیده

از دامن تو دست ندارند عاشقان
پیراهن صبوری ایشان دریده

از چشم زخم دهر مبادت گزند از آنکه
در دلبری بغایت خوبی رسیده

منعم کنی ز عشق دی ای مفتی زمان
معذور دارمت که تو او را ندیده

چشم بد از تو دور که در طرز دلبری
خط بر جمالِ یوسف کنعان کشیده

پایم نمیرسد بزمین دیگر از نشاط
تا سوی من بلطف و عنایت تو دیده

داری خیالِ پرسش عشاق هیهوا
گویا که بوی صدق از ایشان شنیده

شاهد دلربای من میکند از برای من | نقش و نگار و رنگ و بو تازه تازه نو بنو

باد صبا چو بگذری بر سر کوی آن پری
قصهٔ حافظ بگو تازه تازه نو بنو

از خون دل نوشتم نزدیک یار نامه | انی رأیت وهرا من هجرک القیامه
هر چند کاز مودم از وی نبود سودم | من جرب المجرب حلت به الندامه
دارم من از فراقت در دیده صد علامت | لیس الدموع عینی هذا لنا العلامه
پرسیدم از طبیبی احوال دوست گفتا | فی البعد ها عذاب فی قربها السلامه
گفتم ملامت آرد گر گرد دوست گردم | واللہ ما رأینا حبا بلا ملامه
حال درون ریشم محتاج شرح نبود | خود میشود محقق از آب چشم خامه
باد صبا ز حالم ناگه نقاب برداشت | کالشمس فی ضحاها تطلع من الغمامه

حافظ چو طالب آمد جامی و جان شیرین
حتی یذوق منه کاسا من الکرامه

ای از فروغ رویت روشن چراغ دیده | مانند چشم مستت چشم جهان ندیده
همچون تو نازنینی سرتا بپا لطافت | گیتی نشان نداده از دنیا فریده
هر زاهدی که دیده بر لعل و یاقوت میفروشت | سجاده ترک داده پیمانه در کشیده

آلش زرق وریاخرمن دین خواهد سوخت
حافظ این خرقهٔ پشمینه بینداز و برو

ای دِرِ چمنِ خوبی رویت چو گلِ خودرو
چینِ شکنِ زلفت چون نافهٔ چینِ خوشبو

ماهست رخت یارو مشکست خطت یارو
سیمست بتا یا عاج سنگست دلت یارو

لعلت بُدرِ دندان بشکست لبِ بسته
زلفت نجمِ چوگان بربود دلم چون گو

آن رائحهٔ زلفست یا نخلهٔ عنبر
یا غالیه می‌سایه دریا بنهٔ حُسنِ او

گفتی سخنِ خود را با یار بباید گفت
ای کاش تو انستم گفتن سخنی با او

بدگوی تو آن باشد کز یار کند منعت
گر یار نکو باشد مشنو سخنِ بدگو

با ما به ازین میباش تا راز نگردد فاش
نبود بد اگر باشی با دل شدگان نیکو

استادِ غزل سعدی ست پیشِ همه کس اما
دارد سخنِ حافظ طرزِ سخنِ خاجو

مطربِ خوشنوا بگو تازه بتازه نو بنو
باده و دلکشا بجو تازه بتازه نو بنو

با صنمی چو لعبتی خوش بنشین بجلوتی
بوسه ستان بکام ازو تازه بتازه نو بنو

ساقی سیم ساق من نیست میم بیار پیش
زود که پُر کنم سبو تازه بتازه نو بنو

بر زحیات کی خوری گر نه مدام می خوری
باده بجو ز بیاد او تازه بتازه نو بنو

روان گوشه‌گیران ارجمندش طرفه گلزاریست — که بر طرف سمن زارش همیگردد چمان ابرو
رقیبان غافلند از ما گران چشم سیه هردم — هزاران گونه پیغامست و حاجب درمیان ابرو
دگر حوروپری کس نگوید با چنین حسنی — که این آنچنین چشمست و آن آن چنان ابرو
تو کافر دل نمی‌بندی نقاب زلف و می‌ترسم — که محرابم بگرداند خم آن دستان ابرو

اگرچه مرغ زیرک بود حافظ در وفاداری
به تیر غمزه صیدش کرد چشم آن کمان ابرو

مزرع سبز فلک دیدم و داس مه نو — یاد م از کشتهٔ خویش آمد و هنگام درو
گفتم ای بخت بخسپیدی و خورشید دمید — گفت با این همه از سابقه نومید مشو
تکیه بر اختر شبگرد مکن کاین عیار — تاج کاوس ربود و کمر کیخسرو
گر روی پاک و مجرد چو مسیحا بفلک — از فروغ تو بخورشید رسد صد پرتو
آسمان گو مفروش این عظمت کاندر عشق — خرمن مه بجوی خوشهٔ پروین بدوجو
گوشوار در و لعل ار چه گران‌بهاست گوش — دور خوبی گذرانست نصیحت بشنو
چشم بد دور رخال تو که در عرصهٔ حسن — بیدقی راند که بردارد مه و خورشید گرو
هر که در مزرع دل تخم وفا سبز نکرد — ز دو روئی کشد از حاصل خود گاه درو
اندرین دایره میباش چو دف حلقه بگوش — ور قفائی خوری از دایرهٔ خویش مرو

شکل هلال بر سر مه میدهد نشان | از افسر اتابک و پرکلاه گو

حافظ جناب پیر مغان مامن وفاست
درس وفا و مهر ز او خوان و ز دوش نو

گلبن عیش میدمد ساقی گلعذار کو | باد بهاری وزد بادهٔ خوشگوار کو
هر گل نوز گلرخی یاد همیکند ولی | گوش سخن شنو کجا دیدهٔ اعتبار کو
مجلس بزم عیش را غالیه مراد نیست | ای دم صبح خوش نفس نافهٔ زلف یار کو
حسن فروشی گلم نیست تحمل ای صبا | دست زدم بخون دل بهر خدانگار کو
شمع سحر ببزمگه لاف ز عارض تو زد | خصم زبان دراز شد خنجر آبدار کو
گفت مگر ز لعل من بوسه نداری آرزو | مردم ازین هوس ولی قدرت و اختیار کو

حافظ اگرچه در سخن خازن گنج حکمت است
از غم روزگار دون طبع سخن گزار کو

مرا چشمیست خون افشان ز چشم آن کمان ابرو | جهان پر فتنه می بینم ازان چشم و ازان ابرو
غلام چشم آن ترکم که در خواب خوش مستی | نگارین گلشنش رویست و مشکین سایبان ابرو
هلالی شد تنم زین غم که طغرای مشکینش | که باشد مه که بنماید ز طاق آن کمان ابرو
همیشه چشم مستش را کمان حسن در زه باد | که از پشتی تیر او کشد بر سر کمان ابرو

خطِ عذارِ یار که بگرفت ماه ازو — خوش حلقه‌ایست لیک بدر نیست راه ازو

ابروی دوست گوشهٔ محراب دولتست — آنجا بسای چهره و حاجت بخواه ازو

ای جرعه‌نوش مجلس جم سینه پاک دار — کاینه ایست جام جهان بین گاه ازو

سلطان غم هر آنچه تواند بگو بکن — من بنده‌ام بباده فروشان پناه ازو

گر دلبر اهل صومعه‌ام کرد می پرست — این و ودیعه‌ایست که نامه سیاه ازو

ساقی چراغ می بره آفتاب دار — گو برفروز مشعلهٔ صبحگاه ازو

آبی برو ز نامهٔ اعمال ما فشان — بتوان مگر ستر حروف گناه ازو

آخر درین خیال که دارد گدای شهر — روزی شود که یاد کند پادشاه ازو

حافظ که ساز مجلس عشاق ساز کرد — خالی مباد عرصهٔ این بزمگاه ازو

گفتا برون شدی تماشای ماه نو — از ماه ابروان منت شرم نیست رو

عمریست تا دلم ز مقیمان کوی تست — غافل ز حفظ جانب یاران خود مشو

مفروش عطر عقل بهندوی زلف یار — کانجا هزار نافهٔ مشکین بنیم جو

تخم وفا و مهر درین کشت زار عشق — انگه عیان شود که رسد موسم درو

ساقی بیار بادهٔ که رمزی بگویمت — از سیر اختران کهن سال و ماه نو

مکن بچشم حقارت نگاه بر من مست
که نیست معصیت و زهد بی مشیت او

نمیکند دل من میل زهد و توبه ولی
بنام خواجه بکوشیم و فر دولت او

مدام خرقه حافظ بباده در گرو ست
مگر ز خاک خرابات بود فطرت او

تا ب بنفشه میدهد طرهٔ مشکسای تو
پردهٔ غنچه میدرد خندهٔ دلکشای تو

ای گل خوش نسیم من بلبل خویش را مسوز
کز سر صدق میکند شب همه شب دعای تو

دشمن و دوست گو بگو هر غرضی که ممکن ست
جور همه جهانیان میکشم از برای تو

خرقه زهد و جام می گرچه نه در خور من ست
این همه نقش میزنم در طلب رضای تو

شور شراب و سور عشق آن نفسم ز دل نیاد
کاین سر پر هوس شود خاک در سرای تو

منکه طول گشتمی از نفس فرشتگان
قال و مقال عالمی میکشم از برای تو

مهر رخت سرشت من خاک درت بهشت من
عشق تو سرنوشت من راحت من رضای تو

دلق گدای عشق را گنج بود در آستین
زود بسلطنت رسد هر که بود گدای تو

شاه نشین چشم من تکیه گه خیال تست
جای دعاست شاه من بیتو مباد جای تو

خوش همنشیست عارضت خاصه که در بهار حسن
حافظ خوش کلام شد مرغ سخن سرای تو

حقارت نظر کردن ست
یعنی این هیچ و بای کردن
از شک لاله شکسای
دلکشای تو پرده پوشد
غنچه گیرا من خود دریده
خنده تست
عبارت از معشوق ست و دلیل
از عاشق ای معشوق عاشق
خود را بچشم خود مسوز
صدق دل همه شب تا دعا کند

دیوان حافظ

ست
خرقه زهد را باجام می
مناسبت نیست لیکن من
این همه کار از ضعیف
یعنی این سور عشق شور
که در سرای من ست بجز
فخر آورد بنده از

ای قبای پادشاهی راست بر بالای تو
زینت تاج و نگین از گوهر والای تو

آفتاب فتح را هر دم طلوعی میدهد
از کلاه خسروی رخسار مه سیمای تو

جلوه گاه طائر اقبال گردد دهر کجا
سایه اندازد همای چتر گردون سای تو

از رسوم شرع و حکمت ماهران اخلاف را
نکته ئی هرگز نشد فوت از دل دانای تو

آب حیوانش ز منقار بلاغت میچکد
طوطی خوش لهجه یعنی کلک شکر خای تو

گرچه خورشید فلک چشم و چراغ عالم است
روشنائی بخش چشم اوست خاک پای تو

آنچه اسکندر طلب کرد و نداد ش روزگار
جرعه بود از زلال جام جان افزای تو

عرض حاجت در حریم حرمت محتاج نیست
راز کس مخفی نماند بر فروغ رای تو

خسرو ا پیرانه سر حافظ جوانی میکند
بر امید عفو جانبخش گنه فرمای تو

بجان پیر خرابات و حق صحبت او
که نیست در سر من جز هوای خدمت او

بهشت اگرچه نه جای گناهکار است
بیار باده که مستظهرم بر حمت او

چراغ صاعقه آن شراب روشن باد
که زد بجرم من من آتش محبت او

بر آستانه میخانه گر سری بینی
مزن بپای که معلوم نیست نیت او

بیار باده که دوشم سروش عالم غیب
نوید داد که عام ست فیض رحمت او

ای کبک خوشخرام کجا میروی بایست
غره مشو که گربه عابد نماز میکند

ترسم نرسی بکعبه ای اعرابی کین ره که تو میروی بترکستان است

ای آفتاب فتح را هر دم طلوعی میدهد
از کلاه خسروی رخسار مه سیمای تو

ای آفتاب فتح را هر دم طلوعی میدهد
از کلاه خسروی رخسار مه سیمای تو

ای آفتاب فتح را هر دم طلوعی میدهد
از کلاه خسروی رخسار مه سیمای تو

آنکس که منع ما ز خرابات میکند — گو در حضور پیر من این ماجرا بگو
جان پرورست قصهٔ ارباب معرفت — رمزی بر و بپرس و حدیثی بیا بگو
هر چند ما بدیم تو ما را بدان مگیر — شاها نه ماجرای گناه گدا بگو
بر این فقیر نامهٔ آن محتشم بخوان — با این گدا حکایت آن پادشا بگو

حافظ گر نه بمجلس او راه میدهند
می نوش و ترک زرق برای خدا بگو

ای خوبتر ز خوبی فرمانروای ما — خورشید سایه پرور طرف کلاه تو
نرگس کرشمه می برد از حد برون خرام — ای جان فدای شیوه و چشم سیاه تو
خونم بخور که هیچ ملک با چنین جمال — از دل نیایدش که نویسد گناه تو
آرام و خواب خلق جهان را سبب توئی — زان شد کنار دیدهٔ دل تکیه گاه تو
با هر ستاره سر و کارست هر شبم — از حسرت فروغ رخ همچو ماه تو
یاران همنشین همه از هم جدا شدند — ما ئیم و آستانهٔ دولت پناه تو
یار بدان مباش که مانند بخت نیک — یار تو باد هر که بود نیک خواه تو
فردای شور حشر که عرض خلائق است — باشد در آن میان بمن افتد نگاه تو
حافظ طمع مبر ز عنایت که عاقبت — آتش زند بخرمن عشم دود آه تو

تا آسمان ز حلقه بگوشان ما شود — کو عشوهٔ ز ابرو همچون هلال تو
در چین زلف ای دل مسکین چگونه — کا شفته گفت باد صبا شرح حال تو
بر خاست بوی گل ز در آشتی درآی — ای نو بهار مالب فرخنده فال تو
در صدر خواجه عرض کنم این جفا کنم — شرح نیاز مندی دل یا ملال تو

حافظ درین کمند سر سرکشان بسی ست
سودای کج مپز که نباشد مجال تو

ای پیک راستان خبر سرو ما بگو — احوال گل به بلبل دستان سرا بگو
با محرمان خلوت انسیم غم مخور — با یار آشنا سخن آشنا بگو
دلها ز دام طره چو بر خاک می فشاند — با آن غریب ما چه گذشت از هوا بگو
بر چین چو می شدی سر زلفین مشکبار — با ما سر چه داشت ز بهر خدا بگو
گر دیگرت بران بر دولت گذر فتد — بعد از ادای خدمت و عرض دعا بگو
هر کس که گفت خاک در دوست توتیاست — گو این سخن معاینه در چشم ما بگو
مرغ چمن بموعده من دوش میگریست — آخر تو واقفی که چه رفت ای صبا بگو
در راه عشق فرق غنی و فقیر نیست — ای پادشاه حسن سخن با گدا بگو
آن می که در سبو دل صوفی بشبه برد — کی در قدح کرشمه کند ساقیا بگو

حافظا در گوشهٔ محراب او نالد رواست
ای نصیحتگو خدا را آن خم ابرو ببین

ای لبت آب حیات و ای قدت سرو چمن
ای رخت خورشید خاوری خطت مشک ختن

همچو ابرویت بچشم من کم آید ماه نو
چون لب لعلت نمی باشد عقیق اندر یمن

تا رخت دیده است گل در باغ ای سرو روان
بر تن خود چاک می سازد ز خجلت پیرهن

رشتهٔ جان من ست آن تا سیر موی تبان
ذرهٔ خورشید یا درج درست آن یا دهن

بوسه میخواهم ز تو لب را ببندان میگزی
میکنی جانم جراحت بار دیگر جان من

عاشق روی تو ام ای شاه خوبان جهان
این حکایت ابد اند آشکارا مرد و زن

مژدهٔ حافظ در غمت ای گردن تو خون من
داد من بستاند از تو روز محشر دو العلی

ای آفتاب آینه دار جمال تو
مشک سیاه مجمره گردان خال تو

صحن سرای دیده بشستم ولی چه سود
کاین گوشه نیست در خور جیل خیال تو

مطبوع تر ز نوشی تو صورت نبست هیچ
طغرای نون ابروی مشکین مثال تو

در اوج ناز و نعمتی ای پادشاه حسن
یارب مباد تا بقیامت زوال تو

تا پیشوای بخت رود تهنیت کنان
کو مژدهٔ ز مقدم عید وصال تو

از لب جانان من زنده شود جان من — زنده شود جان من از لب جانان من
روضهٔ رضوان من خاک سر کوی دوست — خاک سر کوی دوست روضهٔ رضوان من
این دل حیران من واله و شیدای تست — واله و شیدای تست این دل حیران من
یوسف کنعان من مصر ملاحت تراست — مصر ملاحت تراست یوسف کنعان من
سرو گلستان من قامت دلجوی تست — قامت دلجوی تست سرو گلستان من

حافظ خوشخوان من نقد کمال غیاث
نقد کمال غیاث حافظ خوشخوان من

نکهت گلکش بگویم خال آن مهرو ببین — عقل و جان را بستهٔ زنجیر آن گیسو ببین
عیب دل کردم که وحشی طبع و هرجائی بود — گفت چشم نیم مست غنج آن آهو ببین
عاشقان آفتاب از دلبر ما غافل اند — ای نصیحت گو خدارا روبین و زو ببین
لرزه بر اعضای مهر از رشک آن مه رو نگر — نافه را خون در جگر زان زلف عنبر بو ببین
حلقهٔ زلفش تماشاخانهٔ باد صباست — جان صد صاحبدل آنجا بستهٔ یک مو ببین
زلف دلبندش صبا را بند در گردن نهد — با هواداران رهر و حیلهٔ هندو ببین
آنکه من در جستجویش از خرد بیرون شدم — کس ندیدست و نه بیند مثلش از هر سو ببین
از مراد شاه منصوری فلک رخ برمتاب — تیزی شمشیر بنگر نیز و بازو ببین

ماه و خورشید بانگ مرتو بمنزل چو رسند
سخن انیست که ما بیتو نخواهیم حیات
سنگ و گل گشت عقیق از اثر گریهٔ من
برو ای طائر میمون همایون طلعت

یار مه روی مرا نیز بمن باز رسان
بشنو ای پیک سخنگیر و سخن باز رسان
یارب آن گوهر رخشان بمن باز رسان
پیش عنقا سخن از زاغ و زغن باز رسان

آنکه بوی وطنش دیدهٔ حافظ یارب
بمرادش ز غریبی بوطن باز رسان

خوشتر از فکر می و جام چه خواهد بودن
پیر میخانه چه خوش گفت معمای دوش
باده خور غم مخور و پند مقلد مشنو
غم دل چند توان خورد که ایام نماند
مرغ کم حوصله را گو سر خود گیر و برو
دست رنج تو همان به که شود صرف بکام

تا به بینیم سرانجام چه خواهد بودن
از خط جام که فرجام چه خواهد بودن
اعتبار سخن عام چه خواهد بودن
گو نه دل باش و نه ایام چه خواهد بودن
رحم آنکس که نهد دام چه خواهد بودن
تا به بینیم که بنا کام چه خواهد بودن

برد م از ره دل حافظ بدف و چنگ و غزل
تا ز جای من بدنام چه خواهد بودن

دلبر جانان من برد دل و جان من
برده دل و جان من دلبر جانان من

مرغولهٔ را بگردان یعنی برغم سنبل — گرد چمن بگردی همچون صبا بگردان
ای نور چشم مستان در عین انتظارم — چنگ حزین و جامی بنواز یا بگردان
دوران چو میپسندید بر عارضان تا خط — یارب نوشتهٔ بد از یاد ما بگردان

حافظ رخ بتان قسمت جز این قدر نیست
گر نیست رضای حکم قضا بگردان

بنگر بر صف رندان نظرے بهتر ازین — بر در میکده میکن گذرے بهتر ازین
در حق من لبت آن لطف که می فرماید — گرچه خوبست ولیکن قدرے بهتر ازین
آنکه فکرش گره از کار جهان بگشاید — گو درین نکته بفرما نظرے بهتر ازین
دل بدان روی دگر می چه کنم گر ندهم — مادر دهر ندارد پسرے بهتر ازین
ناصحم گفت که جز غم چه هنر دارد عشق — گفتم ای خواجهٔ عاقل هنرے بهتر ازین
گر بگویم که قدح گیر و لب ساغر بوس — بشنو ای جان که نگوید دگرے بهتر ازین

کلک حافظ شکرین شاخ نباتست بچین
که درین باغ نه بینی ثمرے بهتر ازین

یارب آن آهو مسکین بختن بازرسان — وان سهی سرو روان را بچمن بازرسان
دل آزرده ما را به نسیمے بنواز — یعنی آن جان حزین را بتن بازرسان

Marginalia

چون دم وحدت نمی حافظ شوید حال
خامهٔ توحید کش بر ورق انس و جان

منم که شهرهٔ شهرم بعشق ورزیدن
منم که دیده نیالوده ام ببد دیدن

وفا کنیم و ملامت کشیم و خوش باشیم
که در طریقت ما کافریست رنجیدن

بمی پرستی از آن نقش خود برآب زدم
که تا خراب کند نقش خود پرستیدن

به پیر میکده گفتم که چیست راه نجات
بخواست جام می و گفت باده نوشیدن

عنان بمیکده خواهیم تافت زین مجلس
که وعظ بی عملان واجب است نشنیدن

مراد ما ز تماشای باغ عالم چیست
بدست مردم چشم از رخ تو گل چیدن

برحمت سر زلف تو دل قسم ورنه
کشش چو نبود از آن سو چه سود کوشیدن

ز خط یار بیاموز مهر با رخ خوب
که گرد عارض خوبان خوش ست گردیدن

مبوس جز لب معشوق و جام می حافظ
که دست بر همه فرمودشان خطاست بوسیدن

میسوزم از فراقت رو از جفا بگردان
هجران بلای ما شد یارب بلا بگردان

مه جلوه می نماید بر سبز خنگ گردون
تا او بسر درآید بر رخش پا بگردان

یغمای عقل و دین را بیرون خرام سرمست
بر سر کلاه بشکن در بر قبا بگردان

ما بخت خویش و خوی ترا آزموده ایم | با دشمنان قدح کش و با ما عتاب کن

حافظ وصال میطلب از ره دعا
یارب دعای خسته دلان مستجاب کن

ما سر خوشیم باده ما در پیاله کن | بدمست را بغمزه ساقی حواله کن
در جام ما باده چون آفتاب ریز | بر روی رود سنبل مشکین گلاله کن
ای پیر خانقه بخرابات شو دمی | غسلی بر آر و توبه هفتاد ساله کن
صوفی بگریه چهره مجلس بشو چو شمع | آهنگ رقص ما همه از آه و ناله کن

گر نو عروس دهر در آید بعقد تو | بر اهل عالم بنده حقیر آید
مهر دو کون حافظ اندر قباله کن

مرغ دلم طائر است قدسی عرش آشیان | از قفس تن ملول سیر شده از جهان
از پی دیدار این خاکدان چون بپرد مرغ ما | باز نشیمن کند بر سر آن آشیان
چون بپرد زین جهان سدره بود جای او | تکیه گه باز ما کنگره عرشوان
سایه دولت فتد بر سر عالم بسی | گر بزند مرغ ما بال و پری در جهان
در دو جهانش مکان نیست که از کائنات | کان وی از سعادت است جای وی از لامکان
عالم علوی بود جلوه گه مرغ ما | آب خور او بود گلشن ما مغ جنان

آنکه مدام شیشه‌ام از می لعل داده است
شیشه‌ام از چه میبرد پیش طبیب هر زمان

حافظ از آب زندگی شعر تو داد شرح تم
ترک طبیب کن بیا نسخه شربتم بخوان

کرشمه کن و بازار ساحری بشکن
بغمزه رونق بازار سامری بشکن

بیا و دسته سرو دستار عالمی یعنی
کلاه گوشه بآئین دلبری بشکن

برون خرام و ببرگوی نیکی از همه کس
سزای حورده و رونق پری بشکن

به آهوان نظر شیر آفتاب بگیر
بابروان دوتا قوس مشتری بشکن

چو عطرسای شود زلف سنبل از دم باد
تو قیمتش ز سر زلف عنبری بشکن

چو عندلیب فصاحت فروش شد حافظ
تو رو نقش بسخن گفتن دری بشکن

گلبرگ را ز سنبل مشکین نقاب کن
یعنی که رخ بپوش و جهانی خراب کن

بگشا بعشوه نرگس مست خراب را
وز رشک چشم نرگس رعنا پر آب کن

بفشان عرق ز چهره و اطراف باغ را
چون شیشهای دیدهٔ ما پر گلاب کن

بوی بنفشه بشنو و زلف نگار گیر
بنگر برنگ لاله و غرم شراب کن

زانجا که رسم و عادت عاشق کشی تست
شمشیر کین بخون دل ما خضاب کن

صبح است ساقیا قدحی پُرشراب کن — دور فلک درنگ ندارد شتاب کن
زان پیشتر که عالمِ فانی شود خراب — مارا ز جامِ بادهٔ گلگون خراب کن
خورشیدِ می ز مشرقِ ساغر طلوع کرد — گر برگِ عیش می طلبی ترکِ خواب کن
روزیکه چرخ از گلِ ما کوزه‌ها کند — زنهار کاسهٔ سرِ ما پُرشراب کن
ما مردِ زهد و توبه و طامات نیستیم — با ما بجامِ بادهٔ صافی خطاب کن
همچون حباب بیدِ بروی قدح کشای — وین خانه را قیاسِ اساسش ز حباب کن
ایام گل چو عمر بر فتن شتاب کرد — ساقی بدور بادهٔ گلگون شتاب کن

کارِ صواب بادهٔ پرستی ست حافظا — برخیز و روی عزم بکارِ ثواب کن

فاتحه چو آمدی بر سرِ خستهٔ بخوان — لب بگشا که میدهد لعل لبت بمرده جان
آنکه بپرسشش آمد و فاتحه خواند و میرود — گو نفسی که روح را مسکنم از پیش روان
ایکه طبیبِ خستهٔ روی و زبان من ببین — کین دم و دود و سینه‌ام بار دلست بر زبان
گرچه تب استخوان من کرد ز مهر گرم و رفت — همچو تنم نمیرود آتشِ مهر از استخوان
باز نشان حرارتم زاب دو دیده و ببین — نبض مرا که میدهد هیچ ز زندگی نشان
حال دلم چو حالِ تو هست در آتش و طپش — جسمم ازان دو چشمِ تو خسته شد است و ناتوان

تا کی ازسیم وزرت کیسه تهی خواهد بود | پند ما بشنو و برخور زهمه سیم تنان
کمتر از ذره نه ٔ پست مشو مهر بورز | تا بخلوتگه ٔ خورشید رسی چرخ زنان
پیر پیمانه کش ما که روانش خوش باد | گفت پرهیز کن از صحبت پیمان شکنان
بر جهان تکیه مکن گر قدحی مے داری | شادی نهره جبینان خور و نازک بدنان
با صبا در چمن لاله سحرمے گفتم | که شهیدان که اند این همه خونین کفنان

گفت حافظ من و تو محرم این راز نه ایم
از مے لعل حکایت کن و سیمین ذقنان

شراب لعل کش و روی مه جبینان بین | خلاف مذهب آنان جمال اینان بین
بزیر دلق مرقع کمند ها دارند | دراز دستی این کوته آستینان بین
بخرمن دو جهان سر فرو نمی آرند | دماغ کبر گدایان خوشه چینان بین
گره ز ابرو پرچین نمے کشاید یار | نیاز اهل دل و ناز نازنینان بین
حدیث عهد محبت زکس نمی شنوم | وفای صحبت یاران همنشینان بین
اسیر عشق شدن چاره خلاص من ست | ضمیر عاقبت اندیش پیش بینان بین

غبار خاطر حافظ ببر صیقل عشق
صفای نیت پاکان و پاکدینان بین

ازان شمائلِ الطاف و حسنِ خوش که ترا ست
میانِ بزمِ حریفان چو شمع سر بر کن

بگو بنجازنِ جنت که خاکِ این مجلس
بتخمه بر سوِ فردوس وعود مجمر کن

طمع ببندِ وصالِ تو حد ما نبود
حوالتیم بدان لعل همچو شکر کن

چو شاهدانِ چمن زیر دستِ حسن تو اند
گر شمه بر سمن و ناز بر صنوبر کن

ستاره شب هجران نمی فشاند نور
بیا بامِ قصر بر آو چراغ مه بر کن

ازین مرقع پشمینه نیک در تنگم
بیک کرشمه صوفی وشم قلندر کن

فضول نفس حکایت بسی کند ساقی
تو کارِ خود مده از دست و می بساغر کن

لب پیاله ببوس انگهان بمستان ده
باین لطیفه دماغ خرد معطر کن

وگر فقیه نصیحت کند که مے مخورید
پیاله بدهش گو دماغ را تر کن

حجاب دیده ادراک شد شعاع جمال
بیا و خرگه خورشید را منور کن

پس از ملازمتِ عیش و عشقِ مهرویان
زکارها که کنے شعر حافظا ازبر کن

شاهِ شمشاد قدان خسروِ شیرین دهنان
که بمژگان شکند قلبِ همه صف شکنان

دامنِ دوست بدست آر و ز دشمن بگسل
مردِ یزدان شو و ایمن گذر از اهرمنان

مست بگذشت و نظر بر منِ درویش انداخت
گفت کای چشم و چراغِ همه شیرین سخنان

بوسیدنِ لب یار اول ز دست مگذار — کآخر ملول گردی از دستِ لب گزیدن
فرصت شمار صحبت کز این دوراهِ منزل — چون بگذریم نتوان دیگر بهم رسیدن

گوئی برفت حافظ از بادشاهِ منصور — یارب بیادش آور درویش پروریدن

دلم را در سرِ زلفِ تو مسکن — بدینسانش فرو مگذار و مشکن
وگر دل سر کشد چون زلف از خط — بدست آرش ولی در پایش مفگن
چو شمع ار پیشِ تم آئی در شبِ تار — شود چشمم بدیدارِ تو روشن
به گلزارم چه کار اکنون که گشته است — جهان بر چشمِ از رویت چو گلشن
ز سروِ قامتت بنشینم آزاد — همه تن گر زبان باشم چو سوسن
ز مهرت گر نتابم ذره روئی — چو خورشیدم فرود آید ز روزن
کجا بر تنگ شکر دست یابد — گر اندیشد مگس از باد بیزن

چو حافظ ماجرای عشقبازی — نمیگوید کسی بر وجه احسن

ز در در آ و شبستانِ ما منور کن — دماغِ مجلس روحانیان معطر کن
بچشم و ابروِ جانان سپرد ام دل و جان — بیا بیا و تماشای طاق و منظر کن

ختم کن حافظ که گر زینگونه خوانی درسِ عشق
خلق در هر گوشه افسانه خواند از من و تو

خدارا کم نشین با خرقه پوشان — رخ از رندانِ بی سامان مپوشان
درین خرقه بسے آلودگی هست — خوشا وقتِ قبای می فروشان
چو مستم کرده مستور منشین — چو نوشم داده زهرم منوشان
چو نازک طبعی و طاقت نیارے — اگر اینهای مشتی دلق پوشان
درین صوفی وشان دردی مدیم — که صافی باد عیشِ دردنوشان
لب میگون و چشم مست بخشای — که از شوقت می لعلست جوشان
بیاور زرقِ این سالوسیان هین — صراحی خون دل و بربط خروشان

زدگرمیِ حافظ پرخدا بش
که دارد سینه چون دیگ جوشان

دانی که چیست دولت دیدار یار دیدن — در کوی او گدائے بر خسروی گزیدن
از جان طمع بریدن آسان بود ولیکن — از دوستان جانی مشکل بود بریدن
خواهم شدن بستان چون غنچه با دل تنگ — وانجا به شیکنامے پیراهنے دریدن
گه چون نسیم با گل راز نهفته گفتن — گه سرِ عشقبازی از بلبلان شنیدن

من از دست غمت مشکل برم جان — ولی دل را تو آسان بردی از من
بقول دشمنان برگشتی از دوست — نگردد هیچکس با دوست دشمن
تنت در جامه چون در جام باده — دلت در سینه چون در سیم آهن
بهار ای شمع اشک از دیده چون میغ — که سوز دل شود بر خلق روشن
مرو گر سینه‌ام آه جگرسوز — برآید همچو دود از راه روزن
دلم را مشکن و در پا میفکن — که دارد در سر زلف تو مسکن

چو دل را بست در زلف تو حافظ
بدینسان کار او در پا میفکن

چون شوم خاک هرش دامن بیفشاند زمن — ور بگویم دل مگردان رو بگرداند زمن
گرچه شبخون میزند مژگان او بر جان من — ور بر نجم خاطر نازک برنجاند زمن
عارض رنگین بهر کس مینماید همچو گل — ور بگویم باز پوشان باز پوشاند زمن
دوستان جان دادم از بهر دهانش بنگرید — گو بچیزی مختصر چون بازمی ماند زمن
او بخونم تشنه و من بر لبش تا چون شود — کام بستانم از و یا داد بستاند زمن
چشم خود را گفتم آخر یک نظر شیرین ببین — گفت میخواهی مگر تا جوی خون راند زمن
گرچو فرهاد م بتلخی جان برآید حیف نیست — بس حکایتهای شیرین بازمی ماند زمن

زدست برد صبا گر دو گل گلاله ببین
شکنج گیسوی سنبل نگر بروی حسن

عروس غنچه بدین زیور و تبسم خوش
معاینه دل و دین میبرد بوجه حسن

صفیر بلبل شوریده و نفیر هزار
برای وصل گل آمد بدین قلب حزین

حدیث غصه دوران ز جام حافظ جو
بقول مطرب و فتوی پیر صاحب فن

چند انکه گفتند غم طبیبان
گفتم درمان نکردند مسکین غریبان

آن گل که هر دم در دست خارست
گو شرم بادت از عندلیبان

ما درد پنهان با یار گفتیم
نتوان نهفتن درد از طبیبان

یار شب امان ده تا باز بینند
چشم مجان وی حبیبان

دُرج محبت بر مهر خود نیست
یارب مباد اکام رقیبان

ای منعم آخر بر خوان وصلت
تا چند باشم از بی نصیبان

حافظ نگشتی رسوای گیتی
گر مے شنیدے پند غریبان

چو گل هر دم ببویت جامه بر تن
کنم چاک از گریبان تا بدامن

تنت را دیدگل گوئی که در باغ
چو مستان جامه را بدرید بر تن

دیدی ولا که آخر پیری و زهد علم — با من چه کرد دیدهٔ معشوقه باز من
از آب دیده بر سر آتش شبه ایم — کو فاش کرد در همه آفاق راز من
می ترسم از خرابی ایمان که می برد — محراب ابروی تو حضور از نماز من
مست یار و یاد حریفان نمیکند — یا دش بخیر ساقی مسکین نواز من
یارب کی آن صبا بوزد کز نسیم او — گردد شمامه کرمش کارساز من
بر خود چو شمع خنده زنان گریه میکنم — تا با تو سنگدل چه کند سوز و ساز من
نقشی بر آب میزنم از گریه حالیا — تا کی شود قرین حقیقت مجاز من
محمود در ادمی که بآخر رسید عمر — میداد جان بزاری و گیفیت ایاز من
گفتم بدلق زرق بپوشم نشان عشق — غماز بود اشک و عیان کرد راز من
زاهد چو از نماز تو کاری نمیرود — هم مستی شبانه و راز و نیاز من

حافظ ز غصه سوخت بگو حالش ای صبا
باشاه دوست پرور دشمن گداز من

بهار گل طرب انگیز گشت و توبه شکن — بشادی رخ گل بیخ غم ز دل برکن
طریق صدق بیار و ز آب صاف ای دل — بهر اسی طلب آزادگی ز سرو چمن
رسید باد صبا غنچه از هواداری — ز خود برون شد و بر تن درید پیراهن

نسخه شود

ای سرو خوبان از چمن و باغ زمانی
بخرام درین بزم و دو صد جامه قبا کن
شمع و گل و پروانه و بلبل همه جمع اند
ای دوست بیا رحم به تنهائی ما کن
با دل شدگان جور و جفا تا بکی آخر
آهنگ وفا ترک جفا بهر خدا کن

ای ماه مشتاقان

مشنو سخن دشمن بدگوی خدا را
با حافظ مسکین خود ای دوست وفا کن

ای روی ماه منظر تو نو بهار حسن
خال و خط تو مرکز لطف و مدار حسن
در چشم پر خمار تو پنهان فسون سحر
در زلف بیقرار تو پیدا قرار حسن
ماهی نتافت چون رخ تو از برج خسروی
سروی نخاست چون قد تو از جویبار حسن
خرم شد از ملاحت تو عهد دلبری
فرخ شد از لطافت تو روزگار حسن
از دام زلف و دانهٔ خال تو در جهان
یک مرغ دل نماند نگشته شکار حسن
دائم بلطف دایهٔ طبع از میان جان
می پرورد بناز ترا در کنار حسن
گر گرد لبت بنفشه ازان تازه و ترست
کاب حیات میخورد از جویبار حسن

حافظ طمع برید که بیند نظیر دوست
دیار نیست غیر تو اندر دیار حسن

بالا بلند عشوه گر سرو نازمن
کوتاه کرد قصهٔ زهد درازمن

افسر سلطان گل پیدا شد از طرف چمن — مقدمش مارب مبارک باد بر سرو و سمن

خوش بجای خویشتن بودی نشست خسروی — تا نشیند هر کسی اکنون بجای خویشتن

تا ابد معمور باد این خانه کز خاک درش — هر نفس بانوی رحمن مے وزد با بوی من

خاتم جم را بشارت داده بحسن خاتمه — کاسم اعظم کرد ازو کوتاه دست اهرمن

خنگ چوگانی چرخت رام شد در زیر زین — شهسوارا خوش بمیدان آمدی گوی برن

جویبار ملک را آب از سر شمشیر تست — تو درخت عدل بنشان بیخ بدخواهان بکن

شوکت پور پشنگ و تیغ عالم گیر تو — در همه شهنامه ها شد داستان انجمن

بعد ازین نشگفت اگر با نکهت خلق خوشت — خیزد از صحرای ایران نافهٔ مشک ختن

گوشه گیران انتظار جلوهٔ خوش میکشند — برشکن طرف کلاه و برقع از رخ برفکن

ای صبا بر ساقی بزم آتابک غصه دار — تا ازان جام زرافشان جرعه بخشد بمن

مشورت با عقل کردم گفت حافظ می بنوش — ساقیا می ده بقول مستشار مؤتمن

ای خسرو خوبان نظری سوی گدا کن — رحمی بمن سوخته زی سر و پا کن

دارد دل درویش تمنای نگاهی — زان چشم سیه مست بیک غمزه ادا کن

گر لاف زند ماه که مانند بحالت — بنمای رخ خویش و مه انگشت نما کن

زر رت کنند زیور بزرت کشند در بر
من بینوای مضطر حکنم که زر ندارم

دگرم مگو که خواهم که ز در گهت برانم
تو برین و من برآنم که دل از تو برندارم

من اگر چه می پرستم بدهیدی بدستم
مبر بید دل ز دستم که دل دگر ندارم

دل حافظا ربجوئی غم دل بتند خوئی
چه بگویمت بگوئی سر در و سر ندارم

ای نور چشم من سخنی هست گوش کن
تا ساغر مرا پرست بنوشان و نوش کن

پیران سخن بتجربه گفتند گفتمت
هان ای پسر که پیر شوی پند گوش کن

بر هوشمند سلسله نهاده است عشق
خواهی که زلف یار کشی ترک هوش کن

تسبیح و خرقه لذت مستی نه بخشدت
همت درین عمل طلب از میفروش کن

با دوستان مضائقه در عمر و مال نیست
صد جان فدای یار نصیحت نیوش کن

در راه عشق وسوسهٔ اهرمن بسی ست
هشدار و گوش دل بپیام سروش کن

برگ نوا تبه شد و ساز طرب نماند
ای چنگ ناله برکش و ای دف خروش کن

ساقی که جامتازمی صافی تهی مباد
چشم عنایتی بمن درد نوش کن

سرمست در قبای زرافشان چو بگذری
یک بوسه نذر حافظ پشمینه پوش کن

اگر بر من نبخشائی بپیمانی خوری آخر
بخاطر دار این معنی که در خدمت کجا گفتیم

جگر چون نافه‌ام خون گشت و بر زینم نمیباشد
جزای آنکه با زلفش سخن از چین خطا گفتیم

تو آتش گشتی ای حافظ ولی با یار در نگرفت
ز بد عهدی گل گوئی حکایت با صبا گفتیم

عمریست تا من در طلب هر روزگامی میزنم
دست شفاعت هر دمی در نیکنامی میزنم

بی ماه مهر افروز خود تا بگذرانم روز خود
دامی براهی می نهم مرغی بدامی میزنم

تا بو که یابم آگهی زان سایهٔ سرو سهی
گلبانگ عشق از هر طرف بر خوشخرامی میزنم

هر چند آن آرام دل دانم نبخشد کام دل
نقشی خیالی میکشم فالی دوامی میزنم

او رنگ کو گلچهر کو نقش وفا و مهر کو
حالی من اندر عاشقی دانم تمامی میزنم

دانم سرآید قصه‌ام چندان نماند غصه‌ام
زین آه خون افشان که من هر صبح و شامی میزنم

با آنکه از خود غایبم و زمی چو حافظ تائبم
در مجلس روحانیان گه گاه جامی میزنم

بروای طبیبم از سر که خبر ز سر ندارم
بگذار تا کنم جان که ز جان خبر ندارم

بعیادتم قدم نه که ز پا فتاده‌ام به
می ناب نوش و هم ده که غم دگر ندارم

غم ار خوری ازین پس نکنم ز غمخوری بس
نظری بحز تو با کس بکسی دگر ندارم

چون آبروی لاله و گل فیض حسن تست — ای ابر لطف بر سمن خاکی ببار هم
چون کائنات جمله ببوی تو زنده اند — ای آفتاب سایه زمن برمدار هم
اهل نظر اسیر تواند از خدا بترس — وز انتصاف آصف جم اقتدار هم
بر یاد رای انور او آفتاب صبح — جان میکند فدا و کواکب نثار هم
گوئی مبین بود چوگان عدل تست — وین برکشیده گنبد نیلی حصار هم
تا از نتیجهٔ فلک و طور دور اوست — تبدیل سال و ماه و خزان و بهار هم
خالی مباد کاخ جلالت ز سروران — وز ساقیان سرو قد گلعذار هم
برهان ملک و دین که ز دست وزارتش — ایام کان یمین شد و دریا یسار هم
عزم سبک عنان تو در جنبش آورد — این پایدار مرکز عالی مدار هم

حافظ که در ثنای تو چندین گهر فشاند — پیش کف تو شد خجل و شرمسار هم

صلاح از ما چه میجوئی که مستان را صلا گفتیم — بدور نرگس مستت سلامت را دعا گفتیم
در میخانه را بگشا که هیچ از خانقه نگشود — گرت باور بود ورنه سخن این بود و ما گفتیم
من از چشم خوش ساقی خراب افتاده ام لیکن — بلائی کز جیب آمد هزارش مرحبا گفتیم
قدت گفتم که شمشاد است و بس خجلت بیار آورد — که این نسبت چرا کردیم و این بهتان چرا گفتیم

این چه شوریست که در دور قمر می‌بینم
همه آفاق پر از فتنه و شری می‌بینم

هر کسی روز بهی می‌طلبد از ایام
مشکل نیست که هر روز بتری می‌بینم

ابلهان اهمه شربت ز گلاب و قندست
قوت دانا همه از خون جگری می‌بینم

اسپ تازی شده مجروح بزیر پالان
طوق زرین همه در گردن خری می‌بینم

دختران اهمه جنگست و جدل با مادر
پسران را همه بدخواه پدری می‌بینم

هیچ رحمی نه برادر به برادر دارد
هیچ شفقت نه پدر را پسری می‌بینم

پند حافظ بشنو خواجه بروبیکی کن
زانکه این پند به از در و گهری می‌بینم

دیدار شد میسر و بوس و کنار هم
از بخت شکر دارم و از روزگار هم

زاهد برو که طالع اگر طالع من ست
جامم بدست باشد و زلف نگار هم

ما عیب کس بمستی و رندی نمی کنیم
لعل بتان خوشست و می خوشگوار هم

ای دل بشارتی دهمت محتسب نماند
وز می جهان پرست و بت میگسار هم

آن شد که چشم بدنگران بود از کمین
خصم از سیان برفت و سر شک از کنار هم

خاطر بدست تفرقه دادن نه زیرکیست
مجموعه بخواه و صراحی بیار هم

بر خاکیان عشق فشان جرعه کاین شگرف
تا خاک لعل گون شود و مشکبار هم

اوّل ز حرف لوح وجودم خبر نبود
در مکتب غم تو چنین نکته دان شدم

قسمت حوالتم بخرابات میکنند
هر چند اینچنین شدم و آنچنان شدم

من پیر سال و ماه نیم یار بیوفاست
بر من چو عمر میگذرد پیرازان شدم

آن روز برد دلم در معنی گشاده شد
کز ساکنان درگه پیر مغان شدم

دوشم نوید داد و بشارت که حافظا
باز آ که من بعفو گناهت ضمان شدم

اگر بخیزد از دستم که با دلدار بنشینم
زجام وصل می نوشم ز باغ خلد گل چینم

شراب تلخ صوفی سوز بنیادم بخواهد برد
لبم بر لب نه ای ساقی و بستان جان شیرینم

لبت شکر بمستان داد و چشمت می بمیخواران
منم کز غایت حرمان نه با آنم نه با اینم

مگر دیوانه خواهم شد درین سودا که شب تا روز
سخن با ماه میگویم پری در خواب می بینم

چو هر خاکی که باد آورد فیضی بود و انعامی
ز حال بنده یاد آور که خدمتگار دیرینم

ز هر کو نقش نظمی ز دکلاش دلپذیر آید
تذرو طرفه میگیرم که چالاکست شاهینم

وگر تاب و رمیداری رود از صورتگر چین بر
که مانی نسخه میخواهد ز نوک کلک مشکینم

وفاداری و حق گوئی نه کار هر کسی باشد
غلام آصف دوران جلال الحق والدینم

رموز عشق و سرمستی زمن بشنو نه از حافظ
که با جام و قدح هر شب حریف ماه و پروینم

نماز شام غریبان چگونه آغازم
نمویه‌های غریبانه قصه پردازم

بیاد یار و دیار آنچنان بگریم زار
که از جهان ره و رسم سفر براندازم

من از دیار حبیبم نه از بلاد غریب
مهیمنا بر فیقان خود رسان بازم

خدای را مددی ای دلیل راه که من
بکوی میکده دیگر علم برافرازم

خرد ز پیری من کی حساب برگیرد
که باز با صنمی طفل عشق می بازم

بجز صبا و شمالم نمی شناسد کس
عزیز من که بجز باد نیست همرازم

هوای منزل یار آب زندگانی ماست
صبا بیار نسیمی ز خاک شیرازم

سرشکم آمد و چشمم بگفت روی بروی
شکایت از که کنم خانگیست غمازم

ز چنگ زهره شنیدم که صبحدم میگفت
مرید حافظ خوش لهجه خوش آوازم

هر چند پیر و خسته دل و ناتوان شدم
هر گه که یاد روی تو کردم جوان شدم

شکر خدا که هر چه طلب کردم از خدا
بر منتهای مطلب خود کامران شدم

در شاهراه دولت سرمد بخت نیخت
با جام می بکام دل دوستان شدم

از آن زمان که فتنه ز چشمت بما رسید
ایمن ز شر فتنه آخر زمان شدم

ای گلبن جوان بدولت بخور که من
در سایه تو بلبل باغ جنان شدم

چون صبا مجموعهٔ گل را بآب لطف شست
کج دلم خوان گر نظر بر صفحهٔ دفتر کنم

لالهٔ ساغر گیرو نرگس مست و بر نام فسق
داوری دارم بسی یارب کرا داور کنم

عشق آمد دانه است و من غواص و دریا عمیق
سر فرو بردم در اینجا تا کجا سر بر کنم

گر چه گرد آلود فقرم شرم باد از همتم
گر بآب چشمهٔ خورشید دامن تر کنم

منکه دارم در گدائی گنج سلطانی بدست
کی طمع در گردش گردون دون پرور کنم

عاشقان را گر در آتش می پسندد لطف دوست
تنگ چشمم گر نظر بر چشمهٔ کوثر کنم

عهد و پیمان فلک را نیست چندان اعتبار
عهد با پیمانه بندم شرط با ساغر کنم

باز کش یکدم عنان ای ترک شهر آشوب من
تا ز اشک چهره راهت پر ز رو گوهر کنم

با وجود بینوائی روسیه بادم چو ماه
گر قبول فیض خورشید بلند اختر کنم

منکه امروزم بهشت نقد حاصل میشود
وعدهٔ فردای زاهد را چرا باور کنم

شیوهٔ رندی نه لائق بود وصفم را ولی
چون در افتادم چرا اندیشهٔ دیگر کنم

دوش لعلت عشوه با میداد عاشق را ولی
من نه آنم کز وی این افسانها باور کنم

گوشهٔ محراب ابروی تو میخواهم زبخت
تا در اینجا همچو مجنون درس عشق ازبر کنم

وقت گل گوئی که زاهد شو بچشم و جان و دل
میروم تا مشورت با شاهد و ساغر کنم

زاهد وقت گل چه پسوائیست حافظ گوش دار
تا شعوذی نشنوی خوانم و اندیشهٔ دیگر کنم

شهریست پر کرشمه و خوبان ز شش جهت
چیزیم نیست ورنه خریدار هر ششم

گفتی ز عهد ازل نکته بگوی
انگه بگویمت که دو پیمانه درکشم

حسن عروس طبع مرا جلوه آرزوست
آئینه ندارم ازان آه می کشم

حافظ ز تاب فکرت بیجا صلی بسوخت
ساقی کجاست تا زند آبی بر آتشم

من که باشم که بر ان خاطر عاطر گذرم
لطفها میکنی ای خاک درت تاج سرم

دلبرا بنده نوازیت که آموخت بگو
که من این ظن بر قیسبان تو هرگز نبرم

همتم بدرقه راه کن ای طایر قدس
که دراز است ره مقصد و من نو سفرم

ای نسیم سحری بندگی ما برسان
که فراموش مکن وقت دعای سحرم

خرم آن روز کزین مرحله بر بندم رخت
در سر کوی تو پرسند فقیان خبرم

پایه نظم بلندست و جهانگیر بگو
تا کند پادشه بحر دهان پر گهرم

راه خلوتگه خاصم بنما تا پس ازین
می خورم با تو و دیگر غم دنیا نخورم

حافظا شاید اگر در طلب گوهر وصل
دیده دریا کنم از اشک و در و غوطه خورم

من آن رندم که ترک شاهد و ساغر کنم
محتسب داند که من این کارها کمتر کنم

باغ بهشت و سایهٔ طوبی و قصر حور — با خاک کوی دوست برابر نمی کنم
تلقین درس اهل نظر یک اشارت است — گردم اشارتی و مکرر نمی کنم
هرگز نمیشود در دلم خود خبر مرا — تا در میان میکده سر بر نمی کنم
شیخم بطنز گفت حرام است می مخور — گفتم مگو که گوش بهر خر نمی کنم
پیر مغان حکایت معقول میکند — معذورم ار محال تو باور نمی کنم
این تقویم بس است که چون زاهدان شهر — نازو کرشمه بر سر منبر نمی کنم
زاهد بطعنه گفت برو ترک عشق کن — محتاج جنگ نیست برادر نمی کنم

حافظ جناب پیر مغان مأمن و پناه است
من ترک خاک بوسی این در نمی کنم

من و ستد ارروی خوش و موی دلکشم — مدهوش چشم مست و می صاف بیغشم
در عاشقی گزیر نباشد ز سوز و ساز — استاده ام چو شمع مترسان ز آتشم
من آدم بهشتیم اما در این سفر — حالی اسیر عشق جوانان مهوشم
بخت ار مدد کند که کشم رخت سوی دوست — گیسوی حور گرد فشاند بمفرشم
شیراز معدن لب لعل ست و کان حسن — من جوهری مفلس ازان رو مشوشم
از بسکه چشم مست در این شهر دیده ام — حقا که می نمیخورم اکنون و سرخوشم

من آن مرغم که هر شام و سحرگاه — ز بام عرش می آید صفیرم
قراری کرده ام با می فروشان — که روز غم بجز ساغر نگیرم
خوشا آن دم که استغنای مستی — فراغت بخشد از شاه و وزیرم
فراوان گنج غم در سینه دارم — اگرچه مدعی بیند فقیرم

من آن دم برگرفتم دل ز حافظ
که ساقی گشت یار ناگزیرم

مژده وصل تو کو کز سر جان برخیزم — طایر قدسم و از دام جهان برخیزم
یارب از ابر هدایت برسان بارانی — پیشتر زانکه چو گردی ز میان برخیزم
بولای تو که گر بندهٔ خویشم خوانی — از سر خواجگی کون و مکان برخیزم
بر سر تربت من می و مطرب بنشین — تا ببویت ز لحد رقص کنان برخیزم
گرچه پیرم تو شبی تنگ در آغوشم گیر — تا سحرگه ز کنار تو جوان برخیزم
تو مپندار که از خاک سر کوی تو من — بصفای فلک و جور زمان برخیزم

سرو بالا بنما ای بت شیرین حرکات
که چو حافظ ز سر جان و جهان برخیزم

من ترک عشقبازی و ساغر نمیکنم — صد بار توبه کردم و دیگر نمی کنم

مرو که در غم هجر تو از جهان بروم — بیا که پیش تو از خویش هم زمان بروم
سخن بگوی که پیش لب تو جان بدهم — رها کمن که درین حسرت از جهان بروم
روا مدار که جان بر لبست و ما رجهان — ندیده کام دل از آن لب و دهان بروم
خوش آن زمان که به بینم دهان لب تو — تو خود بگوی که ما از بهشت چسان بروم
گدائی کوی شمائیم و حاجتی داریم — روا مدار که محروم از آستان بروم
نشان وصل بباده بهر طریق که هست — که باری از پی وصل تو با نشان بروم

بگو که حافظ ازین در برو برای خدا
که هر چه رای تو باشد جز این بران بروم

مزن بر دل ز نوک غمزه تیرم — که پیش چشم بیمارت بمیرم
نصاب حسن در حد کمال است — زکاتم ده که مسکین و فقیرم
قدح پر کن که من از دولت عشق — جوان بخت جهانم گرچه پیرم
چنان پر شد فضای سینه از دوست — که فکر خویش گم شد از ضمیرم
مباد اجز حساب مطربم دمی — اگر حرفی کشد کلک دبیرم
دران غوغا که کس سر از پی کس — من از پیر مغان منت پذیرم
چو طفلان زاهدا تا کی فریبی — بسیب بوستان و شهد و شیرم

خدارا ای رقیب امشب زمانی دیده بر هم نه
که من با اهل خاموشش نهانی صد سخن دارم

گرم صد لشکر از خوبان بقصد دل کمین سازند
بحمدالله و المنة بتی لشکر شکن دارم

الا ای پیر فرزانه مکن عیبم ز میخانه
که من در ترک پیمانه دل پیمان شکن دارم

چو در گلزار اقبالش خرامانم بحمدالله
نه میل لاله و نسرین نه برگ یاسمن دارم

برندی شهره شد حافظ پس از چندین ورع اما
چه غم دارم چو در عالم امین الدین حسن دارم

مرحبا طایر فرخ رخ و فرخنده پیام
خیر مقدم چه خبر یار کجا راه کدام

یارب این قافله را لطف ازل مرقه باد
که از و خصم بدام آید و معشوق بدام

ما جرای من معشوق مرا پایان نیست
هر چه آغاز ندارد نپذیرد انجام

چشم خونبار مرا خواب نه در خور باشد
من له القتل دوا عجبا کیف نیام

تو ترحم نکنی بر من بیدل دانم
ذاک و دعوای دهانت و تلک الایام

گل ز حد برد تنعم ز کرم رخ بنمای
سرو میناز دو خوش نیست خدا را بخرام

مرغ زرد و حم که همین ز در شهر سده صفیر
عاقبت دانه خال تو فگندش در دام

زلف دلدار چو زنار همی فرماید
بروای شیخ که شد بر تنم این خرقه حرام

حافظ ار میل بابروی تو دارد شاید
جای در گوشه محراب کنند اهل کلام

مانگوئیم بدو میل بناحق نکنیم
جامهٔ کس سیه و دلق خود ارزق نکنیم

رقم مغلطه بر دفتر دانش نکشیم
سر حق با ورق شعبده ملحق نکنیم

عیب درویش و توانگر بکم و بیش مبست
کار بد مصلحت آنست که مطلق نکنیم

خوش برانیم جهان در نظر راه روان
فکر اسب سیه و زین مغرق نکنیم

آسمان کشتی ارباب هنر می شکند
تکیه آن به که برین بحر معلق نکنیم

شاه اگر جرعهٔ رندان نه بحرمت نوشد
التفاتی بمی صاف مروق نکنیم

گر بدی گفت حسودی و رفیقی نرنجید
گو تو خوش باش که ما گوش باحمق نکنیم

حافظ از خصم خطا گفت نگیریم برو
ور بحق گفت جدل با سخن حق نکنیم

مرا عهدیست با جانان که تا جان در بدن دارم
هوا داری کویش را چو جان خویشتن دارم

صفای خلوت خاطر ازان شمع چگل جویم
فروغ چشم و نور دل ازان یاد ختن دارم

بکام دل بر آرزوی دل چو یارم خلوتی حاصل
چه فکر از خبث بدگویان میان انجمن دارم

شراب خوشگوارم هست و یار مهربان ساقی
ندارد هیچکس باری چنین یاری که من دارم

مرا در خانه سروی هست کاندر سایهٔ قدش
فراغ از سرو بستانی و شمشاد چمن دارم

سر دزدی ز خاتم لعلش زنم لاف سلیمانی
چو اسم اعظمم باشد چه باک از اهرمن دارم

رهرو منزل عشقیم و ز سر حد عدم
تا با قلیم وجود این همه راه آمده ایم

سبزهٔ خط تو دیدیم و زبستان بهشت
بطلبکاری این مهر گیاه آمده ایم

با چنین گنج که شد خازن او روح امین
بگدائی بدر خانهٔ شاه آمده ایم

لنگر حلم تو ای کشتی توفیق کجاست
که درین بحر کرم غرق گناه آمده ایم

آبرو میرود ای ابر خطا پوش ببار
که بدیوان عمل نامه سیاه آمده ایم

حافظ این خرقه پشمینه بینداز که ما
از پی قافله با آتش و آه آمده ایم

دیوان حافظ

ما ز یاران چشم یاری داشتیم
خود غلط بود آنچه ما پنداشتیم

تا درخت دوستی کی بر دهد
حالیا رفتیم و تخمی کاشتیم

گفتگو آئین درویشی نبود
ورنه با تو ماجراها داشتیم

شیوهٔ چشمت فریب جنگ داشت
ما غلط کردیم و صلح انگاشتیم

آنکه ما را رفت و شکایت کس ندید
جانب حرمت فرو نگذاشتیم

گلبن حسنت نه خود شد دلفریب
تا دم همت بر و بگماشتیم

چون نهادی دل بمهر دیگران
ما امید از وصل تو برداشتیم

گفت خود دادی بما دل حافظا
ما حصل بر کسی نگماشتیم

ما نگوئیم بد و میل بناحق نکنیم
جامهٔ کس سیه و دلق خود ارزق نکنیم

رقم مغلطه بر دفتر دانش نکشیم
سر حق با ورق شعبده ملحق نکنیم

عیب درویش و توانگر بکم و بیش مده
کار بد مصلحت آنست که مطلق نکنیم

خوش برآنیم جهان در نظر راه روان
فکر اسب سیه و زین مغرق نکنیم

آسمان کشتی ارباب هنر می شکند
تکیه آن به که برین بحر معلق نکنیم

شاه اگر جرعهٔ رندان نه بحرمت نوشد
التفاتی بمی صاف مروق نکنیم

گر بدی گفت حسودی و رفیقی رنجید
گو تو خوش باش که ما گوش باحمق نکنیم

حافظ از خصم خطا گفت نگیریم برو
ور بحق گفت جدل با سخن حق نکنیم

مرا عهدیست با جانان که تا جان در بدن دارم
هوا داری کویش را چو جان خویشتن دارم

صفای خلوت خاطر ازان شمع چگل جویم
فروغ چشم و نور دل ازان مه روشن دارم

بکام دل میسر شد مرا زان نوش لعل آری
چه فکر از خبث بدگویان میان انجمن دارم

شراب خوشگوارم هست و یار مهربان ساقی
ندارد هیچکس باری چنین یاری که من دارم

مرا در خانه سروی هست کاندر سایهٔ قدش
فراغ از سرو بستانی و شمشاد چمن دارم

سزد گر خاتم لعلش زند لاف سلیمانی
چو اسم اعظمم باشد چه باک از اهرمن دارم

رهرو منزل عشقیم و ز سر حد عدم
تا با قلیم وجود این همه راه آمده ایم

سبزهٔ خط تو دیدیم و ز بستان بهشت
بطلبگاری این مهر گیاه آمده ایم

با چنین گنج که شد خازن او روح امین
بگدائی بدر خانهٔ شاه آمده ایم

لنگر حلم تو ای کشتی توفیق کجاست
که درین بحر کرم غرق گناه آمده ایم

آبرو میرود ای ابر خطا پوش ببار
که بدیوان عمل نامه سیاه آمده ایم

حافظ این خرقهٔ پشمینه بینداز که ما
از پی قافله با آتش و آه آمده ایم

ما ز یاران چشم یاری داشتیم
خود غلط بود انچه ما پنداشتیم

تا درخت دوستی کی بر دهد
حالیا رفتیم و تخمی کاشتیم

گفتگو آئین درویشی نبود
ورنه با تو ماجراها داشتیم

شیوهٔ چشمت فریب جنگ داشت
ما غلط کردیم و صلح انگاشتیم

نکته ها رفت و شکایت کس ندید
جانب حرمت فرو نگذاشتیم

گلبن حسنت نه خود شد دلفریب
ما دم همت بر و بگماشتیم

چون نهادی دل بمهر دیگران
ما امید از وصل تو برداشتیم

گفت خود دادی بما دل حافظا
ما حصل بر کسی نگماشتیم

کار از تو میرود مددی ای دلیل راه
انصاف میدهیم که از ره فتاده ایم

چون لاله می ببین قدح در میان کار
این داغ بین که بر دل خونین نهاده ایم

گفتی که حافظ این همه رنگ و خیال چیست
نقشی غلط مخوان که همان لوح ساده ایم

ما ورد سحر بر در میخانه نهادیم
اوقات دعا در ره جانانه نهادیم

سلطان ازل گنج غم عشق بما داد
تا روی درین منزل ویرانه نهادیم

در خرقه صد عاقل و زاهد زند آتش
این داغ که ما بر دل دیوانه نهادیم

در دل ندهم ره پس ازین مهر بتان را
مهر لب او بر در این خانه نهادیم

آن بوسه که زاهد ز پیش داد بما دست
از روی صفا بر لب جانانه نهادیم

چون میرود این کشتی سرگشته که ما خیم
جان در سر این گوهر یکدانه نهادیم

المنة لله که چو ما بیدل و دین بود
آن را که خرد پرور و فرزانه نهادیم

در خرقه ازین پیش منافق نتوان بود
بنیادش ازین شیوه رندانه نهادیم

قانع بخیالی ز تو بودیم چو حافظ
یارب چه گدا همت و شاها نه نهادیم

ما درین در نه پی حشمت و جاه آمده ایم
از بد حادثه اینجا به پناه آمده ایم

من اگر رندم وگر شیخ چه کارم باکس
حافظ راز خود و عارف وقت خویشیم

ما بر آریم شبی دست و دعائی بکنیم
غم هجران ترا چاره زجائی بکنیم

دل بیمار شد از دست رفیقان مددی
تا طبیبش بسر آریم و دوائی بکنیم

خشک شد بیخ طرب راه خرابات کجاست
تا دران آب و هوا نشو و نمائی بکنیم

آنکه بیجرم برنجید و بتیغم زد و رفت
بازش آرید خدارا که صفائی بکنیم

در سرّه نفس کز و سینه ما بتکده شد
تیر آهی بخشائیم و غزائی بکنیم

مدد از خاطر رندان طلب ای دل و رنه
کار صعب ست مبادا که خطائی بکنیم

سایه طائر کم حوصله کاری نکند
طلب سایه میمون همائی بکنیم

دلم از پرده بشد حافظ خوش لهجه کجاست
تا بقول و غزلش ساز و نوائی بکنیم

ما سر خوشان مست دل از دست داده ایم
هم از عشق و هم نفس جام باده ایم

بر ما بسی کمان ملامت کشیده اند
تا کار خود ز ابرو جانان گشاده ایم

ای گل تو دوش جام صبوحی کشیده
ما آن شقایقیم که با داغ زاده ایم

پیر مغان ز توبه ما گر ملول شد
گو باده صاف کن که بعذر ایستاده ایم

پرده سطربم از دست برون خواهد برد — آه اگر زانکه دران پرده نباشد یارم
منم آن شاعر ساحر که بافسون سخن — از نی کلک همه شهد و شکر میبارم
بصد امید نهادیم درین بادیه پای — ای دلیل دل گم گشته فرو مگذارم
چون منش در گذر باد نمی یارم دید — با که گویم که بگوید سخنی با یارم
دیده بخت بافسانه او شد در خواب — کو نسیمی ز عنایت که کند بیدارم

دوش میگفت که حافظ همه ریب و ریا — بجز از خاک درت با که بگویم آرم

گرچه ما بندگان پادشهیم — پادشاهان ملک صبحگهیم
گنج در آستین و کیسه تهی — جام گیتی نما و خاک رهیم
هوشیار حضور و مست غرور — بحر توحید و غرقه گنهیم
شاهد بخت چون کرشمه کند — ما مش آئینه رخ چو مهیم
شاه بیدار بخت را هر شب — ما نگهبان افسر و کلهیم
گو غنیمت شمار صحبت ما — که تو در خواب و ما بدیده گهیم
شاه منصور واقف است که ما — روی همت بهر کجا که نهیم
دشمنان را ز خون کفن سازیم — دوستان را قبای فتح دهیم

گر بینم خشم ابروی چو محرابش باز | سجدهٔ شکر کنم در پی شکرانه روم

خرم آن دم که چو حافظ بتولای وزیر
سر خوش از میکده با دوست بکاشانه روم

گرچه از آتش دل چون خم می در جوشم | مهر بر لب زده خون می خورم و خاموشم

قصد جانست طمع در لب جانان کردن | تو مرا بین که درین کار بجان میکوشم

من کی آزاد شوم از غم دل چون هر دم | هندوی زلف بتی حلقه کند در گوشم

حاش لله که نیم معتقد طاعت خویش | این قدر هست که گه گه قدحی مینوشم

هست امیدم که علی الرغم عدو روز جزا | فیض عفوش نهد بار گنه بر دوشم

پدرم روضهٔ رضوان بدو گندم بفروخت | ناخلف باشم اگر من بجوی نفروشم

خرقه پوشی من از غایت دینداری نیست | پردهٔ بر سر صد عیب نهان می پوشم

می نخواهم که بنوشم بخرابات ریا | چکنم گر سخن پیر مغان ننیوشم

گر از آن دست زند مطرب مجلس بسماع | شعر حافظ ببرد وقت سماع از هوشم

گرچه افتاد زلفش گرهی در کارم | همچنان چشم امید از کرمش میدارم

بطرب حمل مکن سرخی رویم که چو جام | خون دل عکس برون میدهد از رخسارم

تا مگر جرعه فشاند لب جانان من
سالها رندان شده ام بر درِ میخانه مقیم

مگرش صحبتِ دیرین من از یاد برفت
ای نسیمِ سحری یاد دهش عهدِ قدیم

بعد صد سال اگر بر سرِ خاکم گذری
سر برآرد ز گلم رقص کنان غلغلِ میم

فکر بهبودِ خود ای دل زِ دردِ دیگر کن
دردِ عشق نشود به زمداوای حکیم

گوهری معرفت اندوز که با خود ببری
کز نصیب دگران است نصاب زر و سیم

دام سخت است مگر یار شود لطفِ خدا
ورنه آدم نبرد صرفه ز شیطانِ رجیم

غنچه گو تنگدل از کار فروبسته مباش
کز دمِ صبح مدد یابی و انفاسِ نسیم

دل بر از ما بصد امید گرفت اول دل
ظاهرا اعهد فراموش نکند خلق کریم

حافظ ار سیم و زرت نیست بشاگردی باش
چه به از دولتِ لطفِ سخن و طبعِ سلیم

گر ازین منزلِ غربت بسوی خانه روم
نذر کردم که همه از ره میخانه روم

زین سفر گر بسلامت بوطن بازرسم
وز کرم آنجا که روم عاقل و فرزانه روم

تا بگویم که چه کشتم شد ازین سیر سلوک
بر درِ میکده با بربط و پیمانه روم

آشنایان رهِ عشق گرم خون بخورند
گر کافرم گر بشکایت ببر بیگانه روم

بعد ازین دست من و زلف چو زنجیر نگار
تا بکی از پی کار دل دیوانه روم

قد تو تا بشد از جویبار دیدهٔ من
بجای سرو جز آبِ روان نمی بینم

من و سفینهٔ حافظ که اندرین دریا
بضاعتِ سخنِ دُرفشان نمی بینم

فاش میگویم و از گفتهٔ خود دلشادم
بندهٔ عشقم و از هر دو جهان آزادم

طائرِ گلشن قدسم چه دهم شرح فراق
که درین دامگهِ حادثه چون افتادم

من ملک بودم و فردوس برین جایم بود
آدم آورد درین دیرِ خراب آبادم

سایهٔ طوبی و دلجوئیِ حور و لبِ حوض
بهوای سرِ کوی تو برفت از یادم

نیست بر لوحِ دلم جز الفِ قامتِ یار
چکنم حرفِ دگر یاد نداد استادم

کوکبِ بختِ مرا هیچ منجم نشناخت
یارب از مادرِ گیتی بچه طالع زادم

تا شدم حلقه بگوشِ درِ میخانهٔ عشق
هر دمم آید غمی از نو ببارک بادم

گر خورَش خونِ دلم مردمکِ دیده رواست
که چرا دل ز جگر گوشهٔ مردم دادم

پاک کن چهرهٔ حافظ ببر زلف از اشک
ورنه این سیل دمادم بکند بنیادم

فتویِ پیر مغان دارم و عهدیست قدیم
که حرام ست می آن روز که نه یار ست و ندیم

چاک خواهم زدن این دلقِ ریائی چه کنم
روح را صحبتِ ناجنس عذابیست الیم

تا سحر چشم یار چه بازی کند که باز
بنیاد بر کرشمهٔ جادو نهاده ایم

طاق و رواق مدرسه و قیل و قال فضل
زینها بخاک کوی تو مارو نهاده ایم

عمری گذشت و ما بامید اشارتی
چشمی بران و زرگس جادو نهاده ایم

تا موسس چند سالهٔ اجداد نیک نام
در راه جام و ساقی مهرو نهاده ایم

هشیار و عاقلیم که بر دست و پا بدل
زنجیر و بند زان خم گیسو نهاده ایم

ای دل بعقل کوش که ما نقد عقل و هوش
در راه یار سلسله گیسو نهاده ایم

فرما اشارتی که دو چشم امید وار
پیوسته بر دو گوشهٔ ابرو نهاده ایم

گفتی که حافظا دل سرگشته ات کجاست
در حلقه های آن خم گیسو نهاده ایم

غم زمانه که هیچش کران نمی بینم
دوا شش جز می چون ارغوان نمی بینم

نشان مرد خدا عاشقی ست با خود آی
که در مشایخ شهر این نشان نمی بینم

درین خمار کسم جرعه نمی بخشد
ببین که اهل دلی در جهان نمی بینم

ز آفتاب قدح ارتفاع عیش بگیر
چرا که طالع وقت آن چنان نمی بینم

نشان موی میانش که دل در و بستم
زمن مپرس که خود در میان نمی بینم

بر ین دو دیدهٔ حیران من هزار افسوس
که باد و آئنه رویش عیان نمی بینم

دیوان حافظ

ساقی شکر دهان و مطرب شیرین سخن
همنشین نیک کردار و حریف نیکنام

شاهد در لطف و پاکی شبنم آب زندگی
دلبری در حسن و خوبی غیرت ماه تمام

باده گلرنگ و تنخ و غنج و دلجو شوخ و شنگ
نقلی از لعل نگار و نقلی از یاقوت جام

بزمگاه دلنشین چون قصر فردوس برین
گلشنی پیرایه‌اش چون وضه دار السلام

صف نشینان نیکخواه و پیشکاران باادب
دوستداران صاحب و حریفان دوستکام

غمزه ساقی بغمای خرد آهنگ تیغ
زلف دلبر از برای صید دل گسترده دام

هر که این صحبت نجوید خوشدلی بر وی حلال
وانکه این عشرت نخواهد زندگی بر وی حرام

نکته دانی بذلگو چون حافظ شیرین سخن
بخشش آموزی جهان افروز چون حاجی قوام

عمریست تا براه غمت روی و نهاده ایم
روی و ریای خلق بیکسو نهاده ایم

هم جان بدان دو نرگس جادو سپرده ایم
هم دل بران دو سنبل هندو نهاده ایم

ما ملک عافیت نه به لشکر گرفته ایم
ما تخت سلطنت نه ببازو نهاده ایم

در گوشه امید چو نظارگان ماه
چشم طلب بر ان خم ابرو نهاده ایم

بی توئی لف تو سر سودائی از ملال
همچون بنفشه بر سر زانو نهاده ایم

تنها نه ایم بار جهان بر دل ضعیف
وین کار بار بسته بیکسو نهاده ایم

بیرون جهیم سرخوش و از بزم مدعی — غارت کنیم باده و شاهد ببر کشیم
کام جهان برآر که بخشد خدا گناه — روزی که رخت جان بجهان دگر کشیم
کو عشوهٔ ز ابرو و تو تا چو ماه نو — گوی سپهر در خم چوگان زر کشیم
فردا اگر نه روضهٔ رضوان دهند ما — غلمان زغرفه حور زجنت بدر کشیم

حافظ نه حد تست چنین لافها زدن
پا از گلیم خویش چرا بیشتر کشیم

عاشق روی جوانی خوش و نوخاسته ام — ور خدا صحبت او را بدعا خواسته ام
عاشق و رند و نظربازم و میگویم و میش — تا بدانی که بچندین هنر آراسته ام
شرمم از خرقهٔ آلودهٔ خود می آید — که بهر پاره دو صد شعبده آراسته ام
خوش بسوزان غمش ای شمع که امشب من نیز — بهمین کار کمر بسته و برخاسته ام
با چنین حیرتم از دست بشد صرفهٔ کار — بر غم افزوده ام انچه ازل و جان کاسته ام
پاسبان حرم دل شده ام شب همه شب — بو که سیری بکند آن سر نا کاسته ام

همچو حافظ بخرابات روم جامه قبا — بو که در بر کشد آن دلبر نوخاسته ام

عشقبازی و جوانی و شراب لعل فام — مجلس انس و حریف همدم و شرب مدام

بیاری که بفتوای حافظ از دل پاک
غبار زرق بفیض قدح فروشویم

صنما باغم عشق تو چه تدبیر کنم
تا بکی در غم تو نالهٔ شبگیر کنم

دل دیوانه ازان شد که پذیرد درمان
گر شش هم ز سر زلف تو زنجیر کنم

آنچه در مدت هجر تو کشیدم هیهات
در دو صد نامه محال ست که تحریر کنم

با سر زلف تو مجموع پریشانی خویش
کو مجالی که یکایک همه تقریر کنم

رند یک رنگم و با شاهد و می همصحبت
نتوانم که دگر حیله و تزویر کنم

آن زمان کار زوديدن جانم باشد
در نظر نقش رخ خوب تو تصویر کنم

گر بدانم که وصال تو بدین دست دهد
دل و دین را همه در بازم و توفیر کنم

دور شو از برم ای واعظ و افسانه مگو
من نه آنم که دگر گوش بتزویر کنم

نیست امکان خلاص از غم او ای حافظ
چونکه تقدیر چنین بود چه تدبیر کنم

صوفی بیا که خرقهٔ سالوس برکشیم
وین دلق ازرق ریا خط بطلان برکشیم

تذرو فتوح صومعه در وجه می دهیم
دلق ریا بآب خرابات برکشیم

سر قضا که در تتق غیب منزویست
مستانه اش نقاب ز رخسار برکشیم

دارم از لطفِ ازل منزل فردوس طمع
گرچه دربانیِ میخانه فراوان کردم

اینکه پیرانه سرم صحبتِ یوسف بنواخت
اجر صبر است که در کلبهٔ احزان کردم

گر بدیوانِ غزل صدر نشینم چه عجب
سالها بندگیِ صاحب دیوان کردم

هیچکس را نرسد در حرمِ محرابِ فلک
آن تنعم که من از همتِ سلطان کردم

صبح خیزی و سلامت طلبی چون حافظ
هر چه کردم همه از دولتِ قرآن کردم

سرم خوش است و بآواز بلند میگویم
که من نسیم حیات از پیاله میجویم

عبوس زهد بوجه خمار ننشیند
مرید همت دردی کشان خوش خویم

گرم نه پیر مغان در بری و بکشاید
کدام ره بزنم چاره از کجا جویم

مکن در این چمن سرزنش بخودرویی
چنانچه پرورشم میدهند میرویم

تو خانقاه و خرابات در میانه مبین
خدا گواست بهر جا که هست با اویم

ز شوق نرگس مست و بلند بالائی
چو لاله با قدح افتاده بر لب جویم

شدم نشانه بسر پنجگی و ابرو دوست
کشیده در خم چوگان خویش چون گویم

غبار راه طلب کیمیای بهروزیست
غلام دولت آن خاک عنبرین بویم

نصیحتم چه کنی ناصحا چه میدانی
که من نه معتقد مردِ عافیت جویم

زلف را حلقه مکن تا نکنی در بندم
چهره را آب مده تا ندهی بر بادم

شهره شهر مشو تا ننهم سر در کوه
شور شیرین منما تا نکنم فرهادم

می مخور با دگران تا نخورم خون جگر
سر مکش تا نکشد سبزه فلک فریادم

سر مرم از دست که وصل تو نمود و جمال
دست گیرم که ز هجر تو زپا افتادم

یار بیگانه مشو تا نه بری از خویشم
غم اغیار مخور تا نکنی ناشادم

رحم کن بر من مسکین و بفریادم رس
تا بخاک در آصف نرسد فریادم

چون فلک جور مکن تا نکشی آرمرا
رام شو تا بدمد طالع فرخ زادم

حافظ از جور تو حاشا که بنالد روزی
من از آن روز که در بند تو ام آزادم

سالها پیروی خدمت رندان کردم
تا بفتوای خرد حرص بزندان کردم

من بسر منزل عنقا نه بخود بردم راه
قطع این مرحله با مرغ سلیمان کردم

از خلاف آمد عادت بطلب کام که من
کسب جمعیت از آن زلف پریشان کردم

سایه بر دل ریشم فگن ای گنج مراد
که من این خانه بسودای تو ویران کردم

توبه کردم که نبوسم لب ساقی و کنون
میگزم لب که چرا گوش بنادان کردم

نقش مستوری و مستی نه بدست من و تست
آنچه استاد ازل گفت بکن آن کردم

حافظم در محفلی دُردی کشم در مجلسی
بنگر این قلّوخی که چون با خلق صحبت میکنیم

ز دست کوته خود زیر بارم — که از بالا بلندان شرمسارم
مگر زنجیر زلفت گیردم دست — وگرنه سر بشیدائی برآرم
ز چشم من بپرس اوضاع گردون — که شب تا روز اختر می شمارم
چه می خوردم من از میخانه عشق — که هشیاری و بیداری ندارم
بایمن شکرانه می بوسم لب جام — که کرد آگه ز دَورِ روزگارم
منش از بازوی خود دارم بسی شکر — که زورِ مردم آزاری ندارم
اگر گفتم دعای می فروشان — چه باشد شکرِ نعمت میگذارم
مکن عیبم ز خون خوردن درین دشت — که کار آموز آهوی تتارم
تو از خاکم نخواهی برگرفتن — بجای اشک اگر گوهر ببارم

سری دارم چو حافظ مست لیکن
به لطف آن پری امید وارم

زلف عنبر باد مده تا ندهی بر بادم — ناز بنیاد مکن تا نکنی بنیادم
رخ برافروز که فارغ کنی از برگ گلم — قد برافراز که از سرو کنی آزادم

طرائف صنعتی الاموی علی
دستگیری من تنگدست عرش ای
دیباچه عالم بر ارم را
اوضاع گردون را از خشم
دیباچه کن بر آر از رشت تا روز
نغز خطای سخن کیم که با گه بازم
بگذار از وضع این ابله فرشم
هر گه که دلبر جهان نگاه ساخت
وین شکر از لب بهای او را
مبوسم ۱۲ ۵ بر یک بازوی
مردم آزاری ندارم صید غمخوارند
دارم ۱۲ ۵ اگر بجای اشک
گوهر بارم قدر من آنچنان
بیداری کز خاک نخواهی برگرفت
۵ ای زلف خود پریشان
کن تا دل ربا دهی و خواب
نسازی و از تو کن تا بنیادرا
نخوتی آواره ساز

پند پیرانه دهد واعظ شهرم لیکن
من نه آنم که دگر پند کسے بپذیرم

آنکه بر خاک درمیکده جا داشت بکاست
تا نهم بر قدم او سر و پیش میرم

میکشیدم می و سجادهٔ تقوی بر دوش
آه اگر خلق شود آگه ازین تزویرم

خلق گویند که حافظ سخن پیر نیوشش
سالخورده میم امروز به از صد پیرم

روزگاری شد که در میخانه خدمت میکنم
در لباس فقر کار اهل دولت میکنم

تا مگر در دام وصل آرم تذرو خوشخرام
در کمینم انتظار وقت فرصت میکنم

واعظ ما بوی حق نشنید بشنو این سخن
در حضورش نیز میگویم نه غیبت میکنم

چون صبا با افتان و خیزان میروم تا کوی دوست
وز رفیق راه استمداد همت میکنم

خاک کویت بر نتابد رحمت ما بیش ازین
لطفها کردی تا تخفیف زحمت میکنم

زلف و لب دام و اه و غمزه اش تیر بلاست
یا دد ارای دل که چندینت نصیحت میکنم

دیده بد بین بپوشان ای کریم عیب پوش
زین دلیرها که من در کنج خلوت میکنم

حاش لله کز حساب روز حشرم باک نیست
فال فردا میزنم امروز عشرت میکنم

از یمین عرش آمین میکند روح الامین
چون دعای پادشاه ملک و ملت میکنم

خسروا امید جاه و مال دارم زین سبب
التماس آستان بوسی حضرت میکنم

بند برقع بکشا ای مه خورشید لقا — تا چو زلفت سر سودا زده در پا فگنم

حافظا تکیه بر ایام چو سهوست و خطا
من چرا عشرت امروز بفردا فگنم

دیشب بسیل اشک ره خواب میزدم — نقشی بیاد خط تو بر آب میزدم

روی نگار در نظرم جلوه مینمود — وز دور بوسه بر رخ مهتاب میزدم

ابروی یار در نظر و خرقه سوخته — جامی بیاد گوشهٔ محراب میزدم

چشمم بروی ساقی و گوشم بقول چنگ — فالی بچشم و گوش درین باب میزدم

نقش خیال روی تو تا وقت صبحدم — بر کارگاه دیدهٔ بیخواب میزدم

هر مرغ فکر کز سر شاخ طرب بجست — بازش ز طرهٔ تو بمضراب میزدم

ساقی بصوت این غزلم کاسه گرفت — میگفتم این سرود دمی ناب میزدم

خوش بود وقت حافظ و فال مراد کام — بر نام عمر و دولت احباب میزدم

روز عیدست و من امروز دران تدبیرم — که دهم حاصل سی روزه و ساغر گیرم

چند روزیست که دورم ز رخ ساقی و جام — بس خجالت که پدید آید ازین تقصیرم

من بخلوت ننشینم بس ازین و بمثل — زاهد صومعه بر پای نهد زنجیرم

رتبت دانش حافظ بفلک شده بود
کز دغمخواری بالای بلندت پستم

دوش سودای خت گفتم ز سیرون کنم
گفت کو زنجیر تا بند سیرین مجنون کنم

قامتش را سرو گفتم سر کشید از من بخشم
دوستان از راست میرنجد نگارم چون کنم

نکته ناسنجیده گفتم دلبرا معذور دار
عشوه فرمای تا من طبع را موزون کنم

زر دروئی میکشم زان طبع نازک بیگناه
ساقیا جامی بده تا چهره را گلگون کنم

منکه ره بردم بگنج حسن بی پایان دوست
صد گدای همچو خود را بعد ازین قارون کنم

ای نسیم حضرت سلمی خدارا تا بکی
ربع را بر هم زنم اطلال را جیحون کنم

ای منه نامهربان از بنده حافظ یاد کن
تا دعای دولت آن حسن روز افزون کنم

دیده دریا کنم و رخت بصحرا افگنم
واندرین کار دل خویش بدریا فگنم

از دل تنگ گنه کار برآرم آهی
کاتشی اندر گنه آدم و حوا فگنم

خورده ام تیر فلک باده بده تا سرمست
عقده در بند کمر ترکش جوزا فگنم

جرعه جام برین تخت روان افشانم
غلغل چنگ درین گنبد مینا فگنم

مایه خوشدلی آنجاست که دلدار آنجاست
میکنم جهد که خود را مگر آنجا فگنم

طلل یعنی آثار مرتفع
عارضی خراب شده
کجا دور فراق محبوب بخاطر آرم
نفیر و زاری
عارضی سکنی گزیدن
بکار خاطر مرا بیچاره کن
ای آنچه
آدم مرا از دست بیرون رفته
آنچنان قدرت ندارم
مرکش جز در بیچ جزا
گوئیکه در بیچ جزا
بصورت شکل
واقع شده
بیاری
جگر خسته
آنجاست که دلدار
درین باب
از آنجا
بخاطر

دوستان وقت گل آن به که بعشرت کوشیم
سخن پیر مغان ست بجان می نوشیم

نیست در کس کرم وقت طرب میگذرد
چاره آنست که سجاده بمی بفروشیم

خوش هوائیست فرح بخش خدایا بفرست
نازنینی که برویش می گلگون نوشیم

ارغوان ساز فلک رهزن اهل هنرست
چون ازین غصه ننالیم و چرا نخروشیم

گل بجوش آمد و از می نزدیمش آبی
لاجرم ز آتش حرمان هوس میجوشیم

حافظ این حال عجب با که توان گفت که ما
بلبلانیم که در موسم گل خاموشیم

دوش بیماری چشم تو ببردازدستم
لیکن از لطف لبت بیع رت جان می بستم

عشق من با خط مشکین تو امروزی نیست
دیرگاه ست کزین جام هلالی مستم

عافیت چشم مدار از من میخانه نشین
که دم از خدمت رندان زده ام تا هستم

در ره عشق از آنسوی فنا صد خطرست
تا نگوئی که چو عمرم بسر آمد رستم

بوسه بر درج عقیق تو حلال ست مرا
که با فسون جفا عهد وفا نشکستم

بعد از نیم چه غم از تیر کج انداز حسود
که بمحبوب کمان ابرو خود پیوستم

از ثبات خود م این نکته خوش آمد که بجور
بر سر کوی تو از پای طلب ننشستم

صنم شکریم غارت دل کرد و برفت
آه اگر عاطفت شاه نگیرد دستم

گفته بودی که خبر ده که ز هجرم چونی — آنچنانم که به بینی و ندانی بازم
بعد ازین ما رخ خوب تو نظرخواهم بخت — گو همه خلق بدانند که شاهد بازم
عهد کردی که بسوزی غم خویش مرا — هیچ غم نیست تو میسوز که من می سازم
آنچنان بر دل من ناز تو خوش می آید — که حلالت بکنم گر بکشی از نازم
اگر از دام تو خود نیز خلاصم نبخشی — هم بخاک سر کوی تو بود پروازم

حافظا ار جان ندهد بهر تو چون پروانه
پیش روی تو چو شمعش نفسی بگدازم

در نهانخانهٔ عشرت صنمی خوش دارم — کز سر زلف و رخش نعل در آتش دارم
گر بکاشانهٔ رندان قدمی رنجه کنی — نقل شیر و شکر و می بیغش دارم
ور تو زین دست مرا بی سر و سامان داری — من به آه سحرت زلف مشوش دارم
عاشق و رندم و میخواره و آواز بلند — این همه مشرب از آن شوخ پری وش دارم
در چنین جلوه نماید خط زنگاری دوست — من رخ زرد بخون نامه منقش دارم
ناوک غمزه بیا و در زره زلف که من — جنگها با دل مجروح بلاکش دارم
یک سر موی بدست من و یک سر بار دوست — سالها بر سر این موی کشاکش دارم
حافظا چون غم و شادی جهان در گذرست — بهتر آنست که من خاطر خود خوش دارم

دوستان عیب نظربازی حافظ مکنید
که من او را ز محبّان خدامی بینم

درد از یار است و درمان نیز هم
دل فدای او شد و جان نیز هم

آنکه میگوید آن بهتر ز جان
یار ما این دارد و آن نیز هم

هر دو عالم یک فروغ روی اوست
گفتمت پیدا و پنهان نیز هم

داستان در پرده میگوئی ولی
گفته خواهد شد بدستان نیز هم

یار باز آکنون بقصد جان ما
عهد را بشکست و پیمان نیز هم

خون ما آن نرگس مستانه ریخت
وان سر زلف پریشان نیز هم

عاشق از مفتی نترسد می بیار
بلکه از زیر غوی سلطان نیز هم

اعتمادی نیست بر کار جهان
بلکه بر گردون گردان نیز هم

چون سر آمد دولت شبهای وصل
بگذر دایام هجران نیز هم

محتسب داند که حافظ می خورد
و آصف ملک سلیمان نیز هم

از غم خویش چنان شیفته کردی بازم
کز خیال تو بخود نیز نمی پردازم

هر که از ناله شبگیر من آگاه شود
هیچ شک نیست که چون روز بدانند رازم

ما جرای دل سرگشته نگویم با کس
زانکه جز تیغ غمت نیست کسی مرهم نیست

صحبت حی نخواهم که بود عین قصور
با خیال تو اگر با دگری پردازم

سر سودای تو در سینه بماند پنهان
چشم تر دامن اگر فاش نکردی رازم

مرغ سان از قفس خاک هوائی گشتم
با امیدی که مگر صید کند شهبازم

همچو چنگم بکنار آرد و بنوازد کام دلم
یا چو نی از لب خود یک نفسی ننوازم

گر بهر موی سری بر تن حافظ باشد
همچو زلفت همه را در قدمت اندازم

در خرابات مغان نور خدا می بینم
وین عجب بین که چه نوری کجا می بینم

کیست در دیر و کش این میکده یارب که درش
قبلهٔ حاجت و محراب دعا می بینم

جلوه بر من مفروش ای ملک الحاج که تو
خانه می بینی و من خانه خدا می بینم

سوز دل اشک روان آه سحر ناله شب
این همه از اثر لطف شما می بینم

خواهم از زلف بتان نافه گشائی کردن
فکر درست همانا که خطا می بینم

هر دم از روی تو نقشی زندم راه خیال
با که گویم که درین پرده چها می بینم

کس ندیدست ز مشک ختن و نافه چین
آنچه من هر سحر از باد صبا می بینم

نیست در دائره یک نقطه خلاف از کم و بیش
که من این مسئله بی چون و چرا می بینم

تا همه خلوتیان جام صبوحی گیرند
چنگ و صنجی بدر پیر مناجات بریم

در ره ما خار ملامت نهند
از گلستانش بزندان مکافات بریم

شرم می‌آیدم از خرقهٔ آلوده خویش
که بدین فضل و هنر نام کرامات بریم

قدر وقت ار نشناسد دل و کاری نکند
بس خجالت که ازین حاصل اوقات بریم

سوی رندان قلندر ره آورد سفر
دلق پشمینه و سجاده بطامات بریم

با تو آن عهد که در وادی ایمن بستیم
همچو موسی ارنی گوی بمیقات بریم

فتنه میبار ازین طاق مقرنس برخیز
تا بمیخانه پناه از همه آفات بریم

در بیابان فنا گم شدن آخر تا چند
ره بپرسیم مگر پی بمهمات بریم

باده نوشیدن پنهان نه نشان کرم است
این میانجی بر ارباب کرامات بریم

خاک کوی تو بصحرای قیامت فردا
همه بر فرق سر از بهر مکافات بریم

حافظ آب رخ خود بر در هر سفله مریز
حاجت آن به که بر قاضی حاجات بریم

در خرابات مغان گر گذر افتد بازم
حاصل خرقه و سجاده رهن در بازم

حلقهٔ توبه گر امروز چو زهاد زنم
خازن میکده فردا نکند باز بازم

ور چو پروانه دهد دست فراغ البالی
چون شمعی بنو پردازم

immijat = silent prayer. karāmat = a miracle... as in the Kitāb al-luma' jar
panj kh. ms. ... a cypress ...
... 'arsāt-sanjar-i-lal ka. VII-143.
... Smith & Sikes
... Ivanow ...
... Jan Fatima & Ali
... Bal Ahl-i-Haqq

نخست روز که دیدم رخ تو دل میگفت
اگر رسد خللی خون من بگردن چشم

ببوی مژده وصل تو تا سحر همه شب
براه بادنهادم چراغ روشن چشم

بمردمی که دل دردمند حافظ را
مزن بناوک دل دوز مردم افگن چشم

خیز تا از در میخانه گشادی طلبیم
بر در دوست نشینیم و مرادی طلبیم

زاد راه حرم دوست نداریم مگر
بگدائی ز در میکده زادی طلبیم

اشک آلوده ما گرچه روانست ولی
برسالت سوی آن پاک نهادی طلبیم

لذت داغ غمت بر دل ما باد حرام
اگر از جور غم عشق تو دادی طلبیم

نقطه خال تو بر لوح بصر نتوان زد
مگر از مردمک دیده مدادی طلبیم

عشوه از لب شیرین تو دل خواست بجان
بشکر خنده لبت گفت مرادی طلبیم

تا بود نسخه عطری دل سودا زده را
از خط غالیه سای تو سوادی طلبیم

چون غمت رانتوان یافت مگر در دل شاد
ما بامید غمت خاطر شادی طلبیم

بر در مدرسه تا چند نشینی حافظ
خیز تا از در میخانه گشادی طلبیم

خیز تا خرقه صوفی بخرابات بریم
زرق و طامات بیازار خرافات بریم

خیال روی تو در کارگاه دیده کشیدم
بصورت تو نگاری ندیدم و نشنیدم

امید خواجگیم بود بندگی تو کردم
هوای سلطنتم بود خدمت تو گزیدم

اگرچه در طلبت همعنان باد شمالم
بگرد سرو خرامان قامت نرسیدم

امید در سر زلفت بروز عهد بستم
طمع ببوی دهانت ز کام دل ببریدم

گناه چشم سیاه تو بود و ناوک غمزه
که من چو آهو وحشی ز آدمی برمیدم

ز شوق چشمهٔ نوشت چه قطرها که فشاندم
ز لعل روح فزایت چه شوها که خریدم

ز غمزه بر دل ریشم چه تیرها که گشادی
ز غصه بر سر کویت چه بارها که کشیدم

ز کوی یار بیارای نسیم صبح غباری
که بوی خون دل ریشم از آن غبار شنیدم

چو غنچه بر سرم از کوی او گذشت نسیمی
که پرده بر دل خونین هوای او بدریدم

بخاک پای تو سوگند نور دیدهٔ حافظ
که بی رخ تو فروغ از چراغ دیده ندیدم

خیال روی تو گر بگذرد بگلشن چشمم
دل از پی نظر آید بسوی روزن چشمم

بیا که لعل و گهر در نثار مقدم تو
ز گنج خانهٔ دل میکشم بمخزن چشمم

سزای تکیه گهت منظری نمی بینم
منم بعالم و این گوشهٔ معین چشمم

سحر ز شک روانم سرخرابی داشت
گرم نه خون جگر میگرفت دامن چشمم

اگر ز خونِ دلم بوی عشق می آید
عجب مدار که همدرد نافه ختنم

مرا که منظرِ حورست مسکن و ماوی
چرا بکوی خرابات یان بود وطنم

طراز پیرهنِ زرکشم مبین چو شمع
که سوزهاست نهانی درون پیرهنم

بیا و هستی حافظ ز پیش او بردار
که با وجودِ تو کس نشنود ز من که منم

خرم آن روز کزین منزلِ ویران بروم
راحت جان طلبم و زپی جانان بروم

گرچه دانم که بجائی نبرد راه غریب
من بهوی خمِ آن زلفِ پریشان بروم

چون صبا با دلِ بیمار و تنِ بیطاقت
بهواداریِ آن سرو خرامان بروم

دلم از وحشتِ زندانِ سکندر بگرفت
رخت بر بندم و تا ملکِ سلیمان بروم

در رهِ او چو قلم گر بسرم باید رفت
با دلِ دردکش و دیدهٔ گریان بروم

نذر کردم که گر این غم بسر آید روزی
تا در میکده شادان و غزلخوان بروم

بهواداری او ذره صفت رقص کنان
تا لبِ چشمهٔ خورشید درخشان بروم

نازکان را چو غمِ هجر گرفتار انست
ساربانان بمدی تا خوش و آسان بروم

در چو حافظ نبرم ره ز بیابان بیرون
همره کوکبهٔ صاحبِ دوران بروم

حالیا مصلحتِ وقت در آن می بینم
که کشم رخت بمیخانه و خوشش بنشینم

جز صراحی و کبابم نبود یار و ندیم
تا حریفان دغا را بجهان کم بینم

بسکه در خرقهٔ سالوس و دلق صلاح
شرمسارِ رخِ ساقی و مِیِ رنگینم

جام می گیرم و از اهل ریا دور شوم
یعنی از اهل جهان پاکدلی بگزینم

سر بآزادگی از خلق برآرم چون سرو
گر دهد دست که دامن ز جهان برچینم

سینهٔ تنگ من و بارِ غمِ او هیهات
مرد این بارگران نیست دلِ مسکینم

دل و جانم بخیالِ سر و زلفِ تو بسوخت
ور گوا بایدت اینک نفسِ مشکینم

بر دلم گردِ ستمهاست خدا را مپسند
که مگر رشحهٔ آیینهٔ مهر آگینم

بندهٔ آصفِ عهدم دلم آزرده مکن
که اگر دم زنم از چرخ بخواهد کینم

من اگر رندِ خراباتم و گر حافظِ شهر
این متاعم که تو می بینی و کمتر بینم

حجابِ چهرهٔ جان میشود غبارِ تنم
خوشا دمی که ازین چهره پرده برفگنم

چنین قفس نه سزای منِ خوش الحانست
روم بگلشنِ رضوان که مرغ آن چمنم

عیان نشد که چرا آمدم کجا بودم
دریغ و درد که غافل ز کار خویشتنم

چگونه طوف کنم در فضای عالمِ قدس
چو در سرای طبیعت ترکیب تخته بندِ تنم

در حق من حاشا | کلمان بری باید | کشتن بمی | گشت ۱۲ | زراکپاکدامن | الی من ام بی | کبعضون دل

در حق من بد رد کشی ظن بد مبر — کالوده گشت خرقه ولی پاکدامنم
شهباز دست پادشهم این چه جاست — گر زاد برده اند هوای نشیمنم
حیف است بلبلی چو من اکنون در قفس — با این لسان عذب که خاموش چو سوسنم
آب هوای مارس عجب سفله پرور است — کو همرهی که خیمه ازین خاک برکنم
تو ران شه خجسته که در من مزید فضل — شد منت مواهب او طوق گردنم

حافظ بزیر خرقه قدح تا بکی کشی
در بزم خواجه پرده زکارت برافگنم

حاشا که من بموسم گل ترک می کنم — من لاف عقل میزنم این کار کی کنم
مطرب بجاست تا همه محصول زهد و علم — در کار بانگ بربط و آواز نی کنم
از قال و قیل مدرسه حالی دلم گرفت — یک چند نیز خدمت معشوق می کنم
گو پیک صبح ناگله های شب فراق — با آن خجسته طالع فرخنده پی کنم
کی بود در زمانه وفا جام مے بیار — تا من حکایت جم و کاؤس و کی کنم
از نامه سیاه نترسم که روز حشر — با فیض لطف او صد ازین نامه طی کنم
خاک مرا چو در ازل از می سرشته اند — با مدعی بگو که چرا ترک وی کنم
این جان عاریت که به حافظ سپرد دوست — روزی رخش ببینم و تسلیم وی کنم

۱ در حق من بد رد کشی ظن بد مبر
۲ شهباز دست پادشهم این چه جاست
۳ حیف است بلبلی چو من اکنون در قفس
۴ آب هوای مارس عجب سفله پرور است
۵ تو ران شه خجسته که در من مزید فضل
۶ حافظ بزیر خرقه قدح تا بکی کشی
۷ حاشا که من بموسم گل ترک می کنم
۸ مطرب بجاست تا همه محصول زهد و علم
۹ از قال و قیل مدرسه حالی دلم گرفت
۱۰ گو پیک صبح ناگله های شب فراق
۱۱ کی بود در زمانه وفا جام مے بیار
۱۲ از نامه سیاه نترسم که روز حشر
۱۳ خاک مرا چو در ازل از می سرشته اند
۱۴ این جان عاریت که به حافظ سپرد دوست

wa yas'alūnaka 'ani r-rūḥi, qul i r-rūḥu min 'amri rabbī XVII. 85.

از فاعلاتن دوم ششم
واز خجسته پی سوم
فالی برای چند روز آدم
این چرخ کژ نشین اصلی
از دوش شکوه ۱۱
چون من بلبل شیرین
زبان در قفس عنصری
سوسن خاموش باشد
ای حافظ
پیشه و از نظر دم
شعر انجوی خواهی آرد

Pl of manzilat
Turan Shah
(khwaja Jalal...
wazir of Shah Shuja'
d. 1385 A.D.

خواجه ازین معامله
واقف خواهد کرد ۱۲
حاشا ابجی قسم
ست
ازین پیش ازین
نیست
عالیه
ازین

غلام مردم چشمم که با سیاه دلی ‌ ‌ ‌ هزار قطره ببارد چو در دل شمرم

چه شکرگویمت ای خیل غم عفاک الله ‌ ‌ ‌ که روز بیکسی آخر نمیروی ز سرم

بهر نظر بتم ما جلوه میکند لیکن ‌ ‌ ‌ کس آن کرشمه نبیند که من همی نگرم

بخاک حافظ اگر یار بگذرد چو نسیم ‌ ‌ ‌ چو غنچه در لحد تنگ خود کفن بدرم

چرا نه در پی غرم دیار خود باشم ‌ ‌ ‌ چرا نه خاک کف پای یار خود باشم

غم غریبی و غربت چو بر نمی تابم ‌ ‌ ‌ بشهر خود روم و شهریار خود باشم

ز محرمان سراپردهٔ وصال شوم ‌ ‌ ‌ ز بندگان خداوندگار خود باشم

چو کار عمر نه پیداست باری آن اولی ‌ ‌ ‌ که روز واقعه پیش نگار خود باشم

زدست بخت گران خواب کار بسیامان ‌ ‌ ‌ اگر کنم گله زان دار خود باشم

همیشه پیشهٔ من عاشقی و زندی بود ‌ ‌ ‌ دگر بکوشم و مشغول کار خود باشم

بود که لطف ازل رهنمون شود حافظ ‌ ‌ ‌ وگرنه تا بابد شرمسار خود باشم

چل سال بیش رفت که من لاف میزنم ‌ ‌ ‌ کز چاکران پیر مغان کمترین منم

هرگز بیمن عاطفت پیر می فروش ‌ ‌ ‌ ساغر تهی نشد زی صاف روشنم

گفتی بیار رخت اقامت بکوی ما
من خود بجان تو که ازین کوی نگذرم

هر کس غلام شاهی و مملوک صاحبیست
حافظ کمینه بندهٔ سلطان کشورم

مرا می بینی و دردم زیادت میکنی درمان
ترا می بینم و شوقم زیادت می شود هر دم

بسامانم نمیپرسی نمیدانم چه سر داری
بدرمانم نمیکوشی نمیدانی مگر دردم

نه رحمت اینکه بگذاری مرا جانا و بگریزی
گذاری آروبازم پرس تا خاک رهت گردم

ندارم دست از دامن بجز در خاک و آن هم
چو بر خاکم گذار آری بگیرد دامنت گردم

فرو رفت از غم عشقت دمم میدهی تا کی
دمار از من برآوردی نمیگوئی برآوردم

شبی دل را بتاریکی ز لفت بازمی جستم
رخت میدیدم و جامی لعلت بازمیخوردم

کشیدم در برت ناگاه و شد در تاب گیسویت
نهادم بر لبت لب را و جان و دل فدا کردم

تو خوش میباش با حافظ برو گو خصم جان میده
چو گیری تو می بینم چه باک از خصم و دم سردم

تو همچو صبحی و من شمع خلوت سحرم
تبسمی کن و جان بین که چون همی سپرم

چنین که در دل من داغ زلف مشکین تست
بنفشه زار شود تربتم چو در گذرم

بر استان امیدت گشاده ام دو چشم
که یک نظر فگنی چون فگندی از نظرم

میتوانی سرو روان با گل و گلشن چه کنم
زلف سنبل چه کشم عارض سوسن چه کنم

آه کز طعنهٔ بدخواه ندیدم رویت
نیست چون آینه‌ام روی آهن چه کنم

برتوانی زاهد و بر دُردکشان خرده مگیر
کار فرمای قدر میکند این من چه کنم

برق غیرت چو چنین میجهد از کمن غیب
تو بفرما که من سوخته خرمن چه کنم

مدد ای گز بچراغی نکند آتش طور
چارهٔ تیره شب وادی ایمن چه کنم

شاه ترکان چو پسندید و بجا هم انداخت
دستگیر ار نشود دست تهمتن چه کنم

خون من ریختی از ناوک دلدوز فراق
خود بگو با تو من ای دیدهٔ روشن چه کنم

حافظا خلد برین خانهٔ موروث من ست
اندرین منزل ویرانه نشیمن چه کنم

تا سایهٔ مبارکت افتاد بر سرم
دولت غلام من شد و اقبال چاکرم

شد سالها که از سر من بخت رفته بود
از دولت وصال تو باز آمد از درم

بیدار در زمانه ندیدی کسی مرا
در خواب اگر خیال تو گشتی مصوّرم

من عمر در غم تو بپایان برم ولی
باور مکن که نی تو زمانی بسر برم

زان شب که باز در دل تنگم در آمدی
صد شمع در گرفت و دماغ معطرم

درد مرا طبیب نداند دوا که من
بی دوست خسته خاطر و با دوست خوشترم

اگر بجای من غیری گزیند دوست حاکم اوست — حرام باد اگر من جان بجای دوست بگزینم
جهان پیر است بی بنیاد ازین فرهاد کش فریاد — که کرد افسون و نیرنگش ملول از جان شیرینم
جهان فانی و باقی فدای شاهد و ساقی — که سلطانی عالم را طفیل عشق می بینم
رموز عشق و سرمستی من بشنو نه از واعظ — که با جام و قدح هر شب قرین ماه و پروینم

حدیث آرزومندی که در این نامه ثبت افتاد
همانا بی غلط باشد که حافظ داد تلقینم

بیا تا گل برافشانیم و مے در ساغر اندازیم — فلک را سقف بشگافیم و طرحی نو دراندازیم
اگر غم لشکر انگیزد که خون عاشقان ریزد — من و ساقی بهم سازیم و بنیادش براندازیم
چو در دست است رودی خوش بزن مطرب سرودی خوش — که دست افشان غزل خوانیم و پاکوبان سراندازیم
صبا خاک وجود ما بآن عالیجناب اندازد — بود کان شاهد خوبان نظر بر منظر اندازیم
یکی از عشق می لافد گر طامات می بافد — بیا کاین داوری ها را به پیش داور اندازیم
بهشت عدن اگر خواهی بیا با ما بمیخانه — که از پای خمت یکسر بحوض کوثر اندازیم
شراب ارغوانی را گلاب اندر قدح ریزیم — نسیم عطر گردان را بمجمر اندازیم
بیا جانا منور کن ز رویت مجلس ما را — که در پیش غزل خوانیم و در پایت سر اندازیم
سخندانی و خوشخوانی نمی ورزند در شیراز — بیا حافظ که ما خود را بملک دیگر اندازیم

به تیغم گر زند دستش نگیرم ‌ ‌ ‌ وگر تیرم زند منت پذیرم

کمان ابروی مارا گو مزن تیر ‌ ‌ ‌ که پیش دست و بازویت بمیرم

غم گیتی چو از پایم درآورد ‌ ‌ ‌ بجز ساغر نباشد دستگیرم

برآیی ای آفتاب صبح امید ‌ ‌ ‌ که در دست شب هجران اسیرم

چو طفلان تا کی ای واعظ فریبی ‌ ‌ ‌ بسیب بوستان و جوی شیرم

منم آن مرغ غم که هر شام و سحرگاه ‌ ‌ ‌ رسد تا سدره آواز صفیرم

بفریادم رس ای پیر خرابات ‌ ‌ ‌ بیک جرعه جوانم کن که پیرم

بگیسوی تو خوردم دوش سوگند ‌ ‌ ‌ که از پای تو من سر برنگیرم

بسوز این خرقه تقوی چو حافظ
که گر آتش شوم در وی نگیرم

بمژگان سیه کردی هزاران خنه در دینم ‌ ‌ ‌ بیا کز چشم بیمارت هزاران در و بر چینم

الا ای همنشین دل که یارانت رفت از یاد ‌ ‌ ‌ مرا روزی مباد آن دم که بی یاد تو بنشینم

ز تاب آتش دوری شدم غرق عرق چون گل ‌ ‌ ‌ بیا ای باد شبگیری نسیمی زان عرق چینم

شب رحلت هم از بستر روم تا حور العین ‌ ‌ ‌ اگر در وقت جان دادن تو باشی شمع بالینم

صبا ح ایخیز زد بلبل کجائی ساقیا برخیز ‌ ‌ ‌ که غوغا میکند در سر خمار خمر دوشینم

در شرح غزل عرق چون گل تا آتش دوری

۲۴۵ یعنی اگر مشوق

رشک بر آرد تیغ صرف تا بجسد

چه بود بجای کشد دست از

نوازد نبی در دنیوی

سنت پیغمبر از بهر آنکه شمشیر

وصل است تیز در حق

در کشف نصوص معجزات

۲۴۵ تیغم مشوق دست از

۲۴۵ کمان ابروی مشوق آنا

۲۴۵ برآیی مشوق آنا

۲۴۵ منم مشوق این

۲۴۵ چو طفلان تا کی این

۲۴۵ منم آن مرغ غم

۲۴۵ بفریادم رس این

۲۴۵ بگیسوی تو خوردم

۲۴۵ بسوز این خرقه

۲۴۵ بمژگان سیه

۲۴۵ الا ای همنشین

۲۴۵ ز تاب آتش

۲۴۵ شب رحلت

۲۴۵ صباح ایخیز

کمال است یعنی

از تاب آتش دوری

عرق شده ام ای

سنجه زان محبوب

دعا از این عرق

۲۴۵ این کرامت

کجهون وقت صبح

ملاقات کند بیگانه

کعبی العباس

ساقی یا هستی

یزدا گر خمار

چو ذره گرچه حقیرم بمین دولت عشق
که در هوای رخت چون مه سپهر ستم

بیار باده که عمریست تا من از سر مهر
بکنج عافیت از بهر عیش ننشستم

اگر ز مردم هشیاری ای نصیحت گو
سخن بخاک میفکن چرا که من مستم

چگونه سر ز خجالت بر آورم بر دوست
که خدمتی بسزا بر نیامد از دستم

بسوخت حافظ و آن دل بدلنوازی گفت
که مرهمی بفرستم چو خاطرش خستم

بگذار تا بشارع میخانه بگذریم
گز بهر جرعه همه محتاج این دریم

جائیکه تخت و مسند جم میرود بباد
گر غم خوریم خوش نبود به که می خوریم

تا بو که دست در کمر او توان زدن
در خون دل نشسته چو یاقوت احمریم

روزی بخست چون دم رندی زدیم و عشق
شرط آن بود که جز ره این شیوه نسپریم

واعظ مکن نصیحت شوریدگان که ما
با خاک کوی دوست بفردوس ننگریم

زان پیشتر که عمر گرانمایه بگذرد
بگذار تا قیامت روی تو بنگریم

چون صوفیان بحالت و رقصند در سماع
ما نیز هم بشعبده دستی بر آوریم

از جرعه تو خاک زمین قدر لعل یافت
بیچاره ما که پیش تو از خاک کمتریم

حافظ چو ره بکنگره کاخ وصل نیست
با خاک آستانه این در بسر بریم

بعزم توبه سحر گفتم استخاره کنم — بهار توبه شکن میرسد چه چاره کنم
سخن درست بگویم نمی توانم دید — که می خورند حریفان و من نظاره کنم
بدور لاله دماغ مرا علاج کنید — گر از میانه اهل طرب کناره کنم
اگر شبی بزبانم حدیث توبه رود — زبی طهارتی آن را بمی غراره کنم
بتخت گل بنشانم بتی چو سلطانی — زسنبل و سمنش ساز طوق و یاره کنم
مرا که نیست ره و رسم لقمه پرهیزی — همان بس است که میخانه را اجاره کنم
ز روی دوست مرا چون گل مراد نخفت — حوالهٔ سر دشمن بسنگ خاره کنم
گدای میکده ام لیک وقت مستی بین — که ناز بر فلک و حکم بر ستاره کنم
اگر ز لعل لب یار بوسه یابم — جوان شوم ز سر زندگی دوباره کنم
چو غنچه با لب خندان بیاد مجلس شاه — پیاله گیرم و از شوق جامه پاره کنم
نه قاضیم نه مدرس نه محتسب نه فقیه — مرا چه سود که منع شر ابخواره کنم

زبادهٔ خوردن پنهان ملول شد حافظ
ببانگ بربط و نی رازش آشکاره کنم

بغیر از آنکه بشد دین و دانش از دستم — دگر بجز که ز عشقت چه طرف بر بستم
اگرچه خرمن عمرم غم تو داد بباد — بخاک پای عزیزت که عهد نشکستم

---

۱ بعزم توبه سحر گفتم استخاره کنم — بهار توبه شکن میرسد چه چاره کنم
۲ سخن درست بگویم نمی توانم دید — که می خورند حریفان و من نظاره کنم
۳ بدور لاله دماغ مرا علاج کنید — گر از میانه اهل طرب کناره کنم
۴ اگر شبی بزبانم حدیث توبه رود — زبی طهارتی آن را بمی غراره کنم
۵ بتخت گل بنشانم بتی چو سلطانی — زسنبل و سمنش ساز طوق و یاره کنم
۶ مرا که نیست ره و رسم لقمه پرهیزی — همان بس است که میخانه را اجاره کنم
۷ ز روی دوست مرا چون گل مراد نخفت — حوالهٔ سر دشمن بسنگ خاره کنم
۸ گدای میکده ام لیک وقت مستی بین — که ناز بر فلک و حکم بر ستاره کنم
۹ اگر ز لعل لب یار بوسه یابم — جوان شوم ز سر زندگی دوباره کنم
۱۰ چو غنچه با لب خندان بیاد مجلس شاه — پیاله گیرم و از شوق جامه پاره کنم
۱۱ نه قاضیم نه مدرس نه محتسب نه فقیه — مرا چه سود که منع شر ابخواره کنم

۱۲ زبادهٔ خوردن پنهان ملول شد حافظ
ببانگ بربط و نی رازش آشکاره کنم

۱۳ بغیر از آنکه بشد دین و دانش از دستم — دگر بجز که ز عشقت چه طرف بر بستم
۱۴ اگرچه خرمن عمرم غم تو داد بباد — بخاک پای عزیزت که عهد نشکستم

---

۱ بعزم توبه سحر گفتم استخاره کنم — بهار توبه شکن میرسد چه چاره کنم
۲ سخن درست بگویم نمی توانم دید — که می خورند حریفان و من نظاره کنم
۳ بدور لاله دماغ مرا علاج کنید — گر از میانه اهل طرب کناره کنم
۴ اگر شبی بزبانم حدیث توبه رود — زبی طهارتی آن را بمی غراره کنم
۵ بتخت گل بنشانم بتی چو سلطانی — زسنبل و سمنش ساز طوق و یاره کنم
۶ مرا که نیست ره و رسم لقمه پرهیزی — همان بس است که میخانه را اجاره کنم
۷ ز روی دوست مرا چون گل مراد نخفت — حوالهٔ سر دشمن بسنگ خاره کنم
۸ گدای میکده ام لیک وقت مستی بین — که ناز بر فلک و حکم بر ستاره کنم
۹ اگر ز لعل لب یار بوسه یابم — جوان شوم ز سر زندگی دوباره کنم
۱۰ چو غنچه با لب خندان بیاد مجلس شاه — پیاله گیرم و از شوق جامه پاره کنم
۱۱ نه قاضیم نه مدرس نه محتسب نه فقیه — مرا چه سود که منع شر ابخواره کنم

۱۲ زبادهٔ خوردن پنهان ملول شد حافظ
ببانگ بربط و نی رازش آشکاره کنم

۱۳ بغیر از آنکه بشد دین و دانش از دستم — دگر بجز که ز عشقت چه طرف بر بستم
۱۴ اگرچه خرمن عمرم غم تو داد بباد — بخاک پای عزیزت که عهد نشکستم

گر یک شبی بدست من افتد نگار من	مشکل بود که دامنش از کف رها کنیم
گفتم نگشت کامِ دلم حاصل از لبت	گفتا تو صبر کن که مرادت روا کنیم

حافظ وفا نمیکند ایامِ سستِ عهد
این نخجیر روزه عمر بیا تا وفا کنیم

بُشریٰ اِذا السلامۃ حُلّت بذی سلم
لِلّٰہِ حمدٌ معترفٌ غایۃَ النعم

آن خوشخبر کجاست کزین فتح مژده داد
تا جان فشانمش چو زر و سیم در قدم

از بازگشتِ شاه چه خوش طرفه نقش بست
آهنگِ خصمِ او بر پرده عدم

پیمان شکن هر آینه گردد شکسته دل
اِنَّ العهودَ عند ملوکِ النهیٰ ذمم

در نیلِ غم فتاد و سپهرش بطعنه گفت
الآن قد نَدِمتَ و ما ینفعُ الندم

می جست لر سحاب امل رحمتی و لے
جز دیده اش معاینه بیرون نداد نم

ساقی بیا که دور گل و وقت عیش و رنگ
پیش آر جام و هیچ مخور غم ز بیش و کم

ای دل تو جامِ جم بطلب ملکِ جم مخواه
کین بود قولِ بلبلِ بستانسرای جم

چون خونِ خصم همچو صرائے برنخیزی
باد و ستان بعیش و طرب گیر جامِ جم

بشنو ز جام باده که این زال نوعروس
بسیار کشت شوهر چون کیقباد و جم

حافظ بکنج میکده دارد قرارگاه
کالطیرِ فی الحدیقۃ واللیثِ فی الاجم

ز آنجا که فیض جام سعادت فروغ تست — تمام / بیرون شدن نمای ز ظلمات حیرتم
هر چند غرق بحر گناهم ز شرم همت — تا آشنای عشق شدم ز اهل رحمتم
عیبم مکن ببندی و بدنامی افقیه — کاین بود سرنوشت ز دیوان فطرتم
می خور که عاشقی نه بکسب ست و اختیار — این موهبت رسید ز ایوان قسمتم
گر دم زنی ز طره مشکین آن نگار — فکری کن ای صبا ز مکافات غیرتم
در ابروی تو تیر نظر تا بگوش هوش — آورده و کشیده و موقوف فرصتم
من کز وطن سفر نگزیدم بعمر خویش — در عشق دیدن تو هواخواه غربتم
در دشت یا و کوه و در ره و من خسته و ضعیف — ای خضر پی خجسته مدد کن بهمتم
دورم بصورت از در دولتسرای دوست — لیکن بجان و دل ز مقیمان حضرتم

حافظ بپیش چشم تو خواهد سپرد جان — در این خیال ام ار بدهد عمر مهلتم

برخیز تا طریق تکلف رها کنیم — دکان معرفت بدو جو پر بها کنیم
بر دیگر آن نگار قبا پوش بگذرد — ما نیز جامه های صبوی قبا کنیم
هفتاد ز لت از نظر خلق در حجاب — بهتر ز طاعتی که بروی و ریا کنیم
آنگو بغیر سابقه چندین نخ اخت کرد — ممکن بود که عفو کند گر خطا کنیم

پیرِ میخانه سحر جام جهان‌بینم داد
تا به بینی که دران حلقه چه صاحب جاهم

با منِ زاهد نشین خیز و سوی میکده آی
گرچه دانم که هوای تو کشد ناگاهم

بر سرِ شمع قدت شعله صفت میلیزم
خوشم آمد که سحر خسرو خاور میگفت

با همه پادشهی بندهٔ توران شاهم

مست بگذشتی و از خاطرت اندیشه نبود
آه اگر دامنِ حسنِ تو بگیرد آهم

بارها گفته‌ام و بار دگر میگویم
که من دل شده این نه بخود میپویم

در پس آینه طوطی صفتم داشته‌اند
آنچه استاد ازل گفت بگو میگویم

من اگر خارم اگر گل چمن آرائی هست
که ازان دست که می پرورد م میرویم

دوستان عیب من بیدل حیران مکنید
گوهری دارم صاحب نظری میجویم

گرچه با دلق ملمع می گلگون عیب است
نخنم عیب کز و رنگ ریا میشویم

خنده و گریهٔ عشاق زجای دگرست
می سرایم بشب و وقت سحر می مویم

حافظم گفت که خاک در میخانه ببوی
گو مکن عیب که من مشک ختن می بویم

باز آی ساقیا که هوا خواه خدمتم
مشتاق بندگی و دعاگوی دولتم

ملال مصلحتی می نمایم از جانان
که کس بمجد نسازد ز جانِ خود بملال

مرا دلیست پریشان مدبست غم پامال
چنانکه هیچ کسش نیست واقفِ احوال

قتیلِ عشق تو شد حافظِ غریب ولی
بخاک ما گذری کن که خونِ ما حلال

ساقی بیار باده که آمد زمانِ گل
تا بشکنیم توبه و گردد میانِ گل

کوریِ خارخنده ز زنان تا چمن رویم
چون بلبلان نزول کنیم آشیانِ گل

در صحنِ بوستان قدحِ باده نوش کن
کایاتِ خوشدلی برسید از زبانِ گل

گل در چمن رسید مشو ایمن از فراق
یار و شراب خواه و سرِ بوستانِ گل

حافظ وصالِ گل طلبی همچو بلبلان
جان کن فدای خاکِ رهِ باغبانِ گل

آنکه پامال جفا کرده چو خاک رهم
خاک می بوسم و عذرِ کرمش می‌خواهم

من نیم آنم که بجور از تو بنالم حاشا
چاکرِ معتقد و بندهٔ دولتخواهم

ذرهٔ خاکم و در کوی تو ام وقت خوشست
تا تسم ای دوست که بادی ببر ناگاهم

صوفی شمع معهد عالم قدسم لیکن
حالیا دیر مغانست حوالت گاهم

بسته ام در خم گیسوی تو امید دراز
آن مباد اکه کند دست طلب کوتاهم

ز = kūri-e iq. 'in spite of' like kūri-e cashme Sulaīmān p.183

i.e. khāk-ash

بنوش لعل تو ای آب زندگانی من
بر نگ و بوی تو ای نوبهار حسن و جمال

بآن صحیفهٔ عارض که گشت گلشن چشم
بآن حدیقه ببینش که شد مقال خیال

بآن عقیق که ما راست مهر خاتم چشم
بآن گهر که شمارست در بلنع مقال

بطیب خلق تو و نفحهٔ شمامهٔ گل
ببوی زلف تو و نکهت نسیم شمال

بجلوهای تو و شیوهای رفتن چشم
بعشوهای تو و غمزهای چشم غزال

بگرد راه تو یعنی بسایهٔ امید
بخاک پای تو یعنی بر شک آب زلال

بسر و ماه نمایت بآفتاب بلند
بآستان رفیعت بآسمان جلال

که بی رضای تو حافظ گر التفات کند
بعمر باز نماند چه جای مال و منال

شمامهٔ روح و دادی بوصل بوی فراق
بیا که بوی ترا میرم ای نسیم وصال

احاد یا بجمال حبیب قف وانزل
که نیست صبر جمیلم و اشتیاق جمال

شکایت شب هجران فرو گذار ای دل
بشکر آنکه بر افگند پرده روز وصال

چو یار بر سر صلحست و عذر میخواهد
توان گذشت ز جور رقیب در همه حال

بیا که رشتهٔ گل زیر هفت خانهٔ چشم
کشیده ایم بتحریر کارگاه خیال

بجز خیال دهان تو نیست در دل تنگ
که کس مباد چو من در پی خیال محال

حلاج بر سر دار این نکته خوش سرایید — از شافعی مپرسید امثال این مسائل
در دا که بر در خود بارم نداد دلبر — چندانکه از جوانب انگیختم وسائل
در عین گوشه گیری بودم چو چشم مستت — اکنون شدم چو مستان بر تو تمام مائل
از آب دیده صد طوفان نوح دیدم — از لوح سینه هرگز نقشت نگشت زائل

ای دوست دست حافظ تعویذ چشم زخم ست — آیا بود که بینم در گردنت حمائل

هر کس که نداد ذ جهان مهر تو در دل — حقا که بود طاعت او ضائع و باطل
بر داشتن از عشق تو دل فکر محال ست — از جان خود آسان بود از عشق تو مشکل
از عشق تو ناصح چه مرا منع نمیدا — ای دوست مگر هم تو کنی حل مسائل
گشتیم جهان را که به بینیم و ندیدیم — همچون تو کسی نیز در شکل و شمائل
ای زاهد خود بین بدر میکده بگذر — آن دلبر من بین که بود میر قبائل
از وصل تو شستند بیتابان ز طمع دست — چون گشت مرا کام دل از لعل تو حاصل

حافظ تو بر و بندگی پیر مغان کن — پر دامن او دست زن و از همه بگسل

بسحر چشم تو ای بعبت خجسته خصال — بر فرخط تو ای آیت همایون فال

رهروان را عشق بس ما شد دلیل — آب چشم اندر رهش کردم سبیل
موج اشک ما کی آرد در حساب — آنکه کشتی راند در خون قتیل
اختیاری نیست بر نامی ما — ضللنا فی الهوی من یهد السبیل
بی می و مطرب بفردوسم مخوان — راحتی فی الراح لا فی السلسبیل
آتش روی بتان بر خود مزن — ورنه از آتش گذر کن چون خلیل
یا مکن با پیلبانان دوستی — یا بنا کن خانه در خور پیل
یا بنه بر خود که مقصد گم کنی — یا منه پای اندرین ره بی دلیل
یا مکش بر چهره نیل عاشقی — یا فرو بر جامهٔ تقوی بنیل
شاه عالم را بقا و عز و مال — تا دود هر چیزی که خواهد زین قبیل

حافظ ار نسپرد بحکم عشق نگار — هیچ مور افتاده زیر پای پیل

هر نکته که گفتم در وصف آن شمائل — هر کس شنید گفتا لله در قائل
دل داده بیاری عاشق کشی نگاری — مرضیة السجایا محمودة الخصائل
تحصیل عشق و رندی آسان نمود اول — جانم بسوخت آخر در کسب این فضائل
گفتم که کی بخشی بر جان ناتوانم — گفت آن زمان که نبود جان در میانه حائل

رهروان را عشق بس ما شد دلیل — آب چشم اندر رهش کردم سبیل
موج اشک ما کی آرد در حساب — آنکه کشتی راند در خون قتیل
اختیاری نیست بر نامی ما — ضللنا فی الهوی من یهد السبیل
بی می و مطرب بفردوسم مخوان — راحتی فی الراح لا فی السلسبیل
آتش روی بتان بر خود مزن — ورنه از آتش گذر کن چون خلیل
یا مکن با پیلبانان دوستی — یا بنا کن خانه در خور پیل
یا بنه بر خود که مقصد گم کنی — یا منه پای اندرین ره بی دلیل
یا مکش بر چهره نیل عاشقی — یا فرو بر جامهٔ تقوی بنیل
شاه عالم را بقا و عز و مال — تا دود هر چیزی که خواهد زین قبیل

حافظ ار نسپرد بحکم عشق نگار — هیچ مور افتاده زیر پای پیل

هر نکته که گفتم در وصف آن شمائل — هر کس شنید گفتا لله در قائل
دل داده بیاری عاشق کشی نگاری — مرضیة السجایا محمودة الخصائل
تحصیل عشق و رندی آسان نمود اول — جانم بسوخت آخر در کسب این فضائل
گفتم که کی بخشی بر جان ناتوانم — گفت آن زمان که نبود جان در میانه حائل

قصهٔ العشق لا انفصام لها — وصمت منها لسان الحال

ترک ماسوی کس نمی نگرد — آه ازین کبریا و جاه و جلال

یا بر بدر الحمی حماک الله — مرحبا مرحبا تعال تعال

حافظا عشق و صابری تا چند
نالهٔ عاشقان خوش ست بنال

دارای جهان نصرت دین خسرو کامل — یحیی بن مظفر ملک عالم و عادل

ای آنکه در اسلام پناه تو کشوده — بر روی جهان روزنهٔ جان و تن و دل

تعظیم تو بر جان و خرد واجب و لازم — انعام تو بر کون و مکان فائض و شامل

روز ازل از کلک تو یک قطره سیاهی — بر روی مه افتاد که شد حل مسائل

خورشید چو آن خال سیه دید بدل گفت — ای کاش که من بودمی آن بندهٔ مقبل

شاها فلک از بزم تو در رقص و سماع است — دست طرب از دامن این سلسله مگسل

می نوش و جهان بخش که از خم کمندت — شد گردن بدخواه گرفتار سلاسل

چون دور فلک بر سر منهج عدل ست — خوش باش که ظالم نبرد راه بمنزل

حافظ قلم شاه جهان مقسم رزق ست
از بهر معیشت مکن اندیشهٔ باطل

صلاح من همه جام میست و من زین بخت
نیم ز شاهد و ساقی بهیچ باب خجل

ز خون که رفت مرا دوش در سراچهٔ چشم
شدیم در نظر رهروان خواب خجل

تو خوبروی تری ز آفتاب شکر خدا
که نیستم ز تو در روی آفتاب خجل

روات نرگس مست تو فکند سر در پیش
که شد ز شیوهٔ آن چشم پر عتاب خجل

بود که یار نپرسد گنه ز خلق کریم
که از سوال ملولیم و از جواب خجل

بزیر لب چه رود جام زهر خنده زند
اگر نه از لب لعل تو شد شراب خجل

رخ از جناب تو عمریست تافته ام
نیم بیاری توفیق ازین جناب خجل

از آن نهفته رخ خویش در نقاب صفا
که شد ز نظم خوشش لولوی خوشاب خجل

حجاب ظلمت ازان بست آب خضر که گشت
ز نظم حافظ و این طبع همچو آب خجل

خوش خبر باش ای نسیم شمال
که بما میرسد ز جانان وصال

مالسلمی و من بذی سلم
این چه حیرانی و کیف الحال

عرصهٔ بزمگاه خالی ماند
از حریفان ورطل مالا مال

عفت الدار بعدنا فاسئلوا حالها عن الاطلال

سایه افگند حالیا شب هجر
تا چه بازند شبروان خیال

حافظ چو تو پا در حرم عشق نهادی
در دامن او دست زن و از همه بگسل

ای رخت چون خلد و لعلت سلسبیل — سلسبیلت کرده جان و دل سبیل
سبز پوشان خطت بر گرد لب — همچو حورانند گرد سلسبیل
ناوک چشم تو در هر گوشهٔ — همچو من افتاده دارد صد قتیل
یار ب این آتش که در جان من ست — سرد کن بر انسان که کردی بر خلیل
من نمی یابم مجال ای دوستان — گرچه او دارد جمالی بس جمیل
پای مالنگ ست و منزل بس دراز — دست ما کوتاه و خرما بر نخیل
حسن این نظم از بیان مستغنیست — هر فروغ خور کسی جوید دلیل
آفرین بر کلک نقاشی که داد — بکر معنی را چنین حسن جمیل
معجزست این شعر یا سحر حلال — هاتف آورد این سخن یا جبرئیل
کس نداند گفت شعر دری این نمط — کس نیارد سفت دری این قبیل

حافظ ار سر پنجهٔ عشق نگار
همچو مور افتاده زیر پای پیل

بعهد گل شدم از توبه شراب خجل — که کس مباد ز کرد ناصواب خجل

اگر بکوی تو باشد مرا مجال وصول
رسد ز دولت وصل تو کار من بحصول

قرار برده ز من آن دو سنبل مشکین
خراب کرده مرا آن دو نرگس مکحول

دل از جواهر مهر تو صیقلی دارد
بود ز زنگ حوادث هزار آینه مصقول

من شکسته بدحال زندگی یابم
دران زمان که بتیغ غمت شوم مقتول

چه جرم کرده ام ای جان و دل بحضرت تو
که طاعت من بیدل نمیشود مقبول

چو بر درت نه من بینوای بی زر و زورم
بهیچ باب ندارم ره خروج و دخول

کجا روم چکنم حال دل کرا گویم
که گشته ام ز غم و جور روزگار ملول

خراب تر ز دل من غم تو جای نیافت
که ساخت در دل تنگم قرارگاه نزول

بدرد عشق بساز و خموش شو حافظ
رموز عشق مکن فاش پیش اهل عقول

ای برده دلم را تو بدین شکل شمائل
پروای کست نیست جهانی بتو مائل

گه آه گشتم از دل و گه تیر تو از جان
پیش تو چه گویم که چها میکشم از دل

وصف لب لعل تو چگویم بر رقیبان
نیکو نبود معنی نازک بر جاهل

هر روز چو سنت ز دگر روز فزون است
مه را نتوان کرد بروی تو مقابل

دل بردی و جان میدهمت غم فرچه فرستی
چون نیک حریفیم چه حاجت به توسّل

حافظ

آدم ز حسنِ روی تو گر بهره داشتی
از دیدنش بسجده نپرداختی ملک

صوتِ نگارانِ چین اگر آن چهره بنگرند
نقشِ نگارخانهٔ چین را کنند حک

از طرفِ بام روی چو ماهِ تو ننگرشی
مانندِ آفتاب همی تابد از فلک

در دوستیِ حافظ اگر نیست یقین
زر خالص است و باک نمیدارد از محک

هزار دشمنم ار میکنند قصد هلاک
گر تو دوستی از دشمنان ندارم باک

مرا امید وصالِ تو زنده میدارد
وگرنه هر دمم از هجر بست بیم هلاک

نفسِ نفس اگر از باد نشنوم بویت
زمان زمان کنم از غم چو گل گریبان چاک

رود بخواب و چشم از خیالِ تو هیهات
بود صبور دل اندر فراقِ تو حاشاک

بضربِ سیفک قتلی حیاتنا ابداً
فانّ وحی قد طاب ایکون فداک

اگر تو زخم زنی به که دیگری مرهم
وگر تو زهر دهی به که دیگری تریاک

ترا چنانکه توئی هر نظر کجا بیند
بقدر بینش خود هر کسی کند ادراک

عنان نپیچم اگر میزنی بشمشیرم
سپر کنم سر و دستت نمیدارم از فتراک

بچشمِ خلق عزیز آنگهی شوی حافظ
که بر درش ننهی روی مسکنت بر خاک

چه دوزخی چه بهشتی چه آدمی چه ملک
بمذهب همه کفر طریقت ست امساک

فریب دختر رز طرفه میزند ره عشق
مبادتا بقیامت خراب طارم تاک

براه میکده حافظ خوش انچنان میرفتی
دعای اهل دلت باد مونس دل پاک

ای دل ریش مرا بالب تو حق نمک
حق نگهدار که من میروم الله معک

تو ئی آن گوهر یکدانه که در عالم قدس
ذکر خیر تو بود حاصل تسبیح ملک

در خلوص منت ار هست شکی تجربه کن
کس عیار زر خالص نشناسد چو محک

گفته بودی که شوم مست و دو بوست بدهم
وعده از حد بشد و ما نه دو دیدیم و نه یک

بگشا پسته خندان و شکر ریزی کن
خلق را از دهن خویش مینداز بشک

چرخ برهم زنم ار جز بمرادم گردد
من نه آنم که زبونی کشم از چرخ فلک

چون بر حافظ خویش نگذاری بری
ای رقیب از بر او یکدو قدم پیشتر ک

ای پیک پی خجسته چه نامی فدیلکت
هرگز سیاه چرده ندیدم باین نمک

خوبان سزد که بر درت آیند جمگی
وانگاه خاک پای تو بوسند یک بیک

هم ظاهر از دو چشم تو در دیده مردمی
هم روشن از دو لعل تو در دیده مردمک

جهان و کار جهان جمله هیچ در هیچ ست — هزار بار من این نکته کرده ام تحقیق
دریغ و درد که تا این زمان ندانستم — که کیمیای سعادت رفیق بود رفیق
بمامنی رود و فرصت شمر غنیمت وقت — که در کمینگه عمرند قاطعان طریق
کجاست اهل دلی تا کند دلالت خیر — که ما بدوست نبردیم ره بهیچ طریق
فدای غمزهٔ ساقی هزار جان آن دم — که ترکند لب لعل از شراب همچو عقیق
حلاوتی که ترا در چه زنخدان ست — بخنده او نرسد صد هزار فکر عمیق
اگرچه موی میانت بچون منی نرسد — خوش ست خاطرم از فکر این خیال دقیق
از این بسر نگ عقیق ست اشک من نه دقت — که مهر خاتم چشم من ست همچو عقیق
بیا که توبه بر لعل نگار و خندهٔ جام — تصوریست که عقلش نمیکند تصدیق

بخنده گفت که حافظ غلام طبع تو ام — ببین که تا بچه قدرم همیکند تحقیق

اگر شراب خوری جرعهٔ فشان بر خاک — ازان گناه که نفعی رسد بغیر چه باک
بزن براوج فلک حالیا سرادق عشق — که خود برد اجلت ناگهان بتیر مغاک
مخور دریغ و بخوری بشاهد و دف و چنگ — که بید دریغ زند روزگار تیغ هلاک
بخاک پای توای سرو ناز پرور من — که روز واقعه پا وا مگیر از سر خاک

کنون چه چاره که در بحر غم بگردابی
فتاده کشتی صبرم زبادبان فراق

چگونه دعوی وصلت کنم بجان که مدام
تنم وکیل قضا و دلم ضمان فراق

فراق و هجر که آورد در جهان یارب
که روی هجر سیه باد و خانمان فراق

بپای شوق گر این ره بسر شدی حافظ
بدست هجر ندادی کسی عنان فراق

مباد کس چو من خسته مبتلای فراق
که عمر من همه بگذشت در بلای فراق

غریب و عاشق و بیدل فقیر و سرگردان
کشیده محنت ایام و دردهای فراق

اگر بدست من افتد فراق را بکشم
به آب دیده دهم باز خونبهای فراق

کجا روم چه کنم حال دل کرا گویم
که داد من بستاند دهد جزای فراق

ز درد هجر و فراقم دمی خلاص نیست
خدای را بستان داد و ده سزای فراق

فراق را بفراق تو مبتلا سازم
چنانکه خون بچکانم ز دیده های فراق

من از کجا و فراق از کجا و عشم کجا
مگر که زاد مرا مادر از برای فراق

بداغ عشق تو حافظ چو بلبل سحری
زند بروز و شبان خونفشان نوای فراق

مقام امن و می بیغش و رفیق شفیق
گرت مدام میسر شود زهی توفیق

از غم ابرو توام هیچ گشایشی نشد
وه که درین خیال کج عمر عزیز شد تلف

من بخیال زاهدی گوشه نشین و مطرفه آنکه
مغبچه زهر طرف میزندم بچنگ و دف

ابرو دوست کی شود دست کش خیال من
کس نزند ز دست زین کمان تیر مراد بر هدف

بیخبرند زاهدان نقش بخوان و لا تقل
مست ریاست محتسب باده بنوش و لا تخف

صوفی شهر بین که چون لقمه شبهه میخورد
بال و دمش دراز باد این حیوان خوش علف

من بکدام دل خوشی می خرم و طرب کنم
کز پس و پیش خاطرم لشکر غم کشیده صف

حافظ اگر قدم زنی در ره خاندان عشق
بدرقه رهت شود همت شحنه نجف

زبان خامه ندارد سر بیان فراق
وگرنه شرح دهم با تو داستان فراق

رفیق خیل خیالیم و همرکاب نشیب
قرین محنت و اندوه و همعنان فراق

دریغ مدت عمرم که برامید وصال
بسر رسید و نیامد بسر زمان فراق

شبی که بر سر گردون بفخر میسودم
ز روی عجز نهادم بر آستان فراق

چگونه باز کنم بال در هوای وصال
که ریخت مرغ دلم پر در آشیان فراق

بسی نماند که کشتی عمر غرقه شود
ز موج شوق تو در بحر بیکران فراق

فلک چو دید سرم را اسیر چنبر عشق
به بست گردن صبرم بریسمان فراق

سرفرازم کن شبی از وصل خود ای ماهرو
تا منور گردد از دیدارت ایوانم چو شمع

همچو صبحم یک نفس باقیست بی دیدار تو
چهره بنما دلبرا تا جان بیفشانم چو شمع

آتش مهرت ای حافظ عجب در سر گرفت
آتش دل کی بآب دیده بنشانم چو شمع

سحر چو بلبل بیدل دمی شدم در باغ
که تا چو بلبل بیدل کنم علاج دماغ

بچهرهٔ گل سوری نگاه میکردم
که بود در شب تاری بروشنی چو چراغ

چنان بحسن و جوانی خویشتن مغرور
که داشت از دل بلبل هزار گونه فراغ

کشاده نرگس رعنا بحسرت آب از چشم
نهاده لالهٔ حمرا بجان و دل صد داغ

زبان کشیده چو تیغی ببسرزنش سوسن
دهان گشاده شقایق چو مردمان بتاغ

یکی چو باده پرستان صراحی اندر دست
یکی چو ساقی مستان بکف گرفته ایاغ

نشاط عیش جوانی چو گل غنیمت دان
که حافظا نبود بر رسول غیر بلاغ

طالع اگر مدد کند دامنش آورم بکف
گر بکشم زهی طرب ور بکشد زهی شرف

طرف کرم ز کس نبست این دل امیدمن
گرچه صبا همی برد قصهٔ من بهر طرف

چند بناز پرورم مهربتان سنگدل
یادپدر نمیکنند این پسران ناخلف

چنگ در غلغله آید که کجا شد منکر — جام در قهقهه آید که کجا شد مناع
وضع دوران بنگر ساغر عشرت گیر — که بهر حال همین ست بهلین اوضاع
طرهٔ شاهد دنیا همه مکر ست و فریب — عارفان بر سر این نکته نجویند نزاع
عمر خسرو طلب از نفع جهان می طلبی — که وجود ست عطا بخش کریم نفاع
مظهر لطف ازل روشنی چشم امل — جامع علم و عمل جان جهان شاه شجاع

حافظ ار باده خوری با صنم گلرخ خور
که ازین به نبود در دو جهان هیچ متاع

در وفای عشق تو مشهورم و خونابم چو شمع — شب نشین کوی سربازان و رندانم چو شمع
کوهِ صبرم نرم شد چون موم از دست غمت — تا در آب و آتش عشقت گدازانم چو شمع
بی جمال عالم آرای تو روز من شب ست — با کمال عشق تو در عین نقصانم چو شمع
رشتهٔ صبرم بمقراض غمت ببریده شد — همچنان در آتش هجر تو سوزانم چو شمع
گر کمیت اشک گلگونم نبودی تند رو — کی شدی پیدا نگفتی راز پنهانم چو شمع
روز و شب خوابم نمی آید بچشم غم پرست — بسکه در بیماری هجر تو گریانم چو شمع
در میان آب و آتش همچنان سرگرم تست — این دل زار و نزار و اشکبارانم چو شمع
در شب هجران مرا پروانهٔ وصلی فرست — ورنه از آهی جهانی را بسوزانم چو شمع

بعاشقان نظری کن بشکر این نعمت
که من غلام مطیعم تو پادشاه مطاع

برو ادیب نصیحت مگو که دیگر تو
نه بینیم پس ازین هیچگه بکنج بقاع

ز زهد حافظ و طامات او ملول شدم
بساز رود و غزل گوی بر رود و سماع

بفر دولت گیتی فروز شاه شجاع
که هست در نظر من جهان حقیر متاع

صراحیی و حریفی خوشم ز دنیا بس
که غیر ازین همه اسباب تفرقه است و صداع

ز مسجدم بخرابات میفرستد عشق
بسر همیروم ای جان نمیکنیم نزاع

بس ست در رو شبانه می شعانه بیا
حریف باده رسیدی رفیق توبه وداع

هنر نمی خرد ایام و غیر از نیم نیست
کجا روم بتجارت باین کساد متاع

بیار می که چو خورشید مشعل افروزد
رسد بکلبه درویش نیز فیض شعاع

جبین و چهره حافظ خدا جدا نخناد
ز خاک بارگه کبریای شاه شجاع

بامداد ان که ز خلوتگه کاخ ابداع
برکشد آینه از جیب افق چرخ زنان

در زوایای طربخانه جمشید فلک
ارغوان سازکند زهره بآهنگ سماع

شاه خاور فکند همه اطراف شعاع
بنماید رخ گیتی بهزاران انواع

گر بغلامی خودم شاه قبول میکند | تا ببارگی دهم بنده به بندگیش خط

آب حیات حافظا گشته خجل ز نظم تو
کس بهوای عشق او شعر نگفته زین نمط

زچشم مدرخ خوب تو اخد احافظ
اگرچه خون دلت خورد لعل او بستان
بزلف و خال تبان دل مبند دیگربار
بیا که توبت صلح ست دوستی و صفا
تو از کجا و امید وصال او زکجا
چه ذوق یافت دل من وصل آن محبوب

که گرد جمله نکوئی بجانب ما حافظ
بکام دل زلبش بوسه خونبها حافظ
اگر بجستی ازین بند و این بلا حافظ
که با تو نیست مرا جنگ و ما جرا حافظ
بدامنش نرسد دست هر گدا حافظ
مراست تحفه جان بخش عمر زا حافظ

بیا بخوان غزل خوب و طرفه و پرسوز
که شعر تست فرح بخش و جانفزا حافظ

قسم بحشمت جاه و جلال شاه شجاع
بفیض جرعه جام تو تشنه ایم ولی
خدای را بمیم شست و شوی خرقه کنید
ببین که رقص کنان میرود بنالهٔ چنگ

که نیست با کسم از بحر مال و جاه نزاع
نمی کنیم دلیر کز نمیدهیم صداع
که من نمی شنوم بوی خیر ازین اوضاع
کسی که اذن نمیدادی استماع سماع

بشستم رفته تن یاسمین ازان اندام — بخون نشسته گل ارغوان ازان عارض
ز مهر روی تو خورشید گشته غرق عرق — نزار مانده مه آسمان ازان عارض

ز نظم دلکش حافظ چکید آب حیات
چنانکه خوی شد جانان چکان ازان عارض

حسن و جمال تو جهان جمله گرفت طول و عرض — شمس فلک خجل شده از رخ خوب ماه ارض
از رخ تست مقتبس خور ز چهارم آسمان — هم خور زمین هفتمین مانده بزیر بار قرض
دیدن حسن روی تو بر همه خلق واجب است — سجده درگه تو شد بر همه شاه ارض فرض
گر لب روح پرورت گلشکری نبخشدم — کی تن دردمند من سته شنود ازین مرض

بوسه بخاک پای او دست کجا دهد ترا
قصه شوق حافظا خود برساند بعرض

گرد عذار یار من تا بنوشت حسن خط — ماه رخ حسن روی او راست فتاده در غلط
از هوس لبش که آن ز آب حیات خوشتر است — گشت روان ز دیده ام چشمه آب همچو شط
خال سیاه را بران عارض سیمگون مبین — راست ز مشک مانده آن بر رخ ماه یک نقط
موی کشاده کرده خوی تا بچمن در آمدی — شد رخ گل چو زعفران مشک گلاب شد سقط
گر بهوات میدهم گرد وصال جان و دل — گاه بآب میکشم آتش عشق همچو بط

حافظ اول مصحف رخ دوست
خواند الحمد و سورهٔ اخلاص

نیست کس را زکمند سر زلف تو خلاص — میکشی عاشق مسکین نترسی قصاص

عاشق سوخته دل تا به بیابان فنا — نرود در حرم دل نشود خاص الخاص

جان نهادم بسیاشمع صفت از سر شوق — کردم ایثار تن خویش ز روی اخلاص

آتشی در دل دیوانهٔ ما در زده‌ای — که چو دودیم همیشه بهوایت رقاص

کیمیای غم عشق تو تن خاکی را — زر خالص کند ار چند بود همچو رصاص

بهوا داری آن شمع چو پروانه وجود — تا نسوزی نشوی از خطر عشق خلاص

ناوک غمزهٔ او دست ببرد از رستم — حاجب ابرو او برد گرو از قواص

قیمت درگرانمایه چه دانند عوام — حافظا گوهر یکدانه مده جز بجواص

بیا که می شنوم بوی جان از ان عارض — که یافتم دل خود را نشان از ان عارض

بگل نماندهٔ قد سرو ناز از ان قامت — خجل شده است گل گلستان از ان عارض

معانیی که ز حوران بشرح میگویند — ز حسن و لطف بپرس این بیان از ان عارض

گرفته ناقهٔ چین بوی مشک از ان گیسو — گلاب یافته بوی خیان از ان عارض

گوش با من گفت پنهان راز دانی تیز هوش
گر شما پنهان نشاید داشت از می فروش

گفت آسان گیر بر خود کارها کز دستی طبع
سخت می‌گیرد جهان بر مردمان سخت کوش

وانگهم در داد جامی کز فروغش بر فلک
زهره در رقص آمد و بربط‌زنان می‌گفت نوش

تا نگردی آشنا زین پرده کس بویی نشنوی
گوش نامحرم نباشد جای پیغام سروش

در حریم عشق نتوان دم ز خودکامی زدن
زانکه آنجا جمله اعضا چشم باید بود و گوش

در بساط نکته‌دانان خودفروشی شرط نیست
یا سخن دانسته گو یا مرد بحری یا خموش

بادل غمگین لب خندان بیاور همچو جام
تا نگیرد رخت می‌سودای چون تو اندخروش

گوش کن پندای پسر از بهر دنیا غم مخور
گفتمت چون در حدیثی گر توانی دار گوش

ساقیا می ده که در دهای حافظ عفو کرد
خسروا صاحبقران جرم بخش عیب پوش

از رقیبت دلم نیافت خلاص
زانکه القاص لا یحب القاص

محتسب خم شکست دمن سراو
سن بالسن والجروح قصاص

مطرب ما رهی بزد که بچرخ
مشتری همچو زهره شد رقاص

گوهر از بحر کی برون آرد
ترک سر تا نمی کند غواص

نقدی از عشق جوی نه از عقل
تا که خالص شوی چو زر خلاص

باد صبا نافه‌گشائی کن ازان زلف سیاه — جای دلهائی عزیزست بهم برمزنش

چون دلم حق وفا با خط و خالش دارد — محترم دار دران طرهٔ عنبرشکنش

گرچه از کوی وفا گشت بصد حیله دور — دور باد آفت دور فلک از جان و تنش

در مقامیکه بیاد لب او می نوشند — سفله آن مست کجا باشد خبر از خویشتنش

عرض و مال از در میخانه نشاید اندوخت — هر که این آب خورد رخت بدریا فگنش

هر که ترسد ز ملال اندهٔ عشقش نه حلال — سر ما و قدمش مالب و دندانشکنش

شعر حافظ همه بیت الغزل معرفت است — آفرین بر نفس دلکش و لطف سخنش

ای همه شکل تو مطبوع و همه جای تو خوش — دلم از عشوهٔ شیرین شکرخای تو خوش

همچو گلبرگ تری هست وجود تو لطیف — همچو سرو چمنی هست سراپای تو خوش

هم گلستان خیالم ز تو پر نقش و نگار — هم مشام دلم از زلف سمنسای تو خوش

شیوهٔ ناز تو شیرین خط و خال تو ملیح — چشم و ابروی تو زیبا قد بالای تو خوش

پیش چشم تو بمیرم که بدان بیماری — میکند درد مرا از رخ زیبای تو خوش

در سر عشق که از سیل فنائیت گذار — میکنم خاطر خود را بتمنای تو خوش

در بیابان فنا گرچه ز هر سو خطرست — میرود حافظ بیدل بتولای تو خوش

کم از جولانی آخر در رہ ما
چو حافظ خاک کرد آب و گل خویش

هاتفی از گوشهٔ میخانه دوش
گفت بخشند گنه می بنوش

عفو الٰہی بکند کار خویش
مژدهٔ رحمت برساند سروش

این خرد خام بمیخانه بر
تا می لعل آورش خون بجوش

عفو خدا بیشتر از جرم ماست
نکتهٔ سربسته چه گویی بخموش

گرچه وصالش نه بکوشش دهند
هر قدری دل که توانی بجوش

گوش من و حلقهٔ گیسوی یار
روی من و خاک در می فروش

داور دین شاه شجاع آنکه کرد
روح قدس حلقهٔ امرش بگوش

ای ملک العرش مرادش بده
وز خطر چشم بدش دار گوش

رندی حافظ نه گناهیست صعب
با کرم پادشه عیب پوش

یارب آن نوگل خندان که سپردی بمنش
می سپارم بتو از چشم حسود چمنش

هر گره از دل تنگم بصبا باز گشود
هست اهل کرم این درگه و آن دامنش

گر بسر منزل سلمی رسی ای باد صبا
چشم دارم که سلامی برسانی ز منش

مجمع خوبی و لطف ست عذار چو مهش
لیکنش مهر و وفا نیست خدایا مپسش

دلبرم شاهد و طفل ست بیازی روزی
بخشد زارم و در شرع نباشد گنهش

چارده ساله بتی چابک و شیرین دارم
که بجان حلقه بگوش ست مه چارده مهش

من همان به که ازو نیک نگهدارم دل
که بدو نیک ندیده ست و ندارد نگهش

بوسه‌ی شیر از لب همچون شکرش می آید
گرچه خون میچکد از شیوه‌ی چشم سیهش

در پی آن گل نورسته دل ما یارب
خود کجا شد که ندیدیم درین چند گهش

یار دلدار من ار قلب بدینسان شکند
ببر زود و به سرداری خود پاد شهش

جان بشکرانه کنم صرف گر آن دانه دُر
صدف دیده‌ی حافظ شود آرام گهش

مرا کاریست مشکل با دل خویش
که گفتن می نیارم مشکل خویش

خیالت داند و جان من از غم
که هر شب چه کارم با دل خویش

ز وا پس ماندگان بادی کن آخر
چه رائی تند یارا محمل خویش

بسی گشتم چو مجنون کوه و صحرا
مگر یابم سراغ از منزل خویش

مرا در اول منزل ره افتاد
کم آمد کشتیم در ساحل خویش

چه فرصتها که گم کردم درین راه
ز بخت خوابناک غافل خویش

الا ای دولت طالع که قدر وقت میدانی — گوارا باد ت این عشرت که داری روزگار خوش
عروس طبع را زیور فکر کبری بندم — بود گر نقش ایامم بدست افتد نگار خوش
شب صحبت غنیمت دان و داد خوشدلی بستان — که مهتاب دل افروزست و طی فالله زار خوش
چه می در کاسه چشم ست ساقی را بنام ایزد — که مستی میکند با عقل و می آرد خمار خوش
هر آنکس را که بر خاطر ز عشق دلبری یار ست — بیندی گو بر آتش نه که داری کار و بار خوش

بغفلت عمر شد حافظ بیا با ما بمیخانه
که شنگولان سرمست بیا موزند کار خوش

ما آزموده ایم درین شهر بخت خویش — باید برون کشید ازین ورطه رخت خویش
از بسکه دست می گزم و آه می کشم — آتش زدم چو گل بتن بخت شوم خویش
دوشم ز بلبلی چو خوش آمد که می سرود — گل گوش بر سخن کرده ز شاخ درخت خویش
کای دل صبور باش که آن بار بندخوی — بسیار تند خوی نشیند ز بخت خویش
گر موج خیز حادثه سر بر فلک زند — عارف بآب تر نکند رخت بخت خویش
خواهی که بخت و دست جهان بر تو نگذرد — بگذر ز عهد سست و سخنهای سخت خویش

ای حافظ ار مراد میسر شدی مدام
جمشید نیز دور نماندی ز تخت خویش

شکرانه که روی ترا چشم بدیدیم | ما را بعفو و لطف خداوندگار بخش

ساقی چو شاد نوش کند بادهٔ صبوح
گو جام زر بحافظ شب زنده دار بخش

فکر بلبل همه آنست که گل شد یارش | گل در اندیشه که چون عشوه کند در کارش
دلربائی همه آن نیست که عاشق بکشند | خواجه آنست که باشد غم خدمتگارش
جای آنست که خون موج زند در دل لعل | زین تغابن که خزف می شکند بازارش
بلبل از فیض گل آموخت سخن ورنه نبود | این همه قول و غزل تعبیه در منقارش
آن سفر کرده که صد قافله دل همره اوست | هر کجا هست خدایا بسلامت دارش
اگر از وسوسهٔ نفس و هوا دور شدی | بیشکی ره ببری در حرم دیدارش
ای که از کوچهٔ معشوقهٔ ما میگذری | باخبر باش که سر می شکند دیوارش
صحبت عافیت گرچه خوش افتادی دل | جانب عشق عزیزست فرو مگذارش
صوفی ار سرخوش از نیست که کج کرد کلاه | بدو جام دگر آشفته شود دستارش

دل حافظ که بدیدار تو خوگر شده است
نماز پرورد وصال ست مجو آزارش

کنار آب و پای بید و طبع شعر و یار خوش | معاشر لب شیرین و ساقی گلعذار خوش

شراب تلخ میخواهم که مرد افگن بود زورش
که تا یکدم بیاسایم ز دنیا و شر و شورش

بیاور می که نتوان شد ز مکر آسمان ایمن
به لعب هر چنگی و بهرام سلحشورش

کمند صید بهرامی بیفگن جام جم بردار
که من همپویم این صحرا نه بهرام ست و نه گورش

نظر کردن بر درویشان منافی بزرگی نیست
سلیمان با چنان حشمت نظرها بود با مورش

بیا تا آب می صافیت ازد هر بنمایم
بشرط آنکه ننمائی بکج طبعان دل کورش

شراب لعل مینوشم من از جام مرصع گون
که زاهد فعلی و قسمت میازارم ازین کورش

سماط عهد دون پر مردار و شهد آسایش
مذاق حرص و آز آلای دل بشکوای تلخ و از شورش

کمان ابروی جانان نمی پیچد سر از حافظ
ولیکن خنده می آید برین بازوی پر زورش

صوفی گلی بچین و مرقع بخار بخش
وین زهد خشک را بمی خوشگوار بخش

طامات و زرق در ره آهنگ چنگ نه
تسبیح و طیلسان بمی و میگسار بخش

زهد گران که ساقی و شاهد نمی خرند
در حلقه چمن بنسیم بهار بخش

راهم شراب لعل زدای میر عاشقان
خون مرا بچاه زنخدان یار بخش

یارب بوقت گل گنه بندگان عفو کن
وین ماجرا بسوز و لب جویبار بخش

ای آنکه ره بمشرب مقصود برده
زین بحر قطره بمن خاکسار بخش

نه عمر خضر بماند نه ملک اسکندر — نزاع بر سر دنیای دون مکن درویش
بنازم آن مژهٔ شوخ عافیت کش را — که موج میزندش آب نوش بر سر نیش
ز دست تین طبیبان هزار خون بچکد — گرم تجربه دستی نهند بر دل ریش
تو بندهٔ گله از پادشه مکن ای دل — که شرط عشق نباشد شکایت از کم و بیش

بدان کمر نرسد دست هر گدا حافظ
خزینه بکف آور ز گنج قارون بیش

سحر ز هاتف غیبم رسید مژده بگوش — که دور شاه شجاع ست می دلیر بنوش
شد آنکه اهل نظر بر کنار ره میرفتند — هزار گونه سخن بر دهان و لب خاموش
بیا نگ چنگ بگوئیم آن حکایتها — که از نهفتن او دیگ سینه میزد جوش
شراب خانگی ترس محتسب خوردن — بروی یار بنوشیم و بانگ نوشانوش
ز کوی میکده دوشش بدوش می برند — امام شهر که سجاده میکشید بدوش
دلا دلالت خیرت کنم براه نجات — مکن بفسق مباهات و زهد هم مفروش
محل نور تجلیست رای انور شاه — چو قرب او طلبی در صفای نیت کوش
بجز ثنای جلالش مساز ورد ضمیر — که هست گوش دلش محرم پیام سروش
رموز مصلحت ملک خسروان دانند — گدای گوشه نشینی تو حافظا مخروش

Khud = yoke
"Ange nasha nast" = like "ange navaran"
Jiaq ki'a'in i shipping rut o' ishaatt
ammi i yamin ? like were rahi

در عهد پادشاهِ خطابخشِ جرم پوش — حافظ قرابه کش شد و مفتی پیاله نوش
صوفی ز کنج صومعه در پای خم نشست — تا دید محتسب که سبویی کشد بدوش
احوالِ شیخ و قاضی و شرب الیهودشان — کردم سوال صبحدم از پیرِ می فروش
گفتا نه گفتنیست سخن گر چه محرمی — درکش زبان و پرده نگهدار و می بنوش
ساقی بهار میرسد و جام می نماند — فکری بکن که خونِ دل آمد ز غم بجوش
عشق ست و مفلسی و جوانی و نوبهار — عذرم بپذیر و جرمِ بذیلِ کرم بپوش
ای پادشاهِ صورت و معنی که مثلِ تو — نادیده هیچ دیده و نشنیده هیچ گوش
چندان بمان که خرقه ازرق کند قبول — بخت جوانت از فلکِ پیر زنده پوش
تا چند همچو شمع زبان آوری کنی — پروانه مراد رسیدای محب خموش

دی شب ندا ز غیب بگوشِ دلم رسید
حافظ تو غصه کم خور و بنشین و می بنوش

دلم رمیده شد و غافلم من درویش — که آن شکاری سرگشته راجه آمد پیش
چو بید بر سرِ ایمانِ خویش میلرزم — که دل بدست کمان ابروی کافر کیش
خیالِ حوصلهٔ بحر می پزم ههیات — چهاست بر سرِ این قطرهٔ محال اندیش
بگوئی میکده گریان و سرفگنده روم — چرا که شرم همی آیدم ز حاصلِ خویش

اگر نشانِ تو جویم کدام صبر و قرار
وگر حدیثِ تو گویم کدام طاقت و هوش

شرابِ پخته بجانِ دلِ فسرده مده
که باده آتشِ تیز است و پختگان در جوش

نعیمِ روضهٔ جنت مذوق آن نرسد
که یار نوش کند باده و تو گوئی نوش

مرا چو خلعتِ سلطانِ عشق میدادند
ندارد آنکه حافظ خموش باش خموش

خوشا شیراز و وضع بیمثالش
خداوندا نگهدار از زوالش

زرکنآباد ما صد لوش الله
که عمرِ خضری بخشد زلالش

میانِ جعفرآباد و مصلی
عبیرآمیز می آید شمالش

بشیراز آی و فیضِ روحِ قدسی
بخواه از مردمِ صاحب کمالش

که نامِ قند مصری برد آنجا
که شیرینان نداد انفعالش

صبا زان لولیِ شنگول سرمست
چه داری آگهی چون نیست حالش

مکن بیدار ازین خوابم خدارا
که دارم عشرتی خوش با خیالش

گر آن شیرین پسر خونم بریزد
ولا چون شیرِ مادر کن حلالش

چرا حافظ چو می ترسیدی از هجر
نکردی شکرِ ایامِ وصالش

ای قبلهٔ حاجات و ای کعبهٔ دولت
ای هر دو جهان بنده و این هر دو جهان مست

ای آنکه ز بیگانه و خویشت طلبند آن
ای آنکه ز پیوند و ز بندت بجهان دست

ای آنکه ز بیگانه و خویشت طلبند آن
ای آنکه ز پیوند و ز بندت بجهان دست

ای آنکه ز بیگانه و خویشت طلبند آن
ای آنکه ز پیوند و ز بندت بجهان دست

ای آنکه ز بیگانه و خویشت طلبند آن
ای آنکه ز پیوند و ز بندت بجهان دست

ای آنکه ز بیگانه و خویشت طلبند آن
ای آنکه ز پیوند و ز بندت بجهان دست

ای آنکه ز بیگانه و خویشت طلبند آن
ای آنکه ز پیوند و ز بندت بجهان دست

ای آنکه ز بیگانه و خویشت طلبند آن
ای آنکه ز پیوند و ز بندت بجهان دست

ای آنکه ز بیگانه و خویشت طلبند آن
ای آنکه ز پیوند و ز بندت بجهان دست

ای آنکه ز بیگانه و خویشت طلبند آن
ای آنکه ز پیوند و ز بندت بجهان دست

ای آنکه ز بیگانه و خویشت طلبند آن
ای آنکه ز پیوند و ز بندت بجهان دست

چو بر شکست صبا زلف عنبر افشانش
بهر شکسته که پیوست تازه شد جانش

کجاست همنفسی تا که شرح غصه دهم
که دل چه میکشد از روزگار هجرانش

نسیم صبح وفا نامه که برد بدوست
ز خون دیدهٔ ما بود مهر عنوانش

زمانه از ورق گل مثال روی تو بست
ولی ز شرم تو در غنچه کرد پنهانش

بسی شدیم و نشد عشق را کرانه پدید
تبارک الله ازین ره که نیست پایانش

جمال کعبه مگر عذر رهروان خواهد
که جان زنده دلان سوخت در بیابانش

دلم که مهر تو از غیر تو نهان میداشت
ببین که دیده کند فاش پیش یارانش

بدین شکسته بیت الحزن که می آرد
نشان یوسف دل از چه زنخدانش

بگیرم آن سر زلف و بدست خواجه دهم
که داد من بستاند مگر ز دستانش

سحر بطرف چمن می شنیدم از بلبل
نوای حافظ خوش لهجه غزل خوانش

چو جام لعل تو نوشم کجا بماند هوش
چو چشم مست تو بینم بجا نماند گوش

منم غلام تو ور زانکه از من آزادی
مرا بکوزه فروش شراب خانه فروش

ببوی آنکه ز میخانه کوزه‌ای یابم
روم سبوی خرابات یان کشم بر دوش

مرا مگوی که خاموش باش و دم در کش
که در چمن نتوان یافت مرغ را خاموش

چو غنچه گرچه فرو بستگیست کار جهان
تو همچو باد بهاری گره گشا میباش

وفا مجوی ز کس ور سخن نمی شنوی
بهر زه طالب سیمرغ و کیمیا میباش

مرید طاعت بیگانگان مشو حافظ
ولی معاشر رندان آشنا میباش

من خرابم ز غمت یار خراباتی خویش
میزند غمزهٔ او ناوک غم بر دل ریش

با تو پیوستم و از غیر تو دل ببریدم
آشنای تو ندارد سر بیگانه و خویش

بعنایت نظری کن که من دل شده را
نرود بی مدد لطف تو کاری از پیش

آخر ای پادشه حسن و ملاحت چه شود
گر لب لعل تو ریزد نمکی بر دل ریش

خرمن صبر من سوخته دل داد بباد
چشم مست تو که بگشاد کمین از پس و پیش

گر چلیپای سر زلف رهم بگشاید
بس مسلمان که شود کشتهٔ آن کافر کیش

پیش زانو منشین و غم بیهوده مخور
که ز غم خوردن تو رزق نگردد کم و بیش

چونکه این کوشش بیفایده سودی ندهد
پس مساز ای دل خود را ز غمی دور اندیش

پرسش حال دل سوخته کن بهر خدا
نیست از شاه عجب گر بنوازد درویش

حافظ از نوش لب لعل تو کامی نگرفت
که نزد بر دل ریشش دو هزاران نمکریش

دوای تو دوای ست حافظا
لب تو شیش لب تو شیش لب تو

بجد و جهد چو کاری نمیرود از پیش
بکردگار رها کرده به مصالح خویش

بیا و دشاهی عالم فروگذار و بسر
اگر ز سر قناعت خبر شود درویش

ز سنگ تفرقه خواهی که منحنی نشوی
مشو بسان ترازو دوپی کم و بیش

ریای زاهد سالوس جان من فرسود
قدح بیار و بزن مهمی بین دل ریش

بنوش باده که قسام صنع قسمت کرد
در آفرینش از انواع نوشدارو نیش

ریای حلال شمارند و جام باده حرام
زهی طریقت و ملت زهی شریعت و کیش

بدل ربایی اگر خود سر آمدی چه عجب
که نور حسن تو بود از اساس عالم بیش

دهان تنگ تو دلخواه جان حافظ شد
بجان بود خطرم زین دل محال اندیش

بیار لاله قدح گیر و بی ریا میباش
ببوی گل نفسی همدم صبا میباش

نگویمت که همه سال می پرستی کن
سه ماه می خور و نه ماه پارسا میباش

چو پیر سالک عشقت بمی حواله کند
بنوش و منتظر رحمت خدا میباش

گرت هواست که چون جم بسر شراب رسی
بیا و همدم جام جهان نما میباش

چو غنچه گرچه فرو بستگیست کار جهان
تو همچو باد بهاری گره گشا میباش

وفا مجوی ز کس ور سخن نمی شنوی
بهر زه طالب سیمرغ و کیمیا میباش

مرید طاعت بیگانگان مشو حافظ
ولی معاشر رندان آشنا میباش

من خرابم ز غم یار خراباتی خویش
میزند غمزهٔ او ناوک غم بر دل ریش

با تو پیوستم و از غیر تو دل ببریدم
آشنای تو ندارد سر بیگانه و خویش

بعنایت نظری کن که من دل شده را
نرود بی مدد لطف تو کاری از پیش

آخر ای پادشه حسن و ملاحت چه شود
گر لب لعل تو ریزد نمکی بر دل ریش

خرمن صبر من سوخته دل داد بباد
چشم مست تو که بگشاد کمین از پس و پیش

گر چلیپای سر زلف رهم بگشاید
بس مسلمان که شود کشتهٔ آن کافر کیش

پس ز انو منشین و غم بیهوده مخور
که ز غم خوردن تو رزق نگردد کم و بیش

چونکه این کوشش بیفایده سودی ندهد
پس مسازار دل خود ز غم ای دور اندیش

پرسش حال دل سوخته کن بهر خدا
نیست از شاه عجب گر بنوازد درویش

حافظ از نوش لب لعل تو کامی نگرفت
که نزد بر دل ریشش دو هزاران نیش

حافظ

دوای تو دوای تست
لب نوشش لب نوشش

بجد و جهد چو کاری نمیرود از پیش
بکردگار رها کرده به مصالح خویش

بیا که شاهی عالم فرو نیارد سر
اگر ز سر قناعت خبر شود درویش

ز سنگ تفرقه خواهی که منحنی نشوی
مشو بسان ترازو دوپی کم و بیش

ریایی زاهد سالوس جان من فرسود
قدح بیار و بزن مهمی بین دل ریش

بنوش باده که قسام صنع قسمت کرد
در آفرینش از انواع نوشدارو نیش

ریا حلال شمارند و جام باده حرام
زهی طریقت و ملت زهی شریعت و کیش

بدل ربایی اگر خود سر آمدی چه عجب
که نور حسن تو بود از اساس عالم بیش

دهان تنگ تو دلخواه جان حافظ شد
بجان بود خطرم زین دل محال اندیش

بیا و رلاله قدح گیر و بی ریا میباش
ببوی گل نفسی همدم صبا میباش

بگو مثیت که همه سال می پرستی کن
سه ماه می خور و نه ماه پارسا میباش

چو پیر سالک عشقت بی حواله کند
بنوش و منتظر رحمت خدا میباش

گرت هواست که چون جم به سر غیب رسی
بیا و همدم جام جهان نما میباش

باغبان گر پنج روزی صحبت گل بایدش — بر جفای خار هجران صبر بلبل بایدش

ای دل اندر بند زلفش از پریشانی منال — مرغ زیرک چون بدام افتد تحمل بایدش

با چنین زلف و رخی با دلبری نظربازی حرام — هر که روی یاسمین و جعد سنبل بایدش

بندهٔ عالم شو زر با مصلحت بینی چه کار — کار ملک است آنکه تدبیر و تحمل بایدش

گفته بر تقوی و دانش در طریقت کافریست — راهرو گر صد هنر دارد توکل بایدش

تا زهازین نرگس مستانه میبارد کشید — این دل شوریده گر آن زلف و کاکل بایدش

ساقیا در گردش ساغر تعلل تا بچند — دور چون با عاشقان افتد تسلسل بایدش

گفت حافظ تا نتوشد باده بی آواز چنگ
عاشق مسکین چرا چندین تحمل بایدش

ببرد از من قرار و طاقت و هوش — بت سنگین دل سیمین بنا گوش

نگاری چابکی شوخی پریوش — حریفی مهوشی ترکی قباپوش

ز تاب آتش سودای عشقش — بسان دیگ دائم میزنم جوش

چو پیراهن شوم آسوده خاطر — گرت همچون قبا گیرم در آغوش

اگر بوسیده گردد استخوانم — نگردد مهرش از جانم فراموش

دل و دینم ببرد و داد با او — برو دوشش بر و دوشش بر و دوش

چون احمد شفیع بود روز رستخیز
گو این تن بلاکش من گیر گناه باش

آن را که دوستی علی نیست کافر است
گو زاهد زمانه و گو شیخ راه باش

امروز زنده ام بولای تو یا علی
فردا بروح پاک امامان گواه باش

قبر امام هشتم سلطان دین رضا
از جان بوس بر در آن بارگاه باش

دست نمیرسد که بچینی گلی ز شاخ
باری بپای گلبن ایشان گیاه باش

مرد خدا که زاهد تقوی طلب بود
خواهی سفید جامه و خواهی سیاه باش

حافظ طریق بندگی شاه پیشه کن
وانگاه در طریق چو مردان راه باش

باز آی دل تنگ مرا مونس جان باش
وین سوخته را محرم اسرار نهان باش

زان باده که در مصطبه عشق فروشند
ما را دو سه ساغر بده و گو رمضان باش

در خرقه چو آتش زدی ای عارف سالک
جهدی کن و سر حلقه رندان جهان باش

آن یار که گفتا بتوام دل نگران است
گو میر سلم اکنون بسلامت نگران باش

خون شد دلم از حسرت آن لعل روان بخش
تا بر دلش از غصه غباری ننشیند

حافظ که هوس میکندش جام جهان بین
گو در نظر آصف جمشید مکان باش

نیست ما را بجز از وصل تو در سر هوسی
وین تجارت ز متاع دو جهان ما را بس

حافظ از مشرب قسمت گله بی انصافست
طبع چون آب و غزلهای روان ما را بس

اگر رفیق شفیقی درست پیمان باش
حریف حجره و گرمابه و گلستان باش

شکنج زلف پریشان مبست باد مدد
مگو که خاطر عشاق گو پریشان باش

گرت هواست که با خضر همنشین باشی
نهان ز چشم سکندر چو آب حیوان باش

رموز عشق نوازی ز کار هر مرغیست
بیا و نوگل این بلبل غزلخوان باش

طریق خدمت و آیین بندگی کردن
خدای را که رها کن بیا و سلطان باش

دگر بصید حرم تیغ بر مکش زنهار
از آنچه با دل ما کرده پشیمان باش

تو شمع انجمنی یک زبان و یک دل شو
خیال گوشه نشینان ما پریشان باش

کمال دلبری و حسن در نظر بازیست
بشیوه نظر از ناظران دوران باش

خموش حافظ و از جور یار ناله مکن
ترا که گفت که بروی خوب حیران باش

ای دل غلام شاه جهان باش و شاه باش
پیوسته در حمایت لطف الله باش

از خارجی هزار یک چو نمی خرند
گو کوه تا بکوه منافق پناه باش

بصد[۱] مصطبه بنشین و ساغری می نوش
که این قدر ز جهان کسب مال و جاهت بس

زیادتی مطلب کار بر خود آسان کن
که شیشهٔ می صاف و بت چو ماهت بس

فلک[۲] بمردم نادان دهر کام مراد
تو اهل دانش و فضلی همین گناهت بس

وگر کمین بکشاید غمی ز کشور دل
حریم درگه پیر مغان پناهت بس

هوای[۳] مسکن مالوف و عهد یار قدیم
ز رهروان سفر کرده عذرخواهت بس

بمنت[۴] دگران خو مکن که در دو جهان
رضای ایزد و انعام پادشاهت بس

بهیچ ورد دگر نیست حاجت ای حافظ
دعای نیم شب و ورد صبحگاهت بس

گلعذاری ز گلستان جهان ما را بس
زین چمن سایهٔ آن سرو روان ما را بس

من و همصحبتی اهل ریا دور[۵] باد
از گرانان جهان رطل گران ما را بس

قصر[۶] فردوس بپاداش عمل می بخشند
ما که رندیم و گدای در میخانه بس

بنشین[۷] بر لب جوی و گذر عمر ببین
کاین اشارت ز جهان گذران ما را بس

نقد بازار جهان بنگر و آزار جهان
گر شمار انه بس این سود و زیان ما را بس

یار ما هست چه حاجت که زیارت طلبیم
دولت صحبت آن مونس جان ما را بس

از در خویش خدا را به بهشتم مفرست
که سر کوی تو از کون و مکان ما را بس

[۱] بصد مصطبه بنشین و ساغری می نوش
که این قدر ز جهان کسب مال و جاهت بس

زیادتی مطلب کار بر خود آسان کن
که شیشهٔ می صاف و بت چو ماهت بس

[۲] فلک بمردم نادان دهر کام مراد
تو اهل دانش و فضلی همین گناهت بس

وگر کمین بکشاید غمی ز کشور دل
حریم درگه پیر مغان پناهت بس

[۳] هوای مسکن مالوف و عهد یار قدیم
ز رهروان سفر کرده عذرخواهت بس

[۴] بمنت دگران خو مکن که در دو جهان
رضای ایزد و انعام پادشاهت بس

بهیچ ورد دگر نیست حاجت ای حافظ
دعای نیم شب و ورد صبحگاهت بس

گلعذاری ز گلستان جهان ما را بس
زین چمن سایهٔ آن سرو روان ما را بس

من و همصحبتی اهل ریا دور[۵] باد
از گرانان جهان رطل گران ما را بس

قصر[۶] فردوس بپاداش عمل می بخشند
ما که رندیم و گدای در میخانه بس

بنشین[۷] بر لب جوی و گذر عمر ببین
کاین اشارت ز جهان گذران ما را بس

نقد بازار جهان بنگر و آزار جهان
گر شمار انه بس این سود و زیان ما را بس

یار ما هست چه حاجت که زیارت طلبیم
دولت صحبت آن مونس جان ما را بس

از در خویش خدا را به بهشتم مفرست
که سر کوی تو از کون و مکان ما را بس

نیست ما را بجز از وصل تو در سر هوسی
وین تجارت ز متاع دو جهان ما را بس

حافظ از مشرب قسمت گله بی انصافیست
طبع چون آب و غزلهای روان ما را بس

اگر رفیق شفیقی درست پیمان باش
حریف حجره و گرمابه و گلستان باش

شکنج زلف پریشان به دست باد مده
مگو که خاطر عشاق گو پریشان باش

گرت هواست که با خضر همنشین باشی
نهان ز چشم سکندر چو آب حیوان باش

رموز عشق نوازی نه کار هر خامیست
بیا و نوگل این بلبل غزل خوان باش

طریق خدمت و آیین بندگی کردن
خدای را که رها کن بیا و سلطان باش

دگر بصید حرم تیغ بر مکش زنهار
از آنچه با دل ما کرده پشیمان باش

تو شمع انجمنی یک زبان و یک دل شو
خیال گوشه نشینان خلوتی ما باش

کمال دلبری و حسن در نظر بازیست
بشیوه نظر از ناظران دوران باش

خموش حافظ و از جور یار ناله مکن
ترا که گفت که بروی خوب خیران باش

ای دل غلام شاه جهان باش و شاه باش
پیوسته در حمایت لطف الله باش

از خارجی هزار بیک جو نمی خرند
گو کوه تا بکوه منافق پناه باش

بنصد مصطبه بنشین و ساغر می نوش
که این قدر ز جهان کسب مال و جاهت بس

زیادتی مطلب کار بر خود آسان کن
که شیشه می صاف و بت چو ماهت بس

فلک بمردم نادان دهد زمام مراد
تو اهل دانش و فضلی همین گناهت بس

وگر کمین بکشاید غمی ز کشور دل
حریم درگه پیر مغان پناهت بس

هوای مسکن مالوف و عهد یار قدیم
ز رهروان سفر کرده عذرخواهت بس

بمنت دگران خو مکن که در دو جهان
رضای ایزد و انعام پادشاهت بس

بهیچ ورد دگر نیست حاجت ای حافظ
دعای نیم شب و ورد صبحگاهت بس

گلعذاری ز گلستان جهان ما را بس
زین چمن سایه آن سرو روان ما را بس

من و همصحبتی اهل ریا دور باد
از گرانان جهان رطل گران ما را بس

قصر فردوس بپاداش عمل نبخشند
ما که رندیم و گدای در مغان ما را بس

بنشین بر لب جوی و گذر عمر ببین
کاین اشارت ز جهان گذران ما را بس

نقد بازار جهان بنگر و آزار جهان
گر شمار انه بس این سود و زیان ما را بس

یار ما هست چه حاجت که زیارت طلبیم
دولت صحبت آن مونس جان ما را بس

از در خویش خدا را به بهشتم مفرست
که سر کوی تو از کون و مکان ما را بس

من بگوشِ خود از دهانش دوش
سخنانی شنیده ام که مپرس

سوی من لب چه میگزی که مگوی
لبِ لعلے گزیده ام که مپرس

همچو حافظ غریب در رهِ عشق
بمقامی رسیده ام که مپرس

در ضمیرِ ما نمیگنجد بغیر از دوست کس
هر دو عالم را بدشمن چو که ما را دوست بس

یار گندم گونِ ما گر میل کردی نیم جو
هر دو عالم پیشِ چشمِ ما نمودی یکعدس

میروی چون شمع و جمعی از پس و پیشت روان
نی غلط گفتم نباشد شمع را خود پیش و پس

غافل است آن کو بشیراز تو می پیچد عنان
قند را لذت مگر نیکو نمیداند مگس

خاطرم وقتی هوس کردی که بینم خیرها
تا ترا دیدم نکردم خیر بدیدارت هوس

مردمان را از عسس شب گر خیالی در سر است
من چنانم کز خیالم باز نشناسد عسس

گویت از اشکم چو دریا گشت و می ترسم که بازار
بر سر آیند این رقیبانِ سبکسار خجس

حافظا این ره بپایانی نه لاشه لنگ توست
بعد ازین منشین که گردنی بر نخیزد در فرس

دلا رفیقِ سفر بخت نیک خواهت بس
نسیمِ روضهٔ شیراز یک راهت بس

دگر ز منزلِ جانان سفر مکن درویش
که سیرِ معنوی و کنجِ خانقاهت بس

Tabriz Institute

ما قصهٔ سکندر و دارا نخوانده‌ایم — از ما بجز حکایت مهر و وفا مپرس

حافظ رسید موسم گل معرفت بخوان
دریاب نقد عمر و ز چون و چرا مپرس

دارم از زلف سیاهت گله چندان که مپرس — که چنان بخ شده‌ام بی سر و سامان که مپرس
کس[۱] بامید وفا ترک دل و دین مکناد — که چنانم من ازین کرده پشیمان که مپرس
بهر یک جرعه[۲] که آزار کسش در پی نیست — زحمتی میکشم از مردم نادان که مپرس
گوشه گیری و سلامت هوسم بود ولی — فتنه[۳] میکند آن نرگس فتان که مپرس
زاهد[۴] از ما بسلامت بگذر کان می لعل — دل و دین می برد از دست بانسان که مپرس
گفتم از گوی فلک صورت حالی پرسم — گفت آن میکشم اندر خم چوگان که مپرس

گفتمش زلف بکین که کشادی گفتا
حافظ این قصه دراز است بقرآن که مپرس

درد عشقی کشیده‌ام[۵] که مپرس — زهر هجری چشیده‌ام[۶] که مپرس
گشته‌ام[۷] در جهان و آخر کار — دلبر برگزیده‌ام که مپرس
آن چنان در هوای خاک درش — می رود آب دیده‌ام که مپرس
نی تو در کلبهٔ گدائی خویش — رنجهائی کشیده‌ام که مپرس

محلِ جانان بیوس انگه بزاری عرضه دار
کز فراقت سوختم ای مهربان فریاد رس

عشرتِ شبگیر کن می نوش کاندر راهِ عشق
شبروان را آشنایی‌هاست با میرِ عسس

دل برغبت می سپارد جان بحشمِ مستِ یار
گرچه هشیاران ندادند اختیارِ خود بکس

منکه قولِ ناصحان را خواندمی بانگِ رباب
گوشمالی خوردم از هجران که اینم پند بس

طوطیان در شکرستان کامرانی می کنند
وز تحسر دست بر سر میزند مسکین مگس

عشقبازی کار بازی نیست ای دل سر بباز
تا نگه گوی عشق نتوان زد بچوگانِ هوس

نامِ حافظ گر برآید بر زبانِ کلکِ دوست
از جنابِ حضرتِ شاهم بس ست این ملتمس

جانان اگر گفت که احوالِ ما پرس
بیگانه گرد و قصهٔ ما هیچ آشنا پرس

آنجا که لطف شاملِ و خلقِ کریم تست
جرمِ گذشته عفو کن و ما جرا مپرس

خواهی که روشنت شود احوالِ سرِ عشق
از شمع پرس قصهٔ ما باد صبا مپرس

هیچ آگهی ز عالمِ درویشیش نبود
آنکس که با تو گفت که درویش را مپرس

از دلق پوشِ صوفیِ نقدِ طلب مجوی
یعنی ز مفلسانِ سخن کیمیا مپرس

در دفترِ طبیبِ خرد باب عشق نیست
ای دل بدرد خو کن و نامِ دوا مپرس

نقشِ حقوقِ خدمت و اخلاصِ بندگی
از لوحِ سینه محو کن و نامِ ما مپرس

من سر چو قلم بر سر سودای تو دارم
با آنکه من سر زده را سر زده باز

نقد سره قلب که پالوده ام از چشم
بر سکه رویم همه بر زر زده باز

از خالیه بر هم زده خوش شکر و قند
امروز همه برگل و شکر زده باز

شهباز غمت صید کبوتر دل حافظ
هشدار که برصید کبوتر زده باز

درآ که در دل خسته توان درآید باز
بیا که در دل مرده روان درآید باز

بیا که وقت تو چشم من چنان برست
که فتح باب وصالت مگر کشاید باز

به پیش آینه دل هر آنچه میدارم
بجز خیال جمالت نمی نماید باز

غمی که چون سر زنگ ملک دل بگرفت
ز خیل شادی روم رخت زداید باز

ز خوف باد به دل مدعا مکن ببند احرام
که مرد راه نیندیشد ار چه ناید باز

بدان مثل که شب آبستن آه ماست بروز
ستاره می شمرم تا که شب چه زاید باز

بیا که بلبل مطبوع خاطر حافظ
ببوی گلشن وصل تو می سراید باز

ای صبا گر بگذری بر ساحل رود ارس
بوسه زن بر خاک آن وادی و مشکین کن نفس

منزل سلمی که باد ش هر دم از صد سلام
بر صدای ساربان بینی و آهنگ جرس

بیا که حافظِ میخانه دوش با من گفت
که در مقامِ رضا باش و از قضا نگریز

پیاله در کفنم بند تا سحرگه حشر
بمی ز دل ببرم هول روز رستاخیز

میانِ عاشق و معشوق هیچ حائل نیست
تو خود حجابِ خودی حافظ از میان برخیز

روز عیش و طرب و ماهِ صیام ست امروز
کامِ دل حاصل و ایام بکام ست امروز

گو عروسِ فلکی رخ منمای از مشرق
که مرادیدنِ آن ماه تمام ست امروز

زاهدی را که نبودی چو صوامع جائی
بین که در کُنجِ خرابات مقام ست امروز

صبحدم بلبلِ مست از چه سبب مینالد
کارِ او چون نِ بهاران بنظام ست امروز

محتسب بیهده گو پند مده رندان را
کانکه نه بامی شاهد و می نیست کدام ست امروز

گو بگویند خلائق که همی حافظ را
چشم بر روی نگار و لبِ جام ست امروز

زلفینِ شبیه خم بخم اندر زده باز
وقتِ من شوریده مهم بر زده باز

زان روی نکو چشمِ بدان دور که امروز
بر مه زده طعنه و بر خور زده باز

بر ساغرِ عیشم زده سنگ و لیکن
با تو چه توان گفت که ساغر زده باز

از دست دلِ خسته ام ای دوست مرنجان
کاتش بمنِ سوخته دل بر زده باز

خیز و در کاسهٔ زر آب طربناک اندازآ — پیش ازانی که شود کاسهٔ سر خاک انداز

عاقبت منزل ما وادی خاموشان است — حالیا غلغله در گنبد افلاک انداز

ملک این مزرعه دانی که نباقی نخند — آتشی از جگر جام در افلاک انداز

بستر سبز تو ای سرو که چون خاک غموم — ناز از سر نه و سایه بر ان خاک انداز

دل مارا که زمار سر زلف تو نخست — از لب خود بشفاخانهٔ تریاک اندازا

غسل در اشک زدم کاهل طریقت گویند — پاک شو اول و پس دیده بر ان پاک انداز

یار ب آن زاهد خودبین که بجز عیب ندید — دود آهیش در آئینهٔ ادراک انداز

چشم آلوده نظر از رخ جانان دور ست — بر رخ او نظر از آئینهٔ پاک انداز

چون گل از نکهت او جامه قبا کن حافظ
وان قبا در ره آن قامت چالاک انداز

دلم ربودهٔ لولی وشیست شورانگیز — در دروغ و عدو قتال وضع و رنگ آمیز

فدای پیرهن چاک ماهرویان باد — هزار جامهٔ تقوی و خرقه پرهیز

فرشتهٔ عشق نداند که چیست قصه مخوان — بخواه جام شرابی بخاک آدم ریز

غلام آن کلماتم که آتش افروز — نه آب سرد زند در سخن بر آتش تیز

فقیر و خسته بدرگاهت آمدم رحمی — که جز ولای توام نیست هیچ دستاویز

مرا بخشتی باده در افگن ای ساقی
که گفته اند نکوئی کن و در آب انداز

ز کوی میکده برگشته ام ز راه خطا
مرا دگر ز کرم در رهِ صواب انداز

بیار ازان می گلرنگ مشکبو جامی
شرار رشک و حسد در دلِ گلاب انداز

اگرچه مستم و خرابم تو نیز لطفی کن
نظر برین دلِ سرگشته خراب انداز

به نیم شب اگرت آفتاب میباید
ز روی دختر گلچهر ز نقاب انداز

مهل که روز وفاتم بخاک بسپارند
مرا بمیکده بر درِ خم شراب انداز

گر از تو یک سر موی سر کشد دلِ حافظ
بگیر و در خم زلفش بپیچ و تاب انداز

حال خونین دلان که گوید باز
وز فلک خون جم که جوید باز

جز فلاطون خم نشین شراب
سرِ حکمت بما که گوید باز

شرمش از چشم می پرستان باد
نرگس مست اگر بروید باز

هر که چون لاله کاسه گردان شد
زین جفا رخ بخون بشوید باز

بسکه در پرده چنگ گفت سخن
ببرش موی تا نموید باز

بگشاید دلم چو غنچه اگر
ساغر لاله گون ببوید باز

گرد بیت الحرام خم حافظ
گر نمیرد بسر ببوید باز

من از نسیم سخن چین چه طرف بندم
چو سرور است درین باغ نیست محرم راز

اگرچه حسن تو از عشق غیر مستغنی ست
من آن نیم که ازین عشقبازی آیم باز

غزل سرائی ناهید صرفه نبرد
دران مقام که حافظ برآورد آواز

هزار شکر که دیدم بکام خویشت باز
ترا بکام خود و با تو خویش را دمساز

روندگان حقیقت ره بلا سپرند
رفیق عشق چه غم دارد از نشیب و فراز

غم حبیب نهان به ز جستجوی رقیب
که نیست سینه ارباب کینه محرم راز

چه فتنه بود که مشاطه قضا انگیخت
که کرد نرگس مستش سیه بسر مه ناز

بدین سپاس که مجلس منور ست بدوست
گرت چو شمع جفائی رسد بسوز و بساز

ملامتی که بروی من آمد از غم عشق
ز اشک پرس حکایت که من نیم غمّاز

امید قد تو میداشتم ز بخت بلند
نسیم زلف تو میخواستم ز عمر دراز

به نیم بوسه دعائی بخر ز اهل دلی
که کید دشمنت از جان و جسم دارد باز

فگند زمزمه عشق در حجاز و عراق
نوای بانگ غزلهای حافظ شیراز

بیا و کشتی ما در شط شراب انداز
غریو و ولوله در جان شیخ و شاب انداز

بهر کمند که خواهی بگیر و بازم بند — بشرط آنکه ز کارم نظر نگیری باز
بر آستین خیالِ تو میدهم بوسه — بر آستانِ وصالت چو نیست دستِ نیاز
به این زمان ز من شوریدهٔ دل نهاد دمی روی — بر آستانِ تو کاندر ازل نهادم باز
دلا مَنال ز شامی که صبح در پی اوست — که نیش و نوش بهم باشد و نشیب و فراز
گرم چو خاکِ زمین خوار میکنی سهل است — خرام میکن و بر خاک سایه می انداز
درونِ سینه دلم چون کبوتران طپید — چه آتشی ست که بر جانِ ما نهادی باز
خیالِ قدِ بلندِ تو میکند دلِ من — تو دستِ کوته من بین و آستین دراز

حدیثِ درد مَبَر ای مدعی نه امروز ست — که حافظ از ازل اورند بود و شاهد باز

شنیدم که دیده بدیدار دوست کرد نیاز — چه شکر گویمت ای کارساز بنده نواز
نیاز مند بلا گو رخ از غبار مشوی — که کیمیای مراد ست خاک کوی نیاز
بیک دو قطره که ایثار کرد ای خوش حال — بسا که در رخ دولت کنی کرشمه و ناز
طهارت ار نه بخون جگر کند عاشق — بقول مفتی عشقش درست نیست نماز
ز مشکلات طریقت عنان متاب ای دل — که مردِ راه نیندیشد از نشیب و فراز
درین مقام مجازی بجز نیایه گیر — درین سراچه بازیچه غیرِ عشق مباز

fikirat. or no ba khūn e jigar kunad tāshiq,
ba qaul e muft e tiqq, ast inmāz niet namāz.

در ازل داده است ما را ساقیِ لعلِ لبت — جرعهٔ جامی که من بر گرمِ آن جامم هنوز
ساقیا یک جرعه زان آبِ آتشگون که من — در میانِ پختگانِ عشقِ او خامم هنوز
ای که گفتی جان بده تا باشدت آرامِ دل — جان بغمهایش سپردم نیست آرامم هنوز

در قلم آورد حافظ قصهٔ لعلِ لبش
آبِ حیوان میرود هر دم ز اقلامم هنوز

? pen or ink.

صبا بمقدمِ گل راحِ روح بخش بیار — کجاست بلبلِ خوشگوی گو برآر آواز
ولا ز هجر مکن ناله زانکه در عالم — غم ست و شادی و خار و گل و نشیب و فراز
دوتا شدم چو کمان از غم و نمیگویم — هنوز ترکِ کمان ابروان تیرانداز
حکایتِ شبِ هجران بدشمنان مگزید — که نیست سینهٔ ارباب کینه محرمِ راز
نظرهٔ تو پریشانیِ دلم شد فاش — ز مشک نیست غریب آری ار بود غماز
هزار دیده بروی تو ناظر ند و تو خود — نظر بروی کسی بر نمیکنی زنهار
اگر بشوزدت ای دل ز دردِ ما مکن — دمِ از محبتِ او میزن و بدر دبساز

غبارِ خاطرِ ما چشمِ خصم کور کند
تو رخ بخاک منه ای حافظ از مقامِ نیاز

منم غریب دیار و توئی غریب نواز — دمی بحالِ غریب دیار خود پرداز

براهِ میکدهٔ عشاق راست در تگ و تاز
همان نیاز که حُجّاج را براهِ حجاز

چه گویمت که بسوز درون چه می بینم
ز اشک پرس حکایت که من نیم غمّاز

غرض کرشمهٔ حسن ست ورنه حاجت نیست
جمالِ دولتِ محمود را بزلفِ ایاز

بهیچ در نروم بعد ازین ز حضرتِ دوست
چو کعبه یافتم آیم زبت پرستی باز

شبی چنین بسحر گه ز بخت میخواهم
که با تو شرحِ سرِ انجامِ خود کنم آغاز

تنم ز هجرِ تو چشم از جهان فرو میدوخت
امیدِ دولتِ وصلِ تو داد جانم باز

چه حلقه ها که زدم بر درِ دلِ از سرِ سوز
بهوی روزِ وصالِ تو در شبانِ دراز

چو غنچه سرِ نهفته نهان کجا ماند
دلِ مرا که نسیمِ صباست محرمِ راز

ز شوقِ مجلسِ آن ماهِ خرگهی حافظ
گرت چو شمع جفائی رسد بسوز و بساز

Ishare-i ustaramarak
2. hale-

برنیامد از تمنای لبت کامم هنوز
برامید جامِ لعلت دُردیِ آشامم هنوز

روزِ اول رفت دینم در سرِ زلفین تو
تا چه خواهد شد درین سودا سرانجامم هنوز

از خطا گفتم شبی موی ترا مشکِ ختن
میزند هر لحظه تیری موبرِ اندامم هنوز

نامِ من رفته ست روزی بر لبِ جانان بسهو
اهلِ دل ابوی جان می آید از نامم هنوز

بر تو روی ترا در خلوتم دید آفتاب
میدود چون سایه هر دم بر لبِ بامم هنوز

کی بود امید وصالت تو را حافظ
باز داد کرده ماندم ۱۲ ای بامید دولت وصال تو را حافظ

وصال تو در شبهای دراز خلقی را
بمدعا ز دم از بیان بپرس و طلبه بر دو زبان

کنایه از تفتیش حال و طلب صاحبخانه تا صبح شود
ای در شبان دراز فراق تو از سر سوز بسیار بدل

گفتم که روزی وصال تو میسر آید ۱۲ یعنی
مثل غنچه سر در دلم پوشیده می ماند زیرا که نمیتوانم

بلا ست دادن راز را اظهار میکند ۱۲ یعنی
سهو موی تا بمشک ختن تشبیه دادم هر وقت موی بر تنم بیزار میشود

بیت یک بر دو بیت چو اگر دی ۱۲ یعنی

بعضی از حالات

بنازم راهِ میکده که عشاق را

بیان نیاز است که حجاج را

عرض اظهار حاجت

کسی را بوقتی حاجت محمود کسی را بحسن و جمال دولت محمود

معنی عرض اظهار حاجت است بنابر آن

ز نعت مستغنی ست

ز نعت مستغنی ست

بعضی از حالات

بعضی از حالات

بعضی از حالات

در بیابان گر بشوق کعبه خواهی زد قدم
سرزنشها گر کند خار مغیلان غم مخور

حال ما در فرقت جانان و ابرام رقیب
جمله میداند خدای حال گردان غم مخور

ای دل ار سیل فنا بنیاد هستی برکند
چون ترا نوح است کشتیبان ز طوفان غم مخور

گرچه منزل بس خطرناک است و مقصد ناپدید
هیچ راهی نیست کورا نیست پایان غم مخور

حافظا در کنج فقر و خلوت شبهای تار
تا بود وردت دعا و درس قرآن غم مخور

ای سرو ناز حسن که خوش میروی بناز
عشاق را بناز تو هر لحظه صد نیاز

فرخنده باد طالع نازت که در ازل
ببریده اند بر قد سروت قبای ناز

آن عنبر سوده که بوی است زلف تو
چون عود گو بر آتش سوزان بسوز و ساز

از طعنه رقیب نگردد عیار کم
چون زر اگر ببرند مرادر دهان گاز

پروانه را ز شمع بود سوز دل ولی
بی شمع عارض تو دلم را بود گداز

دل گر ز طواف کعبه کویت وقوف یافت
از شوق آن حریم ندارد سر حجاز

هر دم بخون دیده چه حاصل وضو چو نیست
بی طاق ابرو تو نماز مرا جواز

صوفی ما که توبه ز می کرده بود دوش
بشکست عهد چون در میخانه دید باز

چون باده مست بر سر خم فت کف زنان
حافظ که دوش از لب ساغر شنید راز

بعزمِ توبه نهادم قدح زکف صد بار
ولی کرشمهٔ ساقی نمیکند تقصیر

چو لاله در قدحم ریز ساقیا می ناب
که نقشِ خالِ نگارم نمی رود ز ضمیر

می دوساله و محبوبِ چارده ساله
همین بس ست مرا صحبتِ صغیر و کبیر

نگفتمت که حذر کن ز زلفِ اوای دل
که میکنند دران حلقه بادزنجیر

بیار ساغرِ یاقوت و فیضِ دُرِّ خوشاب
حسود گو کرمِ آصفی ببین و بمیر

بنوش بادهٔ وعزمِ وصالِ جانان کن
سخن شنو که زنندت بامِ عرش صفیر

حدیثِ توبه درین بزمگه مگو واعظ
که ساقیانِ کمانِ ابروت زنند بتیر

چه جای گفتهٔ خاجو و شعرِ سلمان ست
که شعرِ حافظِ شیراز به ز شعرِ ظهیر

Khwājū kermānī
Salmān sāvajī
Zahīr faryābī

p. 316.

یوسفِ گم گشته باز آید بکنعان غم مخور
کلبهٔ احزان شود روزی گلستان غم مخور

این دلِ غمدیده حالش به شود دل بدکن
وین سرِ شوریده باز آید بسامان غم مخور

دور گردون گر دو روزی بر مرادِ ما نگشت
دائما یکسان نماند کارِ دوران غم مخور

گر بهارِ عمر باشد باز برطرفِ چمن
چتر گل بر سر کشی ای مرغِ خوشخوان غم مخور

هان مشو نومید چون واقف نهٔ از سرِّ غیب
باشد اندر پرده بازیهای پنهان غم مخور

هر که سر گردان بعالم گشت و غمخواری نیافت
آخر الامر او بغمخواری رسد هان غم مخور

معرفت نیست درین قوم خدایا مددی — تا برم گوهر خود را بخریدار دگر

عافیت مطلب خاطرم ار بگذارند — غمزهٔ شوخش و آن طرهٔ طرار دگر

گر مساعد شودم دایرهٔ چرخ کبود — هم بچرخ آورمش نادره پرگار دگر

راز سربستهٔ ما بین که بدستان گفتند — هر زمان با دف و نی بر سر بازار دگر

یار اگر رفت و حق صحبت دیرین نشناخت — حاش لله که روم من زپی یار دگر

هر دم از درد بنالم که فلک هر ساعت — کندم قصد دل زار بآزار دگر

باز گوئیم نه درین واقعه حافظ تنهاست — غرقه گشتند درین بادیه بسیار دگر

نصیحتی کنمت بشنو و بهانه مگیر — هر آنچه ناصح مشفق بگویدت بپذیر

ز وصل روی جوانان تمتعی برگیر — که در کمینگه عمرست مرد عالم پیر

نعیم هر دو جهان پیش عاشقان بجوی — که این متاع قلیل ست و آن بهای حقیر

معاشری خوش و رودی بساز میخواهم — که درد خویش بگویم بنالهٔ بم و زیر

بر آن سرم که ننوشم می و گنه نکنم — اگر موافق تدبیر من شود تقدیر

دل رمیدهٔ ما را که پیش میگیرد — خبر دهید به مجنون بسته در زنجیر

چو قسمت ازلی بی حضور ما کردند — گر اندکی نه بوفق رضاست غره مگیر

ز انجا که پرده پوشی لطف عمیم تست
بر نقد ما بپوش که قلبی ست کم عیار

ترسم که روز حشر عنان بر عنان رود
تسبیح شیخ و خرقهٔ رند شراب خوار

حافظ چو رفت روزه و گل نیز میرود
تا چار باده نوش که از دست رفت کار

عاشق یارم مرا با کفر و با ایمان چه کار
قشقهٔ دردم مرا با وصل و با هجران چه کار

از لب جانان نمی یابم نشانی بندگی
پس مرا ای جان من با جان و با جانان چه کار

کشتهٔ عشقم مرا با شحنه و دیوان چه غم
مفلس عورم مرا با مرهٔ دیوان چه کار

قبله و محراب من ابروی دلدار است و بس
این دل شوریده را با این چه و با آن چه کار

چونکه اندر هر دو عالم یار میباید مرا
با بهشت و دوزخ و با حور و با غلمان چه کار

هر که از خود شد مجرد در طریق عاشقی
از غم و درد ش چه آگاهی و با درمان چه کار

صورت مردان چه خواهی سیرت مردان گزین
مرد عاشق پیشه را با صورت ایوان چه کار

حافظا گر عاشق و مستی دگر ره باز گوی
عاشق یارم مرا با کفر و با ایمان چه کار

گر بود عمر بمیخانه روم بار دگر
بجز از خدمت رندان نکنم کار دگر

خرم آن روز که با دیدهٔ گریان بروم
تا ز نم آب در میکده یکبار دگر

حریف بزم تو بودم چو ماه نو بودی
کنون که ماه تمامی نظر دریغ مدار

جهان و هر چه در و هست سهل و مختصرست
ز اهل معرفت این مختصر دریغ مدار

مکارم تو بآفاق می برد شاعر
ازو وظیفه و زاد سفر دریغ مدار

چو ذکر خیر طلب میکنی سخن اینست
که در بهای سخن سیم و زر دریغ مدار

کنون که چشمهٔ نوشست لعل شیرینت
سخن بگوی و ز طوطی شکر دریغ مدار

غبار غم بنشود حال حافظ
تو آب دیده ازین رهگذر دریغ مدار

عیدست و موسم گل و یاران در انتظار
ساقی بروی شاه ببین ماه و می بیار

دل برگرفته بودم از ایام گل ولی
کاری نکرد همت پاکان روزگار

گر فوت شد شکوه چه نقصان صبوح هست
ازمی کنند روزه کشا طالبان یار

جز نقد جان بدست ندارم شراب کو
کان نیز بر کرشمهٔ ساقی کنم نثار

خوش دلنیست خرم و خوش خسرو کریم
یارب ز چشم زخم زمانش نگاه دار

می خور بشعر بنده که زیبی گردهد
جام مرصع تو بدین در شاهوار

دل در جهان مبند و ز مستی سؤال کن
از فیض جام و قصهٔ جمشید کامگار

ای دل جناب عشق بلندست همتی
نیکو شنو حدیث و تو این قصه گوش دار

یا صواب است یا خطا خوردن
گر خطا هست و گر صواب بیار

وصلِ او جز بخواب نتوان دید
دارویِ کوست اصلِ خواب بیار

گرچه مستم سه چار جامِ دگر
تا بکلی شوم خراب بیار

یک دو رطلِ گران به حافظ ده
گر گناه است و گر ثواب بیار

شبِ قدر است وطی شد نامهٔ هجر
سلامٌ فیه حتی مطلع الفجر

دلا در عاشقی ثابت قدم باش
که در این ره نباشد کار بی اجر

من از رندی نخواهم کرد توبه
ولو آذیتنی بالهجر والضجر

دلم رفت و ندیدم روی دلدار
فغان از این تطاول آه از این زجر

برآی ای صبح روشندل خدارا
که بس تاریک می بینم شب هجر

وفا خواهی جفاکش باش حافظ
فإنّ الربح والخسران فی التجر

صبا بر منزلِ جانان گذر دریغ مدار
وز و بعاشقِ مسکین خبر دریغ مدار

بشکرِ آنکه شگفتی بکامِ دل ای گل
نسیمِ وصل ز مرغِ سحر دریغ مدار

مرادِ ما همه موقوفِ یک کرشمه تست
ز دوستان قدیم این قدر دریغ مدار

سعی ناکرده در ین راه بجائی نرسی
مزد اگر می طلبی طاعت استاد بیار

دوش میگفت بمژگانِ دراز یکشبم
یارب از خاطرش اندیشه بیداد ببر

روز مرگم نفسی وعده دیدار بده
وانگهم تا بلحد فارغ و آزاد ببر

دولتِ پیرِ مغان باد که باقی سهل است
دیگری گو برو و نامِ من از یاد ببر

بعد ازین چهره زردِ من و خاکِ درِ دوست
باده پیش آر و بیکجا غمِ من از یاد ببر

حافظ اندیشه کن از ناز کی خاطرِ یار
برو از درگهش این ناله و فریاد ببر

ساقیا مایهٔ شباب بیار
یک دو ساغر شرابِ ناب بیار

دارو درد عشق یعنی می
کوست درمان شیخ و شاب بیار

آفتاب ست و ماه باده و جام
درمیانِ مه افتتاب بیار

غمِ دوران مخور که رفت و نرفت
نغمهٔ بربط و رباب بیار

می کند عقل سرکشی تمام
گردنش را زمی طناب بیار

بزن این آتشِ مرا آبی
یعنی آن آتشِ چو آب بیار

گل اگر رفت گو بشادی رو
باده ناب چون گلاب بیار

غلغل قمری ارنماند رواست
قلقلِ شیشه شراب بیار

روی بنما و مرا گو که دل از جان برگیر
پیش شمع آتشِ پروانه بجان گو درگیر

بر لبِ تشنهٔ من بین و مدار آب دریغ
بر سرِ کشتهٔ خویش آی و ز خاکش برگیر

چنگ بنواز و بساز ار نبود عود چه باک
آتشم عشق و دلم عود و تنم مجمر گیر

در سماع آی و ز سر حشر برانداز بر قص
ورنه در گوشه نشین دلقِ ریا در بر گیر

دوست گو یار شو و هر دو جهان دشمن باش
بخت گو روی کن و روی زمین لشکر گیر

ترکِ درویش مگیر ار نبود سیم و زرش
در غمت سیم شمار اشک و رخش را زر گیر

میلِ رفتن مکن ای دوست دمی با ما باش
بر لبِ جوی طرب جوی و بکف ساغر گیر

رفته گیر از برم این آتش و آبِ دل و چشم
گو نه ام زر دو لبم خشک و دو ناهم تر گیر

صوف برکش ز سر و بادهٔ صافی درکش
سیم در بازو بر و سیمبری در بر گیر

حافظ ار آراسته کن بزم و بگو واعظ را
که به بین مجلس و ترکِ سر منبر گیر

روی بنما و وجود خودم از یاد ببر
خرمنِ سوختگان را همه گو باد ببر

ما که دادیم دل و دیده بطوفانِ بلا
گو بیا سیلِ غم و خانه ز بنیاد ببر

زلف چون عنبر خامش که ببوید هیهات
ای دلِ خام طمع این سخن از یاد ببر

سینه گو شعلهٔ آتشکدهٔ پارسی بکش
دیده گو آبِ رخ و جلهٔ بغداد ببر

گر دلی از رهگذرِ دوست بکوری ببری
بهر آسایشِ این دیدهٔ خونبار بیار

دلِ دیوانه ز زنجیر نمی آید باز
حلقهٔ از خمِ آن طرهٔ طرار بیار

خامی و سادگی شیوهٔ جانبازان نیست
خبری از برِ آن دلبرِ عیار بیار

شکرآن را که تو در عشرتی ای مرغِ چمن
با سیرانِ قفس مژدهٔ گلزار بیار

کامِ جان تلخ شد از صبر کجا کردم بیدوست
عشوه زان لبِ شیرین شکربار بیار

دلقِ حافظ بچه ارزد بمیِ رنگین کن
وانگهش مست و خراب از سرِ بازار بیار

ای صبا نکهتی از کوی فلانی بمن آر
زار و بیمارِ غمِ راحتِ جانی بمن آر

قلبِ بیحاصلِ ما را بزن اکسیر مراد
یعنی از خاکِ درِ دوست نشانی بمن آر

در کمینگاهِ نظر با دلِ خویشم جنگ است
زابرو و غمزهٔ او تیر و کمانی بمن آر

در غریبیِ فراق و غمِ دل پیر شدم
ساغرِ می کف تازه جوانی بمن آر

منکران اهم از بنِ مِی دو سه ساغر بچشان
وگرایشان نستانند روانی بمن آر

ساقیا عشرتِ امروزه بفردا منگن
یاز دیوانِ قضا خطِ امانی بمن آر

دلم از پرده بشد دوش که حافظ می گفت
ای صبا نکهتی از کوی فلانی بمن آر

---

bakuriè p.239a

ای خرم از فروغ رخت لاله زار عمر
باز آ که ریخت بی گل رویت بهار عمر

از دیده گر سرشک چو باران رود رواست
کاندر غمت چو برق بشد روزگار عمر

بی عمر زنده ام من و زین بس عجب مدار
روز فراق را که نهد در شمار عمر

اندیشه از محیط فنا نیست هر گرم
بر نقطهٔ دهان تو باشد مدار عمر

در هر طرف ز خیل حوادث کمینگهی است
زان ره عنان گسسته و اندر سوار عمر

این یک دو دم که دولت دیدار ممکن است
دریاب کار دل که نه پیداست کار عمر

تا کی صبوح و شکر خواب صبحدم
بیدار گرد هان که نماند اعتبار عمر

دی در گذار بود و نظر سوی ما نکرد
بیچاره دل که هیچ ندید از گذار عمر

حافظ سخن بگوی که در صفحهٔ جهان
این نقش ماند از قلمت یادگار عمر

ای صبا نکهتی از خاک دیار بیار
بیر اندوه دل و مژدهٔ دلدار بیار

نکتهٔ روح فزا از دهن یار بگوی
نامهٔ خوشنجبر از عالم اسرار بیار

تا معطر کنم از لطف نسیم تو مشام
شمه از نفحات نفس یار بیار

بوفای تو که خاک سر آن یار عزیز
بی غباریکه پدید آید از اغیار بیار

روزگاریست که دل چهره مقصود ندید
ساقیا آن قدح آئنه کردار بیار

با او بگو که ای مهِ نامهربانِ من
بازآ که عاشقانِ تو مُردند در انتظار

دل داده‌ایم و مهرِ تو از جان خریده‌ایم
بر ما جفا و جورِ فراقت روا مدار

کردی چو روزگار فراموشِ بنده را
زنهار عهدِ یارِ وفادار گوش دار

ای دل بساز با غمِ هجران و صبر کن
ای دیده در فراقش ازین بیش خون مبار

بارِ غمِ خیالِ دوست ز پیشِ نظر مشوی
چون بر وصالِ یار نداریم اختیار

حافظ تو تا بکی غمِ مالِ جهان خوری
بسیار غم مخور که جهان نیست پایدار

ای برده گوی حُسن ز خوبانِ روزگار
قدت بر استی چو سهی سروِ جویبار

اَلِف وجودِ نقش و نشانِ دهانِ تو
موهوم نقطه‌ایست نهان نیز آشکار

دادیم دل مبسبِ خطِ و لف و خالِ تو
از دستِ هر ستم تا چه کشید این دلِ فگار

با دا هزار دشمن اگر یار با من ست
دانم مصاف را و نترسم ز کارزار

عشقت چو سر زجبهه دل خانه گیر شد
زین در اگر بدر شوم آیم باضطرار

گر سر ز پیشِ قدِ تو سر میکشد مرنج
عقلِ طویل را نبود هیچ اعتبار

منصوبهٔ هوای تو حافظ کنون چو باخت
در شش درِ غمت دلش افتاده مُهره وار

شاهدار a point in the game of 'nard' from which a 'meohrea' or 'naught' cannot be moved

الا ای طوطیِ گویای اسرار — مبادا خالیت شکر ز منقار

شرت سبز و دولت خوش بادا — که خوش نقشی نمودی از خطا یار

سخن سربسته گفتی با حریفان — خدا را زین معما پرده بردار

بروی مازن از ساغر گلابی — که خواب آلوده ایم ای بخت بیدار

چه ره بود اینکه زد در پرده مطرب — که می رقصند با هم مست و هشیار

ازین افیون که ساقی در می افکند — حریفان را نه سر ماند نه دستار

خرد هر چند نقد کائنات است — چه سنجد پیش عشق کیمیا کار

سکندر را نمی بخشند آبی — بزور و زر میسر نیست این کار

بیا و حال اهل درد بشنو — به لفظ اندک و معنی بسیار

بمستوران مگو اسرار مستی — حدیث جان مپرس از نقش دیوار

بت چینی عدوی دین و دل است — خداوندا دل و دینم نگهدار

خداوندی بجای بندگان کرد — خداوندا ز آفاتش نگهدار

بیمن دولت منصور شاهی
علم شد حافظ اندر نظم اشعار

ای باد مشکبو بگذر سوی آن نگار — بگشا گره ز زلفش و بوئی بمن بیار

گر بنوبتی شاه یحیی نصرت الدین از کرم — کار ملک و دین ز نظم و اتفاق افتاده بود

حافظ آن ساعت که این نظم پریشان می نوشت
طائر شوقش بدام اشتیاق افتاده بود

یارم چو قدح بدست گیرد — بازار بتان شکست گیرد
در بحر فتاده ام چو ماهی — تا یار مرا بشست گیرد
در پاش فتاده ام بزاری — آیا بود آنکه دست گیرد
هر گش که بدید چشم او گفت — کو محتسبی که مست گیرد

خرم دلِ آنکه همچو حافظ
جامی ز مِی الست گیرد

بنویس و لا بیار کاغذ — بفرست به آن نگار کاغذ
ای باد صبا بر آن شوخ — از عاشق بی قرار کاغذ
هرگز ننوشت او جوابی — گر بنویسم هزار کاغذ
تا نام تو نقش شد بر ادمان — بر صفحهٔ روزگار کاغذ

بنویس ز روی مهربانی
بر حافظ دل فگار کاغذ

یاری نماند کس نمی بینیم یاران را چه شد
دوستی کو آخر آمد دوستداران را چه شد

آب حیوان تیره گون شد خضر فرخ پی کجاست
خون چکید از شاخ گل هاد بهاران را چه شد

صد هزاران گل شگفت و بانگ مرغی بر نخاست
عندلیبان را چه پیش آمد هزاران را چه شد

لعل از کان مروت بر نیامد سالهاست
تا بش خورشید و سعی ابر و باران را چه شد

زهره ساز خود نمیگیرد مگر عودش بسوخت
کس ندارد شوق مستی می گساران را چه شد

کس نمیگوید که یاری داشت حق دوستی
حق شناسان را چه حال افتاد یاران را چه شد

گوئی توفیق و کرامت در میان افکنده اند
کس بمیدان در نمی آرد سواران را چه شد

حافظ اسرار الهی کس نمیداند خموش
از که می پرسی که دور روزگاران را چه شد

یک دو جام دی سحرگه اتفاق افتاده بود
وز لب ساقی شرابم در مذاق افتاده بود

از سر مستی دگر با شاهد عهد شباب
رجعتی میخواستم لیکن طلاق افتاده بود

نقش می بستم که گیرم بوسه از آن خط چو مشک
طاقت و صبر از خم ابروش طاق افتاده بود

ساقیا جام و مادم ده که در سر طریق
هر که عاشق دلش نشاد در نفاق افتاده بود

ای معبر مژده فرما که دوشم آفتاب
در شکر خواب صبوحی هم عراق افتاده بود

در مقامات طریقت هر کجا کردیم سیر
عافیت را با نظر بازی فراق افتاده بود

گر نبودی شاه یحیی نصرت الدین از کرم — کار ملک و دین ز نظم و اتفاق افتاده بود

حافظ آن ساعت که این نظم پریشان می نوشت
طائر شوقش بدام اشتیاق افتاده بود

یارم چو قدح بدست گیرد — بازار بتان شکست گیرد
در بحر فتاده ام چو ماهی — تا یار مرا بشست گیرد
در پاش فتاده ام بزاری — آیا بود آنکه دست گیرد
هر گوش که بدید چشم او گفت — کو محتسبی که مست گیرد

خرم دلِ آنکه همچو حافظ
جامی ز مِی الست گیرد

بنویس و لا بیار کاغذ — بفرست به آن نگار کاغذ
ای باد صبا بر آن شوخ — از عشق بی قرار کاغذ
هرگز ننوشت او جوابی — گر بنویسم هزار کاغذ
تا نام تو نقش شد بر ادمان — بر صفحهٔ روزگار کاغذ

بنویس ز روی مهربانی
بر حافظ دل فگار کاغذ

یاری نماند کس نمی بینیم یاران را چه شد
دوستی کو آخر آمد دوستداران را چه شد

آب حیوان تیره گون شد خضر فرخ پی کجاست
خون چکید از شاخ گل باد بهاران را چه شد

صد هزاران گل شگفت و بانگ مرغی برنخاست
عندلیبان را چه پیش آمد هزاران را چه شد

لعل ازکان مروت برنیامد سالهاست
تا بش خورشید و سعی ابر و باران را چه شد

زهره ساز خود نمیگیرد مگر عودش بسوخت
کس ندارد شوق مستی میگساران را چه شد

کس نمیگوید که یاری داشت حق دوستی
حق شناسان را چه حال افتاد یاران را چه شد

گوئی توفیق و کرامت در میان افکنده اند
کس بمیدان در نمی آرد سواران را چه شد

حافظ اسرار الٰهی کس نمیداند خموش
از که می پرسی که دور روزگاران را چه شد

یک دو جام دی سحرگه اتفاق افتاده بود
وز لب ساقی شرابم در مذاق افتاده بود

از سر مستی دگر با شاهد عهد شباب
رجعتی میخواستم لیکن طلاق افتاده بود

نقش می بستم که گیرم بوسه از آن چشم مست
طاقت و صبر از خم ابروش طاق افتاده بود

ساقیا جام و مادم ده که در سیر طریق
هر که عاشق دش نباشد در نفاق افتاده بود

ای معبر مژده فرما که دوشم آفتاب
در شکر خواب صبوحی هم عراق افتاده بود

در مقامات طریقت هر کجا کردیم سیر
عافیت را با نظربازی فراق افتاده بود

یاد باد آنکه چو یاقوت قدح خنده زدی
در میان من و لعل تو حکایتها بود

یاد باد آنکه دران بزمگه خلق وداد
آنکه او خنده مستانه زدی صهبا بود

یاد باد آنکه صبوحی زده در مجلس انس
جز من و یار نبودیم و خدا با ما بود

یاد باد آنکه خرابات نشین بودم و مست
آنچه در مجلسم امروز کم ست انجا بود

یاد باد آنکه چو با صلاح شما میشد راست
نظم هر گوهر ناسفته که حافظ را بود

یاد باد آنکه سر کوی تو ام منزل بود
دیده را روشنی از خاک درت حاصل بود

راست چون سرو و گل از آب صبا با یک دگر
بر زبان بود مرا آنچه ترا در دل بود

دل چو از پیر خرد نقد معانی می جست
عشق میگفت بشرح آنکه بر و مشکل بود

آه ازین جور و تظلم که درین دایره است
وای زان عیش و تنعم که دران منزل بود

در دلم بود که بی دوست نباشم هرگز
چه توان گفت که سعی من و دل باطل بود

دوش بر یاد حریفان نخرابات شدم
خم می دیدم خون در دل و پا در گل بود

بس بگشتم که بپرسم سبب درد فراق
مفتی عقل درین مسئله لایعقل بود

راستی خاتم فیروزهٔ بوالعجبی
خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود

دیدی آن قهقهه کبک خرامان حافظ
که ز سر پنجهٔ شاهین قضا غافل بود

دوش از نسیم زلف تو بویی بمن رسید
تا از سر نشاط بسر زلف او دوم
گر رود از پی خوبان دل من معذور است
ور دود دارد چکند کز پی درمان نرود

هر که خواهد که چو حافظ نشود سرگردان
دل بخوبان ندهد در پی ایشان نرود

هوس باد بهارم بسوی صحرا برد
باد بوی تو بیاورد و قرار از ما برد
هر کجا بود دلی چشم تو بر از تو ربود
نه دل خسته بیمار مرا تنها برد
جام می ده که لبت دم ز روان بخشی زد
آب رو از لب جان بخش روان بخشا برد
راه ما غمزه آن ترک کمان ابرو زد
رخت ما هند و آن سرو سیه بالا برد
دل سنگین ترا اشک من آورد براه
سنگ را سیل تواند بره دریا برد

بخت بیدار حافظ مکن از خویش نفسی
پیش طوطی نتوان صوت هزار آوا برد

یاد باد آنکه نهانت نظری با ما بود
رقم مهر تو بر چهره ما پیدا بود
یاد باد آنکه چو چشمت بعتابم می کشت
معجز عیسویت در لب شکرخا بود
یاد باد آنکه مه من چو گله بشکستی
در رکابش سه نوبیک جهان پیما بود
یاد باد آنکه رخت شمع طرب می افروخت
وین دل سوخته پروانه بی پروا بود

شبی که ماه مراد از افق طلوع کند | بود که پرتو نوری ببام ما افتد

از آن ماه مراد ۱۲

ز خاک کوی تو هر گه که دم زند حافظ
نسیم گلشن جان در مشام ما افتد

هر گرا با خط سبزت سر سودا باشد | پای از ین دائره بیرون ننهد تا باشد
در قیامت که سر از خاک لحد بگیرم | داغ سودای تو ام سر سویدا باشد
ظل ممدود و خم زلف تو ام بر سر باد | کاندرین سایه قرار دل شیدا باشد
چون دل من دمی از پرده برون آی و درآی | که دگر باره ملاقات نه پیدا باشد
تا کی ای دور گرانمایه رواخواهی داشت | که ز غمت دیدهٔ مردم همه دریا باشد
از بن هر مژه ام آب روان است بیا | اگرت میل لب جوی و تماشا باشد

چشمت از ناز به حافظ نکند میل آری | سر گرانی صفت نرگس شهلا باشد

هر گز م مهر تو از لوح دل و جان نرود | هر گز از یاد من آن سرو خرامان نرود
آن چنان مهر تو ام در دل و جان جای گرفت | که گرم سر برود مهر تو از جان نرود
از دل داغ من سرگشته خیال رخ دوست | بجفای فلک و غصهٔ دوران نرود
آنچه از بار غمت در دل مسکین من است | برود دل ز من و از دل من آن نرود

گرت هواست که معشوق نگسلد پیمان
نگاه دار سر رشته تا نگهدارد

حدیث دوست نگویم مگر بحضرت دوست
که آشنا سخن آشنا نگهدارد

سر و زر و دل و جانم فدای آن محبوب
که حق صحبت مهر و وفا نگهدارد

دلا معاش چنان کن که گر بلغزد پای
فرشته‌ات بدو دست دعا نگهدارد

نگه نداشت دل ما و جای عیب نیست
ز دست بنده چه خیزد خدا نگهدارد

صبا در آن سر زلف ار دل مرا بینی
ز روی لطف بگویش که جا نگهدارد

غبار راهگذارت کجاست تا حافظ
بیاد گار نسیم صبا نگهدارد

همائی اوج سعادت بدام ما افتد
اگر ترا گذری بر مقام ما افتد

حباب وار براندازم از نشاط کلاه
اگر ز روی تو عکسی بجام ما افتد

ببارگاه تو چون باد را نباشد راه
کی اتفاق مجال سلام ما افتد

چو جان فدای لبت شد خیال می‌بستم
که قطرهٔ ز زلالت بکام ما افتد

خیال زلف تو گفتا که جان وسیله ز
کزین شکار فراوان بدام ما افتد

ملوک را چو ز خاک بوس این در نیست
کی التفات جواب سلام ما افتد

بنا امیدی ازین در مرو بزن فالی
بود که قرعهٔ دولت بنام ما افتد

گشت بیمار که چون چشم تو گردد نرگس
شیوهٔ آن نشدش حاصل و بیمار بماند

بر جمال تو چنان صورت چین حیران شد
که حدیثش همه جا بر در و دیوار بماند

بتماشا گه زلفش دل حافظ روزی
شد که باز آید و جاوید گرفتار بماند

هر آن کو خاطر مجموع و یار نازنین دارد
سعادت همدم او گشت و دولت همقرین دارد

جناب عشق را درگه بسی بالاتر از عقل است
کسی آن آستان بوسد که جان در آستین دارد

بخواری منگر ای منعم ضعیفان و فقیران را
که صدر مسند عزت فقیر رهنشین دارد

دهان تنگ شیرینت مگر مهر سلیمان است
که نقش خاتم لعلش جهان زیر نگین دارد

چو بر روی زمین باشی توانائی غنیمت دان
که دوران ناتوانیها بسی زیر زمین دارد

بلاگردان جان و دل دعای مستمند آن است
که بیند خیر از آن خرمن کز آن خوشه چنین دارد

صبا از عشق من یک مژه بگو با آن شه خوبان
که صد جمشید و کیخسرو غلام کمترین دارد

لب لعل و خط مشکین چو آنش هست دانیش نیز
بنازم دلبر خود را که حسنش آن و این دارد

اگر گوید نمیخواهم چو حافظ بندهٔ مفلس
بگوئیدش که سلطانی گدای رهنشین دارد

هر آنکه جانب اهل وفا نگهدارد
خدایش در همه حال از بلا نگهدارد

ای گدای خانقه بازآ که در دیر مغان
حسن بی پایان او چندانکه عاشق میکشد
خانه خالی کن دلا تا منزل جانان شود
آه آه از دست صرافان گوهرناشناس
بر در میخانه عشق ای ملک تسبیح گوی
صبحدم از عرش می آمد خروش بار گفت
قدسیان گویی که شعر حافظ از بر میکنند

میدهند آبی دلها را تو انگر میکنند
زمره دیگر بعشق از غیب سر بر میکنند
کاین هوسناکان دل و جان جای دیگر میکنند
هر زمان خر مهره را با در برابر میکنند
کاندرانجا طینت آدم مخمر میکنند

هر که شد محرم دل در حرم یار بماند
اگر از پرده برون شد دل من عیب مکن
صوفیان واستدند از گرو می همه رخت
خرقه پوشان همگی مست گذشتند و گذشت
داشتم دلقی و صد عیب مرا می پوشید
از صدای سخن عشق ندیدم خوشتر
هر می لعل کزان جام بلورین ستدم
جز دلم کز ازل تا بابد عاشق اوست

وانکه این کار ندانست در ان کار بماند
شکر ایزد که نه در پرده پندار بماند
خرقه ماست که در خانه خمار بماند
قصه ماست که در هر سر بازار بماند
خرقه رهن می و مطرب شد و زنار بماند
یادگاری که درین گنبد دوار بماند
آب حسرت شد و در چشم گهربار بماند
جاودان کس نشنیدم که درین کار بماند

خاکیانش بی بهره انداز جرعهٔ کاس الکرام — این تطاول بین که باعشاق مسکین کرده اند

شهپر زاغ و زغن زیبای صید و قید نیست — کاین کرامت همرهِ شهباز و شاهین کرده اند

ساقیا می ده که با حکمِ ازل تدبیر نیست — قابلِ تغییر نبود آنچه تعیین کرده اند

از خرد بیگانه شو چون جانش اندر بر کش — دخترِ رز را که نقدِ عقل کابین کرده اند

در سفالین کاسهٔ رندان بخواری منگرید — کاین حریفان خدمتِ جامِ جهان بین کرده اند

تیرِ مژگانِ دراز و غمزهٔ جادو نگر — آنچه آن زلفِ دراز و خال مشکین کرده اند

یک شکر انعامِ ما بود و لبت خصمت نداد — هم تو انصافش بده شیرین لبان این کرده اند

شاهدان از آتشِ رخسارِ رنگین دمبدم — زاهدان را رخنه ها اندر دل و دین کرده اند

شعر حافظ را که یکسر مدح احسانِ تمامات
هر کجا بشنیده اند از لطف تحسین کرده اند

واعظان کین جلوه بر محراب و منبر میکنند — چون بخلوت میروند آن کار دیگر میکنند

مشکلی دارم ز دانشمندِ مجلس باز پرس — توبه فرمایان چرا خود توبه کمتر میکنند

گوییا باور نمیدارند روزِ داوری — کاین همه قلب و دغل در کارِ داور میکنند

یارب این نوباوگانِ دلستان را بر خورد — کاین همه ناز از غلام ترک و استر میکنند

بندهٔ پیر خرابات م که درویشانِ او — گنج را از بی نیازی خاک بر سر میکنند

مطرب مجلس انس ست غزل خوان و سرود
چند گوئی که چنین ست و چنان خواهد شد

گر ز مسجد بخرابات شدم عیب مکن
مجلس وعظ دراز ست و زمان خواهد شد

حافظ از بهر تو آمد سوی اقلیم وجود
قدمی نه بود اعشق که روان خواهد شد

نقد صوفی نه همه صافی و بی غش باشد
ای بسا خرقه که مستوجب آتش باشد

صوفی ما که ز ورد سحری مست شدی
شامگاهش نگران باش که خوش باشد

خوش بود گر محک تجربه آید بمیان
تا سیه روی شود هر که در و غش باشد

ناز پرورد تنعم نبرد راه بدوست
عاشقی شیوه رندان بلاکش باشد

خط ساقی گر ازین گونه زند نقش بر آب
ای بسا خط که بخونابه منقش باشد

غم دنیای دنی چند خوری باده بخور
حیف باشد دل دانا که مشوش باشد

دلق و سجاده حافظ ببر و باده فروش
گر شراب از کف آن ساقی مهوش باشد

نسبت رویت اگر با مه و پروین کردند
صورت نادیده تشبیهی تخمین کردند

شمه از داستان عشق شورانگیز ما ست
این حکایتها که از فرهاد و شیرین کردند

نگهت جان بخش دارد خاک کوی گلرخان
عارفان زانجا مشام عقل مشکین کردند

راهِ عشق ارچه کمینگاهِ کمانداران است — هر که دانسته رود صرفه ز اعدا ببرد

سحر با معجزه پهلو زند دل خوش دار — سامری کیست که دست از ید بیضا ببرد

جامِ مینائی و سنگِ سیه دیده سبوست — منه از دست که سیلِ غمت از جا ببرد

باغبانا ز خزان بیخبرت می بینم — آه ازان روز که باد تگِ عنا ببرد

رهزنِ دهر نخفته است مشو ایمن ازو — اگر امروز نبرد دست که فردا ببرد

بانگ گاوی چه صدا باز دهد عشوه مخر — کی سها عکس ز خورشید مصفا ببرد

علم و فضلی که بچل سال دلم جمع آورد — ترسم آن نرگس مستانه بیکجا ببرد

حافظ ار جان طلبد نرگس مستانه او — خانه از عمر بپرداز و بهل تا ببرد

نفسِ باد صبا مشک فشان خواهد شد — عالمِ پیر دگر باره جوان خواهد شد

ارغوانِ جامِ عقیقی به سمن خواهد داد — چشمِ نرگس به شقایق نگران خواهد شد

گل عزیز است غنیمت شمریدش صحبت — که بباغ آمد ازین راه و ازان خواهد شد

این تطاول که کشید از غمِ هجران بلبل — تا سرِ پرده گل نعره زنان خواهد شد

ای دل ار عشرت امروز بفردا فگنی — مایهٔ نقد بقارا که ضمان خواهد شد

ماه شعبان منه از دست قدح کاین خورشید — از نظر تا شب عید رمضان خواهد شد

نه هر که چهره برافروخت دلبری داند
نه هر که آینه سازد سکندری داند

نه هر که طرف کلہ کج نهاد و تند نشست
کلاه داری و آئین سروری داند

هزار نکتهٔ باریکتر ز مو اینجاست
نه هر که سر بتراشد قلندری داند

در آب دیدهٔ خود غرقه‌ام چه چاره کنم
که در محیط نه هر کس شناوری داند

غلام همت آن رندِ عافیت سوزم
که در گدا صفتی کیمیاگری داند

سواد نقطهٔ بینش ز خال تست مرا
که قدر گوهر یک دانه گوهری داند

بیا ختم دل دیوانه وند آنستم
که آدمی بچه شیوهٔ پری داند

بقد و چهره هر آنکس که شاه خوبان شد
جهان بگیرد اگر دادگستری داند

وفای عهد نکو باشد ار بیاموزی
وگرنه هر که تو بینی ستمگری داند

تو بندگی چو گدایان بشرط مزد مکن
که دوست خود روش بنده پروری داند

ز شعر دلکش حافظ کسی شود آگاه
که لطف طبع و سخن گفتن دری داند

نیست در شهر نگاری که دل ما ببرد
بختم ار یار شود ور ختم از ینجا ببرد

گو حریفی خوش و سرمست که پیش کرمش
عاشق سوخته دل نام تمنا ببرد

در خیال این همه لعبت بهوس میبازم
بو که صاحب نظری نام تماشا ببرد

خوش گرفتند حریفان سر زلف ساقی
گر فلک شان بگذارد که قراری گیرند

یارب این بچه ترکان چه دلیزند بخوبان
که به تیر مژه هر لحظه شکاری گیرند

رقص بر شعر ترو نالهٔ نی خوش باشد
خاصه رقصی که در و دست نگاری گیرند

قوت بازوِ پرهیز بخوبان مفروش
که درین خیل حصاری سواری گیرند

زاغ چون شرم ندارد که نهد بر گل چنگ
بلبلان از سر دارد همه خاری گیرند

تا کند اهل نظر خاک رهت کحل بصر
عمرها باشد که سر راه گذاری گیرند

حافظ ابنای زمان غم مسکینان نیست
زان میان گر بتوان به که کناری گیرند

نفس برآمد و کام از تو برنمی آید
فغان که بخت من از خواب در نمی آید

درین خیال بسر شد زمان عمر هنوز
بلای زلف سیاهت بسر نمی آید

مقیم زلف تو شد دل که خوش سوادی دید
وزان غریب بلاکش خبر نمی آید

قد بلند ترا تا ببر نمی گیرم
درخت بخت مرادم ببر نمی آید

ز شست صید فکن تا نه تیر دعا
ازان میانه بیچی کار گر نمی آید

کمینه شرط وفا ترک سر بود حافظ
برو اگر ز تو این کار بر نمی آید

روز و شب غصه و خون میخورم و چون نخورم
چون ز دیدار تو دورم بچه باشم دل شاد

تا تو از چشم من سوخته دل دور شدی
ای بسا چشمهٔ خونین که دل از دیده گشاد

از بن هر قطره صد قطرهٔ خون میچکید
خون برآورد دل از دست فراقت فریاد

حافظ دل شده مستغرق یاد شب و روز
تو ازین بنده دلخسته بکلی آزاد

مژده ای دل که دگر باد صبا باز آمد
هدهد خوشخبر از طرف سبا باز آمد

برکش ای مرغ سحر نغمهٔ داودی را
که سلیمان گل از طرف هوا باز آمد

لاله بوی می نوشین نشنید از دم صبح
داغ دل بود بامید دوا باز آمد

عارفی کو که کند فهم زبان سوسن
تا بگوید که چرا رفت و چرا باز آمد

مردمی کرد و کرم نجبت خداداد من
کان بت سنگدل از راه وفا باز آمد

چشم من از پی این قافله بس آبکشید
تا بگوش دلم آواز درا باز آمد

گرچه ما عهد شکستیم و گنه حافظ کرد
لطف او بین که بصلح از در ما باز آمد

نقد ها را بود آیا که عیاری گیرند
تا همه صومعه داران پی کاری گیرند

مصلحت دیدم آنست که یاران همه کار
بگذارند و خم طرهٔ یاری گیرند

بجانِ دوست که غم پردهٔ شما ندرد
گر اعتماد بر الطاف کارساز کنید

سخت موعظه پیرِ می‌فروش این است
که از معاشر ناجنس احتراز کنید

اگر طلب کند از شما حافظ
حوالتش به لب یار دل‌نواز کنید

مرا بوصل تو گر زانکه دسترس باشد
وگر ز طالعِ خویشم چه ملتمس باشد

اگر بهر دو جهان یک نفس زنم با دوست
مرا ز هر دو جهان حاصل آن نفس باشد

بر آستان تو غوغای عاشقان عجب
که هر کجا شکرستان بود مگس باشد

ره خلاص کجا باشد آن غریقی را
که سیلِ محنتِ عشقش ز پیش و پس باشد

چه حاجت است بشمشیر قتلِ عاشق را
که نیم جان مرا یک کرشمه بس باشد

هزار بار شود آشنا و دیگر بار
مرا ببیند و گوید که این چه کس باشد

ازین سبب که مرا دست بخت کوتاه است
کیم بسرو بلند تو دسترس باشد

خوش ست باده رنگین و صحبت جانان
مدام حافظ بیدل درین هوس باشد

میزنم هر نفس از دست فراقت فریاد
که اگر ناله زارم نرساند بتو باد

چکنم گر نکنم ناله و فریاد و فغان
کز فراق تو چنانم که بداندیش مباد

مرا مهر سیه چشمان ز سر بیرون نخواهد شد
قضای آسمان ست این و دیگرگون نخواهد شد

مرا روز ازل کاری بجز رندی نفرمودند
هر آن قسمت که آنجا شد کم و افزون نخواهد شد

مجال من همین باشد که پنهان مهر او ورزم
کنار و بوس و آغوشش چگویم چون نخواهد شد

شراب لعل و جای امن و یار مهربان ساقی
دلا کی به شود کارت اگر اکنون نخواهد شد

بیا تا در صف رندان ببانگ چنگ می کوشیم
که ساز شرع زین افسانه بی قانون نخواهد شد

شبی مجنون بلیلی گفت کای محبوب بی همتا
تر اعاشق شود پیدا ولی مجنون نخواهد شد

رقیب آزار ما فرمود و جای آشتی نگذاشت
مگر آه سحرخیزان سوِ گردون نخواهد شد

بیا تا در مِ صافیت ز اندوه جهان بنمائیم
که کار عشق ازین افسانه بی افسون نخواهد شد

مشو ای دیده نقش غم ز لوح سینهٔ حافظ
که زخم تیر دلدار ست و رنگ خون نخواهد شد

معاشران گره از زلف یار باز کنید
شبی خوش ست باین قصه اش دراز کنید

حضور مجلس انس ست و دوستان جمع اند
و آن یکاد بخوانید و در فراز کنید

رباب و چنگ ببانگ بلند میگویند
که گوش هوش بپیغام اهل راز کنید

هر آنکسی که درین حلقه نیست زنده بعشق
برو چو مرده بفتوای من نماز کنید

میان عاشق و معشوق فرق بسیار ست
چو یار ناز نماید شما نیاز کنید

مباش غره بعلم و عمل فقیر زمان
که هیچکس ز قضای خدای جان نبرد

مشو فریفتهٔ رنگ و بو قدح درکش
که زنگ غم ز دلت جز می مغان نبرد

اگرچه دیده بود پاسبان تو ای گل
بهوش باش که نقد تو پاسبان نبرد

سخن نبرد سخندان ادا مکن حافظ
که تحفه کس دُرو گوهر بجز کمان نبرد

مرا مَی دگر باره از دست برد
بمن باز آورد مے دستبرد

هزار آفرین بر می سرخ باد
که از روی مار نگ زردی ببرد

بنازیم دستے که انگور چید
مر آن پا ئے را کہ در هم فشرد

بروز ا ز ها خورده بر من مگیر
که کار خدائے نه کار یست خرد

مرا از ازل عشق شد سرنوشت
قضای نبشته نشاید سترد

مزن دم ز حکمت که در وقت مرگ
ارسطو و هر جان چو بیچاره گرد

مکن رنج بیهوده خرسند باش
قناعت کن ای نیست طلسن چو برد

چنان زی ز زندگانی کن اندر جهان
که چون مرده باشی نگویند مرد

شود مست و صدت ز جام الست
هر آنکو چو حافظ می صاف خورد

? Kurd
gurd = hero

مرا تا عشق تعلیم سخن کرد — حدیثم نکتهٔ هر محفلے بود
هنر ۱۰ بے عیب جرمان بود لیکن — زمن محروم ترکی سائلے بود
سرشکم در طلب در ها فشاند — ولی از وصل او بی حاصلے بود

مگو دیگر که حافظ نکته دانست
که ما ۱۱ دیدیم محکم غافلے بود

معاشران ۱۲ حریف شبانه یاد آرید — حقوق بندگی مخلصانه یاد آرید
چو در میان ۱۳ مراد آورید دست امید ۱۴ — ز عهد صحبت ما در میانه یاد آرید
چو عکس ۱۵ باده کند جلوه در رخ ساقی — ز زهد من بسرود و ترانه یاد آرید
بوقت ۱۶ شرخوشی از آه و نالهٔ عشاق — بصوت نغمهٔ چنگ و چغانه یاد آرید
نمیخورید ز مانی غم وفا ۱۷ داران — ز بیوفائے دور زمانه یاد آرید
سمند دولت اگر تند و سرکش ست ولے — ز همرهان بسر تازیانه ۱۸ یاد آرید

بوقت مرحمت ای ساکنان صدر جلال
ز روی حافظ و آن آستانه یاد آرید

من و صلاح و سلامت کس این گمان نبرد — که کس بر ند خرابات ظن آن نبرد
من این مرقع پشمینه بهر آن دارم — که زیر خرقه کشم می کس این گمان نبرد

دیدیم ۱۱ ای دولت وصال — کنید ۱۲ مروتی سر و برگ
شراب یعنی مستی باعتدال چه تلخ و خوش بود — مجموعون نام سازیست آن چه می باشد — مانند مشغله‌ئی که آن چه می باشد — جلجل چند دران تعبیه کنند و همول — بران نگارند نام پرده از موسیقی — دوستان وقت خوشی که با صوت خوش — چنگ و چغانه باشد و نالهٔ عشاقان — هم یاد آرید ۱۳ وفاداران را ز — عاشقان ستمای معشوقان نیکنید — غمخواری عاشقان پیشه کنید

---

۱۰ هنر بے عیب جرمان بود لیکن — زمن محروم ترکی سائلے بود

۱۱ که ما دیدیم محکم غافلے بود

۱۲ معاشران حریف شبانه یاد آرید — حقوق بندگی مخلصانه یاد آرید

۱۳ چو در میان مراد آورید دست امید — ز عهد صحبت ما در میانه یاد آرید

۱۴ چو عکس باده کند جلوه در رخ ساقی — ز زهد من بسرود و ترانه یاد آرید

۱۵ بوقت شرخوشی از آه و نالهٔ عشاق — بصوت نغمهٔ چنگ و چغانه یاد آرید

۱۶ نمیخورید ز مانی غم وفا داران — ز بیوفائے دور زمانه یاد آرید

۱۷ سمند دولت اگر تند و سرکش ست ولے — ز همرهان بسر تازیانه یاد آرید

۱۸ بوقت مرحمت ای ساکنان صدر جلال
ز روی حافظ و آن آستانه یاد آرید

من و صلاح و سلامت کس این گمان نبرد — که کس بر ند خرابات ظن آن نبرد

من این مرقع پشمینه بهر آن دارم — که زیر خرقه کشم می کس این گمان نبرد

خسرو احافظ درگاه نشین فاتحه خواند
وز زبان تو تمنای دعائی دارد

من و انکار شراب این چه حکایت باشد
غالبا این قدرم عقل کفایت باشد

منکه شهباره تقوی زده ام با دف و چنگ
این زمان سر بره آرم چه حکایت باشد

زاهد ار راه برندی نبرد معذورست
عشق کاریست که موقوف هدایت باشد

تا بغایت ره میخانه نمیدانستم
ورنه مستوری ما تا بچه غایت باشد

بنده پیر مغانم که ز جهلم برهاند
پیر ما هر چه کند عین عنایت باشد

زاهد و عجب و نماز و من و مستی و نیاز
تا خود از میان ما که عنایت باشد

دوش از این غصه نخفتم که حکیمی میگفت
حافظ ار باده خوری جای شکایت باشد

مسلمانان مرا وقتی دلی بود
که با وی گفتمی گر مشکلی بود

دلی همدرد و یاری مصلحت بین
که استظهار هر اهل دلی بود

بگردابی چو افتادم ز غم بند
ببیرش امید سالملی بود

ز من ضائع شد اندر کوی جانان
چه دامنگیر یارب منزلی بود

بحال این پریشان رحمت آید
که وقت کاردان کاملی بود

هیچکس نیست که کوی تو ش کاری نیست
هر کس اینجا بامید هوسی می آید

کس ندانست که منزلگه مقصود کجاست
این قدر هست که بانگ جرسی می آید

جرعه ده که بمیخانهٔ ارباب کرم
هر حریفی زپی ملتمسی می آید

خبر بلبل این باغ مپرسید که من
نالهٔ مے شنوم کز قفسی می آید

دوست اگر سر بسر دیدن بیمار غمست
گو بیا خوش که هنوزش نفسی می آید

یار دارد سر صید دل حافظ یاران
شاهبازے بشکار مگسے می آید

مطرب عشق عجب ساز و نوائی دارد
نقش هر پرده که زد راه بجائی دارد

عالم از ناله عشاق مباد اخالی
که خوش آهنگ و فرح بخش نوائی دارد

پیر ما وردی شبگیر مگر چه دارد زور و زور
خوش عطا بخش و خطا پوش خدائی دارد

از عدالت نبود دور گر شه پرسد حال
پادشاهی که بهمسایه گدائی دارد

محترم دار دلم کاین مگس قند پرست
تا هوا خواه تو شد فرّ همائی دارد

اشک خونین بطبیبان بنمودم گفتند
درد عشق ست و جگر سوز دوائی دارد

ستم از غمزه میاموز که در مذهب عشق
هر عمل اجری و هر کرده جزائی دارد

تا نگفت آن بت سیمین بها دادهٔ فروش
شادی وی کسی خرید که صفائی دارد

از حشمت اهل جهل بگریزان رسیده ام
جز آه اهل فضل بگیوان نمیرسد

صوفی بشوی رنگ دل خود بآب می
زین شست و شوی خرقهٔ عفران نمیرسد

حافظ صبور باش که در راه عاشقی
هر کس که جان نداد بجانان نمیرسد

مرا ببندی عشق آن فضول عیب کند
که اعتراض بر اسرار علم غیب کند

کمال صدق محبت بین که نقص گناه
که هر که بی هنر افتد نظر بعیب کند

چنان بزرهٔ اسلام غمزه میسانی
که اجتناب ز صهبا مگر صهیب کند

زعطر حور بهشت آن زمان بیابد بوی
که خاک میکدهٔ ما عبیر جیب کند

کلید گنج سعادت قبول اهل دل است
مباد کس که درین نکته شک و ریب کند

شبان وادی ایمن گهی رسد بمراد
که چند سال بجان خدمت شعیب کند

ز دیده خون بچکاند فسانهٔ حافظ
چو یاد عهد شباب و زمان شیب کند

مژده ای دل که مسیحا نفسی می آید
که ز انفاس خوشش بوی کسی می آید

از غم و درد مکن ناله و فریاد که دوش
زده ام فالی و فریاد رسی می آید

ز آتش وادی ایمن نه منم خرم و بس
موسی اینجا بامید قبسی می آید

a compendium of Muhammad celebrated for his abbreviations

اسم اعظم بکند کار خود ای دل خوش باش
گر بتلبیس و حیل دیو مسلمان نشود

درد مندیکه کند درد نهان پیش طبیب
درد او بی سبب قابل درمان نشود

عشق می ورزم و امید که این فن شریف
چون هنرهای دگر موجب حرمان نشود

دوش میگفت که فردا بدهم کام دلت
سبب ساز خدایا که پشیمان نشود

حسن خلقی ز خدا می طلبم روی ترا
تا دگر خاطر ما از تو پریشان نشود

هر که در پیش بتان از سر جان میلرزد
بی تکلف تن او لایق قربان نشود

ذره را تا نبود همت عالی حافظ
طالب چشمهٔ خورشید درخشان نشود

کارم ز دور چرخ بسامان نمیرسد
خون شد دلم ز درد و بدرمان نمیرسد

چون خاک راه پست شدم همچو بامدن
تا آب دیده ام نبرد نان نمیرسد

از دست جور و جور زمان اهل فضل را
این غصه بس که دست سوی جان نمیرسد

سیرم ز جان خویش و بدل راستان ولی
بیچاره را چه چاره که فرمان نمیرسد

تا صد هزار خار نبیند و ید از زمین
از گلبنی گلی بگلستان نمیرسد

یعقوب را دو دیده ز حسرت سفید شد
آوازه ز مصر بکنعان نمیرسد

پی پاره نمیکنم از هیچ استخوان
تا صد هزار زخم بدندان نمیرسد

بود که مجلس حافظ بمین ترتیبش
هر انچه می طلبد جمله باشدش موجود

گفتم که خطا کردی و تدبیر نه این بود
گفتا چه توان کرد که تقدیر چنین بود

گفتم که خدا داد مرادت بوصالش
گفتا که مرادم بوصالش نه همین بود

گفتم که ستمگر بدت افگند بدین روز
گفتا که مرا بخت بدخویش قرین بود

گفتم ز من ای ماه چرا مهر بریدی
گفتا که فلک مابین بد مهر بکین بود

گفتم که بسی جام طرب خوردی از پیش
گفتا که شفا در قدح باز پسین بود

گفتم که تو اے عمر چرا زود برفتی
گفتا که فلانی چکنم عمر همین بود

گفتم که بسے خط خطا بر تو کشیدند
گفتا همه آن بود که بر لوح جبین بود

گفتم که نه وقت سفرت بود چنین زود
گفتا که مگر مصلحت وقت چنین بود

گفتم که ز حافظ بچه علت شده دوری
گفتا که همه وقت مرا داعیه این بود

گرچه بر واعظ شهر این سخن آسان نشود
تا ریا ورزد و سالوس مسلمان نشود

رندی آموز و کرم کن که نه چندین هنرست
حیوانی که نه نوشد می انسان نشود

گوهر پاک بباید که شود قابل فیض
ورنه هر سنگ و گلی لولو و مرجان نشود

رنگِ خونِ دلِ ما را که نهان کرد خطت
همچنان از لبِ لعل تو عیان ست که بود

عاشقان بندهٔ اربابِ امانت باشند
لاجرم چشم گهربار همان ست که بود

کشتهٔ غمزهٔ خود را بزیارت می آی
زانکه بیچاره همان دل نگران ست که بود

زلفِ هندوی تو گفتم که دگر ره نزند
سالها رفت و بدان سیرت و شان ست که بود

حافظ ار باز نما قصهٔ خونابهٔ چشم
که درین چشمه همان آب روان ست که بود

کنون که در چمن آمد گل از عدم بوجود
بنفشه در قدمِ او نهاد سر بسجود

بنوش جام صبوحی بنالهٔ دف و چنگ
ببوس غبغبِ ساقی بنغمهٔ نی و رود

بباغ تازه کن آئینِ دینِ زردشتی
کنون که لاله برافروخت آتشِ نمرود

زوست شاهدِ سیمین عذار عیسی دم
شراب نوش و رها کن حدیثِ عاد و ثمود

جهان چو خلد برین شد بدو سوسن و گل
ولی چه سود که در وی نه ممکن ست خلود

شد از فروغِ ریاحین چو آسمان گلشن
زمین ز اختر میمون و طالع مسعود

چو گل سوار شود بر هوا سلیمان وار
سحر که مرغ درآید بنغمهٔ داود

بدور گل منشین بی شراب و شاهد و چنگ
که همچو دور بقا هفته بود معدود

بیار جام لبالب بیاد آصف عهد
وزیرِ ملک سلیمان عماد دین محمود

با یار شکر لب گل اندام | بی بوس و کنار خوش نباشد

جان نقد محقرت حافظ
از بهر نثار خوش نباشد

گفتم غم تو دارم گفتا غمت سرآید | گفتم که ماه من شو گفتا اگر برآید
گفتم ز مهر ورزان رسم وفا بیاموز | گفتا ز ماهرویان این کار کمتر آید
گفتم که بوی زلفت گمراه عالم کرد | گفتا تو بندگی کن کو بنده بر در آید
گفتم دل رحیمت کی عزم صلح دارد | گفتا بکش جفا را تا وقت آن درآید
گفتم که بر خیالت راه نظر ببندم | گفتا که شبرو است این از راه دیگر آید
گفتم خوش آن هوائی کز باغ خلد خیزد | گفتا خنک نسیمی کز کوی دلبر آید
گفتم که نوش لعلت ما را بآرزو کشت | گفتا تو بندگی کن کان بنده پرور آید

گفتم زمان عشرت دیدی که چون سر آید
گفتا خموش حافظ کاین غصه هم سر آید

گوهر مخزن اسرار همان ست که بود | حقهٔ مهربدان مهر و نشان ست که بود
از صبا پرس که ما را همه شب تا دم صبح | بوی زلف تو همان مونس جان ست که بود
طالب لعل و گهر نیست وگرنه خورشید | همچنان در عمل معدن و کان ست که بود

هزار حیله برانگیخت حافظ از سر مهر
بدان هوس که شود آن حریف رام و نشد

کی شعر تر انگیزد خاطر که حزین باشد
یک نکته درین معنی گفتیم و همین باشد

از لعل تو گر یابم انگشتری زنهار
صد ملک سلیمانم در زیر نگین باشد

غمناک نباید بود از طعن حسودای دل
شاید که چو وا بینی خیر تو درین باشد

هر کو نکند فهمی این کلک خیال انگیز
نقشش بتراشد ز خود صد تکه چنین باشد

جام می و خون دل هر یک بکسی دادند
در دایرهٔ قسمت اوضاع چنین باشد

در کار گلاب و گل حکم ازلی این بود
کان شاهد بازاری وین پرده نشین باشد

آن نیست که حافظ را مستی رود از خاطر
کاین سابقهٔ رندی تا روز پسین باشد

گل بی رخ یار خوش نباشد
بی باده بهار خوش نباشد

طرف چمن و هوای بستان
بی لالهٔ عذار خوش نباشد

رقصیدن سرو و حالت گل
بی صوت هزار خوش نباشد

باغ و گل و مل خوش ست لیکن
بی صحبت یار خوش نباشد

هر نقش که دست عقل بندد
بی نقش نگار خوش نباشد

با یار شکر لب گل اندام | بی بوس و کنار خوش نباشد

جان نقد محقرست حافظ
از بهر نثار خوش نباشد

گفتم غم تو دارم گفتا غمت سر آید | گفتم که ماه من شو گفتا اگر برآید
گفتم ز مهر ورزان رسم وفا بیاموز | گفتا ز ماهرویان این کار کمتر آید
گفتم که بوی زلفت گمراه عالم کرد | گفتا تو بندگی کن کو بنده بر در آید
گفتم دل رحیمت کی عزم صلح دارد | گفتا بکش جفا را تا وقت آن درآید
گفتم که بر خیالت راه نظر ببندم | گفتا که شبروست این از راه دیگر آید
گفتم خوش آن هوائی کز باغ خلد خیزد | گفتا خنک نسیمی کز کوی دلبر آید
گفتم که نوش لعلت ما را بآرزو کشت | گفتا تو بندگی کن کان بنده پرور آید

گفتم زمان عشرت دیدی که چون سر آید
گفتا خموش حافظ کاین غصه هم سر آید

گوهر مخزن اسرار همان ست که بود | حقهٔ مهر بدان مهر و نشان ست که بود
از صبا پرس که ما را همه شب تا دم صبح | بوی زلف تو همان مونس جان ست که بود
طالب لعل و گهر نیست وگرنه خورشید | همچنان در عمل معدن و کان ست که بود

هزار حیله برانگیخت حافظ از سر مهر
بدان هوس که شود آن حریف رام و نشد

کی شعر ترانگیزد خاطر که حزین باشد
یک نکته درین معنی گفتیم و همین باشد

از لعل تو گر یابم انگشتری زنهار
صد ملکِ سلیمانم در زیر نگین باشد

غمناک نباید بود از طعن حسودای دل
شاید که چو وا بینی خیر تو درین باشد

هر کو نکند فهمی این کلک خیال انگیز
نقشش بتراشد ازخود صد تو نگر چین باشد

جام می و خون دل هر یک بکسی دادند
در دائرهٔ قسمت اوضاع چنین باشد

در کار گلاب و گل حکم ازلی این بود
کان شاهد بازاری وین پرده نشین باشد

آن نیست که حافظ را مستی رود از خاطر
کاین سابقهٔ رندی تا روز پسین باشد

گل بی رخ یار خوش نباشد
بی باده بهار خوش نباشد

طرف چمن و هوای بستان
بی لالهٔ عذار خوش نباشد

رقصیدنِ سرو و حالتِ گل
بی صوت هزار خوش نباشد

باغ و گل و مل خوش ست لیکن
بی صحبت یار خوش نباشد

هر نقش که دست عقل بندد
بی نقش نگار خوش نباشد

آخرای خاتم جمشید سلیمان آثار
گر فتد عکس تو بر لعل نگینم چه شود

زاهد شهر چو مهر ملک و شحنه گزید
من اگر مهر نگاری بگزینم چه شود

صرف شد عمر گرانمایه بمعشوقه دمی
تا ازانم چه به پیش آید ازینم چه شود

عقلم از خانه بدر رفت و اگر می آید
دیدنم از پیش که در خانه دینم چه شود

منکه در کوی تبان منزل و ماوا دارم
گر دهی جای بفردوس برینم چه شود

نسخهٔ سوم

خواجه دانست که من عاشقم و هیچ نگفت
حافظ ار نیز بداند که چنینم چه شود

گداخت جان که شود کار دل تمام و نشد
بسوختیم درین آرزوی خام و نشد

فغان که در طلب گنج گوهر مقصود
شدم خراب جهانی ز غم تمام و نشد

در نیستی طلبم کیمیای هستی یافت
بسی شدم بگدائی بر کرام و نشد

بطعنه گفت شبی میر مجلس تو شوم
شدم بمجلس او کمترین غلام و نشد

پیام کرد که خواهم نشست با رندان
بشد بر ندی و دردی کشیم نام و نشد

روا مدار که مسکین کبوتر دل
که دید در ره خود پیچ و تاب دام و نشد

بکوی عشق منه بی دلیل راه قدم
که من بجویش نمودم صد اهتمام و نشد

بدان هوس که ببوسم لبت چو جام شراب
چه خون که در دلم افتاد همچو جام و نشد

نسخهٔ دوم و بوسیدن لب میر نشد ۱۲ مولوی محمد فتح علی

۱ ای ز اوج شهریاری پایه تو برتر از گردون
۲ عشق شوریده چو شد گرد هوسها بنشست
۳ گر انا الحق بزند سر بدر آید ز درخت
۴ ابتدای طلب عشق بسی خون خوردن
۵ آنچه هرگز نشنیدیم و نخواندیم از کس
۶ دمی صرف دگر دیده بآبی بشوی
۷ انتظار تو بیک ره ز دلم برد قرار
۸ یعنی فضل من از نامه سیاهان بگذار
۹ مست بگذشت و ز ما توبه و پیمان بشکست
۱۰ ای دل ار عشق نه آئین تو باشد چه کنی
۱۱ ای که بر نقش دو عالم قلم صنع کشید
۱۲ ای که از کلک قضا منشور عشق افکندند
۱۳ ای که بر اوج فلک نوبت شاهی داری
۱۴ ای که با لعل لبت نوش مذاق جانها
۱۵ ای که بر عارض گلرنگ تو خط ریحانی
۱۶ ای که بر طلعت میمون تو فرخ فالی
۱۷ ای که بر لوح جبین تو ز تأیید ازل
۱۸ ای که با مشک سیه نقطه زدی گرد سمن
۱۹ ای که بر عارض گلرنگ تو خط ریحانی
۲۰ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۲۱ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۲۲ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۲۳ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۲۴ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۲۵ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۲۶ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۲۷ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۲۸ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۲۹ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۳۰ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۳۱ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۳۲ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۳۳ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۳۴ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۳۵ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۳۶ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۳۷ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۳۸ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۳۹ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۴۰ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۴۱ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۴۲ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۴۳ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۴۴ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۴۵ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۴۶ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۴۷ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۴۸ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۴۹ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۵۰ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۵۱ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۵۲ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۵۳ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۵۴ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۵۵ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۵۶ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۵۷ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۵۸ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۵۹ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۶۰ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۶۱ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۶۲ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۶۳ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۶۴ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۶۵ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۶۶ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۶۷ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۶۸ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۶۹ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۷۰ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۷۱ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۷۲ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۷۳ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۷۴ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۷۵ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۷۶ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۷۷ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۷۸ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۷۹ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۸۰ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۸۱ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۸۲ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۸۳ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۸۴ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۸۵ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۸۶ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۸۷ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۸۸ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۸۹ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۹۰ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۹۱ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۹۲ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۹۳ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۹۴ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۹۵ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۹۶ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۹۷ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۹۸ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۹۹ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی
۱۰۰ ای که با سلسله زلف تو دل سودائی

دیوان حافظ

گفتم که خواجه کے بسر حجله میرود
گفت آن زمان که مشتری مه قران کنند

گفتم دعای دولت تو ورد حافظ است
گفت این دعا ملائک هفت آسمان کنند

کسیکه حسن رخ دوست در نظر دارد
محقق ست که او حاصل بصر دارد

چو خامه بر خط فرمان او سر طاعت
فتاده ایم مگر او به تیغ بردارد

کسی بوصل تو چون شمع یافت پروانه
که زیر تیغ تو هر دم سری دگر دارد

بپای بوس تو دست کسی رسید کرا
چو آستانه بدین در همیشه سر دارد

ز زهد خشک ملولم بیار باده ناب
که بوی باده دماغم مدام تر دارد

بزد رقیب تو روزی بسینه ام تیری
ز بسکه تیر غمت سینه بی سپر دارد

کسیکه از ره تقوی قدم برون نهاد
بغرم میکده اکنون سر سفر دارد

ز باده هیچت اگر نیست این بس که ترا
دمی ز وسوسه عقل بی خبر دارد

دل شکسته حافظ بخاک خواهد برد
چو لاله داغ هوائی که بر جگر دارد

اگر من از باغ تو یک میوه بچینم چه شود
پیش پای تو بچراغ تو بنشینم چه شود

یار شب اندر کنف سایه آن سرو بلند
گر من سوخته یکدم بنشینم چه شود

قاصدِ حضرتِ سلمیٰ که سلامت باد
چه شود گر بسلامی دلِ ما شاد کند

یارب اندر دلِ آن خسرو شیرین انداز
که بر حمت گذری بر سرِ فرهاد کند

حالیا عشوهٔ عشقِ تو زبنیاد مرا
تا دگر فکرِ حکیمانه چه بنیاد کند

گوهرِ پاکِ تو از مدحت مستغنیست
فکرِ مشاطه چه با حسنِ خداداد کند

امتحان کن که بسی گنج مراد آید بند
گر خرابی چو مرا لطفِ تو آباد کند

شاه را به بود از طاعتِ صد ساله زهد
قدرِ یک ساعتِ عمری که در و داد کند

ره نبردیم بمقصودِ خود اندر شیراز
خرم آن روز که حافظ ره بغداد کند

گفتم کیم دهان و لبت کامران کنند
گفتا بچشم هر چه تو گوئی همان کنند

گفتم خراجِ مصر طلب میکند لبت
گفتا درین معامله کمتر زیان کنند

گفتم بنقطهٔ دهنت خود که برد راه
گفت این حکایتیست که با نکته دان کنند

گفتم صنم پرست مشو با همه نشین
گفتا بجوی عشق هم این و هم آن کنند

گفتم هوای میکده غم می زدل ببرد
گفتا خوش آن کسان که دلی شادمان کنند

گفتم شراب و خرقه نه آئین مذهبست
گفت این عمل بمذهب پیرِ مغان کنند

گفتم رخت نوش لبان پرِ چه بسود
گفتا ببوسه شکر بنیش جوان کنند

نازنین ترز قدت در چمن حسن نرست | خوشتر از نقش تو در عالم تصویر نبود
تا مگر همچو صبا باز بزلف تو رسم | حاصلم دوش بجز نالهٔ شبگیر نبود
آن کشیدم ز نوای آتش هجران که چو شمع | جز فنای خودم از دست تو تدبیر نبود

آیتی بود ز عذاب اندوه حافظ بی تو
که بر هیچکسش حاجت تفسیر نبود

گر می فروش حاجت رندان روا کند | ایزد گنه بخشد و دفع بلا کند
در کارخانه که رهِ علم و عقل نیست | وهم ضعیف رای فضولی چرا کند
مطرب بساز عود که کس نیست اهل مزد | وان گونه این ترانه سراید خطا کند
گر رنج پیشت آید و گر راحت ای حکیم | نسبت مکن بغیر که اینها خدا کند
ما را که درد عشق و بلای خمار هست | یا وصل دوست یا می صافی دوا کند
حقا که در زمان برسد مژدهٔ امان | گر سالکی بعهد امانت وفا کند
ساقی بجام عدل بده باده تا گدا | غیرت نیاورد که جهان پر بلا کند

جان رفت در سر می و حافظ ز غصه سوخت | گفتم ز اهل دل کسی بفریاد ما رسد
عیسی دمی بجاست که احیای ما کند

گلک مشکین تو روزی که زما یاد کند | ببرد اجر و صد بنده که آزاد کند

غلام نرگس مست تو تاجدارانند — خراب بادهٔ لعل تو هوشیارانند

ترا صبا و مرا آب دیده شد غماز — وگرنه عاشق و معشوق رازدارانند

بزیر زلف دوتا چون گذر کنی بنگر — که از یمین و یسارت چه بیقرارانند

گذار کن چو صبا بر بنفشه زار و ببین — که از تطاول زلفت چه سوگوارانند

رقیب دیو گذر و بیش ازین مکن نخوت — که ساکنان درِ دوست خاکسارانند

نصیب ماست بهر شب ز لعل شکرخا بوسه — که مستحق کرامت گناه گارانند

نه من بر آن گل عارض غزل سرایم و بس — که عندلیب تو از هر طرف هزارانند

تو دستگیر شوای خضر پی خجسته که من — پیاده میروم و همرهان سوارانند

بیا بمیکده و چهره ارغوانی کن — مرو بصومعه کانجا سیاه کارانند

خلاص حافظ ازان زلف تابدار مباد — که بستگان کمند تو رستگارانند

قتل این خسته بشمشیر تو تقدیر نبود — ور نه هیچ از دل پر رحم تو تقصیر نبود

یارب آئینهٔ حسن تو چه جوهر دارد — که در و آه مرا قوت تاثیر نبود

سر ز حیرت بدر میکده ها بر کردم — چون شناسای تو در صومعه یک پیر نبود

من دیوانه چو زلف تو رها میکردم — هیچ لائق ترم از حلقهٔ زنجیر نبود

در خمِ زلفِ تو آویخت دل از چاهِ زنخ
آه کز چاه برون آمد و در دام افتاد

آن شد ای خواجه که در صومعه بازم بینی
کارِ ما با رخِ ساقی و لبِ جام افتاد

من نه مسجد بخرابات نه خود افتادم
اینم از روزِ ازل حاصلِ فرجام افتاد

چه کند گر نه پی دوران نرود چون پرگار
هر که در دایرهٔ گردشِ ایام افتاد

صوفیان جمله حریفند و نظرباز ولی
زین میان حافظِ دل سوخته بدنام افتاد

عشق نه سر سریست که از سر بدر شود
مهرت نه عارضیست که جای دگر شود

عشقِ تو در وجود و مهر تو در دلم
با شیر در درون شد و با جان بدر شود

درد یست در دِ عشق که اندر علاج او
هر چند سعی بیش نمائی بتر شود

اول منم یکی که درین شهر هر شبی
فریاد من بگنبد افلاک بر شود

ور زانکه من سر شک فشانم بزنده رود
کشتِ عراق جمله بیکبار تر شود

دی در میان زلف بدیدم رخ نگار
بر هیئتی که ابر محیط قمر شود

گفتم که ابتدا کنم از بوسه گفت نی
بگذار تا که ماه ز عقرب بدر شود

ای دل بیاد لعلش اگر باده میخوری
مگذار هان که مدعیان را خبر شود

حافظ سرا بلحد بدر آرد بپای بوس
گر خاک او بپای شما پی سپر شود

غلام نرگس مست تو تاجدارانند — خراب بادهٔ لعل تو هوشیارانند

ترا صبا و مرا آب دیده شد غماز — وگرنه عاشق و معشوق رازدارانند

بزیر زلف دوتا چون گذر کنی بنگر — که از یمین و یسارت چه بیقرارانند

گذار کن چو صبا بر بنفشه زار و ببین — که از تطاول زلفت چه سوگوارانند

رقیب در گذر و بیش ازین مکن نخوت — که ساکنان درِ دوست خاکسارانند

نصیب ماست بهشت ای خدا شناس برو — که مستحق کرامت گناه گارانند

نه من بر آن گل عارض غزل سرایم و بس — که عندلیب تو از هر طرف هزارانند

تو دستگیر شوای خضر پی خجسته که من — پیاده میروم و همرهان سوارانند

بیا بمیکده و چهره ارغوانی کن — مرو بصومعه کانجا سیاه کارانند

خلاص حافظ ازان زلف تابدار مباد — که بستگان کمند تو رستگارانند

قتل این خسته بشمشیر تو تقدیر نبود — ور نه هیچ از دل پر حرم تو تقصیر نبود

یارب آئینهٔ حسن تو چه جوهر دارد — که در و آه مرا قوت تاثیر نبود

سر ز حیرت بدر میکده ها برکردم — چون شناسای تو در صومعه یک پیر نبود

من دیوانه چو زلف تو رها میکردم — هیچ لائق ترم از حلقهٔ زنجیر نبود

در خم زلف تو آویخت دل از چاه ذقن — آه کز چاه برون آمد و در دام افتاد
آن شد ای خواجه که در صومعه بازم بینی — کار ما با رخ ساقی و لب جام افتاد
من نه مسجد بخرابات نه خود افتادم — اینم از روز ازل حاصل فرجام افتاد
چه کند گر نکند یاد دوران نرود چون پرگار — هر که در دایرهٔ گردش ایام افتاد

صوفیان جمله حریفند و نظر باز ولی
زین میان حافظ دل سوخته بدنام افتاد

عشقت نه سر سریست که از سر بدر شود — مهرت نه عارضیست که با جای گر شود
عشق تو در وجود و مهر تو در دلم — با شیر در درون شد و با جان بدر شود
در دیست در دعشق که اندر علاج او — هر چند سعی بیش نمائی بتر شود
اول منم یکی که درین شهر هر شبی — فریاد من بگنبد افلاک بر شود
ور زانکه من سر شک فشانم بزنده رود — کشت عراق جمله بیکبار تر شود
دی در میان زلف بدیدم رخ نگار — بر هیئتی که ابر بمحیط قمر شود
گفتم که ابتدا کنم از بوسه گفت نی — بگذار تا که ماه ز عقرب بدر شود
ای دل بیاد لعلش اگر باده میخوری — مگذار هان که مدعیان را خبر شود

حافظ سر از لحد بدر آرد بپای بوس — گر خاک او بپای شما پی سپر شود

شهر خالیست زعشاق مگر گرخ تو نیست
کوش نیارد بر او دم زدن از قصهٔ ما
داده ام باز نظر را به تذروی پرواز
کو کبوتر صفتی کز طرب شوخ غمزه
یا وفا یا خبر وصل تو یا مرگ رقیب
دوش گفتم ببندد لعل لبش چارهٔ دل

هوسی از غیب برون آید و کاری بکند
گر شش باد صبا گوش گزاری بکند
باز خواند مگرش بخت و شکاری بکند
جرعه در کش و دفع خماری بکند
بازی چرخ ازین یک دو سکاری بکند
هاتف غیب ندا داد که آری بکند

حافظا گر نروی از در او هم روزی
گذری بر سرت از گوشه کناری بکند

عکس روی تو چو در آینهٔ جام افتاد
حالوه کرد خورشید رخش روز ازل زیر نقاب
این همه عکس می و نقش مخالف که نمود
غیرت عشق زبان همه خاصان ببرید
هر دمش با من دل سوخته لطفی دگرست
پاک بین از نظر پاک بمقصود رسید
زیر شمشیر غمش رقص کنان باید رفت

عارف از پرتو می در طمع خام افتاد
عکسی از پرتو آن بر رخ ما فام افتاد
یک فروغ رخ ساقیست که در جام افتاد
از کجا سر غمش در دهن عام افتاد
این گدا بین که چه شایسته انعام افتاد
احول از چشم دو بین در طمع خام افتاد
کانکه شد کشتهٔ او نیک سرانجام افتاد

بمقول مطرب و ساقی برون رفتم گه و بیگه
کزان راهِ گران قاصد خبر دشوار می آورد

عجب مبین اگر دی شب حافظ جام و سبو آورد
ولی منعش نمیکردم که صوفی وار می آورد

صبا به تهنیتِ پیر می فروش آمد
که موسمِ طرب و عیش و ناز و نوش آمد

هوا سیه نفس گشت و باد نافه گشا
درخت سبز شد و مرغ در خروش آمد

تنورِ لاله چنان برفروخت باد بهار
که غنچه غرقِ عرق گشت و گل بجوش آمد

بگوشِ هوش زمن بشنو و بعشرت کوش
که این سخن سحر از هاتفم بگوش آمد

ز فکرِ تفرقه باز آی تا شوی مجموع
بحکم آنکه چو شد اهرمن سروش آمد

ز مرغِ صبح ندانم که سوسن آزاد
چه گوش کرد که با ده زبان خموش آمد

چه جای صحبتِ نامحرم ست مجلس انس
سرِ پیاله بپوشان که خرقه پوش آمد

بگویمت سخنی خوش بیاد باده بنوش
که زاهد از بر عارف و باده نوش آمد

زخانقاه بمیخانه میرود حافظ
مگر ز مستی زهد و ریا بهوش آمد

طائرِ دولت اگر باز گذاری بکند
یار باز آید و با وصل قراری بکند

دیده را دستگهِ دُر و گهر گرچه نماند
بخورد خونی و تدبیر شماری بکند

نرگسش مست نوازش کن مردم دارش — خونِ عاشق بخورد گر بقدح نوشش باد
چشمم از آینه داران خطِ خالش بگشت — بهم از بوسه ربایان لبِ نوشش باد
گرچه از کبر سخن با من درویش نکرد — جان فدای شکرین پسته خاموشش باد
شاهِ ترکان سخنِ مدعیان می شنود — شرمی از مظلمهٔ خون سیاووشش باد
پیر ما گفت خطا بر قلمِ صنع نرفت — آفرین بر نظرِ پاکِ خطاپوشش باد

بغلامیِ تو مشهور جهان شد حافظ
حلقهٔ بندگیِ زلفِ تو در گوشش باد

صبا وقت سحر بوی ز زلف یار می آورد — دلِ شوریدهٔ ما را ز نو در کار می آورد
ز مشک ناب ز زلف یار بر باد سحر میداد — صبا هر نافه مشکی که از تاتار می آورد
فروغِ ماه میدیدم ز بامِ قصرِ او روشن — که روی از شرمِ او خورشید بر دیوار می آورد
عفی الله چین ابروش اگرچه ناتوانم کرد — برحمت هم پیامی بر سر بیمار می آورد
سر از سر بخششِ جانان طریق لطف و احسان بود — اگر تسبیح میفرمود اگر زنار می آورد
من آن شاخ صنوبر را ز باغ سینه بر کندم — که هر گل کز غمش بشگفت محنت بار می آورد
نسیم غارت چشمش دل خونین ما کردم — ولی میریخت خون در ره بدین هنجار می آورد
خوش آن وقت و خوش آن ساعت که آن گلرخ گره بندش — بدزدیدی چنان دلها که خصم اقرار می آورد

رسید مژدهٔ غم عشقش بحافظ انچه رسید
که چشم زخم زمانه بعاشقان مرساد

صوفی نهاد دام و سر حقه باز کرد
بنیاد مکر با فلک حقه باز کرد

بازی چرخ بشکندش بیضه در کلاه
زیرا که عرض شعبده با اهل راز کرد

ساقی بیا که شاهد رعنای صوفیان
دیگر بجلوه آمد و آغاز ناز کرد

این مطرب از کجاست که ساز عراق ساخت
وآهنگ بازگشت ز راه حجاز کرد

ای دل بیا که ما بپناه خدا رویم
زانچه آستین کوته و دست دراز کرد

صنعت مکن که هر که محبت نه راست باخت
عشقش بروی دل در محنت فراز کرد

ای کبک خوشخرام که خوش میروی بناز
غره مشو که گربهٔ عابد نماز کرد

فردا که پیشگاه حقیقت شود پدید
شرمنده رهروی که عمل بر مجاز کرد

حافظ مکن ملامت رندان که در ازل
ما را خدا ز زهد و ریا بی نیاز کرد

صوفی ار باده باندازه خورد نوشش باد
ور نه اندیشهٔ این کار فراموشش باد

آنکه یک جرعه می از دست تو اندد دادن
دست با شاهد مقصود در آغوشش باد

کیست آن شاهد شیرین سخن خوش خرم
که دل ما بدو و علم دوشش باد

در ره عشق نشد کس یقین محرم راز
هر کسے بر حسب فهم گمانے دارد

با خرابات نشینان ز کرامات ملاف
هر سخن جائے و هر نکته مکانے دارد

مدعی گو برو و نکته به حافظ مفروش
کلک ما نیز زبانے و بیانی دارد

شراب عیش نهان چیست کار بی بنیاد
ز دیم بر صف رندان و هر چه باد اباد

ز گرمه بر دل بخشا و ز چهره باد مکن
که فکر هیچ مهندس چنین گره نگشاد

از انقلاب زمانه عجب مدار که چرخ
ازین فسانه و افسون هزار دارد یاد

قدح بشرط ادب گیر زانکه ترکیبش
ز کاسه سر جمشید و بهمن ست و قباد

که آگهست که جمشید و کی کجا رفتند
که وقف ست که چون رفت تخت جم بر باد

ز حسرت لب شیرین هنوز می بینم
که لاله میدمد از خاک تربت فرهاد

مگر که لاله بدانست بیوفائی دهر
که تا بزاد و بشد جام می ز کف ننهاد

نمیدهند اجازت مرا بسیر سفر
نسیم خاک مصلے و آب رکناباد

بیا بیا که زمانے زمی خراب شویم
مگر رسیم بگنجی درین خراب آباد

بنوش باده صافی بنالهٔ دف و چنگ
که بسته اند بر ابریشم طرب دل شاد

ز دست اگر ننهم جام می مکن عیبم
که پاک تر به ازنیم حریف دست نداد

Calligraphy Solid - The Ultimate Font Collection

مبین حقیر گدایان عشق را کاین قوم — شهان بے کمر و خسروان بے کلهند
خدا نه شیوهٔ درویشیست و راهروے — بیار باده که این سالکان نه مردمند
مکن که کوکبهٔ دلبرے شکسته شود — چو چاکران بگریزند و بندگان بجهند
غلام همت دردی کشانِ یکرنگم — نه آن گروه که ازرق لباس و دل سیهند
قدم منه بخرابات جز بشرط ادب — که ساکنان درش محرمان پادشهند
بهوش باش که هنگام باد استغنا — هزار خرمن طاعت بنیم جو ندهند

جناب عشق بلندست همتی حافظ — که عاشقان ره بی همتان نجو ندهند

شاهد آن نیست که موئی و میانے دارد — بندهٔ طلعت آن باش که آنے دارد
شیوهٔ حور و پری خوب و لطیف ست ولے — خوبی آنست و لطافت که فلانے دارد
چشمهٔ چشم مرا ای گل خندان دریاب — که همیدت خوش آب روانے دارد
مرغ زیرک نشود در چمنش نغمه سرای — هر بهاری که زمستان خزانے دارد
خم ابروی تو در صنعت تیر اندازی — بستد از دست هر آنکس که کمانے دارد
گوی خوبی که برد از تو که خورشید آن جا — نه سواریست که در دست عنانے دارد
دلنشین شد سخنم تا تو قبولش کردی — آری آری سخن عشق نشانے دارد

در ره عشق نشد کس یقین محرم راز
هر کسے بر حسب فهم گمانے دارد

با خرابات نشینان ز کرامات ملاف
هر سخن جائے و هر نکته مکانے دارد

مدعی گو برو و نکته به حافظ مفروش
گلک ما نیز زبانے و بیانی دارد

شراب عیش نهان چیست کار بی بنیاد
ز دیم بر صف رندان و هر چه باد اباد

گره ز دل بگشا و ز سپهر یاد مکن
که فکر هیچ مهندس چنین گره نگشاد

از انقلاب زمانه عجب مدار که چرخ
ازین فسانه و افسون هزار دارد یاد

قدح بشرط ادب گیر زانکه کیخسرو
ز کاسه سر جمشید و بهمن است و قباد

که آگهست که جمشید و کی کجا رفتند
که واقفست که چون رفت تخت جم بر باد

ز حسرت لب شیرین هنوز می بینم
که لاله میدمد از خاک تربت فرهاد

مگر که لاله بدانست بیوفائے دهر
که تا بزاد و بشد جام می ز کف ننهاد

نمیدهند اجازت مرا بسیر سفر
نسیم خاک مصلے و آب رکناباد

بیا بیا که ز مانے زمی خراب شویم
مگر ز سیم بگنجی درین خراب آباد

بنوش باده صافی بنالهٔ دف و چنگ
که بسته اند بر ابریشم طرب دل شاد

ز دست اگر ننهم جام می مکن عیبم
که پاک تر به ازنیم حریف دست نداد

مبین حقیر گدایان عشق را کاین قوم
شهان بی کمر و خسروان بی کلهند

خفا نه شیوهٔ درویشیست و راهروی
بیار باده که این سالکان نه مردمند

مکن که کوکبهٔ دلبری شکسته شود
چو چاکران بگریزند و بندگان بجهند

غلام همت دردی کشان یکرنگم
نه آن گروه که ازرق لباس و دل سیهند

قدم منه بخرابات جز بشرط ادب
که ساکنان درش محرمان پادشهند

بهوش باش که هنگام باد استغنا
هزار خرمن طاعت بنیم جو ندهند

جناب عشق بلندست همتی حافظ
که عاشقان ره بی همتان نجو ندهند

شاهد آن نیست که موئی و میانی دارد
بندهٔ طلعت آن باش که آنی دارد

شیوهٔ حور و پری خوب و لطیف ست ولی
خوبی آنست و لطافت که فلانی دارد

چشمهٔ چشم مرا ای گل خندان دریاب
که بهشید تو خوش آب روانی دارد

مرغ زیرک نشود در چمنش نغمه سرای
هر بهاری که زمستان خزانی دارد

خم ابروی تو در صنعت تیراندازی
بستد از دست هر آنکس که کمانی دارد

گوی خوبی که برد از تو که خورشید آن جا
نه سواریست که در دست عنانی دارد

دلنشین شد سخنم تا تو قبولش کردی
آری آری سخن عشق نشانی دارد

شاهان گر دلبری زینسان کنند | زاهدان را خرقه در ایمان کنند
هر کجا آن شاخ نرگس شگفد | گلرخانش دیده نرگسدان کنند
یار ما چون ساز و آهنگ سماع | قدسیان در عرش دست افشان کنند
رخ نماید آفتاب دولتت | گر چو صبحت آئنه رخشان کنند
مردم چشمم بخون آغشته شد | از کجا این ظلم بر انسان کنند
عاشقان را بر سر خود حکم نیست | هر چه فرمان تو باشد آن کنند
پیش چشمم کمتر ست از قطره | آن حکایتها که از طوفان کنند
کن نگاهی از دو چشمت تا روان | مرگ را بر بیدلان آسان کنند
عید رخسار تو گو تا عاشقان | در وفایت جان و دل قربان کنند
ای جوان سرو قد گوئی بر آن | پیش از آن کز قامتت چوگان کنند
خوش بر آی از غصه ای دل کاهل را | عیش خوش در بوته هجران کنند

سر مکش حافظ ز آه نیم شب
تا چو صبحت آئنه رخشان کنند

شراب بیغش و ساقی خوش و دام هم رند | که زیر کان جهان از کمند شان نرهند
من ار چه عاشقم و رند و مست و نامه سیاه | هزار شکر که یاران شهر بی گنهند

۱ شمشیر سرافشانش ظفر آن روز بد خورشید — که چون خورشید انجم سوز تنها بر هزاران زد
۲ تعالی الله ز هی فرّاتی که تا نیرنگ هستی یافت — صفای جوهر پاکش دم از پرهیزگاران زد
۳ دوام ملک و عمر او بخواه از لطف حق حافظ — که چرخ این سکهٔ دولت بنام شهسواران زد

۱ سحر بلبل حکایت با صبا کرد — که عشق گل بها دیدی چها کرد
۲ غلام همت آن نازنینم — که کار خیر بی روی و ریا کرد
۳ خوشش باد انسیم صبحگاهی — که درد شب نشینان را دوا کرد
۴ من از بیگانگان هرگز ننالم — که با من هر چه کرد آن آشنا کرد
۵ نقاب گل کشید از زلف سنبل — اگر بند قبای غنچه وا کرد
۶ ازان رنگ و رخ خون در دل افتاد — درین گلشن نظارم مبتلا کرد
۷ بهر سو بلبل بیدل در افغان — تنعم در میان باد صبا کرد
۸ گر از سلطان طمع کردم خطا بود — ور از دلبر وفا جستم جفا کرد
۹ وفا از خواجگان شهر ما من — کمال دین و دولت با لوفا کرد

۱ بشارت بر بکوی می فروشان — که حافظ توبه از زهد و ریا کرد

شاهان کز گرد لبری زینسان کنند | ز اهدان را رخنه در ایمان کنند
هر کجا آن شاخ نرگس شکفد | گلرخانش دیده نرگسدان کنند
یار ما چون ساز د آهنگ سماع | قدسیان در عرش دست افشان کنند
رخ نماید آفتاب دولتت | گرچه صبحت آئنه رخشان کنند
مردم چشمم بخون آغشته شد | از کجا این ظلم بر انسان کنند
عاشقان را بر سر خود حکم نیست | هر چه فرمان تو باشد آن کنند
پیش چشمم کمتر ست از قطره | آن حکایتها که از طوفان کنند
کن نگاهی از دو چشمت تا روان | مرگ را بر بیدلان آسان کنند
عید رخسار تو گو تا عاشقان | در وفایت جان و دل قربان کنند
ای جوان سرو قد گوی برون | پیش ازان کز قامتت چوگان کنند
خوش بر آی از غصه ای دل کاهل راز | عیش خوش در بوته هجران کنند

سر مکش حافظ ز آه نیم شب
تا چو صبحت آئنه رخشان کنند

شراب بیغش و ساقی خوش و دوام رند | که زیر کان جهان از کمند شان نرهند
من ار چه عاشقم و رند و مست و نامه سیاه | هزار شکر که یاران شهر بی گنهند

بشمشیر سرافشانش ظفر آن روز بد خورشید — که چون خورشید انجم سوز تنها بر هزاران زد

تعالی الله ز هی فرّاتی که تا نیرنگ هستی یافت — صفای جوهر پاکش دم از پرهیزگاران زد

دوام ملک و عمر او بخواه از لطف حق حافظ — که چرخ این سکه دولت بنام شهسواران زد

شعر بلبل حکایت با صبا کرد — که عشق گل بما دیدی چها کرد

غلام همت آن نازنینم — که کار خیر بی روی و ریا کرد

خوشش باد انسیم صبحگاهی — که در دور شب نشینان را دوا کرد

من از بیگانگان هرگز ننالم — که با من هر چه کرد آن آشنا کرد

نقاب گل کشید از زلف سنبل — اگر بند قبای غنچه وا کرد

از آن رنگ و رخ خون در دل افتاد — درین گلشن بخارم مبتلا کرد

بهر سو بلبل بیدل در افغان — تنعم در میان باد صبا کرد

گر از سلطان طمع کردم خطا بود — ور از دلبر وفا جستم جفا کرد

وفا از خواجگان شهر ما من — کمال دین و دولت بوالوفا کرد

بشارت بر بکوی می فروشان — که حافظ توبه از زهد و ریا کرد

ای خوشا حالتِ آن مست که در پای حریف
سر و دستار نداند که کدام اندازد

زاهد از غایت مستی

زاهدِ خام طمع بر سرِ انکار بماند
بخت ار قرعه بدین ماهِ تمام اندازد

زاهدِ خام طمع بر سرِ انکار بماند
پخته گردد چو نظر بر می جام اندازد

باده با مهتبِ شهر نتوشی حافظ
که خورد باده ات و سنگ بجام اندازد

سحر چون خسرو خاور علم بر کوهساران زد
بدست مرحمت یارم در امیدواران زد

چو پیش صبح روشن شد که حالِ مهر گردون چیست
برآمد خنده خوش بر غرورِ کامگاران زد

نگارم دوش در مجلس بعزم رقص چون برجست
گره بگشود از گیسو و بر دلهای یاران زد

من از رنگِ صلاح آن دم بخونِ دل بشستم دست
که چشمِ باده پیمایش صلا بر هوشیاران زد

کدام آهن دلش آموخت این آیین عیاری
که اول چون پری بر آدمِ شب زنده داران زد

خیالِ شهسواران نشکند گر دلِ مسکین
خداوندا نگهدارش که بر قلبِ سواران زد

منش با خرقه پشمین کجا اندر کمند آرم
زره مویی که در گلنارش خنجر گذاران زد

نظر بر فترتِ توفیق و یمنِ دولتِ شاه است
بده کام دلِ عاشق که فالِ بختیاران زد

شهنشاهِ مظفر شجاعِ ملک و دین منصور
که جود بید لرزانش خنده بر ابرِ بهاران زد

ازان ساعت که جامِ می بر او مشرف شد
زمانه ساغرِ شادی بیادِ میگساران زد

مجلس ۴۳ اشاره بدوست

ستاره بدرخشید و ماه مجلس شد — دل رمیدهٔ ما را انیس و مونس شد

نگار من که بمکتب نرفت و خط ننوشت — بغمزه مسئله آموز صد مدرس شد

طرب سرای محبت کنون معمور است — که طاق ابروی یار منش مهندس شد

ببوی او دل بیمار عاشقان چو صبا — فدای عارض نسرین و چشم نرگس شد

بصدر مصطبه‌ام می نشاند اکنون یار — گدای شهر نگه کن که میر مجلس شد

لب از ترشح می پاک کن بر ای خدا — که خاطرم بهزاران گنه موسوس شد

کرشمهٔ تو شرابی بعاشقان پیمود — که علم بیخبر افتاد و عقل بیحس شد

خیال آب خضر بست و جام کیخسرو — بجرعهٔ تو شی سلطان ابو الفوارس شد

چو زر عزیز وجود است شعر من آری — قبول دولتیان کیمیای هر مس شد

زراه میکده یاران عنان بگردانید
چرا که حافظ ازین ره رفت و مفلس شد

ساقی آر باده ازین دست بجام اندازد — عارفان را همه در شرب مدام اندازد

وز چنین زیر خم زلف نهد دانهٔ خال — ای بسا مرغ خرد را که بدام اندازد

آن زمان وقت می صبح فروغ کت شب — گرد خرگاه افق پردهٔ شام اندازد

روز در کسب هنر کوش که می خوردن روز — دل چون آینه در زنگ ظلام اندازد

چو منصور از مراد آنانکه بر دارند برد ارند — که با این در دا گر در بند در مانند در مانند
سر شک گوشه گیران چو دریا بند در یابند — رخ از مهر سخن چینان نگردانند گردانند

بدین حضرت چو مشتاقان نیاز آرند ناز آرند
بدین درگاه حافظ را چو میرانند میخوانند

سحرم دولت بیدار ببالین آمد — گفت برخیز که آن خسرو شیرین آمد
قدحی درکش و سرخوش بتماشا بخرام — تا به بینی که نگارت بچه آئین آمد
مژدگانی بده ای خلوتی نافه گشای — که ز صحرای ختن آهوِ مشکین آمد
گریه آبی برخ سوختگان باز آورد — ناله فریادرس عاشق مسکین آمد
مرغ دل باز هوادار کمان ابروئیست — که کمین صید گهش جان و دل و دین آمد
در هوا چند معلق زنی و جلوه کنی — ای کبوتر نگران باش که شاهین آمد
ساقیا می بده و غم مخور از دشمن و دوست — که بکام دل ما آن بشد و این آمد
شادی یار بچه بده باده ناب — که می لعل و ای دل غمگین آمد
رسم بد عهدی ایام چو دید ابر بهار — گریه اش بر سمن و سنبل و نسرین آمد

چون صبا گفته حافظ بشنید ابلبل — عنبر افشان بتماشای ریاحین آمد

تا دل ۱ بهر زه گرد من رفت چین زلف او
زان سفر دراز خود یاد وطن نمیکند

پیش کمان ابروی ۲ لاابه همیکنم ولی
گوشه کشیده است از ان گوش بمن نمیکند

چون در نسیم ۳ میشود زلف بنفشه پرشکن
وه که دلم چو یاد آن عهد شکن نمیکند

با همه ۴ عطر دامنت آید ازصبا عجب
کز گذر تو خاک را مشک ختن نمیکند

ساقی سیم ساق من گر همه زهر ۵ میدهد
کیست که تن چو جام می جمله دهن نمیکند

دل ۶ با امید وصل تو همدم جان نمیشود
جان بهوای کوی او خدمت من نمیکند

دی ۷ گله زطره اش کردم و از سر فسوس
گفت که این سیاه کج گوش بمن نمیکند

دست کشم ز جفا مکن آب ۸ رخم که فیض ابر
بیمد و سر شک من در عدن نمیکند

نخله ۹ سای شد صبا دامن ما بگیر از چه رو
خاک بنفشه زار را مشک ختن نمیکند

کشته غمزه تو شد ۱۰ حافظ ناشنیده پند
تیغ سزاست هر کرا در ک سخن نمیکند

سمن بویان غبار دل چو بنشینند بنشانند
پریرویان قرار دل چو بستیزند بستانند

بفتراک ۱۱ بلا جانها چو بربندند بربندند
ز زلف عنبرین دلها چو بفشانند بفشانند

ز چشم لعل ۱۲ رمانی چو میبارند میخندند
ز رویم راز پنهانی چو می بینند می خوانند

بعمری یک نفس با ما چو بنشینند برخیزند
نهال شوق در خاطر چو بنشینند بنشانند

۱ تا دل بهر زه گرد من رفت چین زلف او ... از ان سفر دراز خود یاد وطن نمیکند
۲ پیش کمان ابروی لاابه همیکنم ولی ... گوشه کشیده است از ان گوش بمن نمیکند
۳ چون در نسیم میشود زلف بنفشه پرشکن ... وه که دلم چو یاد آن عهد شکن نمیکند
۴ با همه عطر دامنت آید ازصبا عجب ... کز گذر تو خاک را مشک ختن نمیکند
۵ ساقی سیم ساق من گر همه زهر میدهد ... کیست که تن چو جام می جمله دهن نمیکند
۶ دل با امید وصل تو همدم جان نمیشود ... جان بهوای کوی او خدمت من نمیکند
۷ دی گله زطره اش کردم و از سر فسوس ... گفت که این سیاه کج گوش بمن نمیکند
۸ دست کشم ز جفا مکن آب رخم که فیض ابر ... بیمد و سر شک من در عدن نمیکند
۹ نخله سای شد صبا دامن ما بگیر از چه رو ... خاک بنفشه زار را مشک ختن نمیکند
۱۰ کشته غمزه تو شد حافظ ناشنیده پند ... تیغ سزاست هر کرا در ک سخن نمیکند
۱۱ سمن بویان غبار دل چو بنشینند بنشانند ... پریرویان قرار دل چو بستیزند بستانند
۱۲ بفتراک بلا جانها چو بربندند بربندند ... ز زلف عنبرین دلها چو بفشانند بفشانند
۱۳ ز چشم لعل رمانی چو میبارند میخندند ... ز رویم راز پنهانی چو می بینند می خوانند
۱۴ بعمری یک نفس با ما چو بنشینند برخیزند ... نهال شوق در خاطر چو بنشینند بنشانند

مطرب از درد محبت غزلی می پرداخت — که حکیمان جهان را اثر خون بها بود

قلب اندوده حافظ بر او خرج نشد
که معامل همه عیب نهان بینا بود

ساقی حدیث سرو و گل و لاله می رود — وین بحث با تلاقی عنا له می رود

می ده که نوعروس چمن حسن یافت — کار این زمان ز صنعت دلاله می رود

شکر شکن شوند همه طوطیان هند — زین قند پارسی که به بنگاله می رود

طی مکان ببین و ز زمان در سلوک شعر — کاین طفل یک شبه ره یک ساله می رود

باد بهاری از دز بوستان شاه — وز ژاله باده در قدح لاله می رود

آن چشم جادوانه عابد فریب بین — کش کار روان سحر بمنا له می رود

خوی کرده می خرامد بر عارض سمن — از شرم روی او عرق ژاله می رود

ایمن مشو ز عشوهٔ دنیا که این عجوز — مکاره می نشیند و محتا له می رود

چون سایه مری مباش که زر داد از حریف — موسی بهشت و از پی گوساله می رود

حافظ ز شوق مجلس سلطان غیاث دین — خاموش کو که کار تو از نا له می رود

سرو چمان من چرا میل چمن نمی کند — همدم گل نمی شود یاد سمن نمی کند

مشکل خویش بر پیر مغان بردم دوش
گاو با تأیید نظر حل معما میکرد

بیدلی در همه احوال خدا با او باد
او نمیدیدش و از دور خدا میکرد

دیدمش خرم و خندان قدح باده بدست
و اندران آینه صد گونه تماشا میکرد

گفتم این جام جهان بین بتو کی داد حکیم
گفت آن روز که این گنبد مینا میکرد

آن همه شعبده با عقل که میکرد آن جا
سامری پیش عصا و ید بیضا میکرد

گفت آن یار کزو گشت سر دار بلند
جرمش آن بود که اسرار هویدا میکرد

فیض روح القدس ار باز مدد فرماید
دیگران هم بکنند آنچه مسیحا میکرد

گفتمش سلسلهٔ زلف بتان دانی چیست
گفت حافظ گله از شب دیلدا میکرد

ساقیا آمدن عید مبارک بادت
وان مواعید شب قدر که ما میدادیم

نیکی پیر مغان بین که چو ما بدمستان
هر چه کردیم بچشم کرمش زیبا بود

دل چو پرگار بهر سو دورانی میکرد
و اندران دایره سرگشته و پابرجا بود

می بگفتم ز طرب زانکه چوگان بلعبی
بر سرم سایه آن سرو سهی بالا بود

پیر گلرنگ من اندر حق ما خرقه بسی
رخصت خبث نهاد ار نه حکایتها بود

دفتر دانش ما جمله بشویید بمی
کان مفلک ندیم و در قصد دل دانا بود

منزلِ حافظ کنون بارگهِ کبریاست
دل بر دلدار رفت جان بر جانانه شد

نفس برآمد و کام از تو بر نمی آید
فغان که بختِ من از خواب بر نمی آید

اگر بروی دلآرای یار من دررسد
بهیچ گونه دگر کار بر نمی آید

درین خیال بشر شد دریغ عمر عزیز
بلای زلف سیاهت بسر نمی آید

چنان بحسرتِ خاکِ درت همی میرم
که آب زندگیم در نظر نمی آید

بسی حکایتِ دل هست با نسیم سحر
ولی بختِ من امشب سحر نمی آید

قدِ بلندِ ترا تا ببر نمیگیرم
درختِ کامِ مرادم ببر نمی آید

مقیمِ زلفِ تو شد دل که خوش هوائی داشت
وزان غریبِ بلاکش خبر نمی آید

فدای دوست نکردیم عمر و مال دریغ
که کارِ عشق زما این قدر نمی آید

همیشه تیرِ سحرگاهِ من خطا نشدی
کنون چه شد که یکی کارگر نمی آید

زبسکه شد دلِ حافظ رمیده از همه کس
کنون ز حلقهٔ زلفت بدر نمی آید

سالها دل طلبِ جامِ جم از ما میکرد
آنچه خود داشت ز بیگانه تمنا میکرد

گوهری کز صدفِ کون و مکان بیرون بود
طلب از گمشدگانِ لبِ دریا میکرد

آن پریشانیِ شبهای درازِ و غمِ دل — همه در سایهٔ گیسوی نگار آخر شد

ساقیا عمر دراز و قدحت پُر می باد — که بسعیِ تو ام اندوهِ خمار آخر شد

شکر ایزد که باقبالِ کله گوشهٔ گل — نخوتِ باد دی و شوکت خار آخر شد

با درم نیست ز بد عهدیِ ایام هنوز — قصهٔ غصه که در دولت یار آخر شد

صبح امید که بد مُعتکفِ پردهٔ غیب — گو برون آی که کارِ شب تار آخر شد

گرچه آشفتگیِ کارِ من از زلفِ تو بود — حلِ این عقد هم از زلف نگار آخر شد

در شمار ار چه نیاورد کسی حافظ را — شکرکان محنتِ بی حد و شمار آخر شد

زاهد خلوت نشین دوش بمیخانه شد — از سرِ پیمان گذشت بر سرِ پیمانه شد

شاهدِ عهدِ شباب آمده بود دوش بخواب — باز به پیرانه سر عاشق و دیوانه شد

مغبچه میگذشت راهزنِ عقل و دین — در پیِ آن آشنا از همه بیگانه شد

آتشِ رخسارِ گل خرمنِ بلبل بسوخت — چهرهٔ خندانِ شمع آفتِ پروانه شد

گریهٔ شام و سحر شکر که ضایع نگشت — قطرهٔ بارانِ ما گوهرِ یک دانه شد

نرگسِ ساقی بخواند آیتِ افسونگری — حلقهٔ او دامِ ما گردشِ پیمانه شد

صوفیِ مجلس که دی جامِ قدح می شکست — دوش بیک جرعه می عاقل و فرزانه شد

منزلِ حافظ کنون بارگهِ کبریاست
دل بر دلدار رفت جان بر جانانه شد

نفس برآمد و کام از تو بر نمی آید
فغان که بختِ من از خواب بر نمی آید

مگر بروی دلآرای یار من ورنه
بهیچ گونه دگر کار بر نمی آید

درین خیال بشر شد دریغ عمر عزیز
بلای زلف سیاهت بسر نمی آید

چنان بحسرتِ خاکِ درِ تو می میرم
که آب زندگیم در نظر نمی آید

بسی حکایتِ دل هست با نسیم سحر
ولی بختِ من امشب سحر نمی آید

قدِ بلندِ ترا تا ببر نمیگیرم
درختِ کامِ مرادم ببر نمی آید

مقیمِ زلفِ تو شد دل که خوش هوائی داشت
وزان غریبِ بلاکش خبر نمی آید

فدای دوست نکردیم عمر و مال دریغ
که کارِ عشق زما این قدر نمی آید

همیشه تیرِ سحرگاهِ من خطا نشدی
کنون چه شد که یکی کارگر نمی آید

زبسکه شد دلِ حافظ رمیده از همه کس
کنون ز حلقهٔ زلفت بدر نمی آید

سالها دل طلبِ جامِ جم از ما میکرد
انچه خود داشت ز بیگانه تمنا میکرد

گوهری کز صدفِ کون و مکان بیرون بود
طلب از گمشدگانِ لبِ دریا میکرد

آن پریشانیِ شبهای درازِ و غمِ دل
همه در سایهٔ گیسوی نگار آخر شد

ساقیا عمر دراز و قدحت پُر می باد
که بسعیِ تو ام اندوهِ خمار آخر شد

شکر ایزد که باقبالِ کله گوشهٔ گل
نخوتِ بادِ دی و شوکتِ خار آخر شد

با درم نیست زبدعهدیِ ایام هنوز
قصهٔ غصه که در دولتِ یار آخر شد

صبح امید که بد مُعتکفِ پردهٔ غیب
گو برون آی که کارِ شبِ تار آخر شد

گرچه آشفتگیِ کارِ من از زلفِ تو بود
حلِ این عقد هم از شستِ دی نگار آخر شد

در شمار ار چه نیاورد کسی حافظ را
شکرکانِ محنتِ بی حد و شمار آخر شد

زاهدِ خلوت نشین دوشم بمیخانه شد
از سرِ پیمان گذشت بر سرِ پیمانه شد

شاهدِ عهدِ شباب آمده بودش بخواب
باز به پیرانه سر عاشق و دیوانه شد

مغبچه میگذشت راهزنِ عقل و دین
در پیِ آن آشنا از همه بیگانه شد

آتشِ رخسارِ گل خرمنِ بلبل بسوخت
چهرهٔ خندانِ شمع آفتِ پروانه شد

گریهٔ شام و سحر شکر که ضایع نگشت
قطرهٔ بارانِ ما گوهرِ یکدانه شد

نرگسِ ساقی بخواند آیتِ افسونگری
حلقهٔ اورادِ ما گردشِ پیمانه شد

صوفیِ مجلس که دی جامِ قدح می شکست
دوش بیک جرعه می عاقل و فرزانه شد

زروی ساقیِ مهوش گلی بچین امروز
که گرد عارضِ بستان خطِ بنفشه دمید

چنان کرشمه ساقی دلم ز دست ببرد
که باغبانِ دگرم نیست روی گفت و شنید

من این مرقعِ رنگین چو گل نخواهم سوخت
که پیرِ باده فروشش بجز عبیر نخرید

بگوی عشق منه بی دلیل راه قدم
که گم شد آنکه درین ره بجز بلا نرسید

ز میوه‌های بهشتی چه ذوق دریابد
کسی که سیبِ زنخدانِ شاهدی نگزید

مکن ز غصه شکایت که در طریق ادب
بر احتی نرسید آنکه زحمتی نکشید

عجایب است ره عشق ای رفیق بسیار است
ز پیش آ هوی این دشت شیر نر بدرید

خدای را مددی ای دلیل راه حرم
که نیست بادیه عشق را کرانه پدید

گلی نچید ز بستانِ آرزو دلِ من
مگر نسیم مروت درین چمن نوزید

شراب نوش کن و جامِ زر بصوفی ده
که پادشه ز کرم جرمِ صوفیان نبخشید

بهار میگذرد مهر گستر اردیبهشت
که رفت موسم و حافظ هنوز می نچشید

روزِ هجران و شبِ فرقتِ یار آخر شد
زدم این فال و گذشت اختر و کار آخر شد

آن همه ناز و تنعم که خزان میفرمود
عاقبت در قدمِ باد بهار آخر شد

بعد ازین نوبه آفاق دهیم از دل خویش
که بخورشید رسیدیم و غبار آخر شد

روشنیِ طلعتِ تو ماه ندارد
پیشِ تو گل رونقِ گیاه ندارد

جانبِ دلها نگاهدار که سلطان
ملک نگیرد اگر سپاه ندارد

دیده‌ام آن چشمِ دل‌سیه که تو داری
جانبِ هیچ آشنا نگاه ندارد

ای شهِ خوبان بعاشقان نظری کن
هیچ شهی چون تو این سپاه ندارد

نی من تنها کشم تطاولِ لفظت
کیست بدل دانِ این سیاه ندارد

شوخیِ نرگس نگر که پیشِ تو پیشگفت
چشمِ دریده ادبِ نگاه ندارد

رطلِ گرانم ده ای مروّجِ خیرات
شادیِ شیخی که خانقاه ندارد

گو برو و آستین بخونِ جگر شوی
هر که درین آستانه راه ندارد

تا چه کند با رخِ تو دودِ دلِ من
آینه دانی که تابِ آه ندارد

خونِ خورم وحاشش نشین که آن دلِ نازک
طاقتِ فریادِ داد خواه ندارد

گوشهٔ ابروی تست منظرِ چشمم
خوشتر ازین گوشه پادشاه ندارد

حافظ اگر سجده‌ٔ تو کرد مکن عیب
کافرِ عشق ای صنم گناه ندارد

رسید مژده که آمد بهار و سبزه دمید
وظیفه گر برسد مصرفش گل است و نبید

صفیرِ مرغ برآمد بطِ شراب بجاست
فغانِ فاخته و بلبل نقابِ گل که درید

من که در تدبیر غم بیچاره‌ام — چاره آن غمگساران یاد باد
گرچه یاران فارغ انداز یاد من — از من ایشان را هزاران یاد باد
مبتلا گشتم درین دام بلا — کوششِ آن حق گذاران یاد باد

رازِ حافظ بعد ازین ناگفته به
ای دریغ از رازداران یاد باد

رسید مژده که ایام غم نخواهد ماند — چنان نماند و چنین نیز هم نخواهد ماند
من ار چه در نظر یار خاکسار شدم — رقیب نیز چنین محترم نخواهد ماند
چو پرده دار بشمشیر میزند همه را — کسی مقیم حریم حرم نخواهد ماند
تو انگرا دلِ درویش خرم بدست آور — که مخزنِ زر و گنجِ درم نخواهد ماند
غنیمتی شمر ای شمع وصلِ پروانه — که این معامله تا صبحدم نخواهد ماند
سروشِ عالمِ غیبم بشارتی خوش داد — که بر درِ کرمش کس دژم نخواهد ماند
برین رواقِ زبرجد نوشته اند بزر — که جز نکوئی اهلِ کرم نخواهد ماند
سرودِ مجلسِ جمشید گفته اند این بود — که جامِ باده بیاور که جم نخواهد ماند
چه جای شکر و شکایت زنقشِ نیک و بدست — که کس همیشه گرفتارِ غم نخواهد ماند
زمهربانیِ جانان طمع مبر حافظ — که نقشِ مهر و نشانِ ستم نخواهد ماند

در خانقه نگنجد اسرار عشق و مستی
گر راهزن تو باشی صد کاروان توان زد

گر دولت وصالت خواهد دری کشودن
سرها برین تخیل بر آستان توان زد

قد خمیدهٔ ما سهلست نماید اما
بر چشم دشمنانت تیر از کمان توان زد

از شرم در حجابم ساقی تلطفی کن
باشد که بوسه چندی بر آن دهان توان زد

بر جوئبار چشمم گر سایه افگند دوست
بر خاک رهگذارش آب روان توان زد

درویش را نباشد منزل سرای سلطان
ما ئیم و گوشهٔ دلقی کاتش در آن توان زد

اهل نظر دو عالم در یک نظر ببازند
عشق ست و داد اول بر نقد جان توان زد

با عقل و فهم و دانش داد سخن توان داد
چون جمع شد معانی گوی بیان توان زد

عشق و شباب و رندی مجموعهٔ مراد ست
ساقی بیا که جامی در این زمان توان زد

حافظ بحق قرآن کز زرق توبه کردی
باشد که گوی عیشی در این میان توان زد

روز وصل دوستداران یاد باد
یاد باد آن روزگاران یاد باد

این زمان در کس وفاداری نماند
زان وفاداران و یاران یاد باد

کامم از تلخی غمت چون زهر گشت
با نگ نوش باده خواران یاد باد

خرم دلِ آن کسے کہ صحبت
با یار سفر علے الدوام دارد

تا صید کند دلی بشوخی
بر گل ز بنفشہ دام دارد

حافظ چو دمی خوش ست مجلس
اسبابِ طرب تمام دارد

رو بر رہش نہادم و بر من گذر نکرد
صد لطف چشم داشتم و یک نظر نکرد

سیلِ سرشکِ مازدش کین مدر نبرد
در سنگِ خارہ قطرۂ باران اثر نکرد

ماہی و مرغ دوش نخفت از فغانِ من
وان شوخ دیدہ بین کہ سر از خواب بر نکرد

میخواستم کہ میرمش اندر قدم چو شمع
اوخود گذر بمن چو نسیم سحر نکرد

یارب تو آن جوانِ دلاور نگاہدار
کز تیر آہ گوشہ نشینان حذر نکرد

جانا کدام سنگدلِ بی کفایت ست
کاو پیشِ خمِ تیغِ تو جان را سپر نکرد

شوخی نگر کہ مرغِ دلِ ما بال و پر کباب
سودای خامِ عاشقی از سر بدر نکرد

حافظ حدیثِ عشق تو از بسکہ دلکش ست
نشنید کس کہ از سرِ رغبت ز بر نکرد

راہی بزن کہ آہی بر سازِ آن تو ان زد
شعری بخوان کہ با او طبلِ گران تو ان زد

بر آستانِ جانان گر سر تو ان نہادن
گلبانگِ سربلندی بر آسمان تو ان زد

دی عزیزی گفت حافظ میخور و پنهان شراب
ای عزیز من گناه آن به که پنهانی بود

دلم از بی جمالت صفائی ندارد — چو بیگانه کاشنائی ندارد
متاع دلِ پاکِ عشاقِ مسکین — ببازارِ حسنش بهائی ندارد
دلا جام و ساقیِ گلرخ طلب کن — که چون گل زمانه بقائی ندارد
اگرچه دلم رفت لیکن غمش نیست — بجز آن خمِ زلف جائی ندارد
ازین سینهٔ تنگ ترسم که تیرش — رود جای دیگر دوائی ندارد
همه چیز دارد دلارام لیکن — دریغا که با ما وفائی ندارد

چو ماه است وشن که بی مهر رویش
دل و جان حافظ صفائی ندارد

دل شوق لبت مدام دارد — یارب ز لبت چه کام دارد
جان شربتِ مهر و بادهٔ شوق — در ساغرِ دل مدام دارد
شوریدهٔ زلفِ یار دائم — در دامِ بلا مقام دارد
آخر نه سد که باز پرسیم — کان دلبرِ ما چه نام دارد
با یار کجا نشیند آن کو — اندیشهٔ خاص و عام دارد

بر بوی آنکه در باغ آید گلی چو رویت
آید نسیم و هر دم گرد چمن برآید

هر دم چو بیوفایان منزل مکن در آن گرد یارا
مائیم و آستانش تا جان ز تن برآید

برخیز تا چمن را از قامت و نیالت
هم سرو در برآید هم نارون برآید

گویند ذکر خیرش در خیل عشقبازان
هر جا که نام حافظ در انجمن برآید

در ازل هر کو بفیض دولت ارزانی بود
تا ابد جام مرادش همدم جانی بود

من همان ساعت که از می خواستم توبه کنم
گفتم این شاخ ارد هد باری پشیمانی بود

خود گرفتم کافگنم سجاده چون سوسن بدوش
همچو گل بر خرقه رنگ می مسلمانی بود

خلوت ما را فروغ از عکس جام باده باد
زانکه کنج اهل دل باید که نورانی بود

بی چراغ جام در خلوت نمی آرم نشست
وقت گل مستوری مستان ز نادانی بود

مجلس انس و بهار و بحث عشق اندر میان
جام می نگرفتن از جانان گران جانی بود

همت عالی طلب جام مرصع گو مباش
رند را آب عنب یاقوت رمانی بود

نیکنامی خواهی ای دل با بدان صحبت مدار
خود پسندی جان من برهان نادانی بود

گرچه بسیاران نماید کار ما سهلش مبین
کان درین کشور گدائی رشک سلطانی بود

خوش نبود خلوت هم ای صوفی ولیکن گر در
باده ریحانی و ساقی مست ریحانی بود

نه هر درخت تحمل کند جفای خزان — غلام همت سروم که این قدم دارد

رسید موسم آن کز طرب چو نرگس مست — نهد بپای قدح هر که شرم و رم دارد

ز رازهای می اکنون چو گل دریغ مدار — که عقل کل بصدت عیب متهم دارد

ز سر غیب کس آگاه نیست قصه مخوان — کدام محرم دل را درین حرم دارد

دلم که لاف تجرد زدی کنون شغل — ببوی زلف تو باد صبحدم دارد

مراد دل ز که جویم که نیست دلداری — که جلوه نظر و شیوه کرم دارد

ز جیب خرقه حافظ چه طرف بتوان بست
که ما صمد طلبیدیم و او صنم دارد

دست از طلب نمی‌ارم تا کام من برآید — یا جان رسد بجانان یا جان ز تن برآید

بگشای تربتم را بعد از وفات و بنگر — کز آتش درونم دود از کفن برآید

بنمای رخ که خلقی واله شوند و حیران — بگشای لب که فریاد از مرد و زن برآید

جانا لبت بحسرت در دل که از لبانش — نگرفته هیچ کامی جان از بدن برآید

از حسرت دهانت جانم بتنگ آمد — خود کام تنگدستان کی زان دهن برآید

گفتم بنویش کز دی برگیر دل دگفت — کار کسیست این کو با خویشتن برآید

هر یک شکن ز زلفت پنجاه شست دارد — چون این دل شکسته با آن شکن برآید

در ریاضِ مجلسِ شاه دریاب وقت و بشناس — هان ای زبان رسیده وقتِ تجارت آمد

آلوده تو حافظ فیضی ز شاه درخواه
کان عنصرِ سماحت بهرِ طهارت آمد

در نمازم خمِ ابروی تو چون یاد آمد — حالتی رفت که محراب بفریاد آمد
از من اکنون طمعِ صبر و دلِ هوشیار مدار — کان تحمل که تو دیدی همه بر باد آمد
باده صافی شد و مرغانِ چمن مست شدند — موسمِ عاشقی و کار به بنیاد آمد
بوی بهبود ز اوضاعِ جهان میشنوم — شادی آورد گل و بادِ صبا شاد آمد
ای عروسِ هنر از دهرِ شکایت منمای — حجله حسن بیارای که داماد آمد
بر زلیخا ستم ای یوسف مصری مپسند — زانکه از عشق بر و این همه بیداد آمد
دلفریبانِ نباتی همه زیور بستند — دلبرِ ما بت که با حسنِ خداداد آمد
زیر بارند درختان که تعلق دارند — ای خوشا سرو که از بندِ غم آزاد آمد

مطرب از گفته حافظ غزلی نغز بخوان — تا بگویم که ز عهدِ طربم یاد آمد

دلی که غیب نمایست جامِ جم دارد — ز خاتمی که ازو گم شود چه غم دارد
بخط و خال گدایان مده خزینه دل — بدستِ شاه وشی ده که محتشم دارد

چو مهمانِ خراباتی بعشرت باش با رندان
که در دورِ کشتی جانان گرت مستی خمار آرد

شبِ صحبت غنیمت دان و دامانِ دلی بستان
بسی گردش کند گردون بسی لیل و نهار آرد

عمارِی دار لیلی را که مهر و ماه در حکم ست
خدایا در دل اندازش که بر مجنون گذار آرد

بهارِ عمر خواه ای دل وگرنه این چمن هر سال
چو نسرین صد گل آرد بار و چون بلبل هزار آرد

خدارا چون دلِ ریشم قراری بسته با لعلت
بفرمان لعلِ نوشین را که جان را برقرار آرد

زکار افتاده ای دل کی صدف من با رعم داری
برو یک جرعه می درکش که در حالت بکار آرد

دریغ باغ ارخدا خواهد درین پیرانه سر حافظ
نشیند بر لبِ جوئی و سروی در کنار آرد

بشو این نقش دلتنگی که در بازار یکرنگی
بنعمتهای گوناگون می احرمن ازرد

دیار و یار مردم را مفید میکند لیکن
چه جای بارس کاین محنت جهان بکسر نمی ارزد

بس آسان می‌نمود اول غم دریا بیوی سودی
غلط گفتم که هر موجش بصد گوهر نمی ارزد

برو کنج قناعت جو بکنج عافیت بنشین
که یک دم تنگدل بودن بهیچ و زر نمی ارزد

چو حافظ در قناعت کوش و از دنیای دون بگذر
که یک جو منت دون بصد من زر نمی ارزد

دوستان دختر رز توبه ز مستوری کرد
شد بر محتسب و کار بدستوری کرد

آمد از پرده مجلس عرقش پاک کنید
تا نگویند حریفان که چرا دوری کرد

مژده گانی بده ای دل که دگر مطرب عشق
راه مستانه زد و چاره مخموری کرد

جای آنست که در عقد و صاش گیرند
دختر رز که نجم این همه مستوری کرد

نه بهفت آب که رنگش بصد آتش نرود
آنچه با خرقه زاهد می انگوری کرد

غنچه گلبن وصلم ز نسیمش بشگفت
مرغ خوشخوان طرب از بر گل سوری کرد

حافظ افتادگی از دست مده زانکه حسود
غرض و مال و دل و دین در سر مغروری کرد

درخت دوستی بنشان که کام دل ببار آرد
نهال دشمنی برکن که رنج بیشمار آرد

آن نافهٔ مراد که منجوا ستم ز غیب
در چین زلف آن بت مشکین کلاله بود

از دست برده بود وجودم خمار عشق
دولت مساعد آمد و می در پیاله بود

نالان و داد خواه بمیخانه می روم
کانجا کشادِ کار من از آه و ناله بود

خون میخورم ولیک نه جائی شکایت است
روزی مبادا خوان کرم این نواله بود

بر طرف گلشنم نظر افتاد وقت صبح
آن دم که کارِ مرغ چمن آه و ناله بود

هر گو نکاشت مهر و زخوبی گلی نچید
در رهگذارِ باد نگهبانِ لاله بود

آتش فگند در دلِ مرغانِ نسیم باغ
زان داغِ سر بمهر که در جانِ لاله بود

آن شاه تند حمله که خورشید شیرگیر
پیشش بروزِ معرکه کمتر غزاله بود

دیدم که شعر دلکش حافظ بمدح شاه
هر بیت ازان سفینه بصد رساله بود

دمی با غم بسر بردن جهان یکسر نمی ارزد
بمی بفروش دلق ما کزین بهتر نمی ارزد

بگوی می فروشانش بجامی بر نمیگیرند
زهی سجادهٔ تقوی که یک ساغر نمی ارزد

شکوهِ تاج سلطانی که بیم جان در و درج است
کلاهِ دلکش ست اما بدرسر نمی ارزد

رقیبم سرزنشها کرد کز این باب سر برتاب
چه افتاد این سر ما را که خاکِ در نمی ارزد

ترا آن به که روی خود ز مشتاقان بپوشانی
که سودای جهانداری غم لشکر نمی ارزد

دیگران قرعهٔ قسمت همه بر عیش زدند
دل غم دیدهٔ ما بود که هم بر غم زد

نظری کرد که بیند بجهان صورت خویش
خیمه در آب و گل مزرعهٔ آدم زد

حافظ آن روز طرب نامهٔ عشق تو نوشت
که قلم بر سر اسباب دل خرم زد

دوش می آمد و رخساره برافروخته بود
تا کجا باز دل غمزدهٔ سوخته بود

رسم عاشق کشی و شیوهٔ شهر آشوبی
جامه بود که بر قامت او دوخته بود

کفر زلفش ره دین میزد و آن سنگین دل
در رهش مشعله از چهره برافروخته بود

دل بسی خون بخف آورد و لی دیده ببخت
الله الله که تلف کرد و که اندوخته بود

یار مفروش بدنیا که بسی سود نکرد
آنکه یوسف بزر ناسره بفروخته بود

جان عشاق سپند رخ خود میدانست
وآتش چهره برین کار برافروخته بود

گرچه میگفت که زارت بکشم میدیدم
که نهانش نظری با من دلسوخته بود

گفت و خوش گفت برو خرقه بسوزان حافظ
یارب این قلب شناسی زکه آموخته بود

دوش آگهی ز یار سفر کرده داد باد
من نیز دل بباد دهم هر چه باد باد

در چین طرهٔ تو دل بی قرار من
هرگز نگفت مسکن مالوف یاد باد

حافظ گرت نصیحت ملالت آید
کوته کنیم قصه که عمرت دراز باد

دوش در حلقهٔ ما قصهٔ گیسوی تو بود
تا دلِ شب سخن از سلسلهٔ موی تو بود

دل که از ناوک مژگان تو در خون میگشت
باز مشتاقِ کمان خانهٔ ابروی تو بود

هم عفا الله زصبا کز تو پیامی آورد
ورنه در کس نرسیدیم که در کوی تو بود

عالم از شور و شرِ عشق خبر هیچ نداشت
فتنه انگیزِ جهان غمزهٔ جادوی تو بود

من سرگشته هم از اهل سلامت بودم
دامم را هم شکنِ طرهٔ هندوی تو بود

بگشا بندِ قبا تا بگشاید دلِ من
که گشادی که مرا بود ز پهلوی تو بود

بوفایی تو که بر تربتِ حافظ بگذر
کز جهان میشد و در آرزوی روی تو بود

در ازل پرتوِ حسنت ز تجلی دم زد
عشق پیدا شد و آتش بهمه عالم زد

جلوه گر در خرد و دیده ملک عشق نداشت
عین آتش شد ازین غیرت و بر آدم زد

مدعی خواست که آید بتماشا گه راز
دست غیب آمد و بر سینهٔ نامحرم زد

عقل میخواست کز آن شعله چراغ افروزد
برق غیرت بدرخشید و جهان برهم زد

جانِ علوی هوسِ چاهِ زنخدان تو داشت
دست در حلقهٔ آن زلف خم اندر خم زد

دیر لیست که دلدار پیامی نفرستاد
نوشت کلامی و سلامی نفرستاد

صد نامه فرستادم و آن شاه سواران
پیکی ندوانید و پیامی نفرستاد

سوی من وحشی صفت عقل رمیده
آهو وشی کبک خرامی نفرستاد

دانست که خواهد شدنم مرغ دل از دست
زان طره چون سلسله دامی نفرستاد

فریاد که آن ساقی شکر لب سرمست
دانست که مخمورم و جامی نفرستاد

چندانکه زدم لاف کرامات و مقامات
هیچم خبر از هیچ مقامی نفرستاد

حافظ با دب باش که در خوانت نباشد
گر شاه پیامی بغلامی نفرستاد

دوشم پیری می فروش که ذکرش بخیر باد
گفتا شراب نوش و غم دل ببر زیاد

گفتم بیاد میدهدم باده نام و ننگ
گفتا قبول کن سخن و هر چه باد باد

سود و زیان مایه چو خواهد شدن ز دست
از بهر این معامله غمگین مباش و شاد

بنگار گل نباشد و بی نیش نوش هم
تدبیر چیست وضع جهان اینچنین فتاد

پر کن نهاده جام و مدام بگوش هوش
بشنو از و حکایت جم شید و کیقباد

در آرزوی آنکه رسد دل بر حبیب
جان در درون سینه غم عشق او نهاد

بادت بدست باشد اگر دل نهی بهیچ
در معرضی که تخت سلیمان رود بباد

زنیفشه تاب دارم که ز زلف او زندم
توسیاه کم بها بین که چه در دماغ دارد

بفروغ چهره زلفت همه شب ز ندره دل
چه دلاور ست دزدی که بکف چراغ دارد

سنزدار چو ابر بهمن که درین چمن بگریم
طرب آشیان بلبل بسنگر که زاغ دارد

من و شمع صبحگاهی سنزدار هم بگریم
که بسوختیم و از ما بت ما فراغ دارد

بچمن خرام و بنگر بر تخت گل که لاله
به ندیم شاه ماند که بکف ایاغ دارد

سنزدرس عشق دارد دل دردمند حافظ
که نه خاطر تماشا نه هوای باغ دارد

اشارت است من عبارت از م

داد گر افلک ترا جرعه کش پیاله باد
دشمن دل سیاه تو غرقه بخون چو لاله باد

در دوه کاخ فرصت ست زفرط ارتفاع
راهروان وهم را راه هزار ساله باد

زلف سیاه پرچمت چشم و چراغ عالم ست
جان ز نسیم دولتت در شکن کلاله باد

ای مه برج معدلت مقصد کل آدمی
بادهٔ صاف دائمت در قدح و پیاله باد

چون بهوای قامتت سهره شود ترانه باز
حاسدت از سماع آن همدم آه و ناله باد

نه طبق سپهر و آن قرصهٔ سیم و زر که هست
از لب خوان چشمتت سهلترین نواله باد

دختر فکر بکر من همدم صحبت تو شد
مهر چنین عروس را هم بگفت حواله باد

حافظ تو در ین غزل حجت بندگی نوشت
لطف عمید پرورت شاهد این قباله باد

دیریست که دلدار پیامی نفرستاد
نوشت کلامی و سلامی نفرستاد

صد نامه فرستادم و آن شاه سواران
پیکی ندوانید و پیامی نفرستاد

سوی من وحشی صفت عقل رمیده
آهوی وشی کبک خرامی نفرستاد

دانست که خواهد شدنم مرغ دل از دست
زان طره چون سلسله دامی نفرستاد

فریاد که آن ساقی شکر لب سرمست
دانست که مخمورم و جامی نفرستاد

چندانکه زدم لاف کرامات و مقامات
هیچم خبر از هیچ مقامی نفرستاد

حافظ با دب باش که در خواست نباشد
گر شاه پیامی بغلامی نفرستاد

دوش پیر می فروش که ذکرش بخیر باد
گفتا شراب نوش و غم دل ببر زیاد

گفتم بیاد میدهدم باده نام و ننگ
گفتا قبول کن سخن و هر چه باد باد

سود و زیان مایه چو خواهد شدن ز دست
از بهر این معامله غمگین مباش و شاد

بیخار گل نباشد و بی نیش نوش هم
تدبیر چیست وضع جهان اینچنین فتاد

پر کن زباده جام و مادم بگوش هوش
بشنو از و حکایت جم کید و کیقباد

در آرزوی آنکه رسد دل بر حبیب
جان در درون سینه غم عشق او نهاد

با وت بدست باشد اگر دل نهی بهیچ
در معرضی که تخت سلیمان رود بباد

زینقشه تاب دارم که ز زلف او زندم
تو سیاه کم بها بین که چه در دماغ دارد

بفروغ چهره زلفت همه شب زند ره دل
چه دلاور ست دزدی که بکف چراغ دارد

سنزدار چو ابر بهمن که درین چمن بگریم
طرب آشیان بلبل ببگر که زاغ دارد

من و شمع صبحگاهی سنزدار هم بگریم
که بسوختیم و از ما بت ما فراغ دارد

بچمن خرام و بنگر بر تخت گل که لاله
به ندیم شاه ماند که بکف ایاغ دارد

سنزدرس عشق دارد دل دردمند حافظ
که نه خاطر تماشا نه هوای باغ دارد

اشارت ۱۲

دادگر افلک ترا جرعه کش پیاله باد
دشمن دل سیاه تو غرقه بخون چو لاله باد

در وه کاخ فرصت ست زفرط ارتفاع
راهروان وهم را راه هزار ساله باد

زلف سیاه پرچمت چشم و چراغ عالم ست
جان ز نسیم دولتت در شکن کلاله باد

ای مه برج معدلت مقصد کل آدمی
بادهٔ صاف دائمت در قدح و پیاله باد

چون بهوای قامتت نبهره شود ترا نیاز
حاسدت از سماع آن همدم آه و ناله باد

نه طبق سپهر و آن قرصهٔ سیم و زر که هست
از لب خوان چشمتت سهلترین نواله باد

دختر فکر بکر من همدم صحبت تو شد
مهر چنین عروس را هم بگفت حواله باد

حافظ تو در ین غزل حجت بندگی نوشت
لطف عمید پرورت شاهد این قباله باد

همت حافظ و انفاس سحر خیزان بود
که ز بند غم ایام نجاتم دادند

دوش دیدم که ملائک در میخانه زدند
گل آدم بسرشتند و به پیمانه زدند

ساکنان حرم سرعفاف ملکوت
با من راه نشین باده مستانه زدند

شکر ایزد که میان من و او صلح فتاد
حوریان قص کنان ساغر شکرانه زدند

جنگ هفتاد و دو ملت همه را عذر بنه
چون ندیدند حقیقت ره افسانه زدند

آسمان بار امانت نتوانست کشید
قرعه فال بنام من بیچاره زدند

نطقه عشق دل گوشه نشینان خون کرد
همچو آن خال که بر عارض جانانه زدند

ما بصد خرمن پندار زره چون بریم
چون ره آدم خاکی ببکی دانه زدند

آتش آن نیست که بر شعله او خند شمع
آتش آنست که بر خرمن پروانه زدند

کس چو حافظ نکشید از رخ اندیشه نقاب
تا سر زلف عروسان سخن شانه زدند

دل من در هوس روی چمن فراغ دارد
که چو سرو پای بندست و چو لاله داغ دارد

سر ما فرو نیاید بکمان ابروی کس
که درون گوشه گیران ز جهان فراغ دارد

شب تیره چون سر آرم ز پی چو زلف یارم
مگر آنکه شمع رویت بر هم چراغ دارد

دیوان حافظ

گر نسیم هستگه ارواح بر د بوی تو باد | عقل و جان گوهر هستی به نثار افشانند

زاهد ار رندی حافظ نکند فهم چه باک | دیو بگریزد از آن قوم که قرآن خوانند

دوش وقت سحر از غصه نجاتم دادند | وندران ظلمت شب آب حیاتم دادند

بیخود از شعشعهٔ پرتو ذاتم کردند | باده از جام تجلی بصفاتم دادند

چه مبارک سحری بود و چه فرخنده شبی | آن شب قدر که این تازه براتم دادند

چون من از عشق رخش بیخود و حیران گشتم | خبر از واقعهٔ لات و منات دادند

من اگر کامروا گشتم و خوشدل چه عجب | مستحق بودم و اینها بزکاتم دادند

بعد ازین روی من و آینهٔ حسن نگار | که در انجا خبر از جلوهٔ ذاتم دادند

هاتف آن روز بمن مژده این دولت داد | که ببازار غمت صبر و ثباتم دادند

این همه قند و شکر کز سخنم می ریزد | اجر صبریست کزان شاخ نباتم دادند

کیمیائیست عجب بندگی پیر مغان | خاک او گشتم و چندین درجاتم دادند

بحیات ابد آن روز رسانید مرا | خط آزادگی از حسن سماتم دادند

عاشق آن دم که بدام سر زلف تو فتاد | گفت کز بند غم و غصه نجاتم دادند

شکر شکر بشکرانه بیفشان ای دل | که نگار خوش شیرین حرکاتم دادند

تشویش وقت پیر مغان میدهند باز — این سالکان نگر که چه با پیر میکنند

صد ملک دل بنیم نظر میتوان خرید — خوبان درین معامله تقصیر میکنند

ما از برون در شده مغرور صد فریب — تا خود درون پرده چه تقریر میکنند

قومی بجد و جهد گرفتند وصل دوست — قومی دگر حواله بتقدیر میکنند

فی الجمله اعتماد مکن بر ثبات دهر — کاین کارخانه ایست که تغییر میکنند

اختیار کن ای مطرب

می خور که شیخ و حافظ و مفتی محتسب — چون نیک بنگری همه تزویر میکنند

در نظر بازی ما بیخبران حیرانند — من چنینم که نمودم دگرایشان دانند

عاقلان نقطهٔ پرگار وجودند ولی — عشق داند که درین دایره سرگردانند

وصف رخسارهٔ خورشید رخشش مپرس — که درین آینه صاحب نظران حیرانند

گر شوند آگه از اندیشهٔ ما مغبچگان — بعد ازین خرقهٔ صوفی بگرو نستانند

لاف عشق و گله از یار زهی لاف خلاف — عشقبازان چنین مستحق هجرانند

جلوه گاه رخ او دیدهٔ من تنهایست — ماه و خورشید همین آینه میگردانند

بگرم چشم سیاه تو بیاموز دکار — ورنه مستوری و مستی همه کس نتوانند

مفلسانیم و هوای می و مطرب داریم — آه اگر خرقهٔ پشمین بگرو نستانند

دست در حلقهٔ آن زلف دوتا نتوان کرد
تکیه بر عهد تو و بادِ صبا نتوان کرد

آنچه سعی ست من اندر طلبت بنمودم
این قدر هست که تغییرِ قضا نتوان کرد

دامنِ دوست بصد خونِ دلِ افتاده بدست
بفسونیکه کند خصم رها نتوان کرد

عارضش را بمثل ماه فلک نتوان خواند
نسبتِ دست ببری سرو پا نتوان کرد

سروِ بالای من آن دم که درآید بسماع
چه محل جامهٔ جان را که قبا نتوان کرد

مشکلِ عشق که در حوصلهٔ دانش ما ست
حل این نکته بدین فکرِ خطا نتوان کرد

غیرِ تسلیم کشت که محبوبِ جهانی لیکن
روز و شب عربده با خلقِ خدا نتوان کرد

من چه گویم که ترا نازکیِ طبعِ لطیف
تا بحدیست که آهسته دعا نتوان کرد

نظرِ پاک توان در رخِ جانان دیدن
که در آئینه نظر جز بصفا نتوان کرد

بجز ابروی تو محرابِ دلِ حافظ نیست
طاعتِ غیر تو در مذهبِ ما نتوان کرد

دانی که چنگ و عود چه تقریر میکنند
پنهان خورید باده که تکفیر میکنند

ناموسِ عشق و رونقِ عشاق می برند
عیب جوان و سرزنشِ پیر میکنند

جز قلبِ تیره هیچ نشد حاصل و هنوز
باطل درین خیال که اکسیر میکنند

گویند رمزِ عشق مگویید و مشنوید
مشکل حکایتی ست که تقریر میکنند

zi mulk tā malakūt. mulh = a small black grain of some kind of pulse. from the smallest visible thing to the ardent ranges of the invisible

دلا بسوز که سوز تو کار ها بکند
دعای نیم شبی دفع صد بلا بکند

عتاب یار پریچهره عاشقانه بکش
که یک کرشمه تلافی صد جفا بکند

ز ملک تا ملکوتش حجاب بر گیرند
هر آنکه خدمت جام جهان نما بکند

طبیب عشق مسیحا دمست و مشفق لیک
چو درد در تو نبیند کرا دوا بکند

تو با خدای خود انداز کار و دل خوش دار
که رحم اگر نکند مدعی خدا بکند

ز بخت خفته ملولم بود که بیداری
بوقت فاتحه صبح یک دعا بکند

بسوخت حافظ و بوئی ز زلف یار نبرد
مگر دلالت این دولتش صبا بکند

دیدمی ای دل غمین یار دگر بار چه کرد
چون بشد دلبر و با یار وفادار چه کرد

آه از آن نرگس جادو که چه بازی انگیخت
وای از آن مست که با مردم هشیار چه کرد

اشک من رنگ شفق یافت ز بیمهری یار
طالع بی شفقت بین که در این کار چه کرد

ساقیا جام میم ده که نگارنده غیب
نیست معلوم که در پرده اسرار چه کرد

آنکه بر نقش زد این دایره مینائی
کس ندانست که در گردش پرگار چه کرد

برقی از پرده لیلی بدر خشید سحر
وه که با خرمن مجنون دل افگار چه کرد

برق عشق آتش غم در دل حافظ زد و سوخت
یار دیرینه نبیند که با یار چه کرد

دلبر برفت و دل شدگان را خبر نکرد
یاد حریف شهر و رفیق سفر نکرد

یا بخت من طریق محبت فرو گذاشت
یا او بشاهراه حقیقت گذر نکرد

من ایستاده تا منش جان فدا کنم
او خود گذر بمن چو نسیم سحر نکرد

گفتم بگریه دلش مهربان کنم
در سنگ خاره قطره باران اثر نکرد

هر کس که دید روی تو بوسید چشم من
کاری که کرد دیده من بی نظر نکرد

در حیرتم که بهر چه شد همدم رقیب
خرمهره هنچکس چو قرین گهر نکرد

گلک زبان بریده حافظ در انجمن
با کس نگفت راز تو تا ترک سر نکرد

دل از من بود و روا از من نهان کرد
خدارا با که این بازی توان کرد

شب تنهائیم در قصد جان بود
خیالش لطفهای بیکران کرد

چرا چون لاله خونین دل نباشم
که با من نرگس او سرگران کرد

شبا گر چاره واری وقت وقت است
که درد اشتیاقم قصد جان کرد

بدانسان سوخت چون شمعم که بر من
صراحی گریه و بربط فغان کرد

میان مهربانان کی توان گفت
که یار من چنین گفت و چنان کرد

عدو با جان حافظ آن نکردی
که تیر چشم آن ابرو کمان کرد

Sultan Uwais Jalayer son of Amir Hasan Buzurg ruled at Baghdad
757- 776 H.

بنام ایزد بت سیمین تنم هست — که در بتخانه آذر نباشد
من از جان بندهٔ سلطان اویم — اگرچه یادش از چاکر نباشد
بتاج عالم آرایش که خورشید — چنین زیبندهٔ افسر نباشد

کسی گیرد خطا در نظم حافظ
که هیچش لطف در گوهر نباشد

خستگان را چو طلب باشد و قوت نبود — گر مرا تو ببیداد کنی شرط مروت نبود
ما جفا از تو ندیدیم و تو هم پسندی — انچه در مذهب ارباب فتوت نبود
تا که افسون نکند جادوی چشم تو مرا — نور در سوختن شمع محبت نبود
چون چنین نیک سر رشتهٔ خود بنخبرم — آن مباد اکه مددگاری فرصت نبود
هر که آئینهٔ صافی نشد از زنگ هوا — دیده اش قابل رخسارهٔ حکمت نبود
خیره آن دیده که آبش نبرد گریهٔ عشق — تیره آن دل که در و نور مودت نبود
چون طهارت نبود کعبه و بتخانه یکیست — نبود خیر در انخانه که عصمت نبود
دولت از مرغ همایون طلب سایهٔ او — زانکه با زاغ و زغن شیوهٔ دولت نبود
گر مدد خواستم از پیر مغان عیب مکن — شیخ ما گفت که در صومعه همت نبود

حافظا علم و ادب ورز که در مجلس شاه — هر که را نیست ادب لایق صحبت نبود

mahram admitted to confidence } a trusted
hirmān depriving of attainment } betrayer

روا مدار خدایا که در حریم وصال
رقیب محرم و حرمان نصیب من باشد

همای گو منگن سایهٔ شرف هرگز
دران دیار که طوطی کم از زغن باشد

بیان شوق چه حاجت که حالِ آتشِ دل
توان شناخت ز سوز یکه در سخن باشد

هوای کوی تو از سر نمیرود ما را
غریب را دلِ آواره در وطن باشد

بسانِ سوسن اگر ده زبان شود حافظ
چو غنچه پیشِ تو اش مُهر بر دهن باشد

خوش آمد گل و زان خوشتر نباشد
که در دستت بجز ساغر نباشد

زمانی خوش دلی در یاب دریاب
که دائم در صدف گوهر نباشد

غنیمت دان و می خور در گلستان
که گل تا هفته دیگر نباشد

عجب راهیست راهِ عشق کانجا
کسی سر بر کند کش سر نباشد

بشوی اوراق اگر همدرسِ مائی
که علمِ عشق در دفتر نباشد

زمن بنیوش و دل در شاهدی بند
که حسنش بسته زیور نباشد

بیا ای شیخ در خمخانهٔ ما
شرابی خور که در کوثر نباشد

ایا پر لعل کرده جامِ زرین
ببخشا بر کسی کش زر نباشد

شرابِ بی خمارم بخش یارب
که با او هیچ دردِ سر نباشد

هر جا که دلیست در غمِ تو — بی صبر و قرار و بی سکون باد
چشمِ تو زبهر دلربائی — در گردنِ سحر و فنون باد
هر کس که به هجر تو نسازد — از حلقهٔ وصل تو برون باد

لعل تو که هست جانِ حافظ
دور از لبِ هر خسیسِ دون باد

خسرو اگوی فلک در خمِ چوگانِ تو باد — ساحتِ کون و مکان عرصهٔ میدانِ تو باد
همه آفاق گرفت و همه اطراف گشاد — صیتِ خُلقِ تو که پیوسته نگهبانِ تو باد
زلفِ خاتونِ ظفر شیفتهٔ پرچمِ تست — دیدهٔ فتح ابد عاشقِ جولانِ تو باد
ای که انشای عطارد صفتِ شوکتِ تست — عقلِ کُل چاکرِ طغراکشِ دیوانِ تو باد
طیرهٔ جلوهٔ طوبیٰ قدِ دلجوئی تو شد — غیرتِ خلد برین ساحتِ ایوانِ تو باد
نه به تنها حیوانات و نباتات و جماد — هر چه در عالم امرست بفرمانِ تو باد

حافظ خسته با خلاص ثناخوان تو شد
لطفِ عامِ تو شفا بخشِ ثناخوانِ تو باد

خوش ست خلوت اگر یار من بود همدم — نه من بسوزم و او شمع انجمن باشد
من آن نگین سلیمان بهیچ نستانم — که گاه گاه در و دست اهرمن باشد

حسبِ حالی ننوشتیم و شد ایامی چند
قاصدی کو که فرستم بتو پیغامی چند

ما بدان مقصدِ عالی نتوانیم رسید
ہم مگر پیش نہد لطف شما گامی چند

چون می از خم بسبوئ و گل افگند نقاب
فرصتِ عیش نگہدار و بزن جامی چند

قند آمیختہ با گل نہ علاجِ دلِ ماست
بوسۂ چند بیامیز بدشنامی چند

ای گدایانِ خرابات خدا یارِ شماست
چشمِ انعام ندارید زِ نعامی چند

زاہد از کوچۂ رندان بسلامت بگذر
تا خرابت نکند صحبتِ بدنامی چند

عیبِ می جملہ بگفتی ہنرش نیز بگو
نفیِ حکمت مکن از بہرِ دلِ عامی چند

پیرِ میخانہ چہ خوش گفت بدرد کشِ خویش
کہ مگو حالِ دلِ سوختہ با خامی چند

حافظ از تابِ رخِ مہر فروغِ تو بسوخت
کامگارا نظری کن سوی ناکامی چند

حسنِ تو ہمیشہ در فزون باد
رویت ہمہ سال لالہ گون باد

اندر سرِ من ہوای عشقت
ہر روز کہ ہست در فزون باد

قدِّ ہمہ دلبرانِ عالم
در خدمتِ قامتت نگون باد

ہر سرو کہ در چمن برآید
پیشِ الفِ قدت چو نون باد

چشمی کہ نہ فتنۂ تو باشد
از گوہرِ اشک غرقِ خون باد

مریدِ پیرِ مغانم ز من مرنج ای شیخ
چرا که وعده تو کردی و او بجا آورد

به تنگ چشمیِ آن ترکِ لشکری نازم
که حمله بر من مسکین یک قبا آورد

فلک غلامیِ حافظ کنون بطوع کند
که التجا بدرِ دولتِ شما آورد

چو دست بر سرِ زلفش زنم تباب رود
ور آشتی طلبم بر سرِ عتاب رود

چو ماه نورهِ نظارگانِ بیچاره
ز ند بگوشهِ ابرو و در نقاب رود

طریقِ عشق پر آشوب فتنه است ای دل
بیفتد آنکه درین راه با شتاب رود

گدایِ درِ جانان بسلطنت مفروش
کسی ز سایهِ این در بآفتاب رود

حباب را چو فتد بادِ نخوت اندر سر
کلاه داریش اندر سرِ سراب رود

شبِ شراب خرابم کند به بیداری
وگر بروز حکایت کنم بخواب رود

مرا تو عهد شکن خوانده و میترسم
که با تو روزِ قیامت همین خطاب رود

دلا چو پیر شدی حسن و نازکی مفروش
که این معامله با عالم شباب رود

سوادِ نامهِ موی سیاه چون شد طی
بیاض کم نشود در صد انتخاب رود

تو خود حجاب خودی حافظ از میان برخیز
خوشا کسی که درین راه بی حجاب رود

۱ مریدِ پیرِ مغانم ز من مرنج ای شیخ
چرا که وعده تو کردی و او بجا آورد

به تنگ چشمیِ آن ترکِ لشکری نازم
که حمله بر من مسکین یک قبا آورد

فلک غلامیِ حافظ کنون بطوع کند
که التجا بدرِ دولتِ شما آورد

۲ چو دست بر سرِ زلفش زنم تباب رود
ور آشتی طلبم بر سرِ عتاب رود

چو ماه نورهِ نظارگانِ بیچاره
ز ند بگوشهِ ابرو و در نقاب رود

طریقِ عشق پر آشوب فتنه است ای دل
بیفتد آنکه درین راه با شتاب رود

گدایِ درِ جانان بسلطنت مفروش
کسی ز سایهِ این در بآفتاب رود

۳ حباب را چو فتد بادِ نخوت اندر سر
کلاه داریش اندر سرِ سراب رود

شبِ شراب خرابم کند به بیداری
وگر بروز حکایت کنم بخواب رود

مرا تو عهد شکن خوانده و میترسم
که با تو روزِ قیامت همین خطاب رود

۴ دلا چو پیر شدی حسن و نازکی مفروش
که این معامله با عالم شباب رود

سوادِ نامهِ موی سیاه چون شد طی
بیاض کم نشود در صد انتخاب رود

تو خود حجاب خودی حافظ از میان برخیز
خوشا کسی که درین راه بی حجاب رود

چو با دِ عزمِ سرِ کوی یار خواهم کرد
نفس بموی خوشش مشکبار خواهم کرد

هر آرزوی که اندر ختم زدانش و دین
نثارِ خاکِ رهِ آن نگار خواهم کرد

بطرزه بی می و معشوق عمر میگذرد
بطالتم بس ازامروز کار خواهم کرد

صبا کجاست که این جانِ خون گرفته چو گل
فدای نکهتِ گیسوی یار خواهم کرد

چو شمع صبحدمم شد ز مهرِ او روشن
که عمر در سرِ این کار و بار خواهم کرد

بیاد چشمِ تو خود را خراب خواهم ساخت
بنای عهدِ قدیم استوار خواهم کرد

نفاق و زرق نبخشد صفای دل حافظ
طریقِ رندی و عشق اختیار خواهم کرد

چه مستی ست ندانم که رو بما آورد
که بود ساقی و این باده از کجا آورد

دلا چو غنچه شکایت ز نخوت بسته مکن
که بادِ صبح نسیمِ گره کشا آورد

رسیدن گل و نسرین بخیر و خوبی باد
بنفشه شاد و خوشا سمن صفا آورد

علاجِ ضعفِ دلِ ما کرشمه ساقیست
برآ بسر که طبیب آمد و دوا آورد

صبا بخوشخبری هدهدِ سلیمان ست
که مژدهٔ طرب از گلشنِ سبا آورد

چه راه میزند از مطربِ مقام شناس
که در میانِ غزل قول آشنا آورد

تو نیز باده بچنگ آر و راهِ صحرا گیر
که مرغ نغمه سرا ساز خوش نوا آورد

چو رویت مهر و مه تابان نباشد | چو قدت سرو در بستان نباشد
چو لعل و لولوت در دلفروزی | دُرِ دریا و لعلِ کان نباشد
میانِ خطِ سبزت لعلِ نوشین | عجب گر چشمهٔ حیوان نباشد
چو فندق پستهٔ اش خندد بجالم | چرا بادامِ من گریان نباشد
سوادِ کفرِ زلفِ او که دل را | بروی تو ازان ایمان نباشد
بتو نسبت نباشد هیچ تن را | نه تن با الله که مشکلت جان نباشد

بترین ترنم محاسن | اگرچه هست شیرین شعرِ حافظ | معشوق از شوخ طبعی ای پسر
چو لعلِ خسروِ خوبان نباشد

چو آفتابِ می از مشرقِ پیاله برآید | ز باغِ عارضِ ساقی هزار لاله برآید
نسیم در سرِ گل بشکند کلاهِ سنبل | چو در میانِ چمن بوی آن کلاله برآید
حکایتِ شبِ هجران نه آن شکایتِ حال است | که شمه ز بیانش بصد رساله برآید
ز گردِ خوانِ نگونِ فلک مدار توقع | که بی ملالتِ صد غصه یک نواله برآید
گرت چو نوح نبی صبر هست در غمِ طوفان | بلا بگردد و کامِ هزار ساله برآید
بسعیِ خود نتوان بُرد پی بگوهرِ مقصود | خیال باشد کاین کار بی حواله برآید

نسیمِ وصلِ تو گر بگذرد بتربتِ حافظ | ز خاکِ کالبدش صد هزار ناله برآید

مژ ریز آب سر شکم که بی تو دور از تو
چو باد می شد و در خاک راه می غلطید

چو ماهِ روی تو در زیرِ زلف میدیدم
شبم بروی تو روشن چو روز میگردید

بلب رسید مرا جان و بر نیامد کام
بسر رسید امید و طلب بسر نرسید

ز انقلاب زمانه طمع مدار ای چرخ
چو صبح بر رخِ عالم ازین صفت خندید

دلم ز زلف تو شوریده بود میدانم
که پیشِ روی تو بر خود چو برق می لرزید

ز شوق لعل تو حافظ نوشت شعر و چه خوش
بخوان تو نظمش و در گوش کش چو مروارید

جمالت آفتاب هر نظر باد
ز خوبی روی خوبت خوبتر باد

همایِ اوجِ شاهین شهرت را
دلِ شاهانِ عالم زیرِ پر باد

دلی کو بستهٔ زلف نباشد
همیشه غرقهٔ خونِ جگر باد

بتا چون غمزه‌ات ناوک کشاید
دلِ مجروحِ من پیشش سپر باد

چو لعلِ شکرینت بوسه بخشد
مذاقِ جانِ من زو پر شکر باد

مرا از تست هر دم تازه عشقی
ترا هر ساعتی حسنِ دگر باد

بجانِ مشتاقِ روی تست حافظ
ترا بر حالِ مشتاقان نظر باد

این سرکشی که در سر سرو بلند تست — کی با تو دست گوته مادر کمر شود
این قصر سلطنت که تواش ماه منظر است — سرها بر آستانه او خاک در شود
از هر کنار تیر دعا کرده ام روان — باشد کزین میانه یکی کارگر شود
از کیمیای مهر تو زر گشت روی من — آری بمین همت تو خاک زر شود
ای دل حدیث ما ببر دلدار عرضه کن — لیکن چنان مکن که صبا را خبر شود
روزی اگر غمی رسدت تنگدل مباش — زنهار شکر کن مبادا که از بدتر شود
ای دل صبور باش مخور غم که عاقبت — از شام صبح گردد و از شب سحر شود
در تنگنای حیرتم از نکبت رقیب — یارب مباد آنکه گدا معتبر شود
بس نکته غیر حسن بباید که تا کسی — مقبول طبع مردم صاحب نظر شود
مهر تو در درونم و عشق تو در سرم — یا شیر در درون شد و یا جان بدر شود

حافظ سر از لحد بدر آرد بپای بوس — گر خاک او بپای شما پی سپر شود

تمنت بنار طبیبان نیاز مباد — وجودت آزرده گزند مباد
سلامت همه آفاق در سلامت تست — بهیچ عارضه شخص تو دردمند مباد
در این چمن چو در آید خزان بیغمائی — رهش ببرد و سهی قامت بلند مباد

شعر حافظ در زمانِ آدم اندر باغِ خلد
دولتِ نسرین و گل از نیتِ اوراق بود

تا ز میخانه و می نام و نشان خواهد بود
سرِ ما خاکِ رهِ پیرِ مغان خواهد بود

حلقهٔ پیرِ مغانم ز ازل در گوش ست
ما همانیم که بودیم و همان خواهد بود

بر سرِ تربتِ ما چون گذری همت خواه
که زیارتگهِ رندانِ جهان خواهد بود

بر زمینی که نشانِ کفِ پای تو بود
سالها سجدهٔ صاحب نظران خواهد بود

بر هوای سرِ کویت ز رخِ چشمِ من و تو
راز این پرده نهانست و نهان خواهد بود

ترکِ عاشق کشِ من مست برون رفت امروز
تا که را خونِ دلِ امروز روان خواهد بود

عیب مستان مکن ای خواجه کزین کهنه رباط
کس ندانست که رحلت بچسان خواهد بود

چشمِ آن دم که ز شوقِ تو نهد سر بلحد
تا دمِ صبحِ قیامت نگران خواهد بود

بخت حافظ گر ازین گونه مدد خواهد کرد
زلفِ معشوقه بدستِ دگران خواهد بود

ترسم که اشکِ در غمِ ما پرده در شود
وین راز سر بمهرِ بعالم سمر شود

گویند سنگِ لعل شود در مقامِ صبر
آری شود ولیک بخونِ جگر شود

خواهم شدن بمیکده گریان و دادخواه
کز دستِ غم خلاص دل آنجا مگر شود

بمطربان صبوحی دهیم جامهٔ پاک — بدین نوید که بادِ سحر گهی آورد

نسیمِ زلف تو شد خضر راهم اندر عشق — زهی رفیق که بختم بهمرهی آورد

بیا بیا که طهورِ بهشت را رضوان — درین جهان ز برای دلِ رهی آورد

بخیر خاطرِ ما کوشکین کلاهِ نمد — بسی شکست که بر افسرِ شهی آورد

چه ناگهان که رسید از دلم بجرگهٔ ماه — چو یاد عارضِ آن ماهِ خرگهی آورد

رساند رایتِ منصور بر فلک حافظ
چو التجا بجنابِ شهنشهی آورد

بجوی میکده یارب سحر چه مشغله بود — که جوشِ شاهد و ساقی و شمع و مشعله بود

حدیثِ عشق که از حرف و صوت مستغنیست — بنالهٔ دف و نی در خروش و ولوله بود

مباحثی که دران حلقهٔ جنون میرفت — ورای مدرسه و قیل و قال و مسئله بود

دل از کرشمهٔ ساقی بشکر بود ولی — ز نامساعدتِ بختش اندکی گله بود

قیاس کردم ازان چشمِ جادوان مست — هزار ساحر چون سامریش در گله بود

بگفتمش بلبم بوسه حوالت کن — بخنده گفت گیت با من این معامله بود

ز اختر آم نظرِ سعد در ره است که دوش — میانِ ماه و رخِ یارِ من مقابله بود

دهانِ یار که درمانِ دردِ حافظ داشت — فغان که وقتِ مروت چه تنگ حوصله بود

گذشت بر من مسکین و یار قصبان گفت | دریغ عاشق مسکین من که جانی داد

خزینهٔ دل حافظ ز گوهر اسرار
به یمن عشق تو سرمایهٔ جهانی داد

پیرانه سرم عشق جوانی بسر افتاد | وان راز که در دل بنهفتم بدر افتاد
از راه نظر مرغ دلم گشت هوا گیر | ای دیده نظر کن که بدام که در افتاد
درد اکه ازان آهوِ مشکین سیه چشم | چون نافه بسی خون دلم در جگر افتاد
بار غم او عرض هر کس که نمودم | عاجز شد و این قرعه بنامم ز سر افتاد
از رهگذر خاک سر کوی شما بود | هر نافه که در دست نسیم سحر افتاد
مژگان تو تا تیغ جهانگیر برآورد | بس کشتهٔ دل زنده که بر یکدگر افتاد
این باده که پرورد که خمار خرابات | از بوی بهشتیش ز خود بیخبر افتاد
بس تجربه کردیم درین دار مکافات | با درد کشان هر که در افتاد بر افتاد
گر جان بدهد سنگ سیه لعل نگردد | با طینت اصلی چه کند بد گهر افتاد

حافظ که سر زلف بتان دست خوشش بود
بس طرفه حریفیست کش اکنون بسر افتاد

بر ید باد صبا دوشم آگهی آورد | که روز محنت و غم رو بکوتهی آورد

بیا که رایتِ منصور پادشاه رسید
نوید فتح و بشارت بمهر و ماه رسید

جمالِ بخت ز روی ظفر نقاب انداخت
کمالِ عدل بفریادِ داد خواه رسید

بسیطِ دهر دورِ خوش اکنون زند که ماه آمد
جهان بکامِ دل اکنون سزد که شاه رسید

ز قاطعانِ طریق آن زمان شوند ایمن
قوافلِ دل و دانش که مرد راه رسید

عزیزِ مصر برغمِ برادرانِ غیور
ز قعرِ چاه برآمد باوجِ ماه رسید

کجاست صوفیِ دجال چشمِ ملحد شکل
بگو بسوز که مهدیِ دین پناه رسید

صبا بگو که چها بر سرم درین غمِ عشق
ز آتشِ دلِ سوزان و برقِ آه رسید

ز شوقِ روی تو جانان برین امیدِ فراق
همان رسید که آتش ببرگِ کاه رسید

مرو بخواب که حافظ ببارگاهِ قبول
ز وردِ نیم شب و درسِ صبحگاه رسید

بنفشه دوش بگل گفت و خوش نشانی داد
که تابِ من بجهان طرهٔ فلانی داد

دلم که مخزنِ اسرار بود دستِ قضا
درش ببست و کلیدش بدلستانی داد

شکسته وار بدرگاهت آمدم که طبیب
بمومیائیِ لطفِ توام نشانی داد

برو معالجهٔ خود کن ای نصیحت گوی
شرابِ و شاهدِ و ساقی کرا زبانی داد

تنش درست و دلش شاد باد و خاطر خوش
که دستِ داد و دهش دادِ ناتوانی داد

ز سرو قد دلجویت مکن محروم چشمم را
بدین سرچشمه‌اش منشان که خوش آبی روان دارد

ز چشمت جان نشاید برگذر هر سو همی بینم
کمین از گوشه کردست و تیر اندر کمان دارد

بیفشان جرعه بر خاک و حال اهل شوکت بین
که از جمشید و کیخسرو هزاران داستان دارد

چه غم زان نخوت خود گویم که آن عیار شهر آشوب
به تلخی کشت حافظ را و شکر در دهان دارد

به حسن خلق و وفا کس بیار ما نرسد
تو این سخن بنگار کار ما نرسد

اگرچه حسن فروشان بجلوه آمده‌اند
کسی بحسن و لطافت بیار ما نرسد

بحق صحبت دیرین که هیچ محرم راز
بیار یکجهت حق گذار ما نرسد

هزار نقد بیازار کائنات آرند
یکی بسکه صاحب عیار ما نرسد

ز رنگ قافله عمر آن چنان رفتند
که گرد شان بهوای دیار ما نرسد

هزار نقش بر آید ز کلک صنع و یکی
بدلپذیری نقش نگار ما نرسد

دلا ز طعن حسودان مرنج و ایمن باش
که بد بنخاطر امیدوار ما نرسد

چنان بزی که اگر خاک ره شوی کس را
غبار خاطری از رهگذار ما نرسد

بسوخت حافظ و دم هم که شرح قصه او
بسمع بادشه کامگار ما نرسد

مکش آن آهوی مشکین مرا ای صیاد — شرم ازان چشم سیه دار مبندش بکمند
من خاکی که ازین در نتوانم برخاست — از کجا بوسه زنم بر لب آن قصر بلند
جز بزلف تو ندارد دل عاشق میلی — آه ازین دل که بصد بند نمیگیرد پند
شب وزیت ببرد عاشق بیدل گوید — که مبیناد کسی قامت ازدهر گزند

بازمستان دل ازان گیسو مشکین حافظ
زانکه دیوانه همان به که بماند در بند

بتی دارم که گرد گل ز سنبل سایبان دارد — بهار عارضش خطی بخون ارغوان دارد
غبار خط بنوشاند خورشید خوش یارب — حیات جاودانش ده که حسن جاودان دارد
چو عاشق میشدم گفتم که بردم گوهر مقصود — ندانستم که این دریا چه موج بیکران دارد
چو رویت بشکند گل شود در آتش ای بلبل — که بر گل اعتمادی نیست گو حسن جوان دارد
خدارا داد من بستان ازو ای شحنه مجلس — که می با دیگران خوش کرده است و با من سرگران دارد
چو دام طره افشاند ز گرد خاطر عاشق — بغمازی صبا گوید که راز من نهان دارد
ز خوف هجر م ایمن کن اگر امید آن داری — که از چشم بد اندیشان خدایت در امان دارد
چه افتاده است در ره که هر سلطان معنی را — درین درگاه می بینم که سر بر آستان دارد
بفتراک آرزو بندی خدا را زو صید م کن — که آفتها ست در تاخیر و طالب را زیان دارد

چندانکه بر کنار چو پرکار میرویم ۵ دوران چو نقطه ره بمیانم نمیدهد

گفتم رُوم بخواب که بینم جمالِ یار
حافظ ز آه و ناله امانم نمیدهد

بود آیا که در میکده‌ها ببکشایند ۵ گره از کار فروبسته ما ببکشایند

اگر از بهرِ دلِ زاهدِ خودبین بستند ۵ دل قوی دار که از بهرِ خدا ببکشایند

درِ میخانه ببستند خدایا مپسند ۵ که در خانهٔ تزویر و ریا ببکشایند

گیسوی چنگ ببریدند بمرگِ مَیِ ناب ۵ تا همه مغبچگان زلفِ دوتا ببکشایند

بصفای دلِ رندان صبوحی زدگان ۵ بس درِ بسته بمفتاحِ دعا ببکشایند

نامهٔ تعزیتِ دختر رز بنویسید ۵ تا حریفان همه خون از مژها ببکشایند

حافظ این خرقهٔ پشمینه بمینی فردا
که چه زنار ز زیرش بجفا ببکشایند

بعد ازین دست من و دامنِ آن سرو بلند ۵ که ببالای چمان از بن و بیخم برکند

حاجتِ مطرب و می نیست تو برقع بگشای ۵ که برقص آوردم آتش رویت چو سپند

هیچ روئی نشود آئینهٔ بخت سیاه ۵ مگر آن روی که مالند بر آن سُمِ سمند

گفت اسرارِ غمت هر چه بود گو میباش ۵ صبر ازین بیش ندارم بکنم تا کی و چند

shapes clouds

حدیث عشق ز حافظ شنو نه از واعظ
اگرچه صنعت بسیار در عبارت کرد

بلبلی خونِ جگر خورد و گلی حاصل کرد
باد غیرت بصد شش حال پریشان دل کرد

طوطیِ را بهوای شکرین دل خوش بود
تا گمش سیلِ فنا نقشِ امل باطل کرد

قرة العینِ من آن میوهٔ دل یاد شباد
که خود آسان بشد و کار مرا مشکل کرد

ساربان بارِ من افتاد خدارا مددی
که امید کرمم هم سفر این محمل کرد

روی خاکی و نمِ چشمِ مرا خوار مدار
چرخ فیروزه طربخانه ازین کهگل کرد

آه و فریاد که از چشمِ حسود مه و مهر
در لحد ماهِ کمان ابروی من منزل کرد

نزدی شاه رخ و فوت شد امکان حافظ
چکنم بازیِ ایام مرا غافل کرد

بخت از دهانِ یار نشانم نمیدهد
دولت خبر ز رازِ نهانم نمیدهد

از بهر بوسه لبش جان همیدهم
اینم نمی ستاند و آنم نمیدهد

مردم ز انتظار و درین ره چه جای نیست
یا هست پرده دار نشانم نمیدهد

لشکر بصبر دست دهد عاقبت ولی
بد عهدیِ زمانه امانم نمیدهد

زلفش کشید باد صبا چرخ سفله بین
کانجا بحالِ باد وزانم نمیدهد

بعزم مرحلهٔ عشق پیش نه قدمی — که سودها بری از این سفر توانی کرد
بیا که چارهٔ ذوقِ حضور و نظمِ امور — به فیضِ بخششِ اهلِ نظر توانی کرد
گلِ مرادِ تو آنگه نقاب بگشاید — که خدمتش چو نسیمِ سحر توانی کرد
تو کز سرای طبیعت نمیروی بیرون — کجا بکوی حقیقت گذر توانی کرد
جمالِ یار ندارد نقاب و پرده ولی — غبارِ ره بنشان تا نظر توانی کرد
دلا ز نورِ ریاضت گر آگهی یابی — چو شمع خنده زنان ترکِ سر توانی کرد
ولی تو تالبِ معشوق و جام می خواهی — طمع مدار که کارِ دگر توانی کرد

گر این نصیحتِ شاهانه بشنوی حافظ
بشاهراهِ طریقت گذر توانی کرد

بیا که ترکِ فلک خانِ روزه غارت کرد — هلالِ عید بدور قدح اشارت کرد
ثوابِ روزه و حج قبول آنکس برد — که خاک میکدهٔ عشق را زیارت کرد
مقامِ اصلیِ ما گوشهٔ خرابات است — خدایش خیر دهاد آنکه این عمارت کرد
نماز در خمِ آن ابروانِ محرابی — کسی کند که بخونِ جگر طهارت کرد
امامِ شهر که سجاده میکشید بدوش — بخونِ دخترِ رز جامه را قسارت کرد
فغان که نرگسِ جماشِ شیخِ شهر امروز — نظر بدرد کشان از سرِ حقارت کرد

نه در برابر چشمی نه غائب از نظری
نه یاد میکنی از من میسری از یاد

بجای طعنه اگر تیغ میزنند دشمن
ز دوست دست ندارم هر چه باد باد

ز دست عشق تو جان را نمیبرد حافظ
که جان ز محنت شیرین نمیبرد فرهاد

بآب روشن می عارفی طهارت کرد
علی الصباح که میخانه را زیارت کرد

همین که ساغر زرین خور نهان کردند
هلال ابروی ساقی بمی اشارت کرد

خوشا نماز و نیاز کسی که از سر درد
بآب دیده و خون جگر طهارت کرد

بهای بادهٔ چون لعل چیست چون هر عقل
بیا که سود کسی برد کاین تجارت کرد

بیا بمیکده و وضع قرب جا هم بین
اگرچه چشم بما و اعظ از حقارت کرد

نشان مهر و محبت نه جان عاشق جوئی
اگرچه خانهٔ دل محنت تو غارت کرد

اگر امام جماعت بخواندش امروز
خبر دهید که حافظ بمی طهارت کرد

بسر جام جم انگه نظر تواند کرد
که خاک میکده کحل بصر تواند کرد

گدائی در میخانه طرفه اکسیریست
گرین عمل بکنی خاک زر تواند کرد

مباش بی می و مطرب بزیر چرخ کبود
کزین ترانه غم از دل بدر تواند کرد

ای نور چشم من بجز از نام تو مباد
در هر دو دیده جای تو جز تو مباد

چشم من از تو روشن و دل شاد از آنکه هست
نامت همیشه مونس یاد تو مباد

نظر من و تو بر رخ خوبان بسته ایم
هر نیک و بد که بیند بر ما مگر مباد

ای آنکه بر منی و ز من میروی بدر
یک لحظه بی تو بادم و بادا چنین مباد

بی روی چشم من نبود میل بوستان
ای سرو ناز حیف که با ما نشین مباد

حقا که ظن نیک برم هر دو عالم
گر یک سر موی از تو بخلاف گمان مباد

گر یک سر موی از تو بخلاف گمان مباد
هر گز دلی ز عشق تو خالی چنان مباد

هر گز دلی که یاد تو آباد از آن نشد
ویران شود چنان که در او هیچ جان مباد

هر گز دلی که عاشق روی تو نیست
در هیچ کار هیچ مرادش چنان مباد

هر گز دلی که بی سر زلف تو بو کند
در هیچ دام هیچ گرفتار از آن مباد

هر گز دلی که بی سر زلف تو بو کند
در هیچ دام هیچ گرفتار از آن مباد

حاشا که من بموسم گل ترک می کنم
من لا اقل نه وقت طرب ناگهان مباد

حاشا که من بموسم گل ترک می کنم
من لا اقل نه وقت طرب ناگهان مباد

حافظ بکوش تا دل غمگین شاد کنی
کاندر زمانه غیر دل شاد هیچ شاد مباد

حافظ بکوش تا دل غمگین شاد کنی
کاندر زمانه غیر دل شاد هیچ شاد مباد

علی الصباح که میخانه را زیارت کرد
مقام عشق و معرفت

هلال ابروی ساقی بمی اشارت کرد

بآب دیده و خون جگر طهارت کرد

بیا که سود کسی برد کاین تجارت کرد

اگرچه چشم بما و اعظ از حقارت کرد

اگرچه خانهٔ دل محنت تو غارت کرد

بیا بمیکده و وضع قرب جا هم بین
اگرچه چشم بما و اعظ از حقارت کرد

نشان مهر و محبت نه جان عاشق جوئی
اگرچه خانهٔ دل محنت تو غارت کرد

اگر امام جماعت بخواندش امروز
خبر دهید که حافظ بمی طهارت کرد

بسر جام جم انگه نظر تواند کرد
که خاک میکده کحل بصر تواند کرد

گدائی در میخانه طرفه اکسیریست
گرین عمل بکنی خاک زر تواند کرد

مباش بی می و مطرب بزیر چرخ کبود
کزین ترانه غم از دل بدر تواند کرد

ای نور چشم من بجز از نام تو مباد
در هر دو دیده جای تو جز تو مباد

چشم من از تو روشن و دل شاد از آنکه هست
نامت همیشه مونس یاد تو مباد

نظر من و تو بر رخ خوبان بسته ایم
هر نیک و بد که بیند بر ما مگر مباد

ای آنکه بر منی و ز من میروی بدر
یک لحظه بی تو بادم و بادا چنین مباد

بی روی چشم من نبود میل بوستان
ای سرو ناز حیف که با ما نشین مباد

حقا که ظن نیک برم هر دو عالم
گر یک سر موی از تو بخلاف گمان مباد

گر یک سر موی از تو بخلاف گمان مباد
هر گز دلی ز عشق تو خالی چنان مباد

هر گز دلی که یاد تو آباد از آن نشد
ویران شود چنان که در او هیچ جان مباد

هر گز دلی که عاشق روی تو نیست
در هیچ کار هیچ مرادش چنان مباد

هر گز دلی که بی سر زلف تو بو کند
در هیچ دام هیچ گرفتار از آن مباد

حاشا که من بموسم گل ترک می کنم
من لا اقل نه وقت طرب ناگهان مباد

حافظ بکوش تا دل غمگین شاد کنی
کاندر زمانه غیر دل شاد هیچ شاد مباد

با چشم پرنیرنگ او حافظ مکن آهنگ او
کان طرهٔ شبرنگ او بسیار مکاری کند

ای پسته تو خنده زده بر دهان قند
مشتاقم از برای خدا یک شکر بخند

جائیکه یار ما بشکر خنده دم زند
ای پسته کیستی تو خدا را دگر مخند

خواهی که بر نخیزدت از دیده رود و خون
دل در هوای صحبت رودکسان مبند

گه طره می نمائی و گه طعنه میزنی
ما نیستیم معتقد مرد خودپسند

طوبی ز قامت تو نیارد که دم زند
زین قصه بگذرم که سخن میشود بلند

ز آشفتگی حال من آگاه کی شود
آن را که دل نگشت گرفتار این کمند

باز ار شوق گرم شد آن شمع رخ کجاست
تا جان خود بر آتش رویش کنم سپند

حافظ تو ترک غمزهٔ خوبان نمیکنی
دانی کجاست جای تو خوارزم یا خجند

اگر ز کوی تو بوئی بمن رساند باد
بمژده جان جهان را بباد خواهم داد

اگرچه گرد بر انگیخت زهستی من
غباری از من خاکی بدامنت ننشاند

تو تا بروی من ای نور دیده در بستی
دگر جهان در شادی بروی من نگشاد

خیال روی تو ام دیده میکند پر خون
هوای زلف تو ام عمر میدهد بر باد

چه گویمش که چرا با کسان بیامیزی
چنان کند که سر شکم بخون بیامیزد

وگر کنم طلب نیم بوسه صد افسوس
ز حقهٔ دهنش چون شکر فرو ریزد

من آن فریب که در نرگسِ تو می بینم
بس آبروی که بر خاک ره فرو ریزد

تو لاف و شیب بیابان عشق دم بودست
کجاست شیر دلی کز بلا نه پرهیزد

تو عمر خواه و صبوری که چرخ شعبده باز
هزار بازی ازین طرفه تر برانگیزد

بر استانهٔ تسلیم سر بنه حافظ
که گر ستیزه کنی روزگار بستیزد

آن کیست کز روی کرم با من وفاداری کند
بر جای کاری چون من یک دم نکو کاری کند

هول بیابانی و نی گوید من پیغام دوی
وانگه به یک پیمانه می با من هواداری کند

دلبر که جان فروزد با کام دل نگشود رو
نومید نتوان بود باز و باشد که دلداری کند

گفتم گره بگشود دام زان طرهٔ تا من بودم
گفتا منش فرمودهام تا با تو طراری کند

پشمینه پوشِ تند خو کز عشق نشنیدست بو
از مستیش فرمی بگو تا ترک هشیاری کند

چون من گدائی بی نشان مشکل بود با زر فشان
سلطان کجا عیش نهان با بندهٔ باری کند

زان طره پر پیچ و خم کوته بود دست کرم
از بنده و زنجیر ش چه غم آنکس که عیاری کند

شد لشکرِ غم بیعدد از بخت میخواهم مدد
تا فخر دین عبد الصمد باشد که غمخواری کند

غمزهٔ شوخ تو خونم بخطا میریزد | موصتش باد که خوش رای صوابی دارد
چشم مخمور تو دارد ز دلم قصد جگر | ترک مست ست مگر میل کبابی دارد
جان بیمار مرا نیست ز تو روی سؤال | ای خوش آن خسته که از دوست جوابی دارد

کی کند سوی دل خستهٔ حافظ نظری
چشم مست ست که بهر گوشه خرابی دارد

اگر نه باده غم دل زیاد ما ببرد | نهیب حادثه بنیاد ما ز جا ببرد
وگر نه عقل بمستی فروکشد لنگر | چگونه کشتی ازین ورطه بلا ببرد
طبیب عشق منم باده خور که این معجون | فراغت آرد و اندیشهٔ بلا ببرد
دل ضعیفم ازان میکشد بطرف چمن | که جان ز مرگ بدلداری صبا ببرد
گذار بر ظلمات ست خضر راهی جو | مباد کاتش محرومی آب ما ببرد
فغان که با همه کس نرد کینه باخت فلک | کسی نبود که دستی ازین وغا ببرد

بسوخت حافظ و کس حال او نپرسید | nard e kīna game of strife
مگر نسیم پیامی خدای را ببرد

agra ām zpīsh fitnhā barangīzad | vrāz talab bnshīnam bkīna brkhīzad
vgar br bgzrī yk dm azvfādārī | chgrd drrhsh aftm chpā bgrīzad

waghā affray tumult dast burdan to win at a game

چه گویمش که چرا با کسان بیامیزی
چنان کند که سر شکم بخون بیامیزد

وگر کنم طلب نیم بوسه صد افسوس
زحقه دهنش چون شکر فرو ریزد

من آن فریب که در نرگس تو می بینم
بس آبروی که بر خاک ره فرو ریزد

فراز و شیب بیابان عشق دام بلاست
کجاست شیر دلی کز بلا نپرهیزد

تو عمر خواه و صبوری که چرخ شعبده باز
هزار بازی ازین طرفه تر برانگیزد

بر آستانه تسلیم سر بنه حافظ
که گر ستیزه کنی روزگار بستیزد

آن کیست کز روی کرم با من وفاداری کند
بر جای من کاری چنین یک دم نکو کاری کند

اول بیانگ نای و نی گوید بمن پیغام وی
وانگه بیک پیمانه می با من مواداری کند

دلبر که جان فرسود ازو کام دلم نگشود ازو
نومید نتوان بود ازو باشد که دلداری کند

گفتم گره نگشود هم زان طره تا من بوده ام
گفتا منش فرموده ام تا با تو طراری کند

پشمینه پوش تند خو کز عشق نشنیدست بو
از مستیش مزی بگو تا ترک هشیاری کند

چون من گدائی بی نشان مشکل بود دیار فلان
سلطان کجا عیش نهان با بند بازاری کند

زان طره پر پیچ و خم سهل ست اگر بینم ستم
از بنده در گذرش چه غم آنکس که غمخواری کند

شد لشکر غم بیعدد از بخت میخواهم مدد
تا فخر دین عبد الصمد باشد که غمخواری کند

غمزهٔ شوخ تو خونم بخطا میریزد
موصتش باد که خوش رای صوابی دارد

چشم مخمور تو دارد ز دلم قصد جگر
ترک مست ست مگر میل کبابی دارد

جانِ بیمار مرا نیست ز تو روی سوال
ای خوش آن خسته که از دوست جوابی دارد

کی کند سوی دل خستهٔ حافظ نظری
چشم مست که بهر گوشه خرابی دارد

اگر نه بادهٔ غم دل زیاد ما ببرد
نهیب حادثه بنیاد ما ز جا ببرد

وگر نه عقل بمستی فروکشد لنگر
چگونه کشتی ازین ورطهٔ بلا ببرد

طبیب عشق منم باده خور که این معجون
فراغت آرد و اندیشهٔ بلا ببرد

دل ضعیفم ازان میکشد بطرف چمن
که جان ز مرگ بدلداری صبا ببرد

گذار بر ظلمات ست خضر راهی جو
مباد کاتش محرومی آب ما ببرد

فغان که با همه کس نرد کینه باخت فلک
کسی نبود که دستی ازین و غا ببرد

بسوخت حافظ و کس حال او بیار نگفت
مگر نسیم پیامی خدای را ببرد

nard o hīna game of zoḥla

waghā affray, tumult
dagh burdan to win at a game

اگر روم ز پیش فتنها برانگیزد
ور از طلب بنشینم بکینه برخیزد

وگر ببگذری یک دم از وفاداری
چو گرد در رهش افتم چو باد بگریزد

دیوان حافظ

ق تم خسباب دنیوی را از باد و در نگذرد کردن حوادث بنیاد ما از جا نبرد ۳ ای درد عشق طبیب عشق منم تجربه برای تو این بس است که باده خوار چرا این معجون که عبارت از شراب است فراغت آرد و اندیشه بلا دفع کند ۴ اسلوب مدح علی ۵ یعنی دل ضعیف مرا بطرف چمن از رگذر آن یکدم گر بدلداری صبا حاصل کند ۶ ظلمات مراد از ظلمات سیاه است خضر راه مراد از خضر راهبر است ۷ یعنی چنین شوریده بختی کسی نبود ۸ ای ای ۹ مدعی محمود فتح علی او را حافظ بخت کسی حال او نگفت مگر نسیم پیامی خدای را ببرد ۱۰ اسلوب مدح علی ۱۱ اسلوب مدح علی

آنکس که بدست جام دارد — سلطانیِ جم مدام دارد
آبی که خضر حیات ازو یافت — در میکده جو که جام دارد
سر رشتهٔ جم بجام بگذر — کاین رشته ازو نظام دارد
بیرون زلبِ تو ساقیا نیست — در دور کسی که کام دارد
ماه و می و زاهدان و تقوی — تا یار سرِ کدام دارد
بر سینه ز ریش دردمندان — لعلت نمکی تمام دارد
نرگس همه شیوه‌های مستی — از چشم خوشِ تو وام دارد
ذکرِ رخ و زلف تو دلم را — وردیست که صبح و شام دارد

در چاهِ ذقن چو حافظ ایجان — حُسن تو دو صد غلام دارد

آنکه از سنبلِ او غالیه تابی دارد — باز با دل شدگان ناز و عتابی دارد
از سرِ گشتهٔ خود میگذرد همچون باد — چه توان کرد که عمرست و شتابی دارد
ماه خورشید نمایش ز پسِ پرده لف — آفتابیست که در پیش سحابی دارد
آبِ حیوان اگر اینست که دارد لبِ یار — روشن ست اینکه خضر بهره ز سرابی دارد
چشمِ من کرده بهر گوشه روان سیل سرشک — تا سهی سروِ ترا تازه بآبی دارد

از دیده خونِ دل همه بر روی ما رود
بر روی ما ز دیده ندانم چها رود

ما در درونِ سینه هوائی نهفته ایم
بر باد اگر رود سرِ مازان هوا رود

بر خاکِ راهِ یار نهادیم روی خویش
بر روی ما رواست اگر آشنا رود

سیلیست آبِ دیده و بر هر که بگذرد
گر خود دلش ز سنگ بود هم ز جا رود

ما را به آبِ دیده شب و روز ماجراست
زین رهگذر که بر سرِ کویش چرا رود

خورشید خاوری کند از رشکِ جامه چاک
گر ماه مهر پرورِ من در قبا رود

حافظ بکوی میکده دائم بصدق دل
چون صوفیان بصُفّه دار الصفا رود

از سرِ کوی تو هر کو بملالت برود
زود کارش و آخر بخجالت برود

سالک از نورِ هدایت طلبد راه بدوست
که بجائی نرسد گر بضلالت برود

گر وی آخر عمر از می و معشوق بگیر
حیف اوقات که بیهوده بطالت برود

ای دلیلِ دلِ گم گشته خدا را مددی
که غریبانه بر این دره بدلالت برود

حکم مستوری و مستی همه بر خاتمه است
کس ندانست که آخر بچه حالت برود

کارروانی که بود بدرقه اش لطفِ خدا
به تحمل ننشیند به جلالت برود

حافظ از چشمه حکمت بکف آور جامی
بو که از لوح دلت نقش جهالت برود

آنکس که بدست جام دارد — سلطانیِ جم مدام دارد
آبی که خضر حیات ازو یافت — در میکده جو که جام دارد
سر رشتهٔ جم بجام بگذر — کاین رشته ازو نظام دارد
بیرون زلب تو ساقیا نیست — در دور کسی که کام دارد
ما و می و زاهدان و تقوی — تا یار سرِ کدام دارد
بر سینه ز ریش دردمندان — لعلت نمکی تمام دارد
نرگس همه شیوه‌های مستی — از چشم خوشِ تو وام دارد
ذکرِ رخ و زلف تو دلم را — وردیست که صبح و شام دارد

در چاهِ ذقن چو حافظ ایجان
حُسن تو دو صد غلام دارد

آنکه از سنبل او غالیه تابی دارد — باز با دل شدگان ناز و عتابی دارد
از سر گشتهٔ خود میگذرد همچون باد — چه توان کرد که عمرست و شتابی دارد
ماه خورشید نمایش ز پس پرده لف — آفتابیست که در پیش سحابی دارد
آب حیوان اگر اینست که دارد لب یار — روشن ست اینکه خضر بهرهٔ سرابی دارد
چشم من کرده بهر گوشه روان سیل سرشک — تا سهی سرو ترا تازه بآبی دارد

از دیده خونِ دل همه بر روی ما رود
بر روی ما ز دیده ندانم چها رود

ما در درونِ سینه هوائی نهفته ایم
بر باد اگر رود سرِ ما زان هوا رود

بر خاکِ راه یار نهادیم روی خویش
بر روی ما رواست اگر آشنا رود

سیلیست آبِ دیده و بر هر که بگذرد
گر خود دلش ز سنگ بود هم ز جا رود

ما را به آبِ دیده شب و روز ماجراست
زین ره بگذرد که بر سرِ کویش چرا رود

خورشید خاوری کند از رشکِ جا چاک
گر ماه مهر پرورِ من در قبا رود

حافظ بکوی میکده دائم بصدق دل
چون صوفیان بصُفّه دار الصفا رود

از سرِ کوی تو هر کو بملالت برود
زود کارش و آخر بنجالت برود

سالک از نورِ هدایت طلبد راه بدوست
که بجائی نرسد گر بضلالت برود

گر وی آخر عمری ازمی و معشوق بگیر
حیف اوقات که بیحاصل و بطالت برود

ای دلیلِ دلِ گم گشته خدا را مددی
که غریبانه بر این دره بدلالت برود

حکم مستوری و مستی همه بیخامه است
کس ندانست که آخر بچه حالت برود

کارروانی که بود بدرقه اش لطفِ خدا
بتحمل ننشیند به جلالت برود

حافظ از چشمه حکمت بکف آور جامی
بو که از لوح دلت نقش جهالت برود

گفتگوست ازین پرده مدام ایمن
که مرتبه قرب وصال دارد چو دوران بیشود
ای مرغ سحر گر بکوی معشوق گذر کنی
وز لطف بگو آن غزل خواجه که ما را آب دیده روان کرد و بدریا افگند
خورشید خاوری کند از رشک جا چاک
آفتاب از رشک جامه چاک کند
بصدق دل بر رود
چنانکه صوفیان بصدق
دیوان حافظ

غالباً خواهد کشود از دولتم کاریکه دوش
من همیگردم دعا و صبح آمین می دمید

بالبی صد هزاران خنده گل آمد بباغ
از کریمے گویا از گوشهٔ بوی شنید

دامنی گر چاک شد در عالم رندی چه باک
جامهٔ در نیکنامے نیز می باید درید

این لطائف کز لب لعل تو من گفتم که گفت
وان تطاول کز سر زلف تو من دیدم که دید

عدل سلطان گر نپرسد حال مظلومان عشق
گوشه گیران از آسایش طمع باید برید

تیر عشق کس ندانم بر دل حافظ که زد
این قدر دانم که از شصت ترش خون میچکید

اگر آن طائر قدسی ز درم باز آید
عمر بگذشته به پیرانه سرم باز آید

دارم امید دان اشک چو باران که مگر
برق دولت که برفت از نظرم باز آید

گر نثار قدم یار گرامی نکنم
جوهر جان بچه کار دگرم باز آید

آنکه تاج سر من خاک کف پایش بود
از خدا می طلبم تا بسرم باز آید

کوس نوبت دولتی از بام سعادت بزنم
گر ببینم که مه نو سفرم باز آید

خواهم اندر عقبش رفت چو یاران عزیز
شخصم ار باز نیاید خبرم باز آید

نقش غلغل چنگ ست و شکر خواب صبوح
ورنه گر بشنود آه سحرم باز آید

آرزومند رخ شاه چو ماهم حافظ
همتی تا بسلامت ز درم باز آید

بوی صبح چو حافظ شبی بروز آور
که بشگفد گل عیشت ز شعلهٔ مصباح

Mariah Zorah or Goblet

دل من در هوای روی فرخ
بود آشفته همچون موی فرخ

بخیر هندوی زلفش همیکس نیست
که برخوردار شد از روی فرخ

سیاه نیک بخت ست آنکه دائم
بود همراز و همزانوی فرخ

شود چون بید لرزان سرو آزاد
اگر بیند قد دلجوی فرخ

بده ساقی شراب ارغوانی
بیاد نرگس جادوی فرخ

دو تا شد قامتم همچون کمانی
ز غم پیوسته چون ابروی فرخ

نسیم مشک تاتاری خجل کرد
شمیم موی عنبربوی فرخ

اگر میل دل هر کس بجایست
بود میل دل من سوی فرخ

غلام خاطر آنم که باشد
چو حافظ چاکر هندوی فرخ

ابر آذاری برآمد باد نوروزی وزید
دور می میخواهم و مطرب که میگوید رسید

شاهان که در جلوه و من شرمسار کیسه ام
ای فلک این شرمساری تا بکی باید کشید

قحط جود ست آبروی خود نمی باید فروخت
باده و گل از بهای خرقه می باید خرید

ذات مبارک ... فرخ ... پریشان باشد ... فرخ نشود ... پیچاپیچ ... پریشان ... فرخ معشوق ... هوای او ... دل من

آن سرور صلی الله علیه وآله وسلم

سرخط فرخ نام معشوق چنانچه حافظ گوید

حافظ بظاهر معشوق با دو این غزل را از اول تا آخر بنام او تمام کرده

ای غلام خاطر آن کس کم کرا دوش حافظ چاکر زلف فرخ باشد

مولوی محمد فرخ علی

نوروز نوبهار اول

Zamzam

ابر بهار آمد

Syzygium jambos
Rose Apple
Jambosier
Jambosa
Jambosa vulgaris
Eugenia jambos
Jambosa jambos
Jambosa domestica
Jambosa malaccensis
Jambosa alba
Jambosa rubra
Jambosa purpurea
Jambosa acuminata
Jambosa obovata
Jambosa pyrifera
Jambosa pyriformis
Jambosa pyrifolia
Jambosa pyrifolia var. alba
Jambosa pyrifolia var. rubra
Jambosa pyrifolia var. purpurea
Jambosa pyrifolia var. acuminata
Jambosa pyrifolia var. obovata
Jambosa pyrifolia var. pyrifera
Jambosa pyrifolia var. pyriformis

لبِ چو آبِ حیاتِ تو هست قوتِ روح
وجودِ خاکیِ ما را از و ست قوتِ روح

زچنگِ زلفِ کمندت کسی نیافت خلاص
نه از کمانچهٔ ابرو و تیرِ غمزهٔ نجاح

بیا که خونِ دلِ خویشتن بحل کردم
اگر بمذهبِ تو خونِ عاشق ست مباح

ندادِ لعلِ لبش بوسه بصد تلبیس
نیافت کامِ دلِ من از و بصد الحاح

صلاح و توبه و تقوی ز ما مجو زاهد
ز رند و عاشق و مجنون کسی نجست صلاح

بیاله چیست که بر یادِ تو کشیم مدام
و نحن نشربُ شرّاً بکذلک الاقداح

دعای جانِ تو ورد زبانِ حافظ باد
مدام تا که بود گردشِ مسا و صباح

به بین هلالِ محرم بخواه ساغرِ راح
که ماهِ امن و امانست و سالِ صلح و صلاح

عزیز دار زمانِ وصال را کاندم
مقابلِ شب قدرست و روزِ استفتاح

نزاع بر سرِ دنیای دون کسی نکند
به آشتی برای نورِ دیده گوی فلاح

دلا تو فارغی از کارِ خویش و می ترسم
که کس درت نگشاید چو گم کنی مفتاح

بیار باده که روزش بخیر خواهد بود
هر آنکه جامِ صبوحش نهد چراغِ صباح

کدام طاعتِ شایسته آمد از من مست
که رنگِ صبح ندانم ز فاقِ الاصباح

زمانه شاهدِ شجاعست و دورِ حکمتِ شرع
براحت ای دل و جان کوش در مسا و صباح

هر زمانم دردِ دیگر میرسد	زین حریفانِ بُل و جان الغیاث

همچو حافظ روز و شب بنیوشتن
گشته ام سوزان و گریان الغیاث

سَرْو[1] دکه از همهٔ دلبران ستانی باج	چرا که بر سرِ خوبانِ عالمی چون تاج
دو چشمِ شوخِ تو بر هم زدی خطا و ختن	بچینِ زلفِ تو ماچین و هند داده خراج
بیاضِ روی تو روشن چو عارضِ خورشید	سوادِ زلفِ تو تاریکتر ز ظلمتِ داج
لبِ[2] تو خضر و دهانِ تو آبِ حیوان است	قدِ تو سرو و میانِ تو موی و گردن عاج
ازین[3] مرض بحقیقت کجا شفا یابم	که از تو دردِ دلِ من نمیرسد بعلاج
دهانِ تنگِ تو داده بآبِ خضر بقا	لبِ چو قندِ تو برد از نباتِ مصر رواج
چرا همی شکنی جانِ من ز سنگدلی	دلِ ضعیف که هست او نبازکی چو زجاج[4]

فتاده در دلِ حافظ هوای حورِ چون تو شهی
کمینه بندهٔ خاکِ درِ تو بودی کاج[5]

اگر بمذهبِ[6] تو خونِ عاشق ست مباح	صلاحِ ما همه آن ست کان ترا ست صلاح
سوادِ موی تو تفسیرِ جاعل الظلمات	بیاضِ روی تو تبیانِ فالقُ الاصباح
ز دیده ام شده صد چشمه در کنارِ روان	که خود شنا نکند در میانِ آن ملاح

مدتی شد کاتشِ سودای او در جانِ ماست
وین تمنا بین که دائم در دلِ ویرانِ ماست

مردمِ چشمم بخونابِ جگر غرقند ازان
چشمهٔ مهرِ رخش در سینهٔ نالانِ ماست

آبِ حیوان قطرهٔ از لعلِ همچون شکرش
قرصِ خورشیدی ز رویِ آن مهِ تابانِ ماست

تا نفختُ فیهِ مِن روحی شنیدم شد یقین
بر من این معنی که مازانِ دمِ مریمِ زنانِ ماست

هر دلی را اطلاعی نیست بر اسرارِ غیب
محرمِ این سرِّ معنی دارِ علوی جانِ ماست

چند گوئی ای مذکر شرحِ دین خاموش باش
دینِ ما در هر دو عالم صحبتِ جانانِ ماست

حافظا تا روزِ آخر شکرِ این نعمت گزار
کان صنم از روزِ اول دادِ درمانِ ماست

امروز شاهِ انجمنِ دلبران یکیست
دلبر اگر هزار بود دل بر آن یکیست

من بهرِ آن یکی دل و دین داده ام بباد
عیبم مکن که حاصلِ هر دو جهان یکیست

سودائیانِ عالمِ پندار را بگوی
سرمایه گم کنید که سود و زیان یکیست

خلقی زبان بمدعویِ عشقش گشاده اند
ای من غلامِ آنکه دلش با زبان یکیست

حافظ بر آستانهٔ دولت نهاده سر
دولت دران سرست که بر آستان یکیست

المنة لله که در میکده باز است
زان رو که مرا بر در او روی نیاز است

Qur. XV. 29. v. XXXVIII. 72

healing medicine

از روان بخشی عیسی نرمم پیش تو دم
زانکه در روح فزائی چو تو جانان نیست

منکه از آتش سودای تو آهی نزنم
کی توان گفت که بر داغ دلم صابر نیست

روز اول که سر زلف تو دیدم گفتم
که پریشانی این سلسله را آخر نیست

پند حافظ ار این است
کیست آن کش سر پند تو در خاطر نیست

بی مهر رخت روز مرا نور نمانده است
وز عمر مرا جز شب دیجور نمانده است

هنگام وداع تو بس گریه که کردم
دور از رخ تو چشم مرا نور نمانده است

من بعد چه سود ار قدمی رنجه کند دوست
کز جان و تنم طاقت و زور نمانده است

میرفت خیال تو و چشم من و گفت
هیهات ازین گوشه معمور نمانده است

نزدیک شد آن دم که رقیبان تو گویند
دور از درت آن خسته رنجور نمانده است

وصل تو اجل را ز سرم دور همی داشت
از دولت هجر تو کنون دور نمانده است

صبر است مرا چاره هجران ولیکن
چون صبر توان کرد که مقدور نمانده است

در هجر تو گر چشم مرا آب نماند
گو خون جگر ریز که معذور نمانده است

حافظ ز غم از گریه بپرداخت بخنده
ماتم زده را داعیه سور نمانده است

داعیه ? invitation or desire
for a wedding or other feast.

مدامم مست می دارد نسیم جعد گیسویت — خرابم میکند هر دم فریب چشم جادویت
بسان چند بین شکیبائی شبی یارب توان دیدن — که شمع دیده افروزیم در محراب ابرویت
سواد لوح بینش را عزیز از بهر آن دارم — که جان انسخه باشد نقش خال هندویت
تو گر خواهی که جاوید آن جهان یکسر بیارائی — صبا را گو که بردارد زمانی برقع از رویت
وگر رسم فنا خواهی که از عالم برانداز — بیفشان زلف تا ریزد هزاران جان بهر مویت
من و باد صبا مسکین و سرگردان و بی حاصل — من از افسون چشمت واو از بوی گیسویت
من از لطف صبا دارم سپاس نکهت جانان — وگرنه کی گذر بودی سحرگاهان ازین سویت
سواد دیده هر وقتی بخون دل همی دیدم — عزیزش دارم این ساعت بیاد خال هندویت

زهی همت که حافظ رست از دنیا و عقبی زد
نیاید هیچ در چشمش نجز خاک سر کویت

مردم دیده ما جز ز رخت ناظر نیست — دل سرگشته ما غیر ترا ذاکر نیست
اشکم آحرام طواف حرمت می بندد — گرچه از خون دل ریش دمی طاهر نیست
بسته دام قفس باد چو مرغ وحشی — طائر سدره اگر در طلبت سائر نیست
عاشق مفلس اگر قلب و دغش کرد شاید — مکنش عیب که بر نقد روان قادر نیست
عاقبت دست بر آن سرو بلندش برسد — هر که را در طلبت همت و تی قاصر نیست

at refresh
gunjar

هر سرو قد که بر مه و خورشید حسن میفروخت
چون تو در آمدی بپی کار دگر گرفت

زین قصه هفت گنبد افلاک پر صدا است
کوته نظر ببین که سخن مختصر گرفت

حافظ تو این دعا ز که آموختی که یار
تعویذ کرد شعر ترا و بزر گرفت

شنیدهام سخنی خوش که پیر کنعان گفت
فراق یار نه آن میکند که بتوان گفت

حدیث هول قیامت که گفت واعظ شهر
کنایتیست که از روزگار هجران گفت

نشان یار سفر کرده از که پرسم باز
که هر چه گفت برید صبا پریشان گفت

فغان که آن مه نامهربان دشمن دوست
ترک صحبت یاران خود چه آسان گفت

غم کهن بمی سالخورده دفع کنید
که تخم خوشدلی انیست پیر دهقان گفت

من و مقام رضا بعد ازین و شکر رقیب
که دل بدرد تو خوکرد و ترک درمان گفت

گره بباد مزن گرچه بر مراد وزد
که این سخن بمثل با دبا سلیمان گفت

مزن بچوگان و چرا دم که بندهٔ مقبل
قبول کرد بجان هر سخن که جانان گفت

بعشوه گر که سپهرت دهد نزاه مرو
ترا گه گفت که این زال ترک دستان گفت

بیار باده بخور زانکه پیر میکده دوش
بسی حدیث غفور و رحیم و رحمن گفت

که گفت حافظ از اندیشه تو آمان باز
چه این نگفته ام آن کس که گفت بهتان گفت

رواق منظر چشم من آشیانه تست
کرم نما و فرود آ که خانه خانه تست

بلطف خال و خط از عارفان بودی دل
لطیفهای عجب زیر دام و دانه تست

دولت بوصل گل ای بلبل چمن خوش باد
که در چمن همه گلبانگ عاشقانه تست

علاج ضعف دل ما بلب حوالت کن
که آن مفرح یاقوت در خزانه تست

به تن مقصرم از دولت ملازمتت
ولی خلاصهٔ جان خاک آستانه تست

چه جای من که بلرزد سپهر شعبده باز
ازین حیل که در انبانهٔ بهانه تست

من آن نیم که دهم نقد دل بهر سوخی
درین خزانه مهر تو و نشانه تست

تو خود چه لعبتی ای شهسوار شیرین کار
که تو سنی چو فلک رام تازیانه تست

سرود مجلست اکنون فلک برقص آورد
که شعر حافظ شیرین سخن ترانه تست

ساقی بیا که یار ز رخ پرده برگرفت
کار چراغ خلوتیان باز در گرفت

آن شمع سرگرفته دگر چهره برفروخت
وان پیر سالخورده جوانی ز سر گرفت

آن عشوه داد عشق که مفتی ز ره برفت
وان لطف کرد دوست که دشمن حذر گرفت

زنهار ازین عبارت شیرین دلفریب
گوئی که پستهٔ تو سخن در شکر گرفت

بار غمی که خاطر ما خسته کرده بود
عیسی دمی خدا بفرستاد و بر گرفت

کس نیست که افتادهٔ آن زلف دوتا نیست — در رهگذری نیست که دامی ز بلا نیست

روی تو مگر آئنهٔ لطف الٰهی است — حقا که چنین است درین روی و ریا نیست

زاهد ودهم توبه ز روی تو زهی روی — هیچش ز خدا شرم و ز روی تو حیا نیست

نرگس طلبد شیوهٔ چشم تو زهی چشم — مسکین خبرش از سر و در دیده حیا نیست

از بهر خدا زلف میارای که مارا — شب نیست که صد عربده با باد صبا نیست

باز آی که بی روی تو ای شمع دل افروز — در بزم حریفان اثری نور و ضیا نیست

وی می شد و گفتم صنما عهد بجا آر — گفتا غلط ای خواجه درین عهد وفا نیست

تیمار غریبان سبب ذکر جمیل است — جانا مگر این قاعده در شهر شما نیست

چون چشم تو دل میبرد از گوشه نشینان — دنبال تو بودن گنه از جانب ما نیست

گر پیر مغان مرشد ما شد چه تفاوت — در هیچ سری نیست که سرّی ز خدا نیست

گفتن برخ خورشید که من چشمه نورم — دانند بزرگان که سزاوار شها نیست

عاشق چه کند گر نخورد تیر ملامت — با هیچ دلاور سپر تیر قضا نیست

در صومعهٔ زاهد و در خلوت عابد — جز گوشهٔ ابروی تو محراب دعا نیست

ای چنگ فرو برده بخون دل حافظ
فکرت مگر از عزت قرآن خدا نیست

رواق منظر چشم من آشیانه تست
کرم نما و فرود آ که خانه خانه تست

بلطف خال و خط از عارفان ربودی دل
لطیفه‌های عجب زیر دام و دانه تست

دولت وصل گل ای بلبل چمن خوش باد
که در چمن همه گلبانگ عاشقانه تست

علاج ضعف دل ما بلب حوالت کن
که آن مفرح یاقوت در خزانه تست

به تن مقصرم از دولت ملازمت
ولی خلاصهٔ جان خاک آستانه تست

چه جای من که بلرزد سپهر شعبده باز
ازین حیل که در انبانهٔ بهانه تست

من آن نیم که دهم نقد دل بهر سوخی
درِ خزانه بمهر تو و نشانه تست

تو خود چه لعبتی ای شهسوار شیرین کار
که تو سنی چو فلک رام تازیانه تست

سرود مجلست اکنون فلک برقص آورد
که شعر حافظ شیرین سخن ترانه تست

ساقی بیا که یار ز رخ پرده برگرفت
کار چراغ خلوتیان باز دگر گرفت

آن شمع سرگرفته دگر چهره برفروخت
وان پیر سالخورده جوانی ز سر گرفت

آن عشوه داد عشق که مفتی ز ره برفت
وان لطف کرد دوست که دشمن حذر گرفت

زنهار ازین عبارت شیرین دلفریب
گوئی که پستهٔ تو سخن در شکر گرفت

بار غمی که خاطر ما خسته کرده بود
عیسی دمی خدا بفرستاد و برگرفت

کسی نیست که افتادهٔ آن زلف دوتا نیست — در رهگذری نیست که دامی ز بلا نیست
روئی تو مگر آئنهٔ لطف الٰہی است — حقا که چنین ست درین روی و ریا نیست
زاہد دہم توبه بروی تو زهی روی — هیچش ز خدا شرم و ز روی تو حیا نیست
نرگس طلبد شیوهٔ چشم تو زهی چشم — مسکین خبرش از سر و در دیده حیا نیست
از بهر خدا زلف میارای که ما را — شب نیست که صد عربده با باد صبا نیست
باز آی که بی روی تو ای شمع دل افروز — در بزم حریفان اثری نور و ضیا نیست
وی می شد و گفتم صنما عهد بجا آر — گفتا غلطی خواجه درین عهد وفا نیست
تیمار غریبان سبب ذکر جمیل ست — جانا مگر این قاعده در شهر شما نیست
چون چشم تو دل میبرد از گوشه نشینان — دنبال تو بودن گنه از جانب ما نیست
گر پیر مغان مرشد ما شد چه تفاوت — در هیچ سری نیست که سرّی ز خدا نیست
گفتن بر خورشید که من چشمهٔ نورم — دانند بزرگان که سزاوار سها نیست
عاشق چه کند گر نخورد تیر ملامت — با هیچ دلاور سپر تیر قضا نیست
در صومعهٔ زاهد و در خلوت عابد — جز گوشهٔ ابروی تو محراب دعا نیست

ای چنگ فرو برده بخون دل حافظ
فکرت مگر از عزت قرآن خدا نیست

ناظرِ روی تو صاحب نظرانند ولی — سرِ گیسوی تو در هیچ سری نیست

اشکِ غمازِ من ار سرخ برآید چه عجب — خجل از کردهٔ خود پرده دری نیست

گر کنین بندِ خسته چه بندی که ز مهر — بر میانِ دل و جانم کمری نیست

تا بدامن نشیند ز نسیمت گردی — سیل اشک از نظرم برگذری نیست

تا دم از شام سرِ زلفِ تو سر جا نزند — با صبا گفت و شنیدم سحری نیست

من ازین طالعِ شوریده بر نجم و ورنه — بهره‌مند از سرِ کویت دگری نیست

از خیالِ لبِ نوشینِ تو ای چشمهٔ نوش — غرقِ آبِ عرقم اکنون شکری نیست

آبِ چشمم که برومند خاکِ درِ تست — زیرِ صد منت او خاک دری نیست

از وجود آن قدرم نام و نشانیست که هست — ورنه از ضعف در انجا اثری نیست

شیر در بادیهٔ عشقِ تو روباه شود — آه ازین راه که در وی خطری نیست

نه منِ دل شده از دست تو خونین جگرم — از غمِ عشق تو پر خون جگری نیست

از سرِ کوی تو رفتن نتوانم گامی — ورنه اندر دلِ بیدل سفری نیست

تو خود ای شعلهٔ رخشنده چه داری در سر — که کباب از حرکاتت جگری نیست

مصلحت نیست که از پرده برون افتد راز — ورنه در مجلس رندان خبری نیست

بجز این نکته که حافظ ز تو ناخوشنود است — در سراپای وجودت هنری نیست

---

۱ صاحب نظر مراد از دیدهٔ کیمیا بین

۲ اشک غماز یعنی اشکی که عشق را فاش کند

۳ گر کنین بند خسته یعنی خاطر مشوش مرا بند مکن

۴ تا بدامن نشیند یعنی تا گرد ملالی بر خاطر ما ننشیند

۵ تا دم از شام سر زلف تو سر جا نزند یعنی تا شب هجران تو روز نشود

۶ من ازین طالع شوریده بر نجم و ورنه یعنی اگر طالع شوریده نداشتم از سر کوی تو دور نمی‌شدم

۷ از خیال لب نوشین تو ای چشمهٔ نوش یعنی ای آنکه لب تو چشمهٔ نوش است

۸ آب چشمم که برومند خاک درِ تست یعنی اشک من که بر خاک درت می‌ریزد سبب نشو و نمای گیاه است

۹ از وجود آن قدرم نام و نشانیست که هست یعنی آن قدر وجود دارم که نامی و نشانی از من هست

۱۰ شیر در بادیهٔ عشق تو روباه شود یعنی در راه عشق تو هیچ خطری نیست

۱۱ از سر کوی تو رفتن نتوانم گامی یعنی تا در کوی تو هستم دلم جای دیگر نمی‌رود

۱۲ تو خود ای شعلهٔ رخشنده چه داری در سر یعنی ای شمع چگل چه در سر داری که دلها را می‌سوزانی

۱۳ مصلحت نیست که از پرده برون افتد راز یعنی مصلحت نیست که راز ما فاش شود

۱۴ بجز این نکته که حافظ ز تو ناخوشنود است یعنی از تو جز این نکته که ناخوشنودم هیچ عیبی نمی‌بینم

هزار شکر که حافظ ز راه میکده دوش
بکنج زاویهٔ طاعت و عبادت رفت

خمی که ابروی شوخی تو در کمان انداخت
بقصد جان منِ زار ناتوان انداخت

شراب خورده و فوجی کرده کی شدی بچمن
که آبروی تو آتش در ارغوان انداخت

بنیک کرشمه که نرگس بخود فروشی کرد
فریب چشم تو صد فتنه در جهان انداخت

ز شرم آنکه بروی تو نسبتش کردند
سمن بدست صبا خاک در دهان انداخت

ببزمگاه چمن دوش مست بگذشتم
که از دهان تو ام غنچه در گمان انداخت

بنفشه طرهٔ مفتول خود گره میزد
صبا حکایت زلف تو در میان انداخت

کنون بآب می لعل خرقه میشویم
نصیبه ازل از خود نمیتوان انداخت

نبود در همه دو عالم که نقش الفت بود
زمانه طرح محبت نه این زمان انداخت

من از ورع می و مطرب ندیدمی هرگز
هوای منعبچگانم درین و آن انداخت

جهان بکام دل اکنون شود که دور زمان
مرا به بندگی خواجهٔ زمان انداخت

اگر کشایش حافظ درین خرابی بود
که قسمت ازلش در می مغان انداخت

روشن از پرتو رویت نظری کز نیست
منت خاک درت بصری کز نیست

دیدش دوش که سرمست و خرامان میرفت
جام می بر کف و در مجلس رندان میرفت

چون همی گفتمش ای مونس دیرینهٔ من
سخت میگفت و دل آزرده پریشان میرفت

نقش خوار زرم و خیال لب جیحون می بست
با هزاران گله از ملک سلیمان میرفت

بیشه آنکس که چو او جان سخن کس نشناخت
من همیدیدم و از کالبدم جان میرفت

گفتم اکنون سخن خوش که بگوید با ما
کان شکر لهجهٔ خوشگوی سخندان میرفت

لا به بسیار نمودم که مرو سود نداشت
زانکه کار از نظر رحمت سلطان میرفت

پادشا باز کرم از سر جرمش بگذر
چکند سوخته از غایت حرمان میرفت

چون بشد آن صنم از دیدهٔ حافظ غائب
اشک همواره ز رخسار بدامان میرفت

هر آن خجسته نظر کز پی سعادت رفت
بگنج میکده و خانهٔ ارادت رفت

ز ظل دولت دوکشان کشف کرد سالک راه
ز رمز غیب که در عالم شهادت رفت

بیا و معرفت من شنو که در سخنم
ز فیض روح قدس نکتهٔ سعادت رفت

مجوز طالع مولود من بجز مددی
که این معامله با کوکب ولادت رفت

ز بامداد بدست دگر برآمده
وظیفهٔ می دوشین مگر زیادت رفت

اگر بمعجزه کوشد طبیب عیسی دم
چرا که کار من خسته از عبادت رفت

دیدش دوش که سرمست و خرامان میرفت
جام می بر کف و در مجلس رندان میرفت

چون همی گفتمش ای مونس دیرینهٔ من
سخت میگفت و دل آزرده پریشان میرفت

نقش خوار زرم و خیال لب جیحون می بست
با هزاران گله از ملک سلیمان میرفت

بیشه آنکس که چو او جان سخن کس نشناخت
من همیدیدم و از کالبدم جان میرفت

گفتم اکنون سخن خوش که بگوید با ما
کان شکر لهجهٔ خوشگوی سخندان میرفت

لا به بسیار نمودم که مرو سود نداشت
زانکه کار از نظر رحمت سلطان میرفت

پادشا باز کرم از سر جرمش بگذر
چکند سوخته از غایت حرمان میرفت

چون بشد آن صنم از دیدهٔ حافظ غائب
اشک همواره ز رخسار بدامان میرفت

هر آن خجسته نظر کز پی سعادت رفت
بگنج میکده و خانهٔ ارادت رفت

ز ظل دولت دوکشان کشف کرد سالک راه
ز رمز غیب که در عالم شهادت رفت

بیا و معرفت من شنو که در سخنم
ز فیض روح قدس نکتهٔ سعادت رفت

مجوز طالع مولود من بجز مددی
که این معامله با کوکب ولادت رفت

ز بامداد بدست دگر برآمده
وظیفهٔ می دوشین مگر زیادت رفت

اگر بمعجزه کوشد طبیب عیسی دم
چرا که کار من خسته از عبادت رفت

آنکس ست اهلِ بشارت که اشارت داند	نکتها هست بسی محرمِ اسرار کجاست
هر سرِ موی مرا با تو هزاران کارست	ما کجائیم و نصیحت گرِ بیکار کجاست
عاشقِ خسته ز دردِ غمِ هجرِ تو بسوخت	خود نپرسی تو که آن عاشقِ غمخوار کجاست
باده و مطرب و گل جمله مهیاست ولی	عیش بی دوست مهیا نشود یار کجاست
عقلِ دیوانه شد آن سلسلهٔ مشکین کو	دلِ ما گوشه گرفت ابروی دلدار کجاست
دلم از صومعه و صحبتِ شیخ ست ملول	یارِ ترسا بچه کو خانهٔ خمار کجاست

حافظ از بادِ خزان در چمنِ دهر مرنج
فکرِ معقول بفرما گلِ بی خار کجاست

خوابِ آن نرگسِ فتانِ تو بی چیزی نیست	تابِ آن زلفِ پریشانِ تو بی چیزی نیست
از لبت شیرِ روان بود که من میگفتم	کاین شکر گردِ نمکدانِ تو بی چیزی نیست
چشمهٔ آبِ حیات ست دهانت اما	زیرِ لب چاهِ زنخدانِ تو بی چیزی نیست
جانِ درازی تو باد اکه یقین میدانم	در کمانِ ناوکِ مژگانِ تو بی چیزی نیست
مبتلائی الم و محنت و اندوه و فراق	ای دل این ناله و افغانِ تو بی چیزی نیست
دوشش باد از سرِ کویت بگلستان بگذشت	ای گل این چاکِ گریبانِ تو بی چیزی نیست
دردِ عشق ار چه دل از خلق نهان میدارد	حافظ این دیدهٔ گریانِ تو بی چیزی نیست

دیدمش دوش که سرمست و خرامان میرفت
جام می بر کف و در مجلس رندان میرفت

چون همی گفتمش ای مونس دیرینهٔ من
سخت میگفت و دل آزرده پریشان میرفت

نقش خوانم و خیال لب جیحون می بست
با هزاران گله از ملک سلیمان میرفت

میشد آنکس که چو او جان سخن کس نشناخت
من همیدیدم و از کالبدم جان میرفت

گفتم اکنون سخن خوش که بگوید با ما
کان شکربچهٔ خوشگوی سخندان میرفت

لابه بسیار نمودم که مرو سود نداشت
زانکه کار از نظر رحمت سلطان میرفت

پادشاها ز کرم ارنه بجرمش بگذر
چکند سوخته از غایت حرمان میرفت

چون بشد آن صنم از دیدهٔ حافظ غایب
اشک همواره ز رخسار بدامان میرفت

هر آن خجسته نظر کز پی سعادت رفت
بگنج میکده و خانهٔ ارادت رفت

ز ظل دولت دوست کشان کشف کردند راه
رموز غیب که در عالم شهادت رفت

بیا و معرفت من بشنو که در سخنم
ز فیض روح قدس نکته سعادت رفت

مجوز طالع مولود من بجز زندی
که این معامله با کوکب ولادت رفت

ز بامداد بدست دگر برآمده
وظیفهٔ می دوشین مگر زیادت رفت

اگر بمعجزه کوشد طبیب عیسی دم
چرا که کار من خسته از عبادت رفت

---

۵۲ گرفتم که چون او کسی نیست
۵۳ بیا و معرفت من بشنو که در سخنم
۵۴ مجوز طالع مولود من بجز زندی
۵۵ بعنی هر آن اسرار
۵۶ طبیب عیسی دم

شرح دیوان حافظ

آنکس ست اهل بشارت که اشارت داند — نکتها هست بسی محرم اسرار کجاست
هر سر موی مرا با تو هزاران کارست — ما کجائیم و نصیحت گر بیکار کجاست
عاشق خسته ز درد غم هجر تو بسوخت — خود نپرسی تو که آن عاشق غمخوار کجاست
باده و مطرب و گل جمله مهیاست ولی — عیش بی دوست مهیا نشود یار کجاست
عقل دیوانه شد آن سلسله مشکین کو — دل ما گوشه گرفت ابروی دلدار کجاست
دلم از صومعه و صحبت شیخ ست ملول — یار تر سابچه کو خانه خمار کجاست

حافظ از باد خزان در چمن دهر مرنج
فکر معقول بفرما گل بی خار کجاست

خواب آن نرگس فتان تو بی چیزی نیست — تاب آن زلف پریشان تو بی چیزی نیست
از لبت شیر روان بود که من میگفتم — کاین شکر گرد نمکدان تو بی چیزی نیست
چشمهٔ آب حیات ست دهانت اما — زیر لب چاه زنخدان تو بی چیزی نیست
جان درازی تو بادا که یقین میدانم — در کمان ناوک مژگان تو بی چیزی نیست
مبتلای غم و محنت و اندوه و فراق — ای دل این ناله و افغان تو بی چیزی نیست
دوش بادا ز سر کوی تو بگلستان بگذشت — ای گل این چاک گریبان تو بی چیزی نیست
درد عشق ار چه دل از خلق نهان میدارد — حافظ این دیده گریان تو بی چیزی نیست

هر ره روی که ره بحریم درش نبرد
مسکین بریدوادی و ره در حرم نداشت

خوش وقت رندمست که دنیا و آخرت
بر باد داد و هیچ غم از بیش و کم نداشت

حافظ بر تو گوی فصاحت که مدعی
هیچش هنر نبود و خبر نیز هم نداشت

بروای زاهد دعوت نکنم سوی بهشت
که خدا در ازل از بهر بهشتم نسرشت

یک جو از خرمن هستی نتواند برداشت
هر که در راه فنا ورهِ حق دانه نکشت

تو و تسبیح و مصلی و رهِ زهد و ورع
من و میخانه و ناقوس و رهِ دیر و کنشت

منم از می مکن ای صوفی صافی که حکیم
در ازل طینتِ ما را زمی صاف سرشت

صوفیِ صافی بهشتی نبود زانکه چو من
خرقه در میکده ها رهن می ناب بهشت

لذت از حورِ بهشت و لب حوض نبود
هر که او دامنِ معشوق خود آورد بهشت

حافظ لطف حق ار با تو عنایت دارد
باش فارغ ز غم دوزخ و شادی بهشت

ای نسیم سحر آرامگهِ یار کجاست
منزلِ آن مه عاشق کش عیار کجاست

شب تار است و ره وادی ایمن در پیش
آتشِ طور کجا وعده دیدار کجاست

هر که آمد بجهان نقشِ خرابی دارد
در خرابات نپرسید که هشیار کجاست

خمِ زلفِ تو دامِ کفر و دین ست
ز کارستان او یک شمه این ست

جمالت معجزِ حسن ست لیکن
حدیث غمزه ات سحرِ مبین ست

بر آن چشمِ سیه صد آفرین باد
که در عاشق کشی سحر آفرین ست

عجب[۱۰] را هیبت راهِ عشق ست
که چرخِ هفتمش هفتم زمین ست

تو[۱۱] پنداری که بدگو رفت و جان برد
حسابش با کرامًا کاتبین ست

ز چشمِ شوخ تو کی جان توان برد
که دائم با کمان اندر کمین[۱۲] ست

لبت را آبِ حیوان گفتم اما
چه جای آب کان ماءِ معین[۱۳] ست

مشو[۱۴] ایجان رکید ز لفش ایمن
که دل برد و کنون در بندِ دین ست

ز جامِ عشق می نوشید حافظ
مدامش مستی و رندی ازین ست

دیدی که یار جز سرِ جور و ستم نداشت
بشکست عهدِ ما و ازو هیچ غم نداشت

یارب مگیرش ار چه دلِ چون کبوترم
افگند و کشت و حرمتِ صیدِ حرم[۱۵] نداشت

بر من جفا ز بخت بد آمد وگرنه یار
حاشا که رسمِ جور و طریقِ ستم نداشت

دل این همه جفا که بخواری کشید ازو
هر جا که رفت هیچ کسش محترم نداشت

ساقی بیار[۱۶] (ای بادِ این همم) باده و با مدعی بگو
انکار ما مکن که چنین جامِ جم نداشت

گوئی ارصحبت ما نیک بتنگ آمده بود — بار بربست و بگردش نرسیدیم و برفت

بسکه ما فاتحه و حرز یمانی خواندیم — وز پیش سورهٔ اخلاص دمیدیم و برفت

سر بفرمان خطم گفت بکش تا نزنم — تا سر خویش ز خطش نکشیدیم و برفت

عشوه میداد که از کوی ارادت نروم — دیدی آخر که چنان عشوه خریدیم و برفت

شد چمان در چمن حسن و لطافت لیکن — در گلستان وصالش نچمیدیم و برفت

گفت از خود ببر و هر که وصالم طلبد — ما با سیدوی از خویش بریدیم و برفت

صورت او بلطافت اثر صنع خدا ست — ما بر و پیش نظر سیر ندیدیم و برفت

همچو حافظ همه شب ناله و افغان کردیم
کای دریغا بودعش نرسیدیم و برفت

مارا ز آرزوی تو پروای خواب نیست — بی روی دلفریب تو بودن صواب نیست

در دور چشم مست تو هشیار کس ندید — کو دیده کز تصور چشمت بخواب نیست

در شهر که بنگری بغمی از تو مبتلاست — ایک دل ندیدم که ز عشقت خراب نیست

هر کو بدست عشق تو شد کشته بر درت — او را در ان جناب سوال و جواب نیست

حافظ چو زر ببوته در افتاد و تاب یافت
عاشق نباشد آنکه چو زر او بتاب نیست

bar shikastan: to shew. also to twirl or bend
khirqa ashk-am may-sozad: to put aside hatred

ای آنکه بتقریر و بیان دم زنی از عشق
ما با تو نداریم سخن خیز و سلامت

درویش مکن ناله ز شمشیر اجانب
کاین طائفه از کشته ستانند غرامت

در خرقه زن آتش که خم ابروی ساقی
بر می شکند گوشهٔ محراب امامت

حاشا که من از جور و جفای تو بنالم
بیداد لطیفان همه لطف است و کرامت

گو تیغ نکند بحث سر زلف تو حافظ
پیوسته شد این سلسله تا روز قیامت

ساقیم خضر است و می آب حیات
توبه از می چون کنم هیهات هیهات

باده تلخ از لب شیرین لبان
در حلاوت می برد آب از نبات

چون دم عیسی نسیم او لطف
مردهٔ صد ساله را بخشد حیات

جز بآب آتشین یعنی شراب
حل نمیگردد مرا این مشکلات

روزی ما بین که از دیوان عشق
جز می هجران نشد ما را برات

شاد باد ارواح آن رندی که او
بر سر کوی مغان یابد وفات

حاصل عمر تو حافظ در جهان
باده صافیست باقی ترهات

شربتی از لب لعلش چشیدیم و رفت
روی مه پیکر او سیر ندیدیم و رفت

قسم ست ای یعنی سوگند میخورم
من از جور جفا
نالان نالیدن
گرد آن ست گرد آن گشتن
شیر عجم شیر عرب
درویش از
قهر مگن تا لطف بینی
زیرا که بیداد معشوقان
همه لطف و کرامت است
بات اسم فعل
یعنی امر است ای بخشش
بیار یعنی از می چگونه توبه
کنم کرسا ساقی من خضر است
می من آب حیات است
ای مثل دم حضرت
عیسی علیه السلام که مرده
دیوان حافظ
را زنده میگردانید بدم خود
ترجمه بیت مصراع اول
غالب بی دم و دمه
یعنی این غزل که پیش از
این غزلها نوشته شده
از مستوفی خواسته
باز نمانده از خمر بشراب
عشق حل نمیگردد
یعنی گرد آن نمیگردم
معنی بیت بر گردنها
معنی کوی

بیمزد بود و منت هر خدمتی که کردیم — یارب مباد کس را مخدوم بی عنایت

رندان تشنه لب را آبی نمی دهد کس — گویا ولی شناسان رفتند از ولایت

در زلف چون کمندش ای دل مپیچ کانجا — سرها بریده بینی بی جرم و بی جنایت

این راه را نهایت صورت کجا توان بست — کش صد هزار منزل بیش است در بدایت

چشمت بغمزه ما را خون خورد و می پسندی — جانا روا نباشد خون ریز را حمایت

هر چند بردی آبم رو از درت نتابم — جور از حبیب خوشتر کز مدعی رعایت

ای آفتاب خوبان می سوزد اندرونم — یک ساعتم بگنجان در سایه عنایت

در این شب سیاهم گم گشته راه مقصود — از گوشه برون آی ای کوکب هدایت

از هر طرف که رفتم جز وحشتم نیفزود — زنهار ازین بیابان وین راه بی نهایت

عشقت رسد بفریاد گر خود بسان حافظ — قرآن ز بر بخوانی با چارده روایت

یارب سببی ساز که یارم بسلامت — باز آید و بر هاندم از چنگ ملامت

خاک ره آن یار سفر کرده بیارید — تا چشم جهان بین کنمش حامی اقامت

فریاد که ارشش جهتم راه ببستند — آن خال و خط و زلف و رخ و عارض و قامت

امروز که در دست تو ام مرحمتی کن — فردا که شوم خاک چه سود اشک ندامت

? gar forkaz
variants of text

دلم مقیم درِ تست حرمتش میدار
بشکر آنکه خدا داشته است محترمت

همیشه وقت تو ای عیسی صبا خوش باد
که جانِ عاشقِ دل خسته زنده شد بدمت

کمین گهست و تو خوش نیز میروی حافظ
مکن که گرد برآید ز شهسوارِ عدمت

زگریهٔ مردمِ چشمم نشسته در خون است
ببین که در طلبت حالِ مردمان چون است

بیادِ لعلِ لب و چشمِ مست میگونت
ز جامِ غم می لعلی که میخورم خون است

ز مشرقِ سرِ کوی آفتاب طلعتِ تو
اگر طلوع کند طالعم همایون است

حکایتِ لبِ شیرین کلامِ فرهادست
شکنجِ طرهٔ لیلی مقامِ مجنون است

دلم بجو که قدت همچو سرو دلجوی است
سخن بگو که کلامت لطیف و موزون است

ز دورِ باده بجان آمدم سبوی کجاست
که رنجِ خاطرم از جورِ دورِ گردون است

از آن زمان که ز دستم برفت یارِ عزیز
کنارِ دیدهٔ من همچو دجیحون است

چگونه شاد شود اندرونِ غمگینم
باختیار که از اختیار بیرون است

ز بیخودی طلبِ یار میکند حافظ
چو مفلسی که طلبگارِ گنجِ قارون است

زان یارِ دلنوازم شکریست با شکایت
گر نکته دانِ عشقی خوش شنو این حکایت

Shah rah

آنم که دل بعشق دهی خوش دمی بود
در کار خیر حاجت هیچ استخاره نیست

مارا بمنع عقل مترسان و می بیار
کان شحنه در ولایت ما هیچ کاره نیست

از چشم خود بپرس که ما را که میکشد
جانا گناه طالع و جرم ستاره نیست

رویش بچشم پاک توان دید چون هلال
هر دیده جای جلوهٔ آن ماه پاره نیست

فرصت شمر طریقه رندی که این نشان
چون راه گنج بر همه کس آشکاره نیست

نگرفت در تو گریهٔ حافظ بهیچ روی
حیران آن دلم که کم از سنگ خاره نیست

چه لطف بود که ناگاه زحمت قلمت
حقوق خدمت ما عرض کرد بر کرمت

بنوک خامه رقم کرده سلام مرا
که کارخانه دوران مباد بی رقمت

بگویم از من بیدل بسهو کردی یاد
که در حساب خرد نیست سهو بر قلمت

مرا دلیل مگردان بشکر این نعمت
که داشت دولت سرمد عزیز محترمت

بیا که تا سر زلفت قرار خواهم کرد
که گر سرم برود برندارم از قدمت

زحال ما دلت آگه شود مگر وقتی
که لاله بردمد از خاک کشتگان غمت

روان تشنهٔ ما را بجرعه دریاب
چو میدهند زلال خضر بجام جمت

صبا بزروی تو با هر گلی حدیثی کرد
رقیب کی ره غماز داد در حرمت

حافظ

می بیاور که نماز دگل باغ جهان
هر که غارتگری باد خزانی دانست

حافظ این گوهر منظوم که از طبع تو خاست
اثر تربیت صاحب ثانی دانست

حاصل کارگه کون و مکان این همه نیست
باده پیش آر که اسباب جهان این همه نیست

از دل و جان شرف صحبت جانان غرض است
همه آنست وگرنه دل و جان این همه نیست

منت سدره و طوبی ز پی سایه مکش
که چه خوش بنگری ای سرو روان این همه نیست

دولت آنست که بیخود ز پی آید بکنار
ورنه با سعی عمل باغ جنان این همه نیست

پنج روزی که درین مرحله مهلت داری
خوش بیاسای زمانی که زمان این همه نیست

بر لب بحر فنا منتظریم ای ساقی
فرصتی دان که ز لب تا بدهان این همه نیست

زاهد ایمن مشو از بازی غیرت زنهار
که ره صومعه تا دیر مغان این همه نیست

دردمندی چو من سوخته را زار و نزار
ظاهر احاجت تقریر و بیان این همه نیست

از تهتک مکن اندیشه و چون گل خوش باش
زانکه تمکین جهان گذران این همه نیست

نام حافظ رقم نیک پذیرفت ولی
پیش رندان رقم سود و زیان این همه نیست

بحر بیست بحر عشق که هیچش کنار نیست
آنجا جز اینکه جان بسپارند چاره نیست

بدام زلف تو دل مبتلای خویشتن ست
بجُست بغمزه که آنیش سزای خویشتن ست

گرت ز دست برآید مرادِ خاطر ما
ببخش زود که خیری برای خویشتن ست

بجانت ای بتِ شیرین من که همچون شمع
شبانِ تیره مرادم فنای خویشتن ست

چرای عشق زدی با تو گفتم ای بلبل
مکن که این گل خودرو برای خویشتن ست

بمشکِ چین و چگل نیست حسنِ گل محتاج
که نافهاش ز بندِ قبای خویشتن ست

مرو بخانهٔ ارباب بی مروت دهر
که کنج عافیت در سرای خویشتن ست

بسوخت حافظ در شرط عشق و جانبازی
هنوز بر سرِ عهد و وفای خویشتن ست

صوفی از پرتوِ می رازِ نهانی دانست
گوهرِ هر کس از این لعل توانی دانست

شرح مجموعهٔ گل مرغِ سحر داند و بس
که نه هر کو ورقی خواند معانی دانست

عرضه کردم دو جهان بر دلِ کارافتاده
بجز از عشقِ تو باقی همه فانی دانست

آن شدا کنون که ز افواهِ عوام اندیشیم
محتسب نیز ازین عیشِ نهانی دانست

دلبر آسایشِ ما مصلحتِ وقت ندید
ورنه از جانبِ ما دل نگرانی دانست

سنگ و گل را کند از یمنِ نظر لعل و عقیق
هر که قدرِ نفسِ باد یمانی دانست

ایکه از دفترِ عقل آیتِ عشق آموزی
ترسم این نکته بتحقیق ندانی دانست

دیوان حافظ

دل من در هوس روی تو ای مونس جان
خاک راهیست که در پای نسیم افتاده است

همچو گرد این تن خاکی نتواند برخاست
از سر کوی تو زان رو که عظیم افتاده است

آنکه جز کعبه مقامش نبد از یاد لبت
بر در میکده دیدم که مقیم افتاده است

حافظ گم شده را با غمت ای جان عزیز
اتحادیست که از عهد قدیم افتاده است

بلبلی بر برگ گلی خوش رنگ در منقار داشت
واندر آن برگ و نوا خوش نالهای زار داشت

گفتمش در عین وصل این ناله و فریاد چیست
گفت ما را جلوه معشوق در این کار داشت

یار اگر نشنید بانگ عاشقان را چیست جای
عار نیست پادشاه کامران بر دار گدایان عار داشت

عارفی کو سیر کرد اندر مقام بیخودی
مست شد چون مستی از عالم اسرار داشت

در نمیگیرد دنیا زو عجز ما با حسن دوست
خرم آن کز نازنینان نخت برخوردار داشت

خیز تا بر کلک آن نقاش جان افشان کنیم
کین همه نقش عجب در گردش پرکار داشت

گر مرید راه عشقی فکر بدنامی مکن
شیخ صنعان خرقه رهن خانه خمار داشت

وقت آن شیرین قلندر خوش که در اطوار سیر
ذکر تسبیح ملک در حلقه زنار داشت

چشم حافظ زیر بام قصر آن حور سرشت
شیوه جنات تجری تحتها الانهار داشت

? houra sarishte like houra neshāt

properly min tahtihā

زمانه افسر رندی نداد جز بکسی — که سرفرازیِ عالم درین کله دانست

بر آستانهٔ میخانه هر که یافت رهی — ز فیضِ جامِ می اسرارِ خانقه دانست

هر آنکه راز دو عالم ز خطِ ساغر خواند — رموزِ جامِ جم از نقشِ خاکِ ره دانست

دلم ز زرگسِ ساقی امان نخواست بجان — چرا که شیوهٔ آن ترکِ دل سیه دانست

ورای طاعت و پیمانگان مطلب ما — که شیخ مذهبِ ما عاقلی گنه دانست

ز جورِ کوکبِ طالع سحر گهان چشمم — چنان گریست که خورشید دیدمه دانست

خوش آن نظر که لبِ جام و روی ساقی را — هلالِ یکشبه و ماهِ چارده دانست

بلند مرتبه شاهی که نه رواقِ سپهر — نمونه ز خمِ طاقِ بارگه دانست

حدیثِ حافظ و ساغر ز کشیدنِ پنهان — چه جای محتسب و شحنه پادشه دانست

تا سرِ زلفِ تو در دستِ نسیم افتاده است — دلِ سودا زده از غصه دو نیم افتاده است

چشمِ جادوی تو در عینِ سوادِ سحر است — این قدر هست که این نسخه سقیم افتاده است

در خمِ زلفِ تو آن خالِ سیه دانی چیست — نقطهٔ دودهٔ که در حلقهٔ جیم افتاده است

سایهٔ سروِ تو بر قالبم ای عیسی دم — عکسِ وحیست که بر عظمِ رمیم افتاده است

زلفِ مشکینِ تو در گلشنِ فردوس غذا — چیست طاوس که در باغِ نعیم افتاده است

نظیرها

عالم در کلاه کنند — زمانه افسر رندی نداد جز بکسی

کسی به دولت سرمد نمی برد پی برد — که سرفرازیِ عالم درین کله دانست

هر که در میخانه کند آشیان — بر آستانهٔ میخانه هر که یافت رهی

ای هدهد صبا بسبا — هر آنکه راز دو عالم ز خطِ ساغر خواند

منزل عشق و سرکوی — ز فیضِ جامِ می اسرارِ خانقه دانست

چل شبانه روز بر — رموزِ جامِ جم از نقشِ خاکِ ره دانست

ای که بر ما می گشایی — چرا که شیوهٔ آن ترکِ دل سیه دانست

منزل عشاق را — که شیخِ مذهبِ ما عاقلی گنه دانست

کس ندید از نقطهٔ — چنان گریست که خورشید دیدمه دانست

دلالهای سعد ای هدهد — هلالِ یکشبه و ماهِ چارده دانست

تجلیات و الهامات شد نمونه ز جام — نمونه ز خمِ طاقِ بارگه دانست

جبرئیل از بهر این — که نه رواقِ سپهر

دیوان حافظ

ای هدهد صبا بسبا — حدیثِ حافظ و ساغر ز کشیدنِ پنهان

دیوانگانست نیز از کشتگانِ عشق — چه جای محتسب و شحنه پادشه دانست

عاقلی را گنه دانسته است الخ

این صنعت لف و نشر است ۱۲ یعنی جام جهان بین یک شبه

دوری ساقی را ماه چارده دانست ۱۲

یعنی آن پادشاه که

نمونه از خم طاق بارگه دانست ۱۲

این چنین شکر

حافظ شراب نخوردی و نوشدی آن قوت

شرت گرفتی از محبت و شحنه

گذشته تا پادشاه رسیده

است ۱۲ جم را

با لف تشبیه هندی یعنی

در خم زلف تو خال

سیه نیست بلکه نقطه است

که در جم واقع شده ۱۲

بگوید که این

گویا طاوس است از

باغ بهشت بر یکند ۱۲

* * * * *

na'im (delight) jannat e na'im or simply na'im is used for paradise.

تا ابد بوی محبت بمشامش نرسد
هر که خاکِ درِ میخانه بر خسار نرفت

در گلستانِ ارم دوش چو از لطف هوا
زلفِ سنبل ز نسیمِ سحری می آشفت

گفتم ای مسندِ جم جامِ جهان بینت کو
گفت افسوس که آن دولتِ بیدار بخفت

سخنِ عشق نه آن ست که آید بزبان
ساقیا می ده و کوتاه کن این گفت و شنفت

اشکِ حافظ خرد و صبر بدریا انداخت
چه کند سوزِ غمِ عشق نیارست نهفت

گر ز دستِ زلفِ مشکینت خطائی رفت رفت
ور ز هندو ای شما بر ما جفائی رفت رفت

برقِ عشق از خرمنِ پشمینه پوشی سوخت سوخت
جورِ شاهِ کامران گر بر گدائی رفت رفت

گر دلی از غمزهٔ دلدار باری برد برد
ور میانِ جان و جانان ما جدائی رفت رفت

در طریقت رنجشِ خاطر نباشد می بیار
هر کدورت را که بینی چون صفائی رفت رفت

عشقبازی را تحمل باید ای دل پایدار
گر بلائی بود بود و گر خطائی رفت رفت

از سخن چینان ملالتها پدید آید ولی
چون میانِ همنشینان ما جدائی رفت رفت

عیبِ حافظ گو مکن زاهد که رفت از خانقاه
پای آزادان چه بندی گر بجائی رفت رفت

بگوئی میکده هر سالکی که ره دانست
در و گوهر زون اندیشهٔ تبه دانست

گرچه دوست بچیزی نمی خرد مارا | بعالمی نفروشیم موئی از سر دوست

چه باشد ار شود از قید غم دلش آزاد
چه هست حافظ مسکین غلام و چاکر دوست

غمش تا در دلم ماوا گرفته است | سرم چون زلف او سودا گرفته است
لبش چون آتش آب حیات است | ازان آب آتشی در ما گرفته است
همای همتم عمر بیست کز جان | هوای آن قد بالا گرفته است
شدم عاشق بیالای بلندش | که کار عاشقان بالا گرفته است
چو ما در سایهٔ الطاف اویم | چرا او سایه از ما وا گرفته است
نسیم صبح عنبر بوست امروز | مگر یارم ره صحرا گرفته است
ز دریای دو چشم گوهر اشک | جهان در لولو لالا گرفته است

حدیث حافظ ای سرو سمن بو
بوصف قد تو بالا گرفته است

صبحدم مرغ چمن با گل نوخاسته گفت | ناز کم کن که درین باغ بسی چون تو شگفت
گل بخندید که از راست نرنجیم ولی | هیچ عاشق سخن تلخ بمعشوق نگفت
گر طمع داری ازان جام مرصع می لعل | در و یاقوت بنوک مژهٔ خود بسفت

وقت عزیز رفت بیا تا قضا کنیم — عمری که بی خصوصِ صراحی و جام رفت

در تابِ تو به چند توان سوخت همچو عود — می ده که عمر در سرِ سودای خام رفت

مستم کن آنچنان که ندانم ز بیخودی — در عرصهٔ خیال که آمد کدام رفت

بر بوی آنکه جرعهٔ جامی بما رسد — در مصطبه دعای تو هر صبح و شام رفت

دل را که مرده بود حیاتی ز نو رسید — تا بوی از نسیمِ میش در مشام رفت

زاهد غرور داشت سلامت نبرد راه — رند از رهِ نیاز بدار السلام رفت

زاهد تو دان و خلوتِ تنهائی و نیاز — عشاق را حواله بعیشِ مدام رفت

نقدِ دلی که بود مرا صرفِ باده شد — قلبِ سیاه بود ازان در حرام رفت

دیگر مکن نصیحتِ حافظ که ره نیافت
گم گشته که باده عشقش بکام رفت

صبا اگر گذری افتدت بکشورِ دوست — بیار نفحه از گیسوی معنبرِ دوست

بجانِ او که بشکرانه جان برافشانم — اگر بسوی من آری پیامی از برِ دوست

وگر چنانچه دران حضرتت نباشد بار — برای دیده بیاور غباری از درِ دوست

منِ گدا و تمنای وصلِ او هیهات — مگر بخواب ببینم جمال و منظرِ دوست

دلِ صنوبریم همچو بید لرزان است — ز حسرتِ قد و بالای چون صنوبرِ دوست

خواجه رسید در عبادت خانه — دعای تو ترک صبح و شام میکنم

ضمیر پیش ما راست بسوی دل ای ازان دوست
که در شام دل بوی می رسید جانت نوحاصل

راه بسلامت نبرد ای خانه تخریش نشد و زند
از پرهیز گجر و میانه و مداست قصور خود بخشت

یعنی ای زاهد خلوت و تنهائی دنیا زوان را
عیش مدام حواله شده است

بودصرف شراب گر دپس بگذرد

دیوان حافظ

گر رضای حافظ ما طلبد زدرد بیار که
خلاف بیاده بودن گر دحرام رفت بحل رفت

بانت الفظ خلاف خالی از لطافت نیست کمن

یعنی ای ناصح حافظ را این نصیحت کمن

گر گرفتار عشق باید و رفتی بکام دل رفت

ای گر راه عشق را بایت نشناسی باشکایت

گر بیاد عشق یابی ناصح نصیحت حافظ کمن

ای گر راه نیابی گر گشت گر بادیه عشق بکام

ارزانی ما نسیم جان مشوق کرای

صبا اگر بجان نوطن آرزو کنار گرد ای

ملک سلیمان نوبت نگذارد با حضرت

گر دولت حضرت نزاد جبل

نباشد بی بار بی بیرون

نهاد بی بار بی بیرون

گر بیاد عشق یابی ناصح نصیحت حافظ کمن

جمال ار بیاد بیرون

ای گر راه نیابی گر گشت گر بادیه عشق بکام

ای گر راه نیابی گر گشت گر بادیه عشق بکام

هر چند دورم از تو که دور از تو کس مباد
لیکن امید وصل تو ام عنقریب هست

در عشق خانقاه و خرابات شرط نیست
هر جا که هست پرتو روی حبیب هست

آن جا که کار صومعه را جلوه میدهند
ناقوس و دیر و راهب و نام صلیب هست

عاشق که شد که یار بحالش نظر نکرد
ای خواجه درد نیست وگرنه طبیب هست

فریاد حافظ این همه آخر بهر زه نیست
هم قصهٔ غریب و حدیثی عجیب هست

ساقیا آمدن عید مبارک بادت
وان مواعید که کردی ز وفا یاد آت

در شگفتم که درین مدت ایام فراق
بر گرفتی ز حریفان دل و دل میدادت

بر سان بندگی دختر رز گو بدر آی
که دم همت ما کرد ز بند آزادت

شادی مجلسیان در قدم و مقدم تست
جای غم باد هر آن دل که نخواهد شادت

چشم بد دور کزین تفرقه خوش باز آورد
طالع نامور و دولت مادرزادت

شکر ایزد که ازین باد خزان خنه نیافت
بوستان سمن و سرو گل و شمشادت

حافظ از دست مده صحبت آن کشتی نوح
ورنه طوفان حوادث ببرد بنیادت

ساقی بیار باده که ماه صیام رفت
در ده قدح که موسم ناموس و نام رفت

ز قسمتِ ازلی چهرهٔ سیه بختان
بشست و شوی نگردد سفید و این مثل است

بگیر طرهٔ مه طلعتی و قصه مخوان
که سعد و نحس ز تاثیرِ زهره و زحل است

خلل پذیر بود هر بنا که می بینی
مگر بنای محبت که خالی از خلل است

بهیچ دور نخواهند یافت هشیارش
چنین که حافظِ ما مست بادهٔ ازل است

دل و دینم شد و دلبر بملامت برخاست
گفت با ما منشین کز تو سلامت برخاست

که شنیدی که درین بزم دمی خوش بنشست
که نه در آخر صحبت ندامت برخاست

شمع گرزان لب خندان بزبان لافی زد
پیشِ عشاقِ تو شبها بغرامت برخاست

در چمن باد بهاری کنارم گل و سرو
بهواداریِ آن عارض و قامت برخاست

مست بگذشتی و از خلوتیان ملکوت
بتماشای تو آشوبِ قیامت برخاست

پیش رفتارِ تو پا برنگرفت از خجلت
سروِ سرکش که بنازِ قد و قامت برخاست

حافظ این خرقه بیفکن مگر جان ببری
کاتش از خرمنِ سالوس و کرامت برخاست

روی تو کس ندید و هزارت رقیب هست
در غنچه هنوز و صدت عندلیب هست

گر آمدم بکوی تو چندان غریب نیست
چون من درین دیار هزاران غریب هست

حافظ چو آبِ لطف ز نظمِ تو می چکد
غیری چگونه نکته تواند بر آن گرفت

خیالِ روی تو در هر طریق همرهِ ماست
نسیمِ موی تو پیوندِ جانِ آگهِ ماست

ببین که سیبِ زنخدانِ او چه میگوید
هزار یوسفِ مصری فتاده در چهِ ماست

بزعمِ مدّعیانی که منعِ عشق کنند
جمال و چهرهٔ تو حجّتِ موجّهِ ماست

اگر بزلفِ درازِ تو دست ما نرسد
گناهِ بختِ پریشان و دستِ کوتهِ ماست

بحاجبِ درِ خلوتسرای خاص بگو
فلان ز گوشه نشینانِ خاکِ درگهِ ماست

بصورت از نظرِ ما اگرچه محجوب ست
همیشه در نظرِ خاطرِ مرفّهِ ماست

اگر چو سائلی حافظ دری زند بشتاب
که سالهاست که مشتاقِ روی چون مهِ ماست

درین زمانه رفیقی که خالی از خلل ست
صراحیِ می ناب و سفینهٔ غزل ست

جریده رو که گذرگاهِ عافیت تنگ ست
پیاله گیر که عمرِ عزیز بی بدل ست

نه من ز بی عملی در جهان ملولم و بس
ملالتِ علما هم ز علمِ بی عمل ست

بچشمِ عقل ببین در جهانِ پر آشوب
جهانیان همه بی کار و کارِ جهان بی ثبات و بی محل ست

دلم امید فراوان ز وصلِ روی تو داشت
ولی اجل برهِ عمر رهزنِ امل ست

از برای شرف بنوک مژه	خاک راه تو رفتنم هوس ست

همچو حافظ بر غم مدعیان
شعر رندانه گفتنم هوس ست

حسنت باتفاق ملاحت جهان گرفت	آری باتفاق جهان میتوان گرفت
افشای راز خلوتیان خواست کرد شمع	شکر خدا که سر دلش بر زبان گرفت
میخواست گل که دم زند از رنگ و بوی تو	از غیرتش صبا نفس اندر دهان گرفت
چون لاله کج نهاد مۀ کلاه طرب ز کبر	هر داغ دل که باده چو ارغوان گرفت
آن روز عشق ساغر می خرمنم بسوخت	کاتش عکس عارض ساقی دران گرفت
آسوده بر کنار چو پرگار می شدم	دوران چو نقطه عاقبتم در میان گرفت
خواهم شدن بکوی مغان آستین فشان	زین فتنها که دامن آخر زمان گرفت
بر برگ گل ز خون شقایق نوشته اند	کانکس که پخته شد می چون ارغوان گرفت
می ده که هر که آخر کار جهان بدید	از غم سبک بر آمد و بر طیلسان گرفت
می ده بجام جم که صباح صبوحیان	چون پادشه بتیغ زر افشان جهان گرفت
فرصت نگر که فتنه چو در عالم اوفتاد	عارف بجام می دوا از غم گران گرفت
زین آتش نهفته که در سینۀ من ست	خورشید شعله ایست که بر آسمان گرفت

حافظ

دیوان حافظ

نسخه خوانده شد و با اصل مقابله گردید

با بیت شاهی تعلق ندارد شخصی آنرا بر حاشیه نوشته

بر کنار بود مصراع سوم را در نسخه

نقطات و بعد از دو سین نشان ازین

یعنی آستین نشان آخر گرفت

فتنها که دامن آخر زمان گرفت ای

بکوی مغان خواهم رفت ازین

بشرک عشق و معرفت ازین

فتنهای آخر زمان پناه و دادرا

خواهم گرفت ای

صباح صبوحیان بتیغ

زر افشان جهان گرفت

چو پادشاه بتیغ

عارف بجام می

دوا از غم گران گرفت

در بین جام بین مراقبه

خورشید شعله ایست

که بر آسمان گرفت

آنرا بر سبک شد و آرام یافت

نسخه ۱۲

حافظ چو آبِ لطف ز نظمِ تو می چکد
غیری چگونه نکته تواند بر آن گرفت

خیالِ روی تو در هر طریق همرهِ ماست
نسیمِ موی تو پیوندِ جانِ آگهِ ماست

ببین که سیبِ زنخدانِ او چه میگوید
هزار یوسفِ مصری فتاده در چهِ ماست

بزعمِ مدّعیانی که منعِ عشق کنند
جمال و چهرهٔ تو حجّت موجّهِ ماست

اگر بزلفِ دراز تو دستِ ما نرسد
گناهِ بختِ پریشان و دستِ کوتهِ ماست

بحاجب درِ خلوتسرای خاص بگو
فلان ز گوشه نشینانِ خاکِ درگهِ ماست

بصورت از نظرِ ما اگرچه محجوب ست
همیشه در نظرِ خاطرِ مُرفّهِ ماست

اگر چو سائلی حافظ دری زند بشتاب
که سالهاست که مشتاقِ روی چون مهِ ماست

در این زمانه رفیقی که خالی از خلل ست
صراحیِ می ناب و سفینهٔ غزل ست

جریده رو که گذرگاهِ عافیت تنگ ست
پیاله گیر که عمرِ عزیز بی بدل ست

نه من ز بی عملی در جهان ملولم و بس
ملالتِ علما هم ز علمِ بی عمل ست

بچشمِ عقل ببین در جهانِ پر آشوب
جهان و کارِ جهان بی ثبات و بی محل ست

دلم امید فراوان ز وصلِ روی تو داشت
ولی اجل بره عمر رهزنِ امل ست

از برای شرف بنوک مژه	خاک راه تو رفتنم هوس ست

همچو حافظ بر غم مدعیان
شعر رندانه گفتنم هوس ست

حسنت باتفاق ملاحت جهان گرفت	آری باتفاق جهان میتوان گرفت
افشای راز خلوتیان خواست کرد شمع	شکر خدا که سر دلش بر زبان گرفت
میخواست گل که دم زند از رنگ و بوی تو	از غیرتش صبا نفس اندر دهان گرفت
چون لاله کج نهاد کلاه طرب زکبر	هر داغ دل که باده چو ارغوان گرفت
آن روز عشق ساغر می خرمنم بسوخت	کاتش عکس عارض ساقی دران گرفت
آسوده بر کنار چو پرگار می شدم	دوران چو نقطه عاقبتم در میان گرفت
خواهم شدن بکوی مغان آستین فشان	زین فتنها که دامن آخر زمان گرفت
بر برگ گل بخون شقایق نوشته اند	کانکس که پخته شد می چو ارغوان گرفت
می ده که هر که آخر کار جهان بدید	از غم سبک بر آمد و بر طیلسان گرفت
می ده بجام جم که صباح صبوحیان	چون پادشه بتیغ زر افشان جهان گرفت
فرصت نگر که فتنه چو در عالم اوفتاد	عارف بجام می دو اد غم گران گرفت
زین آتش نهفته که در سینه من ست	خورشید شعله ایست که بر آسمان گرفت

حافظ

عدو چو تیغ کشد من سپر بیندازم — که تیرِ ما بجز از نالهٔ و آهی نیست

چرا ز کوی خرابات روی برتابم — کز این بهم بجهان هیچ رسم و راهی نیست

زمانه گر بزند آتشم بخرمنِ عمر — بگو بسوز که بر من ببرگِ کاهی نیست

غلام نرگسِ جادوی آن سهی سروم — که از شرابِ غرورش یکم نگاهی نیست

مباش در پی آزار و هر چه خواهی کن — که در شریعتِ ما غیر ازین گناهی نیست

عنان کشیده رَوای پادشاهِ کشورِ حسن — که نیست بر سرِ راهی که دادخواهی نیست

عقابِ جور گشاده است بال در همه شهر — کمانِ گوشه نشینی و تیرِ آهی نیست

چنین که در همه سودای راه می نیم — به از حمایتِ زلفِ تو ام پناهی نیست

خزینهٔ دلِ حافظ بزلف و خال مده
که کارهای چنین حد هر سیاهی نیست

Kazerun app. = within the province of

حالِ دل با تو گفتنم هوس ست — خبرِ دل شنفتنم هوس ست

طمعِ خامِ مهین که قصهٔ فاش — از رقیبان نهفتنم هوس ست

شبِ قدری چنین عزیز و شریف — با تو تا روز خفتنم هوس ست

وه که در دانه چنین نازک — در شبِ تار سفتنم هوس ست

ای صبا امشبم مدد فرمای — که سحرگه شگفتنم هوس ست

لطف حق با تو یار باد چو یار — ورچه یارت نه یار باد غم یار

ای دل خویش افکنده و ضایع — شرمی از حال خویش دار و بیار

بنشین همچو حافظ اندر کنج — دل خوش و چشم پر ز آب و کنار

از خواجه ایست که در طریق عشق حاشا که ز پیش
آید و رقیبان مراد دل ظاهر و قرائن که مراد
از شیاطین باشد و طمع خام بدین جهت گفته
که امضای او ممکن نیست سه که عشق و پشک
راستوان نهفتن گدائی اکجا و آی شاه و دانه
مراد از خبر اعرفت و شب تار دنیا یعنی کمال
معرفت در دنیا حاصل شدنی نیست چنانکه
ما عرفناک حق معرفتک بدین معنی مشعر است
صبا گناه از مرشد که از تایم نفس
اول تیز شده و غیر دار

شگفتن آرزو و شب کنایه
از دنیا و محو گدا و اژدهی
یعنی ای مرشد در دنیا
ملاقات و کمال وصال
معشوق مشرف فرماید
آخرت و انشگفتن پوست
است معلوم است شگفتن
عاقبت و فرصت کز دین جهان
از اعمال زیاد خلاص شده
دیباچهٔ حسن مطلبی گزیده
بمعشوق پیوسته باشد ۱۲

بنوبت از سوی دنیم عنان بازپیچ ای
بشوخی از سر کوی تو می رود صبا
ای چشم شوخ ۱۲ بینی خطاب بر دریچه
بنشین بر آستانه تا یک نظر ببینی
شهر یار کشتار دست و دفع آن بجز بکمان گوشه نشینی
و تیر آه نیست خلاصه این بیت آنکه ظلم عام
شده است سودای از ان بجز گوشه نشینی و
اصلاح وزاری نیست بارهی نیست کز دفع
کمان گوشه نشین و تیر آهی نیست خطاب
بسلطان گوشه نشین عالی دفع حال دل با او گفتن
جز نیاز و ابرام و شیوه یعنی حال دل با او گفتن
بمعشوق یا پیر شیوه چنین و راب
برای هوس ست چنین و راب

حافظ

? ... upon Antakiya as shown a shade away from Zaw ...

هزار عقل و ادب داشتم من ای خواجه | کنون که مست خرابم صلای بی ادبیست

بیار می که چو حافظ مدام استغفار
بگریه سحری و نیاز نیم شبیست

عیب رندان مکن ای زاهد پاکیزه سرشت | که گناه دگری بر تو نخواهند نوشت
من اگر نیکم اگر بد تو برو خود را باش | هر کسی آن درود عاقبت کار که کشت
همه کس طالب یارند چه هشیار و چه مست | همه جا خانه عشق است چه مسجد چه کنشت
سر تسلیم من و خاک در میکده ها | مدعی گر نکند فهم سخن گو سر و خشت
نا امیدم مکن از سابقه روز ازل | تو چه دانی که پس پرده که خوب است و که زشت
نه من از خانه تقوی بدر افتادم و بس | پدرم نیز بهشت ابد از دست بهشت
بر عمل تکیه مکن خواجه در روز ازل | تو چه دانی قلم صنع بنامت چه نوشت
گر نهادت همه این ست نبی پاک نهاد | ور سرشتت همه این ست نبی پاک سرشت
باغ فردوس لطیف ست ولیکن زنهار | تو غنیمت شمر این سایه بید و لب کشت

حافظ ار وصل گر بکف آری جامی
یکسر از کوی خرابات برندت بهشت

جز آستان تو ام در جهان پناهی نیست | سر مرا بجز این در حواله گاهی نیست

خیالِ زلفِ تو پختن نه کارِ خامان است
که زیرِ سلسله رفتن طریقِ عیار است

لطیفه‌ایست نهانی که عشق ازو خیزد
که نامِ آن نه لبِ لعل و خطِ زنگار است

جمالِ شخص نه چشم است و زلف و عارض و خال
هزار نکته درین کار و بار دلدار است

بآستانِ تو مشکل توان رسید آری
عروج بر فلکِ سروری بدشوار است

روندگانِ طریقت بنیم جو نخرند
قبای اطلسِ آنکس که از هنر عار است

دلش بناله میازار و ختم کن حافظ
که رستگاری جاوید درکم آزار است

اگرچه عرضِ هنر پیشِ یار بی ادبیست
زبان خموش ولیکن دهان پر از عربیست

پری نهفته رخ و دیو در کرشمه و ناز
بسوخت عقل ز حیرت که این چه بوالعجبیست

سبب مپرس که چرخ از چه سفله پرور شد
که کام بخشیِ اورا بهانه بی سببیست

ازین چمن گلِ بیخار کس نچید آری
چراغ مصطفوی با شرارِ بولهبیست

حسن ز بصره بلال از حبش صهیب از شام
زخاکِ مکه ابوجهل ازین چه بوالعجبیست

جمالِ دختر رز نورِ چشمِ ما مستیست
که در نقابِ زجاجی و پرده عنبیست

دوای دردِ خود اکنون ازان مفرح جوی
که در صراحیِ چینی و شیشه حلبیست

بنیم جو نخرم طاقِ خانقاه و رباط
مرا که مصطبه ایوان و پای خم طنبیست

حافظ

بیا که نوبت بغداد و وقت تبریز است

یارب آن شمعِ شب افروزِ کاشانه کیست — جانِ ما سوخت بپرسید که جانانه کیست

حالیا خانه بر اندازِ دل و دینِ من است — تا هم آغوشِ که می باشد و همخانه کیست

باده لعلِ لبش کز لبِ ما دور مباد — راحِ روحِ که و پیمان ده پیمانه کیست

دولتِ صحبتِ آن شمعِ سعادت پرتو — باز پرسید خدا را که بپیرانه کیست

میدهد هر کششِ افسونی و معلوم نشد — که دلِ نازکِ او مائلِ افسانه کیست

یارب آن شاه وشِ ماه رخِ زهره جبین — دُرِّ یکتای که و گوهرِ یکدانه کیست

آن می لعل که ناخورده مرا کرد خراب — همنشین که و هم کاسه و پیمانه کیست

گفتم آه از دلِ دیوانهٔ حافظ بے تو
زیر لب خندهٔ زنان گفت که دیوانه کیست

whose frantic (lover)?

بنال بلبل اگر با منت سر یاریست — که ما و عاشقِ زاریم و کارِ ما زاریست

دران چمن که نسیمے وزد ز طرهٔ دوست — چه جای دم زدنِ نافهای تاتاریست

بیار باده که رنگین کنیم جامهٔ دلق — که مستِ جامِ غروریم و نامِ هشیاریست

نه بسته اند در توبه حالیا برخیز — که توبه وقتِ گل از عاشقی زبیکاریست

سحر ز شمهٔ وصلش بخواب میدیدم — زهی مراتبِ خوابی که به ز بیداریست

خیالِ زلفِ تو پختن نه کارِ خامان است
که زیرِ سلسله رفتن طریقِ عیار است

لطیفه‌ای است نهانی که عشق ازو خیزد
که نامِ آن نه لبِ لعل و خطِ زنگار است

جمالِ شخص نه چشم است و زلف و عارض و خال
هزار نکته درین کار و بار دلدار است

بآستانِ تو مشکل توان رسید آری
عروج بر فلکِ سروری بدشوار است

روندگانِ طریقت بنیم جو نخرند
قبای اطلسِ آنکس که از هنر عار است

دلش بنالهٔ میازار و ختم کن حافظ
که رستگاری جاوید درکم آزار است

اگرچه عرضِ هنر پیشِ یار بی ادبیست
زبان خموش ولیکن دهان پر از عربیست

پری نهفته رخ و دیو در کرشمه و ناز
بسوخت عقل ز حیرت که این چه بوالعجبیست

سبب مپرس که چرخ از چه سفله پرور شد
که کام بخشیِ او را بهانه بی سببیست

ازین چمن گلِ بیخار کس نچید آری
چراغِ مصطفوی با شرارِ بولهبیست

حسن ز بصرهٔ بلال و حبش صهیب و شام
زخاکِ مکه ابوجهل این چه بوالعجبیست

جمالِ دختر ز رز نورِ چشمِ ماست مگر
که در نقابِ زجاجی و پرده عنبیست

دوای درد خود اکنون ازان مفرح جوی
که در صراحیِ چینی و شیشه رحلبیست

بنیم جو نخرم طاقِ خانقاه و رباط
مرا که مصطبه ایوان و پای خم طنبیست

همراه دوست چنانم که او در آرزوم
چراغ مصطفوی شرار بولهبی هم نیست

از روح و شرار بولهبی کان نه نیست
از نفس اماره ۱۲ است ۵ یعنی از

فرخا پسیده ۱۰ اسلام اختیار کرد
ابوجهل کز در خاک یکه مظفر بود

محروم ماند جای عجب نیست ۱۲ ۵
فرخ که در صراحی چینی و شیشه

طلبی باشد شرابست ۱۲ ۵

بیا که نوبت بغداد و وقت تبریز است

یارب آن شمعِ شب افروزِ کاشانه کیست — جانِ ما سوخت بپرسید که جانانه کیست

حالیا خانه بر انداز دل و دینِ من است — تا هم آغوشِ که می باشد و همخانه کیست

باده لعلِ لبش کز لبِ ما دور مباد — راحِ روحِ که و پیمان ده پیمانه کیست

دولتِ صحبتِ آن شمعِ سعادت پرتو — باز پرسید خدا را که بپرسانه کیست

میدهد هر کششِ افسونی و معلوم نشد — که دلِ نازکِ او مائلِ افسانه کیست

یارب آن شاه وشِ ماه رخِ زهره جبین — دُرِّ یکتای که و گوهرِ یکدانه کیست

آن می لعل که ناخورده مرا کرد خراب — همنشین که و هم کاسه و پیمانه کیست

گفتم آه از دلِ دیوانه حافظ نے تو
زیر لب خندهٔ زنان گفت که دیوانه کیست

whose frantic (hand)?

بنال بلبل اگر با منت سر یاریست — که ما و عاشق زاریم و کارِ ما زاریست

دران چمن که نسیمے وزد ز طرهٔ دوست — چه جای دم زدنِ نافهای تاتاریست

بیار باده که رنگین کنیم جامهٔ دلق — که مست جامِ غروریم و نام هشیاریست

نه بسته اند در توبه حالیا برخیز — که توبه وقتِ گل از عاشقی زبیکاریست

سحر ز شمهٔ وصلش بخواب میدیدم — زهی مراتب خوابی که به ز بیداریست

کنون که در کفِ گل جامِ بادهٔ صاف است
بصد هزار زبان بلبلش در اوصاف است

بخواه دفترِ اشعار و رو بصحرا کن
چه وقتِ مدرسه و بحثِ کشف و کشاف است

فقیه مدرسه دی مست بود و فتوی داد
که می حرام ولی بهِ زمالِ اوقاف است

بدُرد و صاف ترا حکم نیست در دم کش
که هر چه ساقیِ ما ریخت عینِ الطاف است

ببر ز خلق و ز عشاق قیاس کار بگیر
که صیتِ گوشه نشینان ز قاف تا قاف است

حدیثِ مدعیان و خیالِ همکاران
همان حکایتِ زرِ دود و بوریا باف است

خموش حافظ و این نکته‌های چون زر سرخ
نگاهدار که قلّابِ شهر صراف است

اگرچه بادهٔ فرخ بخش و بادهٔ گلبیز است
ببانگِ چنگ مخوری که محتسب تیز است

صراحی و حریفی گرت بدست افتد
بعقل کوش که ایام فتنه انگیز است

در آستین مرقع پیاله پنهان کن
که همچو چشمِ صراحی زمانه خونریز است

ز رنگ بادهٔ بشوئید خرقه‌ها از اشک
که موسمِ ورع و روزگارِ پرهیز است

مجوی عیشِ خوش از دورِ وارگونِ سپهر
که صافِ این سرِ خم جمله دُردی آمیز است

سپهر بر شده پرویزنیست خون افشان
که قطره‌اش سرِ کسریٰ و تاجِ پرویز است

عراق و پارس گرفتی بشعر خود حافظ
بیا که نوبتِ بغداد و وقتِ تبریز است

عدو که منطق حافظ طمع کند در شعر	
همان حدیث همای و طریق خطّات	a swallow

مارا ز خیالِ تو چه پروای شراب است	خم گو سر خود گیر که خمخانه خراب است
گر خمر بهشت ست بریزید که بی دوست	هر شربت عذبم که دهی عین عذاب است
افسوس که شد دلبر و در دیده گریان	تحریر خیال خط او نقش بر آب است
بیدار شو ای دیده که ایمن نتوان بود	زین سیل دمادم که درین منزل خواب است
معشوقه عیان میگذرد بر تو ولیکن	اغیار همی بیند ازان بسته نقاب است
گل بر رخ رنگین تو تا لطف عرق دید	در آتش رشک از غم دل غرق گلاب است
در بزم دل از روی تو صد شمع برافروخت	وین طرفه که بر روی تو صد گونه حجاب است
سبز ست در و دشت بیا تا نگذاریم	دست از سر آبی که جهان جمله سراب است
در کنج دماغم مطلب جای نصیحت	کاین حجره پر از زمزمهٔ چنگ و رباب است
راه تو چه راه ست که از غایت تعظیم	دریای محیط فلکش همچو حباب است
بی روی دل آرای تو ای شمع دل افروز	دل رقص کنان بر سر آتش چو کباب است

حافظ چه شد ار عاشق و مست و نظر باز	
بس طور عجب لازم ایام شباب است	

در مذهب ما باده حلال ست ولیکن — بی روی تو ای سروِ گل اندام حرام ست
گوشم همه بر قولِ نی و نغمهٔ چنگ ست — چشمم همه بر لعلِ لب و گردشِ جام ست
در مجلسِ ما عطر میامیز که جان را — هر لحظه ز گیسوی تو خوشبوی مشام ست
از چاشنیِ قند مگو هیچ و شکر زان — وکه مرا با لبِ شیرینِ تو کام ست
تا گنجِ غمت در دلِ ویرانه مقیم ست — پیوسته مرا گنجِ خرابات مقام ست
از ننگ چه گوئی که مرا نام ز ننگ ست — وز نام چه پرسی که مرا ننگ ز نام ست
میخوارهٔ و سرگشته و رندیم و نظرباز — وانکس که چو ما نیست درین شهر کدام ست
با محتسبم عیب مگویید که او نیز — پیوسته چو ما در طلبِ عیشِ مدام ست

حافظ نشین بی می و معشوقه زمانی
کایام گل و یاسمن و عیدِ صیام ست

اگر بلطف بخوانی مزید الطاف ست — وگر بقهر برانی درون ما صاف ست
بیانِ وصف تو گفتن نه حد امکان ست — چرا که وصف تو بیرون ز حدِ اوصاف ست
چو سرو سرکشی ای یار سنگدل از ما — چه چشمهاست که بر روی ما ز اطراف ست
ز چشمِ عشق توان دید روی شاهدِ ما — که نورِ چهرهٔ خوبان ز قاف تا قاف ست
ز مصحفِ رخ دلدار آیتی بر خوان — که آن بیانِ مقامات کشفِ کشاف ست

مرغِ شبخوان بشارت باد کاندر راهِ عشق
دوست را با نالهٔ شبهای بیداران خوش است

گرچه در بازارِ دهر از خوشدلی جز نام نیست
شیوهٔ رندی و خوش باشی عیاران خوش است

از زبانِ سوسن این آوازه‌ام آمد بگوش
کاندرین دیرِ کهن کارِ سبکساران خوش است

حافظا ترکِ جهان گفتن طریقِ خوش دلیست
تا نه پنداری که احوالِ جهان داران خوش است

در دیرِ مغان آمد یارم قدحی در دست
مست از می و می خواران از نرگسِ مستش مست

از نعلِ سمندِ او شکلِ مهِ نو پیدا
وز قدِ بلندِ او بالای صنوبر پست

آخر ز چه گویم هست از خود خبرم چون نیست
از بهر چه گویم نیست با او نظرم چون هست

چون شمعِ وجودِ من شب تا بسحر خود را
می‌سوخت چو پروانه تا روز نپانشست

شمعِ دلِ مسازان بنشست چو او برخاست
افغانِ نظربازان برخاست چو او بنشست

گر غالیه خوشبو شد در گیسوی او آویخت
ور سبحه کمان کش شد با ابروی او پیوست

باز آی که باز آید عمرِ شده حافظ
هر چند که نامد باز تیری که بشد از شست

گل در بر و می در کف و معشوقه بکام است
سلطانِ جهانم بچنین روز غلام است

گو شمع میارید درین بزم که امشب
در مجلسِ ما ماهِ رخِ دوست تمام است

مستور و مست هر دو چو از یک قبیله اند
ما دل بعشوه که دهیم اختیار چیست

سهو و خطای بنده چو گیرند اعتبار
معنی عفو و رحمت پروردگار چیست

زاهد شراب کوثر و حافظ پیاله خواست
تا در میانه خواسته کردگار چیست

ماهم این هفته شد از شهر و بچشمم سالیست
حال هجران تو چه دانی که چه مشکل حالیست

مردمِ دیده ز لطف رخ او در رخ او
عکس خود دید و گمان کرد که مشکین خالیست

ایکه انگشت نمائی بکرم در همه شهر
وه که در کار غریبان عجبت اهمالیست

میچکد شیر هنوز از لب همچون شکرش
گرچه در عشوه گری هر مژه اش قتالیست

بعد از ین نبود شائبه در جوهر فرد
که دهان تو درین نکته خوش استدلالیست

مژده دادند که بر ما گذری خواهی کرد
نیت خیر مگردان که مبارک فالیست

گوه اندوه فراقت بچه حیلت بخشد
حافظ خسته که از ناله تنش چون نالیست

سخن بستان ذوق بخش و صحبت یاران خوش است
وقت گل خوش باد کز وی وقت مے خواران خوش است

از صبا هر دم مشام جان ما خوش میشود
آه ازین آری طیب انفاس هوادار ان خوش است

تا کشوده گل نقاب آهنگ رحلت ساز کرد
ناله کن بلبل که گلبانگ دل افگاران خوش است

math ans.

جانا بحاجتی که ترا هست با خدای — آخر دمی بپرس که ما را چه حاجت است
ای بادشاه حسن خدا را بسوختیم — بارے سوال کن که گدا را چه حاجت است
ارباب حاجتیم و زبان سوال نیست — در حضرت کریم تمنا چه حاجت است
جام جهان نماست ضمیر منیر دوست — اظهار احتیاج خود آن جا چه حاجت است
آن شد که بار منت ملاح بردمے — گوهر چو دست داد بدریا چه حاجت است
ای مدعی برو که مرا با تو کار نیست — احباب حاضرند با عدا چه حاجت است
محتاج جنگ نیست گر قصد خون ما ست — چون رخت از آن تست بیغما چه حاجت است
ای عاشق گدا چو لب و روی یار هست — میدانمت وظیفه تقاضا چه حاجت است

حافظ تو ختم کن که هنر خود عیان شود
با مدعی نزاع و محابا چه حاجت است

mubâba
Deprecation

خوشتر ز عیش و صحبت و باغ و بهار چیست — ساقی کجاست گو سبب انتظار چیست
معنی آب زندگی و روضهٔ ارم — جز ظرف جویباری و خوشگوار چیست
هر وقت خوش که دست دهد مغتنم شمار — کس را وقوف نیست که انجام کار چیست
پیوند عمر بسته بموئیست هوش دار — غمخوار خویش باش غم روزگار چیست
راز درون پرده ز رندان مست پرس — کاین فتنه در نه خواب عدم در کنار چیست
ای مدعی نزاع تو با پرده دار چیست

گر دیده و دلم کند آهنگ دیگری
آتش زنم در آن دل و دیده برآرمت

بارم ده از کرم بر خود تا بسوزدل
در پات دمبدم گهر از دیده بارمت

حافظ شراب و شاهد و رندی نه وضع تست
فی الجمله میکنی و فرو میگذارمت

بجان خواجه و حق قدیم و عهد درست
که مونس دم صبحم دعای دولت تست

سرشک من که ز طوفان نوح دست ببرد
ز لوح سینه نیارست نقش مهر تو شست

بکن معامله و این دل شکسته بخر
که با شکستگی ارزد بصد هزار درست

شدم ز عشق تو شیدا بکوه و دشت و هنوز
نمیکنی بترحم نطاق سلسله سست

ملامتم بخرابی مکن که مرشد عشق
حوالتم بخرابات کرد و رخت بخست

دلا طمع مبر از لطف بی نهایت دوست
چو لاف عشق زدی سر بباز چابک و چست

زبان مور بر آصف دراز گشت ازان
که خواجه خاتم جم یاوه کرد و با نخست

بصدق کوش که خورشید زاید از نفست
که از دروغ سیه روی گشت صبح نخست

مرنج حافظ و از دلبران دلی فاکم جوی
گیاه باغ چه باشد چو این گیاه نرست

خلوت گزیده را بتماشا چه حاجتست
چون کوی دوست هست بصحرا چه حاجتست

تا لشکرِ غمت نکند ملکِ دل خراب
جانِ عزیز خود بفدا میفرستمت

هر دم غمی فرست مرا و بگو بناز
کاین تحفه از برای خدا میفرستمت

ای غائب از نظر که شدی همنشینِ دل
میگویمت دعا و ثنا میفرستمت

تا مطربانِ شوق منت آگهی دهند
قول و غزل بساز و نوا میفرستمت

ساقی بیا که هاتفِ غیبم بمژده گفت
با درد صبر کن که دوا میفرستمت

حافظ سرودِ مجلسِ ما ذکرِ خیرِ تست
تعجیل کن که اسپ و قبا میفرستمت

ای غائب از نظر بخدا می سپارمت
جانم بسوختی و بدل دوست دارمت

تا دامنِ کفن نکشم زیرِ پای خاک
باور مکن که دست ز دامن بدارمت

گر بادیم شدن سوی هاروتِ بابلی
صد گونه ساحری بکنم تا بیارمت

محراب ابروان بنما تا سحر گهی
دست دعا برآرم و در گردن آرمت

خواهم که پیشِ میرمت ای بیوفا طبیب
بیمار باز پرس که در انتظارمت

صد جوی آب بسته ام از دیده بر کنار
بر بوی تخمِ مهر که در دل بکارمت

خونم بریز و از غمِ هجرم خلاص کن
منت پذیرِ غمزهٔ خنجر گذارمت

میگریم و مرادم ازین چشمِ اشکبار
تخمِ محبت ست که در دل بکارمت

گر دیده و دلم کند آهنگ دیگری
آتش زنم دران دل و دیده برآرمت

بارم ده از کرم بر خود تا بسوزدل
در پات دمبدم گهر از دیده بارمت

حافظ شراب و شاهد و رندی نه وضع تست
فی الجمله میکنی و فروگذارمت

بجان خواجه و حق قدیم و عهد درست
که مونس دم صبحم دعای دولت تست

سر شک من که ز طوفان نوح دست ببرد
ز لوح سینه نیارست نقش مهر تو شست

بکن معامله و این دل شکسته بخر
که با شکستگی ارزد بصد هزار درست

شدم ز عشق تو شیدا بکوه و دشت و هنوز
نمیکنی تبرحم بر نطاق سلسله سست

دلا طمع مبر از لطف بی نهایت دوست
حوالتم بخرابات کرد و ورنه نخست

زبان مور بر آصف دراز گشت ازان
که خواجه خاتم جم یاوه کرد و باو نبخشت

بصدق کوش که خورشید زاید از نفست
که از دروغ سیه روی گشت صبح نخست

مرنج حافظ و از دلبران وفا کم جوی
گیاه باغ چه باشد چو این گیاه نرست

خلوت گزیده را بتماشا چه حاجتست
چون کوی دوست هست بصحرا چه حاجتست

تا لشکرِ غمت نکند ملکِ دل خراب
جانِ عزیز خود بفدا میفرستمت

هر دم غمی فرست مرا و بگو بناز
کاین تحفه از برای خدا میفرستمت

ای غائب از نظر که شدی همنشینِ دل
میگویمت دعا و ثنا میفرستمت

تا مطربانِ شوق مستت آگهی دهند
قول و غزل بساز و نوا میفرستمت

ساقی بیا که هاتفِ غیبم بمژده گفت
با درد صبر کن که دوا میفرستمت

حافظ سرودِ مجلسِ ما ذکرِ خیرِ تست
تعجیل کن که اسپ و قبا میفرستمت

ای غائب از نظر بخدا می سپارمت
جانم بسوختی و بدل دوست دارمت

تا دامنِ کفن نکشم زیرِ پای خاک
باور مکن که دست ز دامن بدارمت

گر بادیم شدن سوی هاروت بابلی
صد گونه ساحری بکنم تا بیارمت

محراب ابروان بنما تا سحر گهی
دست دعا برآرم و در گردن آرمت

خواهم که پیش میرمت ای بیوفا طبیب
بیمار باز پرس که در انتظارمت

صد جوی آب بسته ام از دیده بر کنار
بر بوی تخم مهر که در دل بکارمت

خونم بریز و از غم هجرم خلاص کن
منت پذیر غمزهٔ خنجر گذارمت

میگریم و مرادم ازین چشم اشکبار
تخمِ محبت ست که در دل بکارمت

خط چو صوت بروی دلبر ما خوش تر است
کشاد کار من در کرشمه‌ای تو است

سبزه ز سرو و چمن بسی بگذشت
نظاره بر قصب زرکش قبای تو است

مرا و مرغ چمن را ز دست بیرحم
سحر گمان کردن هر دو زهر روی تو است

بکار ما و دل غنچه بس گره بگشود
نسیم صبح چو دل در گره هوای تو است

مرا به بند تو دوران چرخ راضی کرد
وفی چه سود که سر رشته در رضای تو است

چو نافه بر دل مسکین من گره مفگن
که عمد با سر زلف گره گشای تو است

تو خود حیات دگر بودی ای زمان وصال
خطا نگر که دل امید در وفای تو است

هم از نسیم تو روزی کشایشی یابم
چو غنچه هر که دل خویش در هوای تو است

نخواهی رفت
ز دست جور تو گفتم ز شهر خواهم رفت
بخنده گفت برو حافظا که پای تو است

ای هدهد صبا بسبا میفرستمت
بنگر که از کجا به کجا میفرستمت

حیف است طایری چو تو در خاکدان دهر
زینجا بآشیان وفا میفرستمت

در راه عشق مرحله قرب و بعد نیست
می بینمت عیان و دعا میفرستمت

هر صبح و شام قافله از دعای خیر
در صحبت شمال و صبا میفرستمت

در روی خود تفرج صنع خدای کن
کاینه خدای نما میفرستمت

از این رباط دو در چون ضرورت ست رحیل
رواق طاق معیشت چه سر بلند و چه پست

مقام عیش میسر نمیشود بی رنج
بلی بحکم بلا بسته اند روزالست

به هست و نیست مرنجان ضمیر خوش میباش
که نیست ست سرانجام هر کمال که هست

شکوه آصفی و اسپ باد و منطق طیر
بباد رفت و ازان خواجه هیچ طرف نه بست

ببال و پر مرو ازره که تیر پرتابی
هوا گرفت زمانی ولی بخاک نشست

زبان کلک تو حافظ چه شکر آن گوید
که تحفه سخنش می برند دست بدست

partial flashing or far flying.

زلف آشفته و خوی کرده و خندان لب مست
پیرهن چاک و غزل خوان و صراحی در دست

نرگسش عربده جوی و لبش افسوس کنان
نیم شب مست ببالین من آمد بنشست

سر فرا گوش من آورد و بآواز حزین
گفت کای عاشق شوریده من خوابت هست

عاشقی را که چنین باده شبگیر دهند
کافر عشق بود گر نبود باده پرست

بروای زاهد و بر دردکشان خرده مگیر
که ندادند جز این تحفه بمارو زالست

آنچه اورنگ به پیمانه و ما نوشیدیم
اگر از خمر بهشت ست و راز باده رست

خنده جام می و زلف گرهگیر نگار
ای بسا توبه که چون توبه حافظ بشکست

خدا چو صورتِ ابروی دلربای تو بست
کشادِ کارِ من اندر کرشمهای تو بست

هزار سرو و چمن را بخاک راه نشاند
زمانه تا قصبِ زرکشِ قبای تو بست

مرا و مرغِ چمن را زِ دل بیرد آرام
سحرگهان که دلِ هر دو در لوای تو بست

زکارِ ما و دلِ غنچه بس گره بگشود
نسیمِ صبح چو دل در رهِ هوای تو بست

مرا به بند تو دوران چرخ راضی کرد
ولی چه سود که سرِ رشته در رضای تو بست

چو نافه بر دلِ مسکینِ من گره مفگن
که عهد با سرِ زلفِ گره گشای تو بست

تو خود حیات دگر بودی ای زمان وصال
خطا نگر که دلِ امید در وفای تو بست

هم از نسیمِ تو روزی کشایشی یابد
چو غنچه هر که دلِ خویش در هوای تو بست

معشوق را

ز دست جور تو گفتم ز شهر خواهم رفت
بخنده گفت برو حافظا که پای تو بست

ای هدهدِ صبا بسبا میفرستمت
بنگر که از کجا به کجا میفرستمت

حیف است طایری چو تو در خاکدانِ دهر
زینجا بآشیانِ وفا میفرستمت

در راهِ عشق مرحله قرب و بعد نیست
می بینمت عیان و دعا میفرستمت

هر صبح و شام قافله از دعای خیر
در صحبتِ شمال و صبا میفرستمت

در روی خود تفرج صنع خدای کن
کاینه خدای نما میفرستمت

ازین رباط دو در چون ضرورت ست رحیل | رواقِ طاقِ معیشت چه سر بلند و چه پست
مقامِ عیش میسر نمیشود بی رنج | بلی بحکمِ بلا بسته اند روز الست
به هست و نیست مرنجان ضمیر و خوش میباش | که نیست ست سرانجامِ هر کمال که هست
شکوه آصفی و اسپ باد و منطق طیر | بباد رفت و ازان خواجه هیچ طرف نه بست
ببال و پر مرو ازره که تیر پرتابی | هوا گرفت زمانی ولی بخاک نشست

زبانِ کلک تو حافظ چه شکر آن گوید | که تحفهٔ سخنش می برند دست بدست

زلف آشفته و خوی کرده و خندان لب مست | پیرهن چاک و غزل خوان و صراحی در دست
نرگسش عربده جوی و لبش افسوس کنان | نیم شب مست ببالین من آمد بنشست
سر فرا گوش من آورد و بآواز حزین | گفت کای عاشق شوریده من خوابت هست
عاشقی را که چنین باده شبگیر دهند | کافر عشق بود گر نبود باده پرست
بروای زاهد و بر دردکشان خرده مگیر | که ندادند جز این تحفه بمارو زالست
آنچه اورنگ بپیمانه و ما نوشیدیم | اگر از خمر بهشت ست و راز باده رست

خندهٔ جام می و زلف گرهگیر نگار | ای بسا توبه که چون توبهٔ حافظ بشکست

باغ مرا چه حاجت سرو و صنوبر است — شمشاد و سایه پرور من از که کمتر است

ای آهوی نازنین پسر تو چه مذهب گرفته‌ای — کت خون ما حلال تر از شیر مادر است

چون نقش غم ز دور به بینی شراب خواه — تشخیص کرده‌ایم و مداوا مقرر است

یک قصبه بیش نیست غم عشق و این عجب — از هر کسی که می‌شنوم نامکرر است

از آستان پیر مغان سر چرا کشم — دولت درین سرا و گشایش درین در است

دی وعده داد و صلم و در سر شراب داشت — امروز تا چه گوید و بازش چه در سر است

ما آبروی فقر و قناعت نمی‌بریم — با پادشه بگوی که روزی مقدر است

شیراز و آب رکنی و آن باد خوش نسیم — عیبش مکن که خال رخ هفت کشور است

فرق است از آب خضر که ظلمات جایی اوست — تا آب ما که منبع اش الله اکبر است

در کوی ما شکسته دلی میخرند و بس — بازار خود فروشی ازان سوی دیگر است

حافظ چه طرفه شاخ نباتیست کلک تو — کش میوه دلپذیر تر از شهد و شکر است

شکفته شد گل حمرا و گشت بلبل مست — صلای سرخوشی ای عاشقان بادهٔ پرست

اساس توبه که در محکمی چو سنگ نمود — ببین که جام زجاجی چگونه اش بشکست

بیار باده که در بارگاه استغنا — چه پاسبان و چه سلطان چه هوشیار و چه مست

واعظ شناس این عظمت گو مفروش — زانکه منزلگه سلطان دل مسکین من ست
یار رحل این کعبه مقصود زیارتگه کیست — که مغیلان طریقش گل و نسرین من ست
یار ما باش که زیب فلک و زینت دهر — از مه روی تو و اشک چو پروین من ست

حافظ از چشمت پرویز گر قصه مخوان — که لبش جرعه کش خسرو شیرین من ست

ای شاهد قدسی که کشد بند نقابت — وی مرغ بهشتی که دهد دانه و آبت
خواهم شدن از دیده درین فکر جگرسوز — کآغوش که شد منزل آسایش و خوابت
درویش نمیپرسی و ترسم که نباشد — اندیشه آمرزش و پروای ثوابت
راه دل عشاق زد آن چشم خماری — پیداست ازین شیوه که مست ست شرابت
تیری که زدی بر دلم از غمزه خطا رفت — تا باز چه اندیشه کند رای صوابت
هر ناله و فریاد که کردم نشنیدی — پیداست نگارا که بلند ست جنابت
ای قصر دل افروز که منزلگه انسی — یارب مکناد آفت ایام خرابت
دور ست سر آب درین بادیه هشدار — تا غول بیابان نفریبد بسرابت
تا در ره پیری بچه آیین روی ای دل — باری بغلط صرف شد ایام شبابت

حافظ نه غلامیست که از خواجه گریزد — لطفی کن و باز آ که خرابم ز عتابت

گناه اگرچه نبود اختیار ما حافظ
تو در طریق ادب کوش و گو گناه من ست

لعل سیراب بخون تشنه لبِ یار من ست — از پی دیدن او دادن جان کار من ست
شرم از ان چشم سیه باد ش و مژگان دراز — هر که دل بردن او دید در انکار من ست
ساربان خت بدروازه مبر کان سر کوه — شاهراهی ست که منزلگه دلدار من ست
بندهٔ طالع خویشم که درین قحط وفا — عشق آن لولی سرمست خریدار من ست
طبلهٔ عطر گل و درج عبیر افشانش — فیض یک شمه ز بوی خوش عطار من ست
باغبان همچو نسیمم ز درِ خویش مران — کاب گلزار تو از اشک چو گلنار من ست
شربت قند و گلاب از لب یارم فرمود — نرگس او که طبیب دل بیمار من ست

آنکه در طرز غزل نکته به حافظ آموخت
یار شیرین سخن نادره گفتار من ست

روزگاریست که سودای بتان دین من ست — غم این کار نشاط دل غمگین من ست
دیدن روی ترا دیدهٔ جان می باید — وین کجا مرتبهٔ چشم جهان بین من ست
تا مرا عشق تو تعلیم سخن گفتن کرد — خلق را ورد زبان مدحت و تحسین من ست
دولت فقر خدایا بمن ارزانی دار — کین کرامت سبب حشمت و تمکین من ست

بر شمع نرفت از گذرِ آتشِ دل دوش
آن دود که از سوزِ جگر بر سرِ ما رفت

دوش از رخِ تو دمبدم از گوشهٔ چشمم
سیلاب سرشک آمد و طوفانِ بلا رفت

از پای فتادیم چو آمد شبِ هجران
در درد بماندیم چو از دست دوا رفت

دل گفت وصالش بدعا باز توان یافت
عمریست که عمرم همه در کارِ دعا رفت

احرام چه بندیم که آن قبله نه این جاست
در سعی چه کوشیم که از مروه صفا رفت

دی گفت طبیب از سرِ حسرت چه مرادست
هیهات که درد تو ز قانون شفا رفت

ای دوست بپرسیدنِ حافظ قدمی خیز
زان پیش که گویند که از دار فنا رفت

منم که گوشهٔ میخانه خانقاهِ منست
دعای پیرِ مغان وردِ صبحگاهِ منست

گرم ترانهٔ چنگ و صبوح نیست چه باک
نوای من بسحر آهِ عذرخواهِ منست

ز پادشاه و گدا فارغم بحمدالله
گدای خاکِ درِ دوست پادشاهِ منست

غرض ز مسجد و میخانه ام وصالِ شماست
جز این خیال ندارم خدا گواهِ منست

مرا گدای تو بودن ز سلطنت خوشتر
که ذلِ جور و جفای تو عزّ و جاهِ منست

مگر به تیغِ اجل خیمه برکنم ورنه
رمیدن از درِ دولت نه رسم و راهِ منست

از آن زمان که بران آستان نهادم رو
فراز مسندِ خورشید تکیه گاهِ منست

دانا چو دید بازیِ این چرخِ حقه باز
هنگامه باز چید و درِ گفتگو ببست

مطرب چه نغمه ساخت که در پرده رباب
بر اهلِ جد و حال درهای وهو ببست

حافظ هر آنکه عشق نورزید و وصل خواست
احرامِ طوفِ کعبهٔ دل بی وضو ببست

مرحبا ای پیک مشتاقان بده پیغامِ دوست
تا کنم جان از سرِ رغبت فدای نامِ دوست

واله و شیداست دائم همچو بلبل در قفس
طوطیِ طبعم ز شوقِ شکر و بادامِ دوست

زلفِ او دامست و خالش دانه آن دامِ من
برامید دانه افتادم مدام اندر دامِ دوست

سر ز مستی برنگیرد تا به صبحِ روزِ حشر
هر که چون من در ازل یک جرعه خورد از جامِ دوست

من نوشتم نامه از شرحِ حالِ خود ولی
در دلِ سر باشد نمودن بیش ازین ابرامِ دوست

سیلِ من سوی وصال و قصدِ او سوی فراق
ترکِ کامِ خود گرفتم تا برآید کامِ دوست

گر دهد دستم کشم در دیده همچون توتیا
خاکِ راهِ کان مشرف گردد از اقدامِ دوست

حافظ اندر درد و غم میسوز و با درمان مساز
زانکه درمانی ندارد دردِ بی درمانِ دوست

آن ترکِ پریچهره که دوشش ز برِ ما رفت
آیا چه خطا دید که از راهِ خطا رفت

تا رفت مرا از نظر آن چشمِ جهان بین
کس واقفِ ما نیست که از دیده چها رفت

آن پیک نامور که رسید از دیار دوست
آورد حرز جان ز خط مشکبار دوست

خوش میدهد نشان جلال و جمال یار
خوش میکند حکایت عز و وقار دوست

جان داد شرمنده و خجلت ببرم
زین نقد کم عیار که کردم نثار دوست

سیر سپهر و دور قمر را چه اختیار
در گردش اند بر حسب اختیار دوست

شکر خدا که از مدد بخت کارساز
بر حسب مدعاست همه کار و بار دوست

گر باد فتنه هر دو جهان را بهم زند
ما و چراغ و چشم و ره انتظار دوست

کحل الجواهری ست من آرای نسیم صبح
زان خاک نیکبخت که شد رهگذار دوست

مائیم و آستانه عشق و سر نیاز
تا خواب خوش کرا بر داند در کنار دوست

دشمن بقصد حافظ اگر دم زند چه باک
منت خدای را که نه شرمسار دوست

زلفت هزار دل بیکی تار مو ببست
راه هزار چاره گر از چار سو ببست

تا عاشقان ببوی نسیمش دهند جان
بگشود نافه و در هر آرزو ببست

شیدا ازان شدم که نگار چو ماه نو
ابرو نمود و جلوه گری کرد و رو ببست

ساقی بچند رنگ می اندر پیاله ریخت
این نقشها نگر که چه خوش در کدو ببست

یارب چه سحر کرد صراحی که خون خم
با نغمهای قلقلش اندر گلو ببست

غرقهٔ زهد مرا آب خرابات ببرد | خانهٔ عقل مرا آتش خمخانه بسوخت

ترک افسانه بگو حافظ و می نوش دمی
که نخفتیم شب و شمع بافسانه بسوخت

زاهد ظاهر پرست از حال ما آگاه نیست
در حق ما هر چه گوید جای هیچ اکراه نیست

در طریقت هر چه پیش سالک آید خیر اوست
در صراط المستقیم ای دل کسی گمراه نیست

تا چه بازی رخ نماید بیدقی خواهیم زد
عرصهٔ شطرنج رندان را مجال شاه نیست

این چه استغناست یارب وین چه ناز و کبر و جاه
کاین همه زخم نهان هست و مجال آه نیست

چیست این سقف بلند ساده بسیار نقش
زین معما هیچ دانا در جهان آگاه نیست

صاحب دیوان ما گویا نمیداند حساب
کاندرین طغرا نشان حسبة لله نیست

هر که خواهد گو بیا و هر که خواهد گو برو
گیر و دار و حاجب و دربان درین درگاه نیست

هر چه هست از قامت ناسازی اندام ماست
ورنه تشریف تو بر بالای کس کوتاه نیست

بر در میخانه رفتن کار یکرنگان بود
خود فروشان را بکوی می فروشان راه نیست

بندهٔ پیر خراباتم که لطفش دائم است
ورنه لطف شیخ و زاهد گاه هست و گاه نیست

حافظ ار بر صدر نشیند ز عالی همتی است
عاشق درد کش اندر بند مال و جاه نیست

تشنهٔ چاهِ زنخدانِ توام کز هر طرف
صد هزارش گردنِ جان زیرِ طوقِ غبغب است

تا بِ خوی عارضش بین کآفتابِ گرم و
در هوای آن عرق تا هست هر سو فرش تب است

اندر آن موکب که بر پشتِ صبا بندند زین
با سلیمان چون برآیم منکه موم مرکب است

شهسوارِ من که مه آئینه دارِ روی اوست
تاجِ خورشید بلندش خاکِ نعلِ مرکب است

آبِ حیوانش منقارِ بلاغت میکشد
زاغِ کلکِ من بنامِ ایزدِ چه عالی مشرب است

من نخواهم کرد ترکِ لعلِ یار و جامِ مے
زاهدان معذور داریدم که اینم مذهب است

آنکه ناوک بر دلم از زیرِ چشمی می زند
قوتِ جانِ حافظش در خندهٔ زیرِ لب است

سینه ام زآتشِ دل در غمِ جانانه بسوخت
آتشی بود در این خانه که کاشانه بسوخت

تنم از واسطهٔ دوریِ لبِ بر نگداخت
جانم از آتشِ هجرِ رخِ جانانه بسوخت

هر که زنجیرِ سرِ زلفِ پریرے تو دید
شد پریشان و دلش بر منِ دیوانه بسوخت

سوز دل بین که ز بس آتش اشکم دلِ شمع
دوش بر من ز سرِ مهر چو پروانه بسوخت

چون پیاله دلم از توبه که کردم بشکست
چون صراحی جگرم بی می و پیمانه بسوخت

ماجرا کم کن و باز آ که مرا مردمِ چشم
خرقه از سر بدر آورد و بشکرانه بسوخت

آشنائی نه غریب ست که دلسوز من ست
چون من از خویش برفتم دلِ بیگانه بسوخت

باکه این نکته توان گفت که آن سنگین دل
کشت ما را و دم عیسیِ مریم با اوست

حافظ از معتقدانست گرامی دارش
زانکه بخشایشِ بس روحِ مکرم با اوست

دارم اُمیدِ عاطفتی از جنابِ دوست
گر دم خیانتی و امیدم بعفوِ اوست

دانم که بگذرد ز سرِ جرمِ من که او
گرچه پری وش ست ولیکن فرشته خوست

بی گفتگوی زلفِ تو دل را همی برد
با روی دلکشِ تو کرا روی گفتگوست

عمریست تا ز زلفِ تو بوئی شنیده ایم
زان بوی در مشامِ دلِ ما هنوز بوست

هیچ ست آن دهان که ندیدم ز و نشان
موئیست آن میان و ندانم که آن چه موست

دارم عجب ز نقشِ خیالش که چون نرفت
از دیده ام که دمبدمش کارِ شست و شوست

چندان گریستم که هر آنکس که بر گذشت
در دیده ام چو دید روان گفت این چه جوست

ما سر چو گوی بر سرِ کوی تو باختیم
واقف نشد کسی که چه گوئیست و این چه کوست

حافظ بدست حالِ پریشانِ تو ولی
بر یاد زلفِ یار پریشانیت نکوست

آن شبِ قدری که گویند اهل خلوت مشربست
یارب این تاثیرِ دولت از کدامین کوکبست

تا بگیسوی تو دستِ نارسایان کم رسد
هر دلی در حلقهٔ ذکر یارب یاربست

تو وطوبیٰ و ما و قامتِ یار — فکرِ هر کس بقدرِ همت اوست

دورِ مجنون گذشت و نوبتِ ماست — هر کسی پنج روزه نوبتِ اوست

من که باشم دران حرم که صبا — پرده دارِ حریمِ حرمتِ اوست

ملکتِ عاشقی و گنجِ طرب — هر چه دارم ز یُمنِ همتِ اوست

من و دل گر فنا شویم چه باک — غرض اندر میان سلامتِ اوست

بی خیالش مباد منظرِ چشم — زانکه این گوشه خاصِ دولتِ اوست

گر من آلوده دامنم چه عجب — همه عالم گواهِ عصمتِ اوست

هر گلِ نو که شد چمن آرای — اثرِ رنگ و بوی صحبتِ اوست

ظاهرِ حافظ ترجمهٔ فقرِ ظاهر مبین که حافظ را — سینه گنجینهٔ محبت اوست

آن شیرین پسر که شیرینیِ عالم با اوست — چشمِ میگون لبِ خندان دلِ خرم با اوست

گرچه شیرین دهنان پادشهانند ولی — آن سلیمان زمانست که خاتم با اوست

روی خوبست و کمالِ هنر و دامنِ پاک — لاجرم همتِ پاکانِ دو عالم با اوست

خالِ مشکین که بران عارضِ گندم گون است — سرِ آن دانه که شد رهزنِ آدم با اوست

دلبرم غرم سفر کرد خدا را یاران — چه کنم با دلِ مجروح که مرهم با اوست

بجز آن نرگسِ مستانه که چشمش مرساد | زیر این طارمِ فیروزه کسی خوش ننشست

حافظ از دولتِ عشقِ تو سلیمانی یافت
یعنی از وصلِ تواش نیست بجز باد بدست

سرِ ارادتِ ما و آستانِ حضرتِ دوست | که هر چه بر سرِ ما میرود ارادتِ اوست
نظیرِ دوست ندیدم اگرچه از مه و مهر | نهادم آینه‌ها در مقابلِ رخِ دوست
شمار روی تو هر برگِ گل که در چمن است | فدای قدِ تو هر سرو بن که بر لبِ جوست
مگر تو شانه زدی زلفِ عنبر افشان را | که باد غالیه‌سا گشت و خاک عنبر بوست
رخِ تو در نظر آمد مرادخواهم یافت | چرا که حالِ نکو در قفای فالِ نکوست
صبا ز حالِ دلِ تنگِ ما چه شرح دهد | که چون شکنج و رقهای غنچه تو بر تو ست
نه من سبوکشِ این دیرِ زهد سوزم و بس | بسا سری که درین آستانه سنگ و سبوست
زبانِ ناطقه در وصفِ حسنِ او لال است | چه جای نکته که بیدل زبان بهیده گوست

نه این زمان دلِ حافظ در آتشِ طلب است | که داغدارِ ازل همچو لاله خودروست

دلِ شرابه پرده محبتِ اوست | دیده آئینه دارِ طلعتِ اوست
منکه سر در نیاورم بدو کون | گر دنم زیرِ بارِ منتِ اوست

آنچه ز زر میشود از پرتو آن قلب سیاه
کیمیائیست که در صحبتِ درویشان است

وانکه پیشش بنهد تاج تکبر خورشید
کبریائیست که در حشمتِ درویشان است

دولتی را که نباشد غم از آسیب زوال
بی تکلف بشنو دولتِ درویشان است

خسروان قبلهٔ حاجاتِ جهان اند ولی
از ازل تا بابد فرصتِ درویشان است

روی مقصود که شاهانِ جهان مطلبند
مظهرش آینهٔ طلعتِ درویشان است

ای تو انگشت مفرسای انیمه نخوت که ترا
سروری در کنفِ همتِ درویشان است

گنج قارون که فرومی رود از قصر هنوز
خوانده باشی تو که از غیرتِ درویشان است

بنده پیرِ خرابات شدم حافظ از آنک
صورتِ خوبی و سیرتِ درویشان است

حافظ اینجا باش و دعا کن که سلطان و ملک
همه در بندگی حضرتِ درویشان است

مطلب طاعت و پیمانِ درست از من مست
که به پیمانه کشی شهره شدم روز الست

من همانم که وضو ساختم از چشمهٔ عشق
چار تکبیر زدم یکسره بر هر چه که هست

می بده تا دهمت آگهی از سرِ قضا
که بهر وی که شدم عاشق و بر بوی که مست

کمر کوه کمست از کمرِ مور بجا
تا امید از درِ رحمت مشو ای باده پرست

جان فدای دهنت باد که در باغ نظر
چمن آرای جهان خوشتر ازین غنچه نبست

چو بشنوی سخنِ اهلِ دل مگو که خطاست
سخن شناس نه‌ای دلبرا خطا اینجاست

سرم بدنیا و عقبی فرو نمی آید
تبارک الله ازین فتنها که در سر ماست

درانِ درونِ منِ خسته دل ندانم کیست
که من خموشم و او در فغان و در غوغاست

دلم ز پرده برون شد کجائی ای مطرب
بنال هان که ازین پرده کار ما بنواست

مرا بکارِ جهان هرگز التفات نبود
رخِ تو در نظرِ من چنین خوش آراست

نخفته‌ام بخیالی که می پزم شبها
خمارِ صد شبه دارم شرابخانه کجاست

چنین که صومعه آلوده شد بخونِ دلم
گرم بیاده بشوئید حق بدست شماست

ازان بدیرِ مغانم عزیز میدارند
که آتشی که نمیرد همیشه در دلِ ماست

چه ساز بود که بنواخت مطربِ عشاق
که رفت عمر و هنوزم دماغ پر صداست

خمارِ عشقِ تو دیشب درانِ درونم بود
کجاست وقتِ عبادت چه وقتِ جای دعاست

ندای عشقِ تو در دوشم درانِ درون دادند
فضای سینهٔ حافظ هنوز پر صداست

روضهٔ خلد برین خلوتِ درویشانست
مایهٔ محتشمی خدمتِ درویشانست

گنج عزلت که طلسمات عجائب دارد
فتح آن در نظرِ همتِ درویشانست

قصرِ فردوس که رضوانش بدربانی رفت
منظری از چمنِ نزهتِ درویشانست

گدای کوی تو از هشت خلد مستغنی است
اسیر بند تو از هر دو عالم آزاد است

اگرچه مستی عشقم خراب کرد ولی
اساس هستی من زین خراب آباد است

ولا منال ز بیداد جور یار که یار
ترا نصیب همین کرده است و این داد است

برو فسانه مخوان و فسون مدم حافظ
کزین فسانه و افسون مرا بسی یاد است

روز زه یکسو شد و عید آمد و دلها بر جاست
می بمیخانه بجوش آمد و میباید خواست

نوبت زهد فروشان گران جان بگذشت
وقت شادی و طرب کردن رندان طرب خاست

چه ملامت بود آنرا که چو ما باده خورد
این نه عیب است بر عاشق رند و خطاست

بادهٔ نوشی که در و هیچ ریائی نبود
بهتر از زهد فروشی که در و رو و ریاست

ما نه مردان ریائیم و حریفان نفاق
آنکه او عالم سر است بدین حال گواست

فرض ایزد بگذاریم و بکس بد نکنیم
وانچه گویند روا نیست بگوئیم رواست

چه بود گر من و تو چند قدح باده خوریم
باده از خون رز است نه از خون شماست

این نه عیب است کزین عیب خلل خواهد بود
ور بود عیب چه شد مردم بی عیب کجاست

حافظ از عشق خط و خال تو گر دانست
همچو پرگار و لے نقطهٔ دل پابرجاست

بیا که قصر امل سخت سست بنیاد است
بیار باده که بنیادِ عمر بر باد است

غلامِ همتِ آنم که زیرِ چرخ کبود
ز هر چه رنگِ تعلق پذیرد آزاد است

نصیحتی کنمت یاد گیر و در عمل آر
که این حدیث ز پیرِ طریقتم یاد است

مجو درستیِ عهد از جهانِ سست نهاد
که این عجوزه عروسِ هزار داماد است

چه گویمت که بمیخانه دوش مست و خراب
سروشِ عالمِ غیبم چه مژده‌ها داد است

که ای بلند نظر شاهبازِ سدره نشین
نشیمنِ تو نه این کنجِ محنت آباد است

ترا ز کنگرهٔ عرش میزنند صفیر
ندانمت که درین دامگه چه افتاد است

غمِ جهان مخور و پندِ من مبر از یاد
که این لطیفه غزلم ز رهروی یاد است

رضا بداده بده و ز جبین گره بگشای
که بر من و تو در اختیار نگشاد است

نشانِ مهر و وفا نیست در تبسمِ گل
بنالِ بلبلِ مسکین که جای فریاد است

حسد چه میبری ای سست نظم بر حافظ
قبولِ خاطر و لطفِ سخن خداداد است

برو بکارِ خود ای واعظ این چه فریاد است
مرا فتاد دل از کف ترا چه افتاد است

بکام تا نرساند مرا لبش چون نای
نصیحتِ همه عالم بگوشِ من باد است

میانِ او که خدا آفریده است از هیچ
دقیقه ایست که هیچ آفریده نگشاد است

Shaikh Mahmud Shirani

شاهد و ساقی بدست افشان و مطرب پاکوب — غمزهٔ ساقی ز چشم می پرستان بر مدوز
خلوتِ خاص است و جای من و نزهتگاه انس — اینکه می بینم به بیداریست یارب یا بخواب
از خیالِ لطف می مشاطهٔ چالاک طبع — در ضمیرِ برگِ گل خوش میکند پنهان گلاب
از پیِ تفریحِ طبع و زیورِ حسن و طرب — خوش بود ترکیبِ زرّینِ جام با لعلِ مذاب

تا شد آن مه مشتری و دربها حافظ ارْ بگوش
میرسد هر دم بگوش ز هر گلبانگ رباب

زباغِ وصلِ تو بادِ ریاضِ رضوان آب — ز تابِ هجرِ تو دارد شرارِ دوزخ تاب
چو چشمِ من همه شب جویبارِ باغِ بهشت — خیالِ نرگسِ مستِ تو بیند اندر خواب
به حسنِ عارضِ و قدِ تو برده اند پناه — بهشت و طوبیٰ الهم و حسنِ ماب
بهارِ شرحِ جمالِ تو داده در هر فصل — بهشت ذکرِ جمیلِ تو کرده در هر باب
لبِ تو دهانِ ترا ای بسا حقوقِ نمک — که هست بر جگرِ ریش و سینهای کباب
بسوخت این دلِ ما و بکامِ دل نرسید — مدام اگر برسیدی ز رنجتی خونناب
گمان مبر که بدورِ تو عاشقان مستند — خبر نداری از حالِ آهِ ان خراب
مرا بدورِ لبت شد یقین که جوهرِ لعل — پدید میشود از آفتاب عالمتاب
مهل که عمر به بیهوده بگذرد حافظ — بکوش و حاصلِ عمرِ عزیز را دریاب

mugāb = liquid
Qur. XIII·28
tūbā fem of -aṭyab ṭūbā lahum irg. good luck le Tim
like huriná of-ahsan
Qur. III·13 XV

از برائی باده مے باید زدن — محتسب راحد بجید و حساب
سوز مستان گر بداند محتسب — در دم ازمی شان ندبر آتش آب

حافظا وعظ و نصیحت گو مکن
ترک ترکان خت انبود صواب

تعالی اللہ چہ دولت دارم امشب — کہ آمد ناگہان دلدارم امشب
چو دیدم روی خوبش سجدہ کردم — بحمد اللہ نکو کردارم امشب
نہال عیشم از وصلش برآورد — زبخت خویش برخوردارم امشب
کشد نقش انا الحق بر زمین خون — چو منصور ار کشی بردارم امشب
برائت لیلۃ القدری بدستم — رسید از طالع بیدارم امشب
بران عزمم کہ گر خود میرود سر — کہ سر پوش از طبق بردارم امشب
تو صاحب نعمتی من مستحق — زکوٰۃ حسن دہ حق دارم امشب

ہمی ترسم کہ حافظ محو گردد
ازین شوری کہ در سر دارم امشب

صبح دولت میدمد کو جام ہمچون آفتاب — فرصتی زین بہ کجا باشد بدہ جام شراب
خانہ بی تشویش و ساقی یار و مطرب بذلہ گو — موسم عیش ست و دور ساغر و عہد شباب

سکنا بیاز ایزد مستعان ۱۲ — بجہر شراب طہورا بعشی ۱۲ — چاہل کردن شراب طہور — نفس ۱۲ اصحاب ریا می بایزد — سکیبازان ۱۲ بازیچہ اردشیر ۱۲ — ای عجبان ۱۲ بجہان جاودان ۱۲ — سرتنا ناگاہ جلوہ جمال — حبیب حقیقی مستعد ۱۲ — ای اگر سوز اشتیاق شان — ی بحث مخشت اندر آتش — شان بجای آب بیزد از — شراب بنی کندہ ۱۲ — کلمہ ایست کردر مقام تعجب استعظام — گوئیدو شب دور عیطلاح تصوف ظلم — سخ ۱۲ اگوئید کہ حال ذوق نیست — ای عجب دانی دارم کہ در حال مست — دقیقہ بیشا ہد محبوب کردم ۱۲ — گوئیچون منصور آر انا الحق میگفت — بود از خویش سکلہ ۱۲ انا الحق میگفت — بدار کشیدنش اشارتی ست کہ ہر کہ سر حقیقت — انا الحق بگوید — گویند ہم ۱۲ در مشرب حقیقت بیچ — ای ۱۲ ان ۱۲ ما ۱۲ ع — ای ۱۲ — اظہار اسرار کنم بجلم جوش نشاط ۱۲ — کمال انبساط ۱۲ مولوی ہادی یعلی — مرحوم ۱۲ صبح دولت کنایہ از — وقت وحالتی کہ سالکان را روی — استعداد و کشف حقائق گردای — دقیقہ اقتضای شاہدات کند و صبح — دار میدمد بجاست دل نا امید باشد — بفیض پس گویا رشد رحاضر یا مرشد — گفت وصیت بدازین بگیا یافت انا صفہ — کن ۱۲ از شرح ۱۲ بیان — حقائق و معارف ۱۲ بیان حصول مراد ۱۲ — واظہار نفحہ کردست داده — بحکم ما بفتہ تبسک فرمود — تا دیگران را شستشان — از فرید و بجمین در دیگر شعار ۱۲ — از شرح ۱۲ بیان کنندہ ۱ — حقائق با جمال ۱۲ از رش ۱۲ — ہنگام دریافت شاہد ۱۲ — زمان کمال دریافت ۱۲ — ای قوانین و ضبط ۱۲

گفتم ای سلطانِ خوبان رحم کن بر این غریب
گفت در دنبالِ دل ره گم کند مسکین غریب

گفتمش بگذر ز نامی گفت معذورم بدار
خانه پرور دی چه تاب آرد غمِ چندین غریب

خفته بر سنجابِ شاهی نازنینی را چه غم
گر ز خار و خاره سازد بستر و بالین غریب

آنکه در زنجیرِ زلفت جانِ چندین آشناست
خوش فتاد آن خالِ مشکین بر رخِ مسکین غریب

بس غریب افتاده است آن موی بر خطِ گرد رخت
گرچه نبود در نگارستان خطِ مشکین غریب

می نماید عکسِ می در رنگِ روی مهوشت
همچو برگِ ارغوان بر صفحهٔ نسرین غریب

گفتم ای شامِ غریبان طرهٔ شبرنگ تو
در سحرگاهان حذر کن چون بنالد این غریب

باز گفتم ماهِ من آن عارضِ گلگون مپوش
ور نه خواهی ساخت ما را خسته و مسکین غریب

گفت حافظ آشنایان در مقامِ حیرت اند
دور نبود گر نشیند خسته و مسکین غریب

آفتاب از روی او شد در حجاب
سایه را باشد حجاب از آفتاب

دست ماه و مهر بند بر حسن
ماه بی مهرم چو بر بند د نقاب

از خیالم بار نشناسد کسی
گر در آغوشش به بینم شب بخواب

شاهدان مستور و مستان بی شکیب
خانقه معمور و رویشان خراب

خونِ دل در جام دیدم از شرشک
آبرو بر باد دادم از شراب

بزمِ عیش و موسمِ شادی و هنگامِ طرب | پنج روز ایامِ عشرت را غنیمت دان و لا

حافظا گر پای بوسِ شاه دستت میدهد
یافتی در هر دو عالم زینتِ عز و علا

میدمد صبح و کله بستهٔ سحاب | الصبوح الصبوح یا اصحاب
میچکد ژاله بر رخِ لاله | المدام المدام یا احباب
می وزد از چمن نسیمِ بهشت | خوش بنوشید دائمی ناب
تختِ زرّین ز دستِ گل بچمن | راح چون لعلِ آتشین دریاب
لبِ و دندانِ تو حقوقِ نمک | داشت برجانِ سینهای کباب
درِ میخانه بسته اند مگر | افتح یا مفتح الابواب
در چنین موسمِ عجب باشد | که به بندند میکده بشتاب
زاهدا می بنوش رندانه | فاتقوا الله یا اولی الالباب
گر نشان ز آبِ زندگی جوئی | می نوشین بجو ببانگ رباب
چون سکندر حیات اگر طلبی | لبِ لعلِ نگار را دریاب
برخ ساقیِ پری پیکر | موسمِ گل بنوش باده ناب

حافظا غم مخور که شاهد بخت | عاقبت برکشد ز چهره نقاب

فلک آواره بهر سو کندم میدانی
رشک می آیدش از صحبت جانان پر و ما

در و مندیم خبر میدهد از سوز درون
دهن خشک و لب تشنه و چشم تر ما

ما ز وصف رخ زیبای تو تا دم زده ایم
ورق گل خجل ست از ورق دفتر ما

زود باشد که بیاید بسلامت یارم
ای خوش آن روز که آید بسلامت بر ما

هر که گوید که کجا رفت خدارا حافظ
گو بزاری سفری کرد و برفت از بر ما

لطف باشد گر نپوشی از گداها روت را
تا بکام دل نه بیند دیدهٔ ماروت را

همچو هاروتیم دائم در بلای عشق زار
کاشکی هرگز ندیدی دیدهٔ ماروت را

کی شدی هاروت در چاه زنخدانش اسیر
گر نگفتی شمهٔ از حسن او ماروت را

بوی گل بر خاست گوئی در چمنها رود جوی
بلبلان مستند گوئی دیده چون ماروت را

میکشم جور و جفاهایت ز هجران ای صنم
روی بنما تا به بیند حافظ مارو ت را

تا جمالت عاشقان را از دو شکل خود صلا
جان و دل افتاده اند از زلف و خالت در بلا

انچه جان عاشقان از دست هجرت میکشد
کس ندیده در جهان جز کشتگان کربلا

ترک ما گر میکند زندی و مستی جان من
ترک مستوری و زهدت کرد باید اولا

ساغرِ مے در کفم نه تا ننهد سر بر آسمان غرور
برکشم این دلقِ ازرق فام را

اگر چه بدنامیست نزدِ عاقلان
مانمی خواهیم ننگ و نام را

باده در ده چند ازین باد غرور
خاک بر سر نفسِ نافرجام را

دود آهِ سینه سوزانِ من
سوخت این افسردگانِ خام را

محرمِ راز دلِ شیدای من
کس نمی بینم ز خاص و عام را

بادلارامی مرا خاطر خوش ست
کز دلم یکباره برد آرام را

سنگ در دیگر بسبزه اندر چمن
هر که دید آن سرو سیم اندام را

از سرِ دنیا گذشتی غم مخور
خوش بخور هم خوش بدار ایام را

صبر کن حافظ به سختی روز و شب
عاقبت روزی بیابی کام را

ما بر فتیم تو دانی و دلِ غمخوارِ ما
بخت بد تا بکجا میبرد آبشخورِ ما

از نثارِ مژه چون زلفِ تو در در گیرم
تا صدی کز تو سلامی برساند برِ ما

بد عا آمده ام هم بدعا دست برآر
که وفا با تو قرین باد و خدایا وریِ ما

گر همه خلقِ جهان بر من و توحیف خورند
بگشد از همه انصاف ستم دادوریِ ما

بسرت گر همه عالم بسرم بخر و شند
نتوان برد هوای تو بیرون از سرِ ما

دل عالمی بسوزی چو عذار برفروزے
تو ازین چہ سود داری کہ نمی‌کنی مدارا

ز فریب و بندیش و غلط مکن نگارا
فرہ سیاہت ار کرد بخونِ ما اشارت

بہ پیام آشنائی بنوازد آشنارا
ہمہ شب در ین امیدم کہ نسیم صبحگاہی

بخدا کہ جرعہ دہ تو بہ حافظِ سحر خیز
کہ دعای صبحگاہی اثری کند شمارا

صبا بلطف بگو آن غزال رعنا را
کہ سر بکوہ و بیابان تو دادہ مارا

شکر فروش کہ عمرش دراز باد چرا
تفقدی نکند طوطیِ شکر خارا

غرور حسن اجازت مگر نداد ای گل
کہ پرسشے نکنی عندلیب شیدا را

بحسن خلق تو ان کرد صید اہلِ نظر
بہ بند و دام نگیرند مرغ دانا را

چو با حبیب نشینی و باده پیمائی
بیاد آر حریفان باده پیما را

ندانم از چہ سبب رنگ آشنائی نیست
سہی قدانِ سیہ چشمِ ماہ سیما را

جز این قدر نتوان گفت در جمال تو عیب
کہ خالِ مہر و وفا نیست وی نیارا

در آسمان چہ عجب گر زگفتہ حافظ
سماع زہرہ بر قص آورد مسیحا را

ساقیا برخیز و در ده جامِ ما را
خاک بر سر کن غمِ ایام را

ای که بر مه کشی از عنبر سارا چوگان
مضطرب حال مگردان من سرگردان را

ترسم آن قوم که بر در دکشان میخندند
در سر کار خرابات کنند ایمان را

یار مردان خدا باش که در کشتی نوح
هست خاکی که بآبی نخرد طوفان را

بر و از خانه گردون بدونان مطلب
کین سیه کاسه در آخر بکشد مهمان را

گر چنین جلوه کند مغبچه باده فروش
خاکروب در میخانه کنم مژگان را

نشوئی واقف یک نکته ز اسرار وجود
گر تو سر گشته شوی دائره امکان را

هر کرا خوابگه آخر بد و مشتی خاک ست
گو چه حاجت که بر افلاک کشی ایوان را

ماه کنعانی من مسند مصر آن تو شد
وقت آنست که پدرود کنی زندان را

در سر زلف ندانم که چه سودا داری
که بهم بر زده گیسوی مشک افشان را

ملک آزادگی و گنج قناعت گنجیست
که بشمشیر میسر نشود سلطان را

حافظا می خور و رندی کن و خوش باش ولی
دام تزویر مکن چون دگران قرآن را

کملا زمان سلطان که رساند این دعا را
که بشکر پادشاهی ز نظر مران گدا را

چه قیامت ست جانان که بعاشقان نمودی
رخ همچو ماه تابان دل همچو سنگ خارا

ز رقیب دیو سیرت بخدا همی پناهم
مگر آن شهاب ثاقب بدی کند سهارا

10

حماک اللہ عن شر النوائب — جزاک اللہ فی الدارین خیرا

چو بیخود گشت حافظ کے شمارد
بیک جو ملکت کاؤس و کے را

صوفی بیا کہ آئنہ صاف ست جام را — تا بنگری صفای مے لعل فام را
راز درون پردہ ز رندان مست پرس — کین حال نیست صوفی عالی مقام را
عنقا شکار کس نشود دام باز چین — کانجا ہمیشہ باد بدست ست دام را
من آن زمان طمع ببریدم ز عافیت — کاین دل نہاد در کف عشقت زمام را
ما را بر آستان تو بس حق خدمت ست — ای خواجہ باز بین بترحم غلام را
در عیش نقد کوش کہ چون آنجو نماند — آدم بہشت روضۂ دار السلام را
در بزم دور یک دو قدح درکش و برو — یعنی طمع مدار وصال دوام را
ای دل شباب رفت و نچیدی گلی ز عمر — پیرانہ سر مکن ہنر ننگ و نام را

حافظ مرید جام جم ست ای صبا برو
وز بندہ بندگی برسان شیخ جام را

روضۂ عہد شباب ست دگر بستان را — میرسد مژدۂ گل بلبل خوش الحان را
ای صبا گر بجوانان چمن باز رسی — خدمت ما برسان سرو و گل و ریحان را

در خرابات مغان ما نیز هم منزل شویم
کانچنین رفت است در عهد ازل تدبیر ما

ما مریدان رو بسوی کعبه چون آریم چون
رو بسوی خانهٔ خمار دارد پیر ما

عقل اگر داند که دل در بند زلفش چون خوشست
عاقلان دیوانه گردند از پی زنجیر ما

روی خوبت آیتی از لطف بر ما کشف کرد
زان سبب جز لطف و خوبی نیست در تفسیر ما

با دل سنگینت آیا هیچ در گیرد شبی
آه آتشبار و سوز نالهٔ شبگیر ما

مرغ دل را صید جمعیت مدام افتاده بود
زلف بگشادی و باز از دست شد نخجیر ما

باد بر زلف تو آمد شد جهان من سیاه
نیست از سودای زلفت بیش ازین تقدیر ما

تیر آه ما ز گردون بگذرد جان عزیز
رحم کن بر جان خود برهیز کن از تیر ما

بر در میخانه خواهم گشت چون حافظ مقیم
چون خراباتی شد ای یار طریقت پیر ما

7

شب از مطرب بدل خوش باد وی را
شنیدم نالهٔ جان سوز نی را

چنان در جان من سوزش اثر کرد
که بی رقت ندیدم هیچ شی را

حریفی بندهٔ مرا ساقی که هر دم
ز زلف و رخ نمودی شمس و دی را

چو شوقم دید در ساغر می افزود
بگفتم ساقی فرخنده پی را

رها نیدی مرا از بشر هستی
چو پیمودی پیاپی جام می را

ببین بسیب زنخدان که چاه در راه است
کجاهی وی ای دل بدین شتاب کجا

چو کحل بینش ما خاک آستان شماست
کجا رویم بفرما ازین جناب کجا

قرار و خواب ز حافظ طمع مدار ای دوست
قرار چیست صبوری کدام و خواب کجا

اگر آن ترک شیرازی بدست آرد دل ما را
بخال هندوش بخشم سمرقند و بخارا را

بده ساقی می باقی که در جنت نخواهی یافت
کنار آب رکنا باد و گلگشت مصلی را

فغان کین لولیان شوخ شیرین کار شهر آشوب
چنان بردند صبر از دل که ترکان خوان یغما را

ز عشق ناتمام ما جمال یار مستغنیست
بآب و رنگ و خال و خط چه حاجت روی زیبا را

من از آن حسن روز افزون که یوسف داشت دانستم
که عشق از پرده عصمت برون آرد زلیخا را

حدیث از مطرب و می گو و راز دهر کمتر جو
که کس نکشود و نکشاید بحکمت این معما را

نصیحت گوش کن جانا که از جان دوست تر دارند
جوانان سعادتمند پند پیر دانا را

بدم گفتی و خرسندم عفاک الله نکو گفتی
جواب تلخ می زیبد لب لعل شکر خارا را

غزل گفتی و در سفتی بیا و خوش بخوان حافظ
که بر نظم تو افشاند فلک عقد ثریا را

دوش از مسجد سوی میخانه آمد پیر ما
چیست یاران طریقت بعد ازین تدبیر ما

چندان بود دگر شمه و نازِ سهی قدان — کاید بجلوه سروِ صنوبر خرام ما
هرگز نمیرد آنکه دلش زنده شد بعشق — ثبت ست بر جریدهٔ عالم دوام ما
مستی بچشمِ شاهدِ دلبند ما خوش ست — زانرو سپرده اند بمستی زمام ما
رستم که صرفه نبرد روز باز خواست — نانِ حلالِ شیخ ز آبِ حرام ما
ای باد اگر بگلشن احباب بگذری — زنهار عرضه ده بر جانان پیام ما
گو نام ما مبر بیاد بعمداً چه میبری — خود آید انکه یاد نیاری ز نام ما
بگرفت همچو لاله دلم در هوای سرو — ای مرغ بخت کی شوی آخر توام ما
دریای اخضرِ فلک و کشتیِ هلال — هستند غرق نعمت حاجی قوام ما

حافظ ز دیده دانهٔ اشکی همی فشان — باشد که مرغ وصل کند قصد دام ما

صلاح کار کجا و منِ خراب کجا — ببین تفاوتِ ره از کجاست تا بکجا
چه نسبت ست برندی صلاح و تقوی را — سماع وعظ کجا نغمهٔ رباب کجا
دلم ز صومعه بگرفت و خرقهٔ سالوس — کجاست دیر مغان و شراب ناب کجا
بشد ز یاد خوشش یاد روزگار وصال — خود آن کرشمه کجا رفت و آن عتاب کجا
ز رویِ دوست دل دشمنان چه دریابد — چراغ مرده کجا شمع آفتاب کجا

zakaria matrim

کشتی شکستگانیم ای باد شرط برخیز
باشد که باز بینیم آن یار آشنا را

در حلقهٔ گل و مل خوش خواند دوش بلبل
هاتِ الصَّبوحَ حَیُّوا یا اَیُّها السُّکارا

ای صاحب کرامت شکرانه سلامت
روزی تفقدی کن درویش بینوا را

آسایش دو گیتی تفسیر این دو حرف است
با دوستان تلطف با دشمنان مدارا

در کوی نیکنامی ما را گذر ندادند
گر تو نمی پسندی تغییر کن قضا را

آیینهٔ سکندر جام جم ست بنگر
تا بر تو عرضه دارد احوال ملک دارا

سرکش مشو که چون شمع از غیرتت بسوزد
دلبر که در کف او موم ست سنگ خارا

گر مطرب حریفان این پارسی بخواند
در رقص حالت آرد پیران پارسا را

آن تلخوش که صوفی ام الخبائثش خواند
اشهی لنا و احلی من قبلة العذارا

هنگام تنگدستی در عیش کوش و مستی
کاین کیمیای هستی قارون کند گدارا

خوبان پارسی گو بخشندگان عمرند
ساقی بده بشارت پیران پارسا را

حافظ بخود نپوشید این خرقه می آلود
ای شیخ پاکدامن معذور دار ما را

ساقی بنور باده برافروز جام ما
مطرب بگو که کار جهان شد بکام ما

مادر پیاله عکس رخ یار دیده ایم
ای بیخبر ز لذت شرب مدام ما

عزم دیدارِ تو دارد جان بر لب آمده
باز گردد یا برآید چیست فرمانِ شما

کی دهد دست این عنان تا رکابت همدمان شوند
خاطرِ مجموع ما زلفِ پریشانِ شما

اکسیر مبر ز نرگست طرفی نبست از عاقبت
به که بفروشند مستوری بمستانِ شما

بخت خواب آلود ما بیدار خواهد شد مگر
زانکه زد بر دیده آبی روی خشانِ شما

با صبا همراه بفرست از رخت گلدسته
بو که بوی بشنویم از خاک بستانِ شما

دل خرابی میکند دلدار آگه کیست
زینهار ای دوستان جانِ من و جانِ شما

عمر تان باد دراز ای ساقیان بزم جم
گرچه جام ما نشد پر می بدورانِ شما

ای صبا با ساکنان شهر یزدان ما بگو
کای سرِ ناحق شناسان گوی میدانِ شما

گرچه دوریم از بساطِ قرب همت دور نیست
بندهٔ شاهِ شمائیم و ثناخوانِ شما

دور دارا از خاک و خون دامن پر ما بگذری
کاندرین ره گشته بسیارند قربانِ شما

ای شهنشاه بلند اختر خدا را همتی
تا بوسم همچو گردون خاک ایوانِ شما

میکند حافظ دعائی بشنو آمینی بگو
روزی ما باد لعلِ شکرافشانِ شما

دل میرود ز دستم صاحبدلان خدا را
دردا که راز پنهان خواهد شد آشکارا

ده روزه مهر گردون افسانه است و افسون
نیکی بجای یاران فرصت شمار یارا

پیام مقوله ۱۲
ضمون اولست ۱۲
موجه ۵ فاعل

بسم الله الرحمن الرحیم

الا یا ایها الساقی ادر کاسا و ناولها
که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها

بیوی نافهٔ کاخر صبا زان طره بگشاید
ز تاب جعد مشکینش چه خون افتاد در دلها

بمی سجاده رنگین کن گرت پیر مغان گوید
که سالک بیخبر نبود ز راه و رسم منزلها

مرا در منزل جانان چه امن و عیش چون هر دم
جرس فریاد میدارد که بربندید محملها

شب تاریک و بیم موج و گردابی چنین هائل
کجا دانند حال ما سبکساران ساحلها

همه کارم ز خود کامی به بدنامی کشید آخر
نهان کی ماند آن رازی کز و سازند محفلها

حضوری گر همی خواهی از و غائب مشو حافظ
متی ما تلق من تهوی دع الدنیا و اهملها

ای فروغ ماه حسن از روی رخشان شما
آبروی خوبی از چاه زنخدان شما

به عون خلاق زمین و زمان بفضل ولی ذوالمنن و امتنان

دیوان حافظ

در مطبع مطلع منشی نولکشور بجلا طبع تا نور علی نور گردید

صواعق سخطت را سنے تو انم گفت | نعوذ باللہ ازان فتنہاے طوفانی

کنون کہ شاہد گل را بجلہ گاہ چمن | بجز نسیم صبا نیست ہمدم جانی
حقائق از پی سلطان گل بسازد باز | بہ باد پاے صبا لالہاے نعمانی
بدان رسید زسعی نسیم باد بہار | کہ لاف میزند از روح و راح ریحانی
سحر گہم چہ خوش آمد کہ بلبلے گلبانگ | بہ غنچہ مے زد و میگفت از سخندانی
کہ تنگدل چہ نشینے زپردہ بیرون آے | کہ در خم ست شرابے چو لعل رمانی
بکن کہ می نخوری بی جمال گل یک ماہ | کہ باز ماہ و گر میخوری پشیمانی
جفا نہ شیوهٔ دین پروری بود حاشا | ہمہ کرامت و لطف ست شرع یزدانی
بشکر تہمت تکفیر کز میان برخاست | بگوش کز گل و مل دلدو عیش بستانی
رموز سر انا الحق چہ داند آن غافل | کہ منجذب نشد از جذبہاے سبحانی
طرب سرای وزیرست ساقیا مگذار | کہ غیر جام مے آنجا کند گران جانی
درون پردهٔ گل غنچہ بین کہ می سازد | ز بہر دیدهٔ خصم تو لعل پیکانی
تو بودی آن دم صبح امید کز سر مہر | برآمدی و سر آمد شبان ظلمانی
شنیده ام کہ زمن یاد میکنے گہ گہ | ولی بہ مجلس خاص خودم نمیخوانی
ز حافظان جہان کس چو بنده جمع نکرد | لطائف حکمی با کتاب قرآنی
ہزار سال بقا بخشدت مدایح من | چنین متاع نفیسے چون تو ارزانی
سخن دراز کشیدم ولی امیدم ہست | کہ ذیل عفو بدین ما جرا بپوشانی
ہمیشہ تا بہ بہاران صبا بصفحهٔ باغ | ہزار نقش نگارو بخط ریحانی
ببلاغ ملک بشارخ امل بعمر دراز | شگفتہ باد گل دولت بآسانی

تمت

دهمین نتایج طبعه اللطیفه فی القصاید فی مدح خواجه محمد

زد لبرے نتوان لاف زد بآسانی — هزار نکته درین کارهست تا دانی
بجز بشکر و منی یابهاست خوبی را — بخاتمے نتوان زد در سلیمانی
هزار سلطنت دلبری بدان نرسد — که در دلی بهنر خویش را بگنجانی
چه گردها که برانگیختی زهستی ما — مباد خسته سمندت که تیز میرانی
بهم نشینی رندان سرے فرود آور — که گنجهاست درین بی سری و سامانی
بیار باده رنگین که صد حکایت خوش — بگویم و بکنم رخنه در مسلمانی
بخاک پای صبوحی کشان که تا من مست — بکوی میکده استاده ام بدربانی
بهیچ زاهد ظاهر پرست ننشستم — که زیر خرقه نه زنار داشت پنهانی
بیاد طره و لبند خویش خیری کن — که تا خداش نگهدار و از پریشانی
بگیر چشم عنایت زحال حافظ باز — وگرنه حال بگویم بآصف ثانی
وزیر شاه نشان خواجه زمین و زمان — که خرم ست باو حال انسی وجانی
قوام دولت و دنیا محمد بن علی — که میدرخشدش از چهره نور یزدانی
زهی حمیده خصالی که گاه فکر صواب — ترا رسد که کنی دعوی سلیمانی
طراز دولت باقے ترا همے زیبد — که همتت نبرد نام عالم فانی
اگر نه گنج عطای تو دستگیر شود — همه بسیط زمین رو نهد بویرانی
توئی که صورت جسم ترا هیولا نیست — چو جوهر ملکی در لباس انسانی
کدام پایه ز تعظیم نصب شاید کرد — که در ممالک فطرت نه برترانی آنی
درون خلوت کرو بیان عالم قدس — سریر کلک تو باشد سماع روحانی
سوانح کرمت را چگونه شرح دهم — تبارک الله ازان کارساز روحانی

گرم نشدی بزم بادشاهان بی نقل سخنان ذوق امیرش زیب و زینت نیافتی بلکه های و هوی مشتاقان بی ولوله شوق او نبودی و سرود و رودی پرستان بی غلغلهٔ ذوق او رونق نگرفتی چنانچه در تمثیل این مثل گوید شعر

غزل سرائی حافظ بدان رسید که چرخ		نوای نغمهٔ ناهید را ببرد از یاد	
چو شعر عذب روانش ز بر کنی گوئی		هزار رحمت حق بر روان حافظ باد	

ولی محافظت درس قرآن و ملازمت شغل سلطان و تحشیه کشاف و مصباح و مطالعهٔ مطالع و مفتاح و تحصیل قوانین ادب و تمهیس دواوین عرب از جمع ابیات و غزلیاتش مانع آمدی و از تدوین اثبات ابیاتش وازع گشتی مسوده این اوراق عفی الله عنه ما سبق اقل انام محمد گلندام مدرس گاه مولانا و سیدنا استاد البشر قوام الملة و الدین عبد الله اعلی الله تعالی درجاته فی اعلی علیین بکرات و مرات که بمذاکره رفتی در اثنای محاوره گفتی که این فوائد فرائد را همه در یک عقد میباید کشید و این غرر دُرر را در یک سلک میباید پیوست تا قلاده جید و جواهل زبان شود و تمیمه و شاح عروسان معانی گردد و آن جناب جل الله رفیع این ترفیع بنا راستی روزگار کردی و نقص اهل عصر را عذر آوردی تا در تاریخ سنهٔ ۷۹۱ احدی و تسعین و سبعمایه هجری و دیعت حیات بموکلان قضا و قدر سپرد و رخت وجود از دهلیز تنگ این جهان بیرون برد و روح پاکش با ساکنان عالم علوی قرین شد و پس از مفارقت بدن همخوابهٔ پاکیزه رویان حور العین گشت نظم

بسال با و صاد و ذال ابجد		ز دور هجرت میمون احمد	بسوی جنت اعلی روان شد
فرید عهد شمس الدین محمد		بخاک پاک او چون برگذشتم	نگه کردم صفا و نور مرقد

سوابق حقوق صحبت و لوازم عهود محبت و ترغیب عزیزان با صفا و تحریض دوستان صاحب وفا که صفحهٔ حال از فروغ نور ایشان جمال گیرد و بضاعت افضال بحسن تربیت ایشان کمال پذیرد باعث بر ترتیب این کتاب و تبویب این ابواب گشت امید بکرم واهب الوجود و مفیض الخیر و الجود آنست که قائل و ناقل و سامع و جامع را در خلال این احوال و اثنای این اشغال نشاطی تازه و تسکینی بی اندازه کرامت گرداند و هفوات زلات را به فیض کامل و لطف شامل درگذراند و انه علی ما یشاء قدیر و بالاجابة جدیر و الله الموفق و المستعان

الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد خاتم النبیین و عترته الطاهرین تم

تا زمیخانه و مے نام و نشان خواهد بود		سر ما خاک ره پیر مغان خواهد بود	

افاضت سلسبیل طبع لطیف او حکم عیناً فیها تسمی سلسبیلا دارد خاص و عام را شامل و شائع ست و افادت آثار فیض فیاضش اقاصی و ادانی را لائح و ساطع نظم منشور سحر حلالش عقده در زبان ناطقه افگنده عقد منظوم فکرتش وزن متاع بحر و کان برده و رشحات ینابیع ذهن و قادش حدائق مجالس انس را بزلال معین و من الماء کل شیء حی صفت نضارت بخشیده و نفحات گلزار فکرتش در ریاض جانها معنی آیهٔ و نفخت فیه من روحی فاش کرده کلمات فصیحش چون انفاس مسیح دل مرده را حیات تازه داده کلیم کلام معجز نظامش در طور سخنوری ید بیضا نموده که گوئی که هوای ربیع کسب لطافت از اخلاق او کرده و عذار گل و نسرین زیب و طراوت از شعر آبدار او گرفته و قد شمشاد و قامت دلجوی سرو آزاد اعتدال و انتظام را از استقامت رای او پذیرفته بیت

حسد چه میبری ای دست نظم بر حافظ		قبول خاطر و لطف سخن خداداد ست	

بی تکلف هر دُر و گوهرے که جوهرے طبیعت را موجود بود از بهر زینت دوشیزگان خلوت سرای ضمیرش در سلک نظم کشیده لاجرم چون خود را بلباس و کسوت عبارات و حلیهٔ استعارات آراسته دید زبان بدعوی گشاده گفت شعر

دور مجنون گذشت و نوبت ماست		هر کسی پنج روزه نوبت اوست	

و با مخالف و موالف بطنازے و رعنائے در آویخته و در مجلس خاص و عام و خلوت خاص بادشاه و گدا و عالم و عامے در هر مقامے شعبها و شورها برانگیخته گفته بیت

حافظ خلوت نشین دوش بمیخانه شد		از سر پیمان گذشت بر سر پیمانه شد	

و چون از شائبهٔ شبهت و غائلهٔ شهوت مصون و محروس بود دست تصرف بیگانه بدامن عصمتشان نرسید دامن چاک عفتشان را کسے بسر انگشت خیانت فرو نکشید و رخسار احوالشان از خجلت عار و ضجرت طعن در صون عصمت و حرز عفت محفوظ بماند بیت

گر من آلوده دامنم چه عجب		همه عالم گواه عصمت اوست	

بنابرین غزلهای جهانگیرش با دنی مدتی بحدود اقالیم خراسان و ترکستان و هندوستان رسید و قوافل سخنهای دلپذیرش در اقل زمان باطراف اکناف عراقین و آذربایجان سر کشیده قدم بر سبیل السیر و ذهب السیر و سماع صوفیان در غزل شور انگیز

وهو میدان لایقطع الا بسوابق الاذهان و میزان لایرفع الا بایدی بصائر البیان اما تضمن اسالیب انواع تراکیب نظم و نثر بسیار و بشمارست و تفاوت حالات سخنوران و تباین درجات هنرپوران بحسب مناسبت نفوس مطاع و رعایت موافقت سوم و اوضاع و تقبیح و تحسین و تحریر و تقریر و نفرین و آفرین باعتبار مقتضیات مقام و اعتماد اهتمام ایشان افتراض و اغتنام هنگام ایراد کلام فصل و وصل و تعریف و تنکیر و تقدیم و تاخیر و ابهام و توضیح و کنایت و تصریح و ایجاز و اطناب و در هر باب جمله بر این مسئله مبتنی و متکلم علی الحقیقه بر رعایت این دقیقه متعنتی قد قیل لیس البلاغة ان یطال عنان القلم و سنانه و یبسط بیان القول و میدانه بل هی ان یبلغ المراد بالفاظ اعیان و معان افراد شاعر ماهر چون بخت این نکته بر سد و بر حقیقت این قضیه واقف گردد و خسار عبارات او نضارت گیرد و جمال مقال او طراوت پذیرد و هر یک بیت او مناسب قصیده باشد و هر یک غزلش قائم مقام دیوانی گردد و هر قطعه او مملکتی اقطاع یابد و هر یک رباعی از ربع مسکون خراج ستاند **نظم**

قافیه سنجان که علم برکشند	گنج دو عالم بقلم درکشند
خاصه کلیدی که در گنج راست	زیر زبان مرد سخن سنج راست

مخلص این کلمات و ملخص این مقدمات ذات شریف ملکی صفات مولانا الاعظم المرحوم المبرور افضل العلماء اساتذ نحاریر الادباء معدن لطائف الروحانیه مخزن معارف السبحانیه شمس الملة والدین محمد الحافظ الشیرازی نیست طیب الله تربته و رفع فی عالم القدس رتبته که اشعار آبدارش رشک چشمهٔ حیوان و نباتات بکارش غیرت حور و غلمان آیات دلاویزش نامهٔ سخنان سحبان و منشآت سحر لطف آمیزش منسی احسان حسان و کنظم الجمان و روض الجنان آمن الفواد و طیب الرقاد مذاق عوام را بلفظ متین شیرین کرده و در هان جان خواص را بمعنی مبین نکین داشته هم اصحاب ظاهر را بر رخ ابواب آشنائی کشوده و هم ارباب باطن را از مواد روشنائی افزوده و در هر واقعه مناسب حال گفته و برای هر کس و معنی غریب لطیف سفته و معانی بسیار در لفظ اندک خرج کرده و انواع بدائع را در درج انشاء درج نموده گاه سر خوشان کوی محبت را بر سر جاده معاشقت و نظربازی داشته شیشهٔ صبر ایشان را بر سنگ بی ثباتی زده گوید **بیت**

بشوی اوراق اگر همدرس مائی	که علم عشق در دفتر نباشد

و گاه دردی کشان مصطبهٔ ارادت را بملازمت پیر مغان و مجاورت بیت الحرام خرابات تکلیف کرده **بیت**

و درود بیکران و تحیات بے پایان بر ارواح طیبه و اشباح طاهرهٔ جماهیر آل علی النوال جلی الافضال و مشاهیر رجال و اجلاب اوباد شعرا

هزار آفرین از جهان آفرین		بر اولاد و احفاد او اجمعین	

که سمند خوشخرام عبارت و رخش تیز گام مجاز و استعارت از زین تزئین بر نهاده در میدان بیان جولان نموده اند و چوگان فصاحت و بلاغت گوی هنرمندی و سخن دانی از فضلا و دانایان قاصی و دانی ربوده تا صدای صیت رسالت و ندای صوت جلالت محمد رسول الله و الذین معه اشداء علی الکفار بگوش فصحای اطراف عالم و بلغای اکناف امم رسانیدند سنان لسان و تیغ بیان الشعراء یتبعهم الغاوون از هیبت جلال در غمد کلال و بهت بماند و مشاهیر کالسیف القتال بنگام تعدی و جدال در معارضه و مقابله ایشان سپر عجز و ابتهال بروی قیل و قال کشیدند که لایاتون بمثله و لو کان بعضهم لبعض ظهیرا بیت

مستغرق درود و ثنا باد جانشان		تا روز را فروغ بود شمع را ضیا	

خصوصا امام المشارق و المغارب و جامع اصناف المعارف و الحقایق قائل کلمهٔ انا کلام الله الناطق اسد الله الغالب علی بن ابی طالب علیه الصلوة و السلام و التحیه و الاکرام شعر

شهنشهی که سحرگاه روز فطرت بود		غرض وجود شریفش ز خلقت انسان	
مگر مے که لطف قدیم لم یزلے		حدیث منقبتش گشته زیور قرآن	
امیر ملک ولایت که شد ز مبدا حال		برای مدحت او مستعد نطق زبان	

بر نقادان رشتهٔ بلاغت و جوهریان روز بازار فضل و براعت نامداران خطهٔ سخن شهسواران وادی فطن سالکان مسالک نظم و نثر و مالکان ممالک دقایق شعر پوشیده نیست که گوهر سخن در اصل خویش بسیار قیمتی و صفا و کلام منظوم و نفیس در نفس خود عظیم و گران بهاست و در دکان امکان هیچ متاعی ازان گران مایه تر نتواند خرید و در بازار وجود هیچ بضاعت ازان بارفعت تر نتواند دید صیرفی خرد را نقدی عزیز تر ازان بدست دل در نیامده و نقشبند فکرت را زیباتر ازان صورتی در پردهٔ خیال رخ ننموده و وزن معتدل این در شاهوار را نداند الا خردمند کامل و قدر و اعتبار این نقد تمام عیار را نشناسد الا صیرفی عاقل و فی الحقیقه بیت

اگر بدے گوهری ورا سے سخن		آن فرود آمدے بجاے سخن	

بسم الله الرحمن الرحیم

حمد بیحد و ثنای بیعد و سپاس بیقیاس خداوندی را که جمیع دیوان حافظان اوراق به پروانه سلطان ارادت اوست بی مانندی که رفع بنیان ایوان سبع سموات طباقاً فنشانه عرفان حکمت بی علت او حکیمی که طوطی شکرخای ناطقهٔ انسانی را در محاذات آئینهٔ تامل عرائس معانی باد ای دلکشای ان من البیان لسحرا گویا کرد علیمی که بلبل دستانسرای خوش نوای بیان را در قفس تنگ دهان بقوت اذهان مستقیم در ترنم و تغنم ان من الشعر لحکمة او در نظم

آن بنده پروری که زبان در دهان نهاد | در کلام در صدف هر زبان نهاد
جان را ز لطف عذب غذائی لطیف داد | دل را مفرحی ز سخن در میان نهاد
در بحر سینه در معانی بپرورید | در کان طبع لعل سخن بیکران نهاد

فی النعت جواهر منظوم صلوات بی نهایات و زواهر منثور تحیات بی منتها و غایات نثار روح پرفتوح و صدر مشروح زبان آوری که ندای جان فزای انا افصح العرب بمسامع و مجامع عالمیان در آفاق سانید و از نسیم شمیم روح پرور و نفخت فیه من روحی مشام جان زنده دلان هر دو جهان را معطر و مروح گردانید و گوش هوش و لهار ابدر نوائد جان فزا و غرر فرائد معجز نمای اوتیت جوامع الکلم گهربار و دُرنثار ساخت و صدای صدق فحوای و ما ینطق عن الهوی ان هو الا وحی یوحی در آفاق و انفس انداخت اعنی خاتم رسالت و ناظم مناظم براعت و بلاغت صادق برهان ص و القرآن ذی الذکر صاحب دیوان و ما علمناه الشعر صدر جریدهٔ انبیا بیت القصیدهٔ اصفیا محمد مصطفی علیه افضل الصلوات و اکمل التحیات بیت

محمد کازل تا ابد هر چه هست | بار ایش نام او نقش بست

Diwan-e Hafez 1385

به عون خلاق زمین و زمان بفضل رزاق انس و جان

دیوان حافظ

در مطبع مطلع منشی نولکشوری بجلاء طبع تانور علی گردید

Hafiz died 1389 A.D. 791 H.

Shaikh Abu Ishāq governor of Shiraz 1336-1353 A.D. 736 754
killed 760 H. p. 413 415

Mubāriz ud dīn Muhammad Muzaffar took Shiraz 754 (1353)

Shāh Shujā- rebelled took his place 760 1359

Shah Mahmūd 1353

Sultan Ahmad

Shāh Yahya

Hāfiz Divān 5
Ghazalyāt 20 66

Muhtasib Legacy 41.

Shauq e rukhsat burd az yād e Hafiz
wird e shabgāna dars e saḥargāh.

nāz o niyaz

[illegible] nāz e ṭabibān niyāz mand na bād
[illegible] az ān ke dāruye gazand na bād.

tāshiq ki shud ki yār pursh ba ḥāl ash nazar na kard
tai khwāja dard nīst wagarna ṭabīb hast

gunah agarche na bid iqlīyān e mā ḥifz
tu dar ṭarīq e rasul'nasi o ey gunah e manast.

ḥadīs e muḥabbat o shiwal e hamkārān
hamān ḥikāyat e shirīn o ḥarfhā bāl ast

tai ki az ḍalla e taql āyat e tishq āmozi
hiraam in nukta be lafẓīq na rīzi khānist

az dil o jān sharaf e suḥbat e jānān gharaz ast
[illegible] wagarna dil o jān ān hama nīst

[illegible] ān e sar mast e ān am nashamat e hun
[illegible] ke shuwam khāk ki sīnā ashk e nidām ast

[illegible] ān e zāhid o zāhat na hun am sure bīnist
[illegible] ān [illegible] ast ṭalaie e [illegible] am na dan [illegible].